

AANGENOMEN TEKSTEN

P9_TA(2022)0269

Wet inzake digitale diensten ***I

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 5 juli 2022 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten (wet inzake digitale diensten) en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (COM(2020)0825 – C9-0418/2020 – 2020/0361(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2020)0825),
- gezien artikel 294, lid 2, en artikel 114 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C9-0418/2020),
- gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 27 april 2021¹,
- gezien het advies van het Comité van de Regio's van 1 juli 2021²,
- gezien het overeenkomstig artikel 74, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 15 juni 2022 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
- gezien artikel 59 van zijn Reglement,
- gezien de adviezen van de Commissie industrie, onderzoek en energie, de Commissie juridische zaken, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken, de Commissie economische en monetaire zaken, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie cultuur en onderwijs en de Commissie rechten van de vrouw en gendergelijkheid,

¹ PB C 286 van 16.7.2021, blz. 70.

² PB C 440 van 29.10.2021, blz. 67.

- gezien het verslag van de Commissie interne markt en consumentenbescherming (A9-0356/2021),
- 1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast¹;
- 2. neemt kennis van de verklaring van de Commissie die als bijlage bij onderhavige resolutie is gevoegd, en die in de C-reeks van het *Publicatieblad van de Europese Unie* zal worden bekendgemaakt;
- 3. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
- 4. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en aan de Commissie alsmede aan de nationale parlementen.

¹ Dit standpunt vervangt de amendementen die zijn aangenomen op 20 januari 2022 (Aangenomen teksten, P9_TA(2022)0014.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 5 juli 2022 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2022/... van het Europees Parlement en de Raad betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten (wet inzake digitale diensten) en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG*

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 114,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's²,

■

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure³,

* AAN DEZE TEKST IS IN JURIDISCH-TAALKUNDIG OPZICHT NOG NIET DE LAATSTE HAND GELEGD.

¹ PB C 286 van 16.7.2021, blz. 70.

² PB C 440 van 29.10.2021, blz. 67.

³ Standpunt van het Europees Parlement van 5 juli 2022.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Diensten van de informatiemaatschappij en met name tussenhandelsdiensten zijn een belangrijk onderdeel geworden van de economie en het dagelijks leven van de burgers van de Unie. Twintig jaar na de vaststelling van het bestaande wettelijke kader voor dergelijke diensten, dat is vastgelegd in Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad¹, hebben nieuwe **■** en innovatieve bedrijfsmodellen en diensten, zoals sociale onlinenetwerken en -marktplaatsen, het mogelijk gemaakt voor zakelijke gebruikers en consumenten om op nieuwe manieren informatie te verstrekken en te verkrijgen en transacties te verrichten. Een meerderheid van de burgers van de Unie maakt nu dagelijks gebruik van deze diensten. De digitale transformatie en het toegenomen gebruik van deze diensten hebben echter ook nieuwe risico's en uitdagingen meegebracht **■** voor individuele *afnemers van de dienst, bedrijven en* de samenleving als geheel.

¹ Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt (richtlijn inzake elektronische handel) (PB L 178 van 17.7.2000, blz. 1).

- (2) De lidstaten voeren in toenemende mate nationale wetten in, of overwegen deze in te voeren, over kwesties die onder deze verordening vallen, waarbij met name zorgvuldigheidseisen worden gesteld aan aanbieders van tussenhandelsdiensten ***wat betreft de manier waarop zij illegale inhoud, online-desinformatie of andere maatschappelijke risico's moeten aanpakken.*** Deze uiteenlopende nationale wetgevingen hebben een negatieve invloed op de interne markt die, overeenkomstig artikel 26 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), een ruimte zonder binnengrenzen omvat waarin het vrije verkeer van goederen en diensten en de vrijheid van vestiging zijn gewaarborgd, rekening houdend met het inherent grensoverschrijdende karakter van het internet, dat over het algemeen voor het leveren van die diensten wordt gebruikt. De voorwaarden voor het verlenen van tussenhandelsdiensten in de gehele interne markt moeten worden geharmoniseerd, zodat bedrijven toegang krijgen tot nieuwe markten en nieuwe mogelijkheden hebben om de voordelen van de interne markt te benutten, terwijl de consumenten en andere afnemers van de diensten een grotere keuze krijgen. ***Voor de toepassing van deze verordening kunnen zakelijke gebruikers, consumenten en andere gebruikers “afnemers van de dienst” zijn.***

- (3) Verantwoordelijk en zorgvuldig gedrag van de aanbieders van tussenhandelsdiensten is van fundamenteel belang voor een veilige, voorspelbare en betrouwbare onlineomgeving en voor het waarborgen dat burgers van de Unie en andere personen hun in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (“Handvest”) gewaarborgde grondrechten kunnen uitoefenen, met name de vrijheid van meningsuiting en van informatie, de vrijheid van ondernemerschap, **het non-discriminatiebeginsel**, evenals **de verwezenlijking van een hoog niveau van consumentenbescherming**.
- (4) Om de werking van de interne markt veilig te stellen en te verbeteren, moet daarom op het niveau van de Unie een gerichte reeks uniforme, doeltreffende en evenredige dwingende voorschriften worden vastgesteld. In deze verordening worden voorwaarden opgelegd voor het ontstaan van innovatieve digitale diensten en voor de groei hiervan in de interne markt. De onderlinge aanpassing van de nationale regelgevende maatregelen op het niveau van de Unie met betrekking tot de eisen voor aanbieders van tussenhandelsdiensten is noodzakelijk om versnippering van de interne markt te voorkomen en te beëindigen en om rechtszekerheid te waarborgen, zodat de onzekerheid voor ontwikkelaars wordt verminderd en de interoperabiliteit wordt bevorderd. Door gebruik te maken van eisen die technologie-neutraal zijn, zou innovatie niet mogen worden belemmerd, maar juist worden gestimuleerd.

- (5) Deze verordening moet van toepassing zijn op aanbieders van bepaalde diensten van de informatiemaatschappij zoals gedefinieerd in Richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad¹, dat wil zeggen elke dienst die gewoonlijk tegen vergoeding, langs elektronische weg, op afstand en op individueel verzoek van een afnemer wordt verricht. Deze verordening moet met name van toepassing zijn op aanbieders van tussenhandelsdiensten, en in het bijzonder op tussenhandelsdiensten die bestaan uit “mere conduit”, “caching” en “hostingdiensten”, aangezien de exponentiële groei van het gebruik dat van deze diensten wordt gemaakt, voornamelijk voor gerechtvaardigde en allerlei soorten maatschappelijk nuttige doeleinden, ook hun rol in de tussenkomst en verspreiding van onwettige of anderszins schadelijke informatie en activiteiten heeft doen toenemen.
- (6) In de praktijk treden sommige aanbieders van tussenhandelsdiensten op als tussenpersoon met betrekking tot diensten die al dan niet langs elektronische weg worden verleend, zoals diensten op het gebied van informatietechnologie op afstand, vervoer, huisvesting of bezorgingsdiensten. Deze verordening moet alleen van toepassing zijn op tussenhandelsdiensten en geen afbreuk doen aan de eisen die zijn vastgesteld in het Unierecht of in het nationale recht met betrekking tot producten of diensten die worden geleverd via tussenhandelsdiensten, ook niet in situaties waarin de tussenhandelsdienst een integraal onderdeel vormt van een andere dienst die geen tussenhandelsdienst is zoals gespecificeerd in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.
- (7) Om de doeltreffendheid van de in deze verordening vastgestelde regels en een gelijk speelveld op de interne markt te waarborgen, zouden die regels van toepassing moeten zijn op aanbieders van tussenhandelsdiensten, ongeacht hun plaats van vestiging of *locatie*, voor zover zij diensten *aanbieden* in de Unie, zoals blijkt uit een reële band met de Unie.

¹ Richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PB L 241 van 17.9.2015, blz. 1).

- (8) Een dergelijke reële band met de Unie moet worden geacht te bestaan wanneer de aanbieder van de dienst een vestiging in de Unie heeft of, indien dit niet het geval is, op grond van het bestaan van een aanzienlijk aantal *afnemers van de dienst* in een of meer lidstaten *ten opzichte van hun bevolkingsaantal*, of het feit dat de activiteiten op een of meer lidstaten zijn gericht. Het richten van activiteiten op een of meer lidstaten kan worden bepaald op basis van alle relevante omstandigheden, waaronder factoren als het gebruik van een taal of een munteenheid die in een lidstaat algemeen gangbaar is, of de mogelijkheid om goederen of diensten te bestellen, of het gebruik van een *relevant* topleveldomein. Het richten van activiteiten op een lidstaat zou ook kunnen worden afgeleid uit de beschikbaarheid van een applicatie in de desbetreffende nationale app store, uit het feit dat er plaatselijk wordt geadverteerd of wordt geadverteerd in de taal die in die lidstaat wordt gebruikt, of uit de wijze van beheer van relaties met klanten, zoals het verstrekken van klantenservice in de taal die in die lidstaat algemeen gangbaar is. Er moet ook worden uitgegaan van een reële band wanneer een aanbieder van de dienst zijn activiteiten richt op een of meer lidstaten zoals bepaald in artikel 17, lid 1, punt c), van Verordening (EU) 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad¹. *Daarentegen* kan de louter technische toegankelijkheid van een website vanuit de Unie niet alleen op die grond worden beschouwd als een reële band met de Unie.

¹ *Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB L 351 van 20.12.2012, blz. 1).*

- (9) Deze verordening *harmoniseert de regels die van toepassing zijn op tussenhandelsdiensten op de interne markt volledig met als doel te zorgen voor een veilige, voorspelbare en betrouwbare onlineomgeving, waar de verspreiding van illegale online-inhoud en de maatschappelijke risico's die de verspreiding van desinformatie of andere inhoud met zich kunnen brengen, worden aangepakt, waar de in het Handvest verankerde grondrechten doeltreffend worden beschermd en waar innovatie wordt vergemakkelijkt. De lidstaten mogen derhalve geen aanvullende nationale voorschriften vaststellen of in stand houden die betrekking hebben op zaken die onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen, tenzij daarin uitdrukkelijk is voorzien in deze verordening. Dat zou namelijk ten koste zou gaan van de rechtstreekse en uniforme toepassing van de volledig geharmoniseerde regels die van toepassing zijn op de aanbieders van tussenhandelsdiensten overeenkomstig de doelstellingen van deze verordening. Dit laat de mogelijkheid onverlet om andere nationale wetgeving op de aanbieders van tussenhandelsdiensten toe te passen, met inachtneming van het recht van de Unie, waaronder Richtlijn 2000/31/EG en met name artikel 3 daarvan, indien met de bepalingen van nationaal recht andere legitieme doelstellingen van algemeen belang worden beoogd dan die welke met deze verordening worden beoogd.*

- (10) *Deze verordening mag geen afbreuk doen aan andere handelingen van Unierecht waarbij de verlening van diensten van de informatiemaatschappij in het algemeen en andere aspecten van de verlening van tussenhandelsdiensten op de interne markt worden geregeld, of die de geharmoniseerde regels van deze verordening verder specificeren en aanvullen, zoals Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad¹, met inbegrip van de specifieke doelen van die richtlijn wat betreft videoplatforms, Verordening (EU) 2021/784 van het Europees Parlement en de Raad², Verordening (EU) 2019/1148 van het Europees Parlement en de Raad³, Verordening (EU) 2022/... van het Europees Parlement en de Raad [betreffende het Europees bevel tot verstrekking en het Europees bevel tot bewaring van elektronisch bewijsmateriaal in strafzaken], Richtlijn (EU) .../... van het Europees Parlement en de Raad [tot vaststelling van geharmoniseerde regels inzake de aanwijzing van wettelijke vertegenwoordigers ten behoeve van de bewijsgaring in strafprocedures] en Verordening (EU) 2019/1150 van het Europees Parlement en de Raad⁴, Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad⁵ en Verordening (EU) 2021/1232 van het Europees Parlement en de Raad⁶. Ter wille van de duidelijkheid moet er tevens op worden gewezen dat deze verordening geen afbreuk mag doen aan het Unierecht inzake consumentenbescherming, met name*

¹ *Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) (PB L 95 van 15.4.2010, blz. 1).*

² *Verordening (EU) 2021/784 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2021 inzake het tegengaan van de verspreiding van terroristische online-inhoud (PB L 172 van 17.5.2021, blz. 79).*

³ *Verordening (EU) 2019/1148 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 over het op de markt brengen en het gebruik van precursoren voor explosieven, tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1907/2006 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 98/2013 (PB L 186 van 11.7.2019, blz. 1).*

⁴ *Verordening (EU) 2019/1150 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 ter bevordering van billijkheid en transparantie voor zakelijke gebruikers van onlinetussenhandelsdiensten (PB L 186 van 11.7.2019, blz. 57).*

⁵ *Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie) (PB L 201 van 31.7.2002, blz. 37).*

⁶ *Verordening (EU) 2021/1232 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juli 2021 betreffende een tijdelijke afwijking van sommige bepalingen van Richtlijn 2002/58/EG ten aanzien van het gebruik van technologieën door aanbieders van nummeronafhankelijke interpersoonlijke communicatiediensten voor de verwerking van persoonsgegevens en andere gegevens ten behoeve van de bestrijding van online seksueel misbruik van kinderen (PB L 274 van 30.7.2021, blz. 41).*

Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad¹, Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad², *Verordening (EU) 2017/2394 van het Europees Parlement en de Raad*³, *Verordening (EU) 2019/1020 van het Europees Parlement en de Raad*⁴, *Richtlijn 2001/95/EG van het Europees Parlement en de Raad*⁵, *Richtlijn 2013/11/EU van het Europees Parlement en de Raad*⁶, en *Richtlijn 93/13/EEG van de Raad*⁷, *inzake de bescherming van persoonsgegevens, met name Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad*⁸, en *Verordening (EU) nr. 1215/2012. Ook de Unieregels inzake internationaal privaatrecht, in het bijzonder de regels met betrekking tot de rechterlijke bevoegdheid en de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen in burgerlijke en handelszaken en de regels betreffende het recht dat van toepassing is op contractuele en niet-contractuele verbintenissen, moeten door deze verordening onverlet worden gelaten.* De bescherming van personen in verband met

¹ *Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (“richtlijn oneerlijke handelspraktijken”)* (PB L 149 van 11.6.2005, blz. 22).

² *Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad* (PB L 304 van 22.11.2011, blz. 64).

³ *Verordening (EU) 2017/2394 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2017 betreffende samenwerking tussen de nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 2006/2004*, PB L 345 van 27.12.2017, blz. 1).

⁴ *Verordening (EU) 2019/1020 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende markttoezicht en conformiteit van producten en tot wijziging van Richtlijn 2004/42/EG en de Verordeningen (EG) nr. 765/2008 en (EU) nr. 305/2011* (PB L 169 van 25.6.2019, blz. 1).

⁵ *Richtlijn 2001/95/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 december 2001 inzake algemene productveiligheid* (PB L 11 van 15.1.2002, blz. 4).

⁶ *Richtlijn 2013/11/EU van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2013 betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en Richtlijn 2009/22/EG* (PB L 165 van 18.6.2013, blz. 63).

⁷ *Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten* (PB L 95 van 21.4.1993, blz. 29).

⁸ *Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)* (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1).

de verwerking van persoonsgegevens wordt uitsluitend geregeld door de regels van het Unierecht op dat gebied, met name Verordening (EU) 2016/679 en Richtlijn 2002/58/EG. Deze verordening *moet* eveneens de regels van het Unierecht inzake arbeidsomstandigheden *en op het gebied van justitiële samenwerking in civiele en strafzaken* onverlet laten. *Voor zover die regels dezelfde doelen nastreven als die van deze verordening, zijn de regels van deze verordening echter wel van toepassing op zaken die niet of niet volledig in die andere rechtshandelingen aan bod komen, alsook op zaken waarvoor die andere rechtshandelingen de lidstaten de mogelijkheid laten om bepaalde maatregelen op nationaal niveau vast te stellen.*

- (11) Er moet worden verduidelijkt dat deze verordening geen afbreuk doet aan de regels van het Unierecht inzake het auteursrecht en de daaraan verbonden rechten, *waaronder de Richtlijnen 2001/29/EG¹, 2004/48/EG² en (EU) 2019/790³ van het Europees Parlement en de Raad*, die specifieke regels en procedures vaststellen die onverlet moeten blijven.

¹ *Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB L 167 van 22.6.2001, blz. 10).*

² *Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten (PB L 157 van 30.4.2004, blz. 45).*

³ *Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (PB L 130 van 17.5.2019, blz. 92).*

- (12) Om de doelstelling van een veilige, voorspelbare en betrouwbare onlineomgeving te verwezenlijken, moet het begrip “illegale inhoud” voor het doel van deze verordening ***in grote lijnen overeenstemmen met de bestaande regels in de offline-omgeving; met name moet het begrip*** ruim worden gedefinieerd ***zodat het*** ook informatie met betrekking tot illegale inhoud, producten, diensten en activiteiten ***omvat***. Met name moet dit begrip worden opgevat als een verwijzing naar informatie, ongeacht de vorm ervan, die volgens het toepasselijke recht illegaal is op zich, zoals illegale haatzaaiende uitlatingen of terroristische inhoud en onwettige discriminerende inhoud, of die ***volgens de toepasselijke regels illegaal is omdat zij*** betrekking heeft op activiteiten die illegaal zijn. ***Enkele voorbeelden ter illustratie zijn*** het delen van beelden van seksueel misbruik van kinderen, het onrechtmatig en zonder toestemming delen van privébeelden, online stalking, de verkoop van niet-conforme of namaakproducten, ***de verkoop van producten of de verlening van diensten die een inbreuk vormen op de wetgeving inzake consumentenbescherming***, het ongevoegde gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal, ***het illegaal aanbieden van accommodatiediensten en de illegale verkoop van levende dieren. Een video van een ooggetuige van een mogelijk misdrijf mag daarentegen niet als illegale inhoud worden beschouwd louter omdat daarin een illegale handeling te zien is, indien het opnemen of het verspreiden van een dergelijke video onder het publiek niet illegaal is krachtens het nationale recht of het recht van de Unie***. In dit verband is het niet van belang of de onwettigheid van de informatie of de activiteit voortvloeit uit het Unierecht of uit nationaal recht dat in overeenstemming is met het Unierecht, en wat de precieze aard of het onderwerp van het recht in kwestie is.

- (13) Gezien de bijzondere kenmerken van de betrokken diensten en de overeenkomstige noodzaak om de verleners van deze diensten aan bepaalde specifieke verplichtingen te onderwerpen, moet binnen de bredere categorie van aanbieders van hostingdiensten zoals gedefinieerd in deze verordening, de subcategorie van onlineplatforms worden onderscheiden. Onlineplatforms, zoals sociale netwerken of onlinemarktplaatsen, moeten worden gedefinieerd als aanbieders van hostingdiensten die niet alleen informatie opslaan die door de afnemers van de dienst op hun verzoek wordt verstrekt, maar die deze informatie ook verspreiden onder het publiek, eveneens op verzoek de afnemers van de dienst. Om te voorkomen dat al te ruime verplichtingen worden opgelegd, mogen aanbieders van hostingdiensten echter niet worden beschouwd als onlineplatforms wanneer de verspreiding onder het publiek slechts een klein of louter bijkomstig kenmerk *is dat intrinsiek verbonden is met* een andere dienst of functionaliteit van de hoofddienst, *of een kleine functionaliteit van de hoofddienst is*, en kan dat kenmerk *of die functionaliteit* om objectieve technische redenen niet worden gebruikt zonder die andere hoofddienst, en de opname van dat kenmerk *of die functionaliteit* geen middel vormt om de toepasselijkheid van de voor onlineplatforms geldende regels van deze verordening te omzeilen. Het deel van een online krant dat bestemd is voor reacties zou bijvoorbeeld een dergelijk kenmerk kunnen zijn, waarbij het duidelijk is dat het een aanvulling is op de hoofddienst die bestaat uit de publicatie van nieuws onder de redactionele verantwoordelijkheid van de uitgever. *Voor de toepassing van deze verordening mogen cloudcomputing- of webhostingdiensten niet worden beschouwd als een onlineplatform wanneer de verspreiding van specifieke inhoud onder het publiek een klein of louter bijkomstig kenmerk of een kleine functionaliteit van die diensten vormt. Bovendien mogen cloudcomputing- of webhostingdiensten wanneer zij als infrastructuur dienen, bijvoorbeeld als onderliggende infrastructurele opslag- en computingdiensten van een op internet gebaseerde applicatie of website of een onlineplatform, op zichzelf niet worden geacht informatie onder het publiek te verspreiden die is opgeslagen of verwerkt op verzoek van de afnemer van de applicatie of website die of het onlineplatform dat zij hosten. De opslag van commentaar op een sociaal netwerk moet daarentegen worden beschouwd als een onlineplatformdienst wanneer duidelijk is dat dit geen klein kenmerk van de aangeboden dienst is, zelfs indien deze dienst bijkomstig is aan de publicatie van berichten van afnemers van de dienst.*

- (14) Het begrip “verspreiding onder het publiek”, zoals gebruikt in deze verordening, moet inhouden dat informatie beschikbaar wordt gesteld aan een potentieel onbeperkt aantal personen, dat wil zeggen dat de informatie gemakkelijk toegankelijk wordt gemaakt voor **afnemers van de dienst** in het algemeen zonder dat de afnemer van de dienst die de informatie verstrekt, daar verder iets voor hoeft te doen, ongeacht of deze personen de informatie in kwestie daadwerkelijk raadplegen. **Indien voor de toegang tot informatie registratie of toelating tot een groep afnemers van de dienst vereist is, mag dan ook alleen worden geacht dat die informatie onder het publiek wordt verspreid wanneer afnemers van de dienst die toegang tot de informatie wensen, automatisch worden geregistreerd of toegelaten zonder menselijke beslissing of selectie van wie toegang krijgt.** Interpersoonlijke communicatiediensten, zoals gedefinieerd in Richtlijn (EU) 2018/1972 van het Europees Parlement en de Raad¹, bijvoorbeeld e-mails of particuliere berichtendiensten, vallen **niet onder de definitie van onlineplatforms, aangezien deze worden gebruikt voor interpersoonlijke communicatie tussen een door de afzender van de communicatie bepaald eindig aantal personen. De verplichtingen van deze verordening voor aanbieders van onlineplatforms kunnen echter van toepassing zijn op diensten waarmee informatie beschikbaar kan worden gesteld aan een mogelijk onbeperkt aantal personen dat niet door de afzender van de communicatie wordt bepaald, zoals via openbare groepen of vrij toegankelijke kanalen.** Informatie mag alleen worden beschouwd als verspreid onder het publiek in de zin van deze verordening wanneer dit gebeurt op een rechtstreeks verzoek van de afnemer van de dienst die de informatie heeft verstrekt.

¹ **Richtlijn (EU) 2018/1972 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 tot vaststelling van het Europees wetboek voor elektronische communicatie (PB L 321 van 17.12.2018, blz. 36).**

- (15) Wanneer sommige diensten van een aanbieder wel onder deze verordening vallen en andere niet, of wanneer de diensten van een aanbieder onder verschillende afdelingen van deze verordening vallen, moeten de relevante bepalingen van deze verordening alleen van toepassing zijn op de diensten die binnen hun toepassingsgebied vallen.
- (16) De rechtszekerheid die wordt geboden door het horizontale kader van voorwaardelijke vrijstellingen van aansprakelijkheid voor aanbieders van tussenhandelsdiensten optreden, zoals vastgesteld in Richtlijn 2000/31/EG, heeft het ontstaan en de opschaling van veel nieuwe diensten op de interne markt mogelijk gemaakt. Dat kader moet derhalve worden behouden. Gezien de verschillen bij de omzetting en toepassing van de betreffende regels op nationaal niveau en om redenen van duidelijkheid en samenhang moet dat kader echter in deze verordening worden opgenomen. Ook moeten bepaalde elementen van dat kader worden verduidelijkt, waarbij rekening wordt gehouden met de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.
- (17) De betreffende regels van hoofdstuk II moeten alleen bepalen wanneer de aanbieders van tussenhandelsdiensten niet aansprakelijk kan worden gesteld voor illegale inhoud die door de afnemers van de dienst wordt verstrekt. Deze regels mogen niet worden opgevat als een positieve basis om vast te stellen wanneer een aanbieder aansprakelijk kan worden gesteld, wat door de toepasselijke regels van het Unierecht of het nationale recht moet worden bepaald. Voorts moeten de in deze verordening vastgestelde aansprakelijkheidsvrijstellingen geldig zijn voor elke vorm van aansprakelijkheid met betrekking tot elke vorm van illegale inhoud, ongeacht het precieze onderwerp of de aard van die wetgeving.

- (18) De in deze verordening vastgestelde vrijstellingen van aansprakelijkheid mogen niet van toepassing zijn wanneer de aanbieder van tussenhandelsdiensten, in plaats van zich te beperken tot het neutraal verrichten van de diensten door een louter technische en automatische verwerking van de door de afnemer van de dienst verstrekte informatie, een actieve rol speelt die hem kennis van of controle over die informatie geeft. Deze vrijstellingen mogen derhalve niet gelden voor aansprakelijkheid met betrekking tot informatie die niet door de afnemer van de dienst, maar door de aanbieder van de tussenhandelsdienst zelf wordt verstrekt, ook wanneer de informatie onder de redactionele verantwoordelijkheid van die aanbieder tot stand is gekomen.
- (19) Gezien de uiteenlopende aard van de activiteiten van “mere conduit”, “caching” en “hosting” en de verschillende posities en mogelijkheden van de aanbieders in kwestie, moet een onderscheid worden gemaakt tussen de regels die op deze activiteiten van toepassing zijn, voor zover zij krachtens deze verordening onderworpen zijn aan verschillende eisen en voorwaarden en hun toepassingsgebied verschilt, zoals uitgelegd door het Hof van Justitie van de Europese Unie.

- (20) **Wanneer** een aanbieder van tussenhandelsdiensten ■ opzettelijk met een afnemer van de diensten samenwerkt om illegale activiteiten te ontplooiën, **moet de dienst worden geacht** niet neutraal **te zijn verricht** en mag **de aanbieder** daarom niet in aanmerking komen voor de in deze verordening vastgestelde vrijstellingen van aansprakelijkheid. **Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de aanbieder zijn dienst aanbiedt met als voornaamste doel illegale activiteiten te faciliteren, bijvoorbeeld door er uitdrukkelijk op te wijzen dat hij tot doel heeft illegale activiteiten te faciliteren en dat zijn diensten daartoe geschikt zijn. Het loutere feit dat een dienst versleutelde doorgifte of een ander mechanisme om de identificatie van de gebruiker onmogelijk te maken aanbiedt, mag op zichzelf niet worden aangemerkt als het faciliteren van illegale activiteiten.**
- (21) Een aanbieder moet gebruik kunnen maken van de vrijstellingen van aansprakelijkheid voor “mere conduit”- en “caching”-diensten wanneer hij op geen enkele wijze betrokken is bij de doorgegeven **of bezochte** informatie. Dit houdt onder meer in dat de aanbieder de informatie die hij doorgeeft **of waartoe hij toegang verleent**, niet mag wijzigen. Deze eis mag echter geen betrekking hebben op technische handelingen die tijdens de doorgifte **of toegang** plaatsvinden, mits deze de integriteit van de doorgegeven **of bezochte** informatie niet wijzigen.

- (22) Om in aanmerking te komen voor de vrijstelling van aansprakelijkheid voor hostingdiensten moet de aanbieder, wanneer hij daadwerkelijk kennis of besef heeft van illegale *activiteiten of illegale* inhoud, snel handelen om die inhoud te verwijderen of ontoegankelijk te maken. Het verwijderen of ontoegankelijk maken moet gebeuren met inachtneming van *de grondrechten van de afnemers van de dienst, waaronder het recht op* vrijheid van meningsuiting *en informatie*. De aanbieder kan deze daadwerkelijke kennis of het daadwerkelijke besef *van de illegale aard van de inhoud onder meer* verkrijgen door ■ op eigen initiatief onderzoek te doen of door meldingen die hem overeenkomstig deze verordening door personen of entiteiten worden gedaan, voor zover deze meldingen voldoende nauwkeurig en naar behoren gemotiveerd zijn om een zorgvuldige marktdeelnemer in staat te stellen de vermeende illegale inhoud redelijkerwijs te identificeren, te beoordelen en, waar nodig, hiertegen op te treden. *Deze daadwerkelijke kennis of dit daadwerkelijke besef kan echter niet worden geacht te zijn verkregen louter op grond van het feit dat de aanbieder zich er in algemene zin van bewust is dat zijn dienst ook wordt gebruikt om illegale inhoud op te slaan. Bovendien volstaat het niet dat een aanbieder een geautomatiseerde indexering van de op zijn dienst geüploade inhoud verricht of dat de dienst over een zoekfunctie beschikt en inhoud aanbeveelt op basis van de profielen of voorkeuren van de afnemers van de dienst, om te achten dat de aanbieder “specifieke” kennis heeft van op dat platform ontplooid illegale activiteiten of opgeslagen illegale inhoud.*

(22 bis) De aansprakelijkheidsvrijstelling mag niet van toepassing zijn wanneer de afnemer van de dienst op gezag of onder toezicht van de aanbieder van een hostingdienst handelt. Wanneer de aanbieder van een onlineplatform dat consumenten in staat stelt op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, bijvoorbeeld de prijs van de door de handelaar aangeboden goederen of diensten bepaalt, zou de handelaar kunnen worden geacht op gezag of onder toezicht van dat onlineplatform te handelen.

- (23) Om ervoor te zorgen dat de consumenten doeltreffend worden beschermd wanneer zij online handelstransacties via tussenpersonen verrichten, mogen bepaalde aanbieders van hostingdiensten, namelijk onlineplatforms die consumenten in staat stellen overeenkomsten op afstand met handelaren te sluiten, niet in aanmerking komen voor de bij deze verordening vastgestelde vrijstelling van aansprakelijkheid voor aanbieders van hostingdiensten, voor zover die onlineplatforms de betreffende informatie met betrekking tot de betrokken transacties op zodanige wijze presenteren dat de consumenten geloven dat de informatie is verstrekt door die onlineplatforms zelf of door **handelaren** die onder hun gezag of controle handelen, en dat die onlineplatforms derhalve kennis hebben van of controle hebben over de informatie, ook al is dat in werkelijkheid misschien niet het geval. ***Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een onlineplatform de identiteit van de handelaar niet duidelijk weergeeft overeenkomstig deze verordening, wanneer een dergelijk onlineplatform die identiteit of contactgegevens achterhoudt tot na de sluiting van de tussen een handelaar en een consument gesloten overeenkomst, of wanneer een dergelijk onlineplatform het product of de dienst in eigen naam in de handel brengen in plaats van de naam te gebruiken van de handelaar die het zal leveren.*** In dat verband moet op objectieve wijze, op basis van alle relevante omstandigheden, worden vastgesteld of de presentatie kan leiden tot een dergelijke overtuiging aan de kant van een gemiddelde ■ consument.
- (24) De in deze verordening vastgestelde aansprakelijkheidsvrijstellingen mogen geen afbreuk doen aan de mogelijkheid om verschillende soorten verbodsmaatregelen te treffen tegen aanbieders van tussenhandelsdiensten, ook al voldoen zij aan de voorwaarden die in het kader van die vrijstellingen zijn vastgesteld. Die verbodsmaatregelen zouden in het bijzonder in rechterlijke of administratieve uitspraken kunnen bestaan, waarin de beëindiging of voorkoming van een inbreuk wordt gelast, met inbegrip van de verwijdering of het ontoegankelijk maken van de illegale inhoud die wordt gespecificeerd in dergelijke uitspraken, die worden uitgevaardigd overeenkomstig het Unierecht.

- (25) Om rechtszekerheid te creëren en de activiteiten die gericht zijn op het opsporen en identificeren van en het optreden tegen illegale inhoud, die de aanbieders van *alle categorieën* tussenhandelsdiensten op vrijwillige basis kunnen ontplooien, niet te ontmoedigen, moet worden verduidelijkt dat het loutere feit dat aanbieders dergelijke activiteiten ondernemen, er niet toe leidt dat de in deze verordening opgenomen aansprakelijkheidsvrijstellingen niet beschikbaar zijn, mits deze activiteiten te goeder trouw en zorgvuldig worden uitgevoerd. ***De voorwaarde dat te goeder trouw en zorgvuldig moet worden gehandeld, moet inhouden dat op objectieve, niet-discriminerende en evenredige wijze wordt gehandeld, met inachtneming van de rechten en legitieme belangen van alle betrokken partijen, en dat de nodige waarborgen moeten worden geboden tegen ongerechtvaardigde verwijdering van legale inhoud, in overeenstemming met de doelstelling en de vereisten van deze verordening. Daartoe moeten de betrokken aanbieders bijvoorbeeld redelijke maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat, wanneer geautomatiseerde instrumenten worden gebruikt om dergelijke activiteiten uit te voeren, de technologie voldoende betrouwbaar is om het foutenpercentage zoveel mogelijk te beperken.*** Daarnaast moet worden verduidelijkt dat het loutere feit dat deze aanbieders te goeder trouw maatregelen nemen om te voldoen aan de eisen van het Unierecht, met inbegrip van de eisen die in deze verordening zijn vastgesteld met betrekking tot de uitvoering van hun algemene voorwaarden, niet mag leiden tot het niet beschikbaar zijn van deze aansprakelijkheidsvrijstellingen. Daarom mogen dergelijke activiteiten en maatregelen die een bepaalde aanbieder eventueel heeft genomen, niet in aanmerking worden genomen om te bepalen of de aanbieder zich kan beroepen op een vrijstelling van aansprakelijkheid, met name wat betreft de vraag of de aanbieder zijn dienst neutraal verricht en dus binnen het toepassingsgebied van de desbetreffende bepaling kan vallen, zonder dat deze regel echter impliceert dat de aanbieder zich daar noodzakelijkerwijs op kan beroepen. ***Vrijwillige maatregelen mogen niet worden gebruikt om de verplichtingen van de aanbieders van tussenhandelsdiensten uit hoofde van deze verordening te omzeilen.***

(26) Hoewel de regels in hoofdstuk II van deze verordening gericht zijn op de vrijstelling van aansprakelijkheid van aanbieders van tussenhandelsdiensten, is het belangrijk eraan te herinneren dat, ondanks de over het algemeen belangrijke rol die deze aanbieders spelen, het probleem van illegale online-inhoud en -activiteiten niet mag worden aangepakt door zich uitsluitend te richten op hun aansprakelijkheid en verantwoordelijkheden. Waar mogelijk moeten derden die te maken hebben met illegale inhoud die online wordt doorgegeven of opgeslagen, trachten conflicten met betrekking tot dergelijke inhoud op te lossen zonder de betrokken aanbieders van tussenhandelsdiensten daarbij te betrekken. Wanneer de toepasselijke regels van het Unierecht en het nationale recht tot vaststelling van die aansprakelijkheid dit voorschrijven, moeten afnemers van de dienst aansprakelijk worden gesteld voor de illegale inhoud die zij verstrekken en kunnen verspreiden via tussenhandelsdiensten. In voorkomend geval moeten ook andere actoren, zoals groepsmoderatoren in gesloten onlineomgevingen, met name in het geval van grote groepen, bijdragen tot het voorkomen van de verspreiding van illegale online-inhoud, overeenkomstig het toepasselijke recht. Voorts moeten, indien het nodig is om aanbieders van diensten van de informatiemaatschappij, met inbegrip van aanbieders van tussenhandelsdiensten, bij de zaak te betrekken, eventuele verzoeken of bevelen voor een dergelijke betrokkenheid in de regel worden gericht aan de *specifieke aanbieder* die over de technische en operationele capaciteit beschikt om op te treden tegen specifieke illegale inhoud, teneinde mogelijke negatieve effecten *op* de beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie die geen illegale inhoud vormt, te voorkomen en tot een minimum te beperken.

(27) Sinds 2000 zijn er nieuwe technologieën ontstaan die de beschikbaarheid, efficiëntie, snelheid, betrouwbaarheid, capaciteit en veiligheid van systemen voor de doorgifte, **vindbaarheid** en opslag van gegevens online verbeteren, wat leidt tot een steeds complexer online-ecosysteem. In dit verband moet eraan worden herinnerd dat aanbieders van diensten die de onderliggende logische architectuur en de goede werking van het internet tot stand brengen en vergemakkelijken, met inbegrip van technische hulpfuncties, ook gebruik kunnen maken van de in deze verordening opgenomen aansprakelijkheidsvrijstellingen, voor zover hun diensten als “mere **conduit-**”, “caching-” of “hostingdiensten” kunnen worden aangemerkt. Dergelijke diensten omvatten *onder andere*, naar gelang van het geval, **onlinezoekmachines**, draadloze lokale netwerken, domeinnaamsysteem (DNS)-diensten, topleveldomeinnaamregisters, **registrerende instanties**, certificatie-instanties die digitale certificaten afgeven, **virtuele particuliere netwerken**, **cloudinfrastructuurdiensten**, of netwerken voor de levering van inhoud, die de functies van andere aanbieders van tussenhandelsdiensten mogelijk maken, **lokaliseren** of verbeteren. Zo hebben ook de diensten die worden gebruikt voor communicatiedoeleinden en de technische middelen voor de levering ervan een sterke ontwikkeling doorgemaakt en hebben geleid tot onlinediensten zoals Voice over IP, berichtendiensten en webgebaseerde e-maildiensten, waarbij de communicatie wordt geleverd via een internettoegangsdienst. Ook deze diensten kunnen profiteren van de vrijstellingen van aansprakelijkheid, voor zover zij als “mere conduit-”, “caching-” of “hostingdienst” kunnen worden aangemerkt.

(27 bis) Onder tussenhandelsdiensten valt een breed scala aan economische activiteiten die online plaatsvinden en die voortdurend evolueren om voor snelle, veilige en beveiligde informatiedoorgifte te zorgen en het gebruiksgemak van alle deelnemers aan het online-ecosysteem te waarborgen. “Mere conduit”-tussenhandelsdiensten omvatten bijvoorbeeld algemene categorieën diensten, zoals internetknooppunten, draadloze toegangspunten, virtuele particuliere netwerken, DNS-(omzettings)diensten, topleveldomeinnaamregisters, registrerende instanties, certificatie-instanties die digitale certificaten afgeven, voice over IP en andere interpersoonlijke communicatiediensten; enkele algemene voorbeelden van “caching”-tussenhandelsdiensten zijn dan weer het louter aanbieden van netwerken voor het leveren van inhoud, reverse proxy’s of proxy’s voor de aanpassing van inhoud. Deze diensten zijn van cruciaal belang om voor een soepele en efficiënte informatiedoorgifte via het internet te zorgen. Enkele voorbeelden van “hostingdiensten” zijn categorieën diensten zoals cloudcomputing, webhosting, betaalde zoekmachineadvertentiediensten, of diensten die het online delen van informatie en inhoud mogelijk maken, waaronder het opslaan en delen van bestanden. Tussenhandelsdiensten kunnen afzonderlijk, als onderdeel van een andere soort tussenhandelsdienst, of gelijktijdig met andere tussenhandelsdiensten worden verleend. Of een specifieke dienst een “mere conduit”-, “caching”- of “hostingdienst” is, hangt enkel af van de technische functies ervan, die in de loop van de tijd kunnen evolueren; dit moet per geval worden beoordeeld.

- (28) Aanbieders van tussenhandelsdiensten, mogen ***rechtens noch feitelijk*** worden onderworpen aan een toezichtverplichting met betrekking tot verplichtingen van algemene aard. Dit heeft geen betrekking op toezichtverplichtingen in een specifiek geval en doet met name geen afbreuk aan maatregelen van nationale autoriteiten in overeenstemming met de nationale wetgeving, ***met inachtneming van het Unierecht, zoals uitgelegd door het Hof van Justitie van de Europese Unie***, en overeenkomstig de in deze verordening vastgestelde voorwaarden. Niets in deze verordening mag worden uitgelegd als een oplegging van een algemene toezichtverplichting of een verplichting om actief naar feiten te zoeken, of als een algemene verplichting voor aanbieders om proactieve maatregelen te nemen in verband met illegale inhoud.

- (29) Afhankelijk van het rechtsstelsel van elke lidstaat en het betrokken rechtsgebied kunnen de nationale rechterlijke of administratieve instanties, ***met inbegrip van rechtshandhavingsinstanties***, de aanbieders van tussenhandelsdiensten gelasten op te treden tegen specifieke illegale inhoud of bepaalde specifieke informatie te verstrekken. De nationale wetgevingen op basis waarvan dergelijke bevelen worden uitgevaardigd, verschillen aanzienlijk en de bevelen worden steeds vaker in grensoverschrijdende situaties aangepakt. Om ervoor te zorgen dat deze bevelen op doeltreffende en efficiënte wijze kunnen worden uitgevoerd, ***met name in een grensoverschrijdende context***, zodat de betrokken overheidsinstanties hun taken kunnen uitvoeren en de aanbieders geen onevenredige lasten worden opgelegd, zonder dat de rechten en gerechtvaardigde belangen van derden onrechtmatig worden aangetast, moeten bepaalde voorwaarden worden gesteld waaraan deze bevelen moeten voldoen, evenals bepaalde aanvullende eisen met betrekking tot de opvolging van deze bevelen. ***Bijgevolg dient deze verordening slechts bepaalde specifieke minimumvoorwaarden te harmoniseren waaraan dergelijke bevelen moeten voldoen om aanbieders van tussenhandelsdiensten ertoe te verplichten de autoriteiten in kennis te stellen van het gevolg dat aan die bevelen is gegeven. Deze verordening voorziet derhalve niet in de rechtsgrondslag voor het uitvaardigen van dergelijke bevelen, en regelt evenmin het territoriale toepassingsgebied of de grensoverschrijdende handhaving ervan.***

Het toepasselijke Unierecht of nationale recht op basis waarvan de bevelen worden uitgevaardigd, kan voorzien in aanvullende voorwaarden en moet de basis vormen voor de handhaving van de bevelen. Bij niet-naleving van de bevelen moet de uitvaardigende lidstaat deze kunnen handhaven overeenkomstig zijn nationale recht. Het toepasselijke nationale recht moet in overeenstemming zijn met het Unierecht, waaronder het Handvest en de bepalingen van het VWEU betreffende de vrijheid van vestiging en het vrij verrichten van diensten binnen de Unie[, met name wat betreft onlinediensten voor gokken en weddenschappen]. Evenzo doet de toepassing van het nationale recht voor de handhaving van de bevelen geen afbreuk aan de toepasselijke rechtshandelingen van de Unie, noch aan door de Unie of door de lidstaten gesloten internationale overeenkomsten inzake de grensoverschrijdende erkenning, tenuitvoerlegging en handhaving van die bevelen, met name in burgerlijke en strafzaken. Anderzijds moet de tenuitvoerlegging van de verplichting om de autoriteiten in kennis te stellen van het gevolg dat aan de bevelen is gegeven, in tegenstelling tot de tenuitvoerlegging van het bevel zelf, onderworpen zijn aan de regels van hoofdstuk IV.

- (29 bis) De aanbieder van tussenhandelsdiensten moet de uitvaardigende instantie onverwijld in kennis stellen van het gevolg dat aan de bevelen is gegeven, met inachtneming van de in het toepasselijke Unierecht of nationale recht vastgestelde termijnen.*
- (30) De bevoegde nationale instanties moeten dergelijke bevelen tegen als illegaal beschouwde inhoud of bevelen om informatie te verstrekken kunnen uitvaardigen op basis van het Unierecht of nationaal recht met inachtneming van het Unierecht, met name het Handvest, en deze kunnen richten tot aanbieders van tussenhandelsdiensten, ook al zijn zij in een andere lidstaat gevestigd. Dit mag echter geen afbreuk doen aan het Unierecht op het gebied van justitiële samenwerking in burgerlijke of strafzaken, waaronder Verordening (EU) nr. 1215/2012 en Verordening (EU) 2022/... [betreffende het Europees bevel tot verstrekking en het Europees bevel tot bewaring van elektronisch bewijsmateriaal in strafzaken], noch aan het nationale strafprocesrecht of burgerlijk procesrecht. Indien die wetgeving op het gebied van strafrechtelijke en burgerlijke procedures voorziet in voorwaarden die een aanvulling vormen op of onverenigbaar zijn met die van deze verordening wat betreft bevelen om op te treden tegen illegale inhoud of om informatie te verstrekken, kunnen de in deze verordening opgenomen voorwaarden buiten toepassing worden gelaten of worden aangepast. Met name de verplichting van de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat van de uitvaardigende instantie om een afschrift van de bevelen toe te zenden aan alle andere coördinatoren voor digitale diensten, kan buiten toepassing worden gelaten in de context van strafprocedures, of worden aangepast indien aldus bepaald in het toepasselijke nationale strafprocesrecht.*

Voorts kan de verplichting dat de bevelen een motivering moeten bevatten waarin wordt uitgelegd waarom de informatie illegale inhoud is, worden aangepast indien het toepasselijke nationale strafprocesrecht dit vereist met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten. Tot slot kan de verplichting van de aanbieders van tussenhandelsdiensten om de afnemer van de dienst in kennis te stellen overeenkomstig het toepasselijke Unierecht of nationale recht worden uitgesteld, met name in de context van strafrechtelijke, civiele of administratieve procedures. Daarnaast moeten de bevelen worden uitgevaardigd met inachtneming van Verordening (EU) 2016/679 en het in deze verordening vastgelegde verbod op algemene verplichtingen om toezicht te houden op informatie of om actief te zoeken naar feiten of omstandigheden die op illegale activiteiten duiden. De in deze verordening vastgelegde voorwaarden en eisen die van toepassing zijn op bevelen om tegen illegale inhoud op te treden, doen geen afbreuk aan andere handelingen van de Unie die voorzien in soortgelijke systemen om op te treden tegen specifieke soorten illegale inhoud, zoals Verordening (EU) 2021/784, Verordening (EU) 2019/1020 of Verordening (EU) 2017/2394 die de rechtshandhavingsinstanties van de lidstaten op het gebied van consumentenzaken specifieke bevoegdheden verleent om de verstrekking van informatie te bevelen, terwijl de voorwaarden en eisen die van toepassing zijn op bevelen tot informatieverstrekking geen afbreuk doen aan andere handelingen van de Unie die in soortgelijke relevante regels voor specifieke sectoren voorzien.

Deze voorwaarden en eisen mogen geen afbreuk doen aan de regels inzake bewaring en opslag krachtens het toepasselijke nationale recht, **met inachtneming van** het Unierecht en de verzoeken om vertrouwelijkheid van rechtshandhavingsinstanties in verband met de niet-openbaarmaking van informatie. **De voorwaarden en vereisten voor bevelen om op te treden tegen illegale inhoud uit hoofde van deze verordening mogen geen afbreuk doen aan de mogelijkheid voor de lidstaten om een aanbieder van tussenhandelsdiensten te verplichten een inbreuk te voorkomen, met inachtneming van het Unierecht, waaronder deze verordening, en met name het verbod op algemene toezichtverplichtingen. Aan de in deze verordening vastgestelde voorwaarden en vereisten moet uiterlijk bij de toezending van het bevel aan de betrokken dienstverrichter zijn voldaan. Bijgevolg mag het bevel worden vastgesteld in een van de officiële talen van de uitvaardigende instantie van de lidstaat. Indien deze taal echter verschilt van de door de aanbieder van tussenhandelsdiensten aangegeven taal of van een andere officiële taal van de Unie die tussen de uitvaardigende instantie en de aanbieder van tussenhandelsdiensten is overeengekomen, moet het bevel samen met een vertaling van ten minste de in deze verordening beschreven onderdelen van het bevel worden toegezonden. Indien een aanbieder van tussenhandelsdiensten en de instanties van een lidstaat bilateraal zijn overeengekomen een bepaalde taal te gebruiken, moet de aanbieder worden aangemoedigd om ook bevelen te aanvaarden die in die taal zijn uitgevaardigd door instanties in andere lidstaten. De bevelen moeten elementen bevatten aan de hand waarvan de adressaat de uitvaardigende instantie kan identificeren, waaronder zo nodig de contactgegevens van een contactpersoon bij die instantie, en de authenticiteit van het bevel kan verifiëren.**

- (31) De territoriale reikwijdte van dergelijke bevelen om op te treden tegen illegale inhoud moet duidelijk worden vastgesteld op basis van het toepasselijke Unierecht of het toepasselijke nationale recht dat de uitvaardiging van het bevel mogelijk maakt, en mag niet verder gaan dan wat strikt noodzakelijk is om de doelstellingen ervan te verwezenlijken. In dat verband moet de uitvaardigende nationale rechterlijke of administratieve instantie, **die ook een rechtshandhavingsinstantie kan zijn**, in overeenstemming met de rechtsgrond die de uitvaardiging van het bevel mogelijk maakt, een evenwicht vinden tussen het doel dat met het bevel wordt nagestreefd en de rechten en gerechtvaardigde belangen van alle derden die door het bevel kunnen worden getroffen, met name hun grondrechten uit hoofde van het Handvest. **Met name in een grensoverschrijdende situatie moeten de gevolgen van het bevel in principe beperkt blijven tot het grondgebied van de uitvaardigende lidstaat, behoudens indien de onwettigheid van de inhoud rechtstreeks voortvloeit uit het Unierecht of indien de uitvaardigende instantie van mening is dat de rechten in kwestie een ruimere territoriale reikwijdte behoeven, overeenkomstig het Unie- en internationale recht, rekening houdend met de belangen van internationale courtoisie.**
- (32) De bij deze verordening geregelde bevelen tot het verstrekken van informatie hebben betrekking op de overlegging van specifieke informatie over individuele afnemers van de betrokken tussenhandelsdienst die in die bevelen zijn aangeduid, om vast te stellen of de afnemers van de diensten de toepasselijke Unieregels of nationale regels naleven. **In die bevelen moet om informatie worden verzocht op basis waarvan de afnemers van de dienst in kwestie kunnen worden geïdentificeerd.** Daarom zijn de **vereisten** van deze verordening betreffende de verstrekking van informatie **niet van toepassing op** bevelen tot het verstrekken van informatie over een groep afnemers van de dienst die niet specifiek zijn aangeduid, met inbegrip van bevelen tot het verstrekken van geaggregeerde informatie die nodig is voor statistische doeleinden of voor empirisch onderbouwde beleidsvorming.

- (33) Bevelen om op te treden tegen illegale inhoud en om informatie te verstrekken zijn alleen onderworpen aan de regels die de bevoegdheid van de lidstaat waar de betrokken aanbieder is gevestigd, waarborgen en die in bepaalde gevallen voorzien in mogelijke afwijkingen van die bevoegdheid, zoals bepaald in artikel 3 van Richtlijn 2000/31/EG, indien aan de voorwaarden van dat artikel is voldaan. Aangezien de betrokken bevelen betrekking hebben op specifieke illegale inhoud, respectievelijk informatie, wanneer zij bestemd zijn voor in een andere lidstaat gevestigde aanbieders van tussenhandelsdiensten, beperken zij in beginsel niet de vrijheid van deze aanbieders om hun diensten over de grenzen heen te verrichten. De regels van artikel 3 van Richtlijn 2000/31/EG, met inbegrip van de regels inzake de noodzaak om maatregelen te rechtvaardigen die afwijken van de bevoegdheid van de lidstaat waar de dienstverlener is gevestigd op bepaalde specifieke gronden en inzake de kennisgeving van dergelijke maatregelen, zijn derhalve niet van toepassing op deze bevelen.

- (33 bis) Een van de eisen inzake informatieverstrekking over de verhaalmechanismen waarover de aanbieder van de dienst en de afnemer van de dienst die de inhoud heeft verstrekt, beschikken, is dat informatie wordt verstrekt over afhandelingsmechanismen voor administratieve klachten en gerechtelijke beroepsmogelijkheden, waaronder rechtsmiddelen tegen door rechterlijke instanties uitgevaardigde bevelen. Voorts zouden coördinatoren van digitale diensten nationale instrumenten en richtsnoeren kunnen ontwikkelen met betrekking tot de klachten- en verhaalmechanismen die op hun respectieve grondgebied van toepassing zijn, om de toegang tot dergelijke mechanismen voor afnemers van de dienst te vergemakkelijken. Ten slotte moeten de lidstaten bij de toepassing van deze verordening het grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht, zoals vastgelegd in artikel 47 van het Handvest, eerbiedigen. Daarom mag deze verordening de op grond van het toepasselijke Unierecht of nationale recht bevoegde nationale rechterlijke of administratieve autoriteiten niet beletten een bevel uit te vaardigen om inhoud te herstellen indien die inhoud in overeenstemming was met de voorwaarden van de aanbieder van de tussenhandelsdienst maar door de aanbieder van de dienst ten onrechte als illegaal is aangemerkt en is verwijderd.*
- (34) Om de doelstellingen van deze verordening te verwezenlijken, en met name om de werking van de interne markt te verbeteren en te zorgen voor een veilige en transparante onlineomgeving, moet een duidelijke, **doeltreffende, voorspelbare** en evenwichtige reeks geharmoniseerde zorgvuldigheidsverplichtingen voor aanbieders van tussenhandelsdiensten worden vastgesteld. Deze verplichtingen moeten met name gericht zijn op het waarborgen van verschillende algemene beleidsdoelstellingen, zoals de veiligheid en het vertrouwen van de afnemers van de dienst, met inbegrip van **consumenten**, minderjarigen en **gebruikers die een bijzonder risico lopen het slachtoffer te worden van haatzaaiende uitlatingen, seksuele intimidatie of andere vormen van discriminatie, de bescherming** van de relevante grondrechten die in het Handvest zijn vastgelegd, het waarborgen van een zinvolle verantwoordingsplicht van die aanbieders en **de empowerment** van afnemers en andere betrokken partijen, terwijl het noodzakelijke toezicht door de bevoegde instanties wordt vergemakkelijkt.

(35) In dat verband is het belangrijk dat de zorgvuldigheidsverplichtingen worden aangepast aan het type, **de omvang** en de aard van de betrokken tussenhandelsdienst. Daarom worden in deze verordening basisverplichtingen vastgelegd die van toepassing zijn op alle aanbieders van tussenhandelsdiensten, alsmede aanvullende verplichtingen voor aanbieders van hostingdiensten en, meer in het bijzonder, **aanbieders van** onlineplatforms en **van** zeer grote onlineplatforms **en zeer grote onlinezoekmachines**. Voor zover de aanbieders van tussenhandelsdiensten gezien de aard en de omvang van hun diensten tot deze verschillende categorieën kunnen behoren, moeten zij aan alle overeenkomstige verplichtingen van deze verordening **met betrekking tot die diensten** voldoen. Deze geharmoniseerde zorgvuldigheidsverplichtingen, die redelijk en niet-arbitrair moeten zijn, zijn nodig om de in kaart gebrachte uitdagingen van het overheidsbeleid aan te gaan, zoals de bescherming van de gerechtvaardigde belangen van de afnemers van de dienst, de aanpak van illegale praktijken en de bescherming van de **in het Handvest vastgelegde** grondrechten online. **De zorgvuldigheidsverplichtingen staan los van de kwestie van de aansprakelijkheid van tussenpersonen, die derhalve afzonderlijk moeten worden beoordeeld.**

- (36) Om soepele en efficiënte communicatie *in beide richtingen, zo nodig met ontvangstbevestiging*, over zaken die onder deze verordening vallen te vergemakkelijken, moeten aanbieders van tussenhandelsdiensten worden verplicht een centraal *elektronisch* contactpunt *aan te wijzen* en relevante informatie over *dat* contactpunt te publiceren *en te actualiseren*, met inbegrip van de talen die in dergelijke communicatie moeten worden gebruikt. Het *elektronische* contactpunt kan ook worden gebruikt door betrouwbare flaggers en door beroepsorganisaties die een specifieke relatie met de aanbieder van tussenhandelsdiensten hebben. In tegenstelling tot de wettelijke vertegenwoordiger moet het *elektronische* contactpunt operationele doeleinden dienen en hoeft het *geen* fysieke locatie te hebben.
- Aanbieders van tussenhandelsdiensten mogen hetzelfde centrale contactpunt aanwijzen voor de vereisten van deze verordening en voor de doeleinden van andere wetgeving van de Unie. Bij het aangeven van de communicatietalen worden de aanbieders van tussenhandelsdiensten verzocht ervoor te zorgen dat de gekozen talen op zich de communicatie niet belemmeren. Zo nodig kunnen de aanbieders van tussenhandelsdiensten en de instanties van de lidstaten overeenkomen om een afzonderlijke overeenkomst over de communicatietaal sluiten, of alternatieven zoeken om de taalbarrière te slechten, onder meer door alle beschikbare technologische middelen of interne en externe personele middelen te gebruiken.*

(36 bis) Aanbieders van tussenhandelsdiensten moeten ook worden verplicht een centraal contactpunt voor afnemers van diensten aan te wijzen dat een snelle, rechtstreekse en efficiënte communicatie mogelijk maakt, in het bijzonder via vlot toegankelijke kanalen, zoals een telefoonnummer, e-mailadressen, elektronische contactformulieren, chatbots of instant messaging. Wanneer een gebruiker met chatbots communiceert, moet dat expliciet worden vermeld. Aanbieders van tussenhandelsdiensten moeten afnemers van diensten de mogelijkheid bieden om rechtstreekse en efficiënte communicatiemiddelen te kiezen die niet uitsluitend op geautomatiseerde instrumenten berusten. Aanbieders van tussenhandelsdiensten moeten alle redelijke inspanningen doen om te garanderen dat er voldoende personele en financiële middelen beschikbaar zijn om ervoor te zorgen dat deze communicatie snel en efficiënt verloopt.

(37) Aanbieders van tussenhandelsdiensten die in een derde land zijn gevestigd en die diensten in de Unie aanbieden, moeten een wettelijke vertegenwoordiger met voldoende bevoegdheden in de Unie aanwijzen en informatie over hun wettelijke vertegenwoordigers verstrekken. Om aan deze verplichting te voldoen, moeten aanbieders van tussenhandelsdiensten er bovendien voor zorgen dat de aangewezen wettelijke vertegenwoordiger over de nodige bevoegdheden en middelen beschikt om met de betrokken instanties samen te werken. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn wanneer een aanbieder van tussenhandelsdiensten een dochteronderneming van dezelfde groep als de aanbieder van de dienst of a fortiori de moederonderneming ervan aanwijst, indien deze in de Unie zijn gevestigd. Dit kan mogelijk echter niet het geval zijn, bijvoorbeeld wanneer de wettelijke vertegenwoordiger het voorwerp is van een saneringsprocedure of in het geval van faillissement of insolventie van ondernemingen of natuurlijke personen. Dit moet effectief toezicht op en, indien nodig, handhaving van deze verordening met betrekking tot deze aanbieders mogelijk maken. Het moet mogelijk zijn dat een wettelijke vertegenwoordiger overeenkomstig het nationale recht door meer dan één aanbieder van tussenhandelsdiensten wordt gemachtigd. De wettelijke vertegenwoordiger zou ook als contactpunt moeten kunnen fungeren, mits aan de relevante eisen van deze verordening is voldaan.

(38) Hoewel de contractvrijheid van de aanbieders van tussenhandelsdiensten in beginsel moet worden geëerbiedigd, zouden bepaalde regels moeten worden vastgesteld met betrekking tot de inhoud, de toepassing en de handhaving van de algemene voorwaarden van deze aanbieders in het belang van de transparantie, de bescherming van de afnemers van de dienst en het voorkomen van oneerlijke of willekeurige resultaten. *Aanbieders van tussenhandelsdiensten moeten in hun algemene voorwaarden duidelijk de informatie vermelden over de redenen op grond waarvan zij de verlening van hun diensten kunnen beperken, en moeten die informatie up-to-date houden. Die informatie moet met name gegevens omvatten over eventuele beleidsmaatregelen, procedures, maatregelen en instrumenten die worden gebruikt voor inhoudsmoderatie, met inbegrip van algoritmische besluitvorming en menselijke controle, alsook het reglement van hun interne klachtenafhandelingssysteem. Zij moeten ook gemakkelijk toegankelijke informatie verstrekken over het recht om het gebruik van de dienst te beëindigen. Aanbieders van tussenhandelsdiensten mogen in hun algemene voorwaarden grafische elementen zoals pictogrammen of afbeeldingen gebruiken om de belangrijkste elementen van de in deze verordening vermelde informatievereisten weer te geven. Aanbieders moeten de afnemers van hun dienst met passende middelen in kennis stellen van belangrijke wijzigingen in de algemene voorwaarden, bijvoorbeeld wanneer zij de regels inzake informatie die over hun dienst is toegestaan, wijzigen, of andere dergelijke wijzigingen die rechtstreeks van invloed kunnen zijn op het vermogen van de afnemers om van de dienst gebruik te maken.*

(38 bis) Aanbieders van tussenhandelsdiensten die zich voornamelijk op minderjarigen richten, bijvoorbeeld door het ontwerp of de marketing van de dienst, of die voornamelijk door minderjarigen worden gebruikt, moeten bijzondere inspanningen leveren om de uitleg over hun algemene voorwaarden bevattelijk te maken voor minderjarigen.

(38 ter) Bij het ontwerpen, toepassen en handhaven van deze beperkingen moeten aanbieders van tussenhandelsdiensten op niet-willekeurige en niet-discriminerende wijze te werk gaan en rekening houden met de rechten en legitieme belangen van de afnemers van de dienst, met inbegrip van de in het Handvest vastgelegde grondrechten. Zo moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms met name terdege rekening houden met de vrijheid van meningsuiting en van informatie, met inbegrip van de vrijheid en pluriformiteit van de media. Alle aanbieders van tussenhandelsdiensten moeten ook terdege rekening houden met de betreffende internationale normen ter de bescherming van de mensenrechten, zoals de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten.

(38 quater) Gezien hun bijzondere rol en bereik is het passend om aan zeer grote onlineplatforms en zeer grote zoekmachines aanvullende vereisten op te leggen met betrekking tot informatie over en transparantie van hun algemene voorwaarden. Daarom moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines hun algemene voorwaarden verstrekken in de officiële talen van alle lidstaten waar zij hun diensten aanbieden en moeten zij afnemers van diensten ook een beknopte en gemakkelijk leesbare samenvatting van de belangrijkste elementen van de algemene voorwaarden verstrekken. In de samenvatting moeten de belangrijkste elementen van de informatievereisten worden vermeld, met inbegrip van de mogelijkheid om gemakkelijk van optionele clausules af te zien.

- (39) Om een passend niveau van transparantie en verantwoording te waarborgen, moeten aanbieders van tussenhandelsdiensten, overeenkomstig de geharmoniseerde voorschriften van deze verordening, jaarlijks ***een verslag in een machineleesbaar formaat openbaar maken*** over de inhoudsmoderatie die zij toepassen, met inbegrip van de maatregelen die zijn genomen als gevolg van de toepassing en handhaving van hun algemene voorwaarden. Om onevenredige lasten te voorkomen, mogen deze transparantieplichtingen echter niet gelden voor aanbieders die micro- of kleine ondernemingen zijn, zoals gedefinieerd in Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie¹, ***en die geen zeer grote onlineplatforms in de zin van deze verordening zijn.***

¹ ***Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36).***

(40) Aanbieders van hostingdiensten spelen een bijzonder belangrijke rol bij de bestrijding van illegale online-inhoud, aangezien zij informatie die door en op verzoek van de afnemers van de dienst wordt verstrekt, opslaan en doorgaans andere afnemers, soms op grote schaal, toegang tot die informatie verlenen. Het is belangrijk dat alle aanbieders van hostingdiensten, ongeacht hun omvang, **gemakkelijk toegankelijke**, alomvattende en gebruikersvriendelijke meldings- en actieprocedures invoeren die de melding van specifieke informatie die door de meldende partij als illegale inhoud wordt beschouwd, aan de betrokken aanbieder van hostingdiensten vergemakkelijken (“melding”), op grond waarvan die aanbieder kan beslissen of hij al dan niet instemt met de beoordeling en bereid is de inhoud te verwijderen of ontoegankelijk te maken (“actie”). ***Dergelijke mechanismen moeten duidelijk identificeerbaar zijn, zich dicht bij de informatie in kwestie bevinden en ten minste even gemakkelijk te vinden en te gebruiken zijn als meldingsmechanismen voor inhoud die in strijd is met de algemene voorwaarden van de aanbieder van hostingdiensten.*** Mits aan de vereisten inzake meldingen is voldaan, moet het voor personen of entiteiten mogelijk zijn om meerdere vermeende illegale inhoud via een enkele kennisgeving te melden, ***teneinde een doeltreffende toepassing van de meldings- en actieprocedures te verzekeren. Het meldingsmechanisme moet het mogelijk maken, maar niet verplicht stellen, de melder te identificeren. Voor sommige soorten gemelde informatie kan de identiteit van de melder nodig zijn om te bepalen of het zoals die beweerd om illegale inhoud gaat.*** De verplichting om meldings- en actieprocedures in te voeren moet bijvoorbeeld gelden voor diensten van opslag en delen van bestanden, webhostingdiensten, reclameservers en pastebins, voor zover zij kunnen worden aangemerkt als aanbieders van de onder deze verordening vallende hostingdiensten.

(40 bis) Gezien de noodzaak om terdege rekening te houden met de door het Handvest gewaarborgde grondrechten van alle betrokken partijen, moeten alle maatregelen die een aanbieder van hostingdiensten naar aanleiding van de ontvangst van een melding neemt, strikt gericht zijn, in die zin dat zij moeten dienen om de specifieke informatie die als illegale inhoud wordt beschouwd, te verwijderen of de toegang ertoe onmogelijk te maken, zonder de vrijheid van meningsuiting en van informatie van afnemers van de dienst onnodig aan te tasten. Meldingen moeten daarom in de regel worden gericht aan aanbieders van hostingdiensten waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij technisch en operationeel in staat zijn actie te ondernemen. Aanbieders van hostingdiensten die een melding ontvangen en de specifieke informatie om technische of operationele redenen niet kunnen verwijderen, moeten de persoon of entiteit die de melding heeft gedaan, daarvan in kennis stellen.

- (41) De regels inzake dergelijke meldings- en actieprocedures moeten op het niveau van de Unie worden geharmoniseerd om te zorgen voor een tijdige, zorgvuldige en **niet-arbitraire** verwerking van meldingen op basis van regels die uniform, transparant en duidelijk zijn en die voorzien in degelijke waarborgen ter bescherming van het recht en de gerechtvaardigde belangen van alle betrokken partijen, met name hun door het Handvest gewaarborgde grondrechten, ongeacht de lidstaat waar deze partijen zijn gevestigd of verblijven en ongeacht het betrokken rechtsgebied. De grondrechten omvatten in voorkomend geval, **maar zijn niet beperkt tot**, het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, het recht op eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven, het recht op bescherming van persoonsgegevens, het recht op non-discriminatie en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte voor de afnemers van de dienst; de vrijheid van ondernemerschap, met inbegrip van de contractvrijheid, van dienstverleners; alsmede het recht op menselijke waardigheid, de rechten van het kind, het recht op bescherming van eigendom, met inbegrip van intellectuele eigendom, en het recht op non-discriminatie van partijen die door illegale inhoud worden getroffen. **Aanbieders van hostingdiensten moeten tijdig reageren op meldingen, met name door rekening te houden met het soort illegale inhoud die wordt gemeld en de urgentie om actie te ondernemen. Van aanbieders kan bijvoorbeeld worden verwacht dat zij onverwijld actie ondernemen wanneer vermeende illegale inhoud wordt gemeld die een dreiging voor het leven of de veiligheid van personen inhoudt. De aanbieder van hostingdiensten moet de persoon of entiteit die de specifieke inhoud meldt, onverwijld in kennis stellen nadat hij heeft besloten om al dan niet actie te ondernemen naar aanleiding van de melding.**

(41 bis) De meldings- en actiemechanismen moeten het mogelijk maken meldingen te doen die voldoende nauwkeurig en voldoende onderbouwd zijn om de betrokken aanbieder van hostingdiensten in staat te stellen om over de inhoud waarop de melding betrekking heeft een geïnformeerd en zorgvuldig besluit te nemen dat verenigbaar is met de vrijheid van meningsuiting en van informatie, met name over de vraag of die inhoud al dan niet als illegale inhoud moet worden beschouwd en moet worden verwijderd, dan wel de toegang ertoe onmogelijk moet worden gemaakt. De mechanismen moeten zodanig van aard zijn dat zij het gemakkelijk maken meldingen te doen waarin de redenen waarom de melder de betrokken inhoud illegaal acht, worden uiteengezet en de plaats waar de inhoud is aangetroffen, duidelijk wordt aangegeven. Wanneer een melding voldoende informatie bevat om een zorgvuldige aanbieder van hostingdiensten in staat te stellen zonder een gedetailleerd juridisch onderzoek vast te stellen dat het duidelijk is dat de inhoud illegaal is, moet de melding worden geacht aanleiding te geven tot daadwerkelijke kennis of bewustzijn van illegaliteit. Behalve als het gaat om meldingen betreffende strafbare feiten als bedoeld in de artikelen 3 tot en met 7 van Richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad¹, moeten deze mechanismen de melder verzoeken zijn identiteit bekend te maken om misbruik te voorkomen.

¹ *Richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad (PB L 335 van 17.12.2011, blz. 1).*

- (42) Wanneer een aanbieder van *hostingdiensten op grond van het feit dat de door de afnemers verstrekte informatie illegale inhoud is of onverenigbaar is met zijn algemene voorwaarden*, besluit de door een afnemer van de dienst verstrekte informatie te verwijderen, *de toegang ertoe onmogelijk te maken of de zichtbaarheid of tegeldmaking ervan op een andere manier te beperken*, bijvoorbeeld na ontvangst van een melding of op eigen initiatief, ook met behulp van *uitsluitend* geautomatiseerde hulpmiddelen, moet hij de afnemer *op duidelijke en bevattelijke wijze* in kennis stellen van zijn beslissing, de redenen voor zijn beslissing en de beschikbare verhaalmogelijkheden om de beslissing aan te vechten, gelet op de negatieve gevolgen die dergelijke beslissingen voor de afnemer kunnen hebben, ook wat de uitoefening van zijn grondrecht van vrije meningsuiting betreft. Deze verplichting moet van toepassing zijn ongeacht de redenen voor de beslissing, met name of de actie is ondernomen omdat de gemelde informatie wordt beschouwd als illegale inhoud of als onverenigbaar met de toepasselijke algemene voorwaarden. *Indien het besluit is genomen na ontvangst van een melding, mag de aanbieder van hostingdiensten de identiteit van de persoon of entiteit die de melding heeft gedaan, slechts aan de afnemer bekendmaken indien deze informatie nodig is om de illegaliteit van de inhoud vast te stellen, bijvoorbeeld in geval van inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten.*

(42 bis) Het beperken van de zichtbaarheid kan erin bestaan dat de positie in rankings- of aanbevelingssystemen wordt verlaagd, dat de toegankelijkheid voor een of meer afnemers van de dienst wordt beperkt of dat de gebruiker uit een onlinegemeenschap wordt geweerd zonder dat hij het weet ("shadow banning"). De tegeldemaking via reclame-inkomsten van inhoud die door de afnemer van de dienst wordt verstrekt, kan worden beperkt door opschorting of beëindiging van de geldelijke betaling of van inkomsten uit die inhoud. De verplichting dient echter niet te gelden voor grote hoeveelheden bedrieglijke commerciële inhoud die wordt verspreid door opzettelijke manipulatie van de dienst, met name niet-authentiek gebruik van de dienst, zoals het gebruik van bots of nepaccounts of andere bedrieglijke vormen van gebruik van de dienst. Ongeacht andere mogelijkheden om het besluit van de aanbieder van hostingdiensten aan te vechten, moet de afnemer van de dienst altijd recht hebben op een doeltreffende voorziening in rechte overeenkomstig het nationale recht.

(42 ter) Een aanbieder van hostingdiensten kan in sommige gevallen, bijvoorbeeld door een melding van een partij of door eigen vrijwillige maatregelen, kennis krijgen van informatie over bepaalde activiteiten van een afnemer van de dienst, zoals het verstrekken van bepaalde soorten illegale inhoud, die, gelet op alle relevante omstandigheden waarvan de aanbieder van hostingdiensten op de hoogte is, redelijkerwijs het vermoeden rechtvaardigen dat de afnemer een strafbaar feit heeft gepleegd, mogelijk pleegt of waarschijnlijk zal plegen dat een bedreiging vormt voor het leven of de veiligheid van een persoon of personen, zoals de in Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad¹, Richtlijn 2011/93/EU of Richtlijn (EU) 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad² genoemde misdrijven. Specifieke inhoud kan bijvoorbeeld aanleiding geven tot een vermoeden van een bedreiging voor het publiek, zoals het aanzetten tot terrorisme in de zin van artikel 21 van Richtlijn (EU) 2017/541. In die gevallen moet de aanbieder van hostingdiensten de bevoegde rechtshandhavingsinstanties onverwijld van een dergelijk vermoeden in kennis stellen. De aanbieder van hostingdiensten moet alle relevante informatie waarover hij beschikt verstrekken, met name, indien nodig, de betrokken inhoud en, indien beschikbaar, het tijdstip waarop de inhoud is gepubliceerd, met inbegrip van de betrokken tijdzone, een motivering van zijn vermoeden en de informatie die nodig is om de betrokken afnemer van de dienst te lokaliseren en te identificeren. Deze verordening biedt geen rechtsgrondslag voor de profilering van afnemers van de dienst met het oog op de mogelijke vaststelling van strafbare feiten door aanbieders van hostingdiensten. Wanneer zij de rechtshandhavingsinstanties informeren, moeten aanbieders van hostingdiensten ook andere toepasselijke regels van het Unierecht of het nationale recht inzake de bescherming van de rechten en vrijheden van personen in acht nemen.

¹ *Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad (PB L 101 van 15.4.2011, blz. 1).*

² *Richtlijn (EU) 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad en tot wijziging van Besluit 2005/671/JBZ van de Raad (PB L 88 van 31.3.2017, blz. 6).*

(43) Om onevenredige lasten te voorkomen, mogen de aanvullende verplichtingen die uit hoofde van deze verordening worden opgelegd aan ***aanbieders van onlineplatforms, met inbegrip van platforms die consumenten in staat stellen op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren te sluiten***, niet van toepassing zijn op ***aanbieders die micro- of kleine ondernemingen zijn in de zin van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG. Om dezelfde reden moeten aanbieders van onlineplatforms die micro- of kleine ondernemingen zijn, maar die status verliezen, twaalf maanden respijt krijgen alvorens zij aan die aanvullende verplichtingen moeten voldoen. Dergelijke aanbieders mogen niet worden uitgesloten van de verplichting om op verzoek van de coördinator voor digitale diensten van vestiging of de Commissie informatie te verstrekken over het gemiddelde maandelijkse aantal actieve afnemers van de dienst. Aangezien zeer grote onlineplatforms of zeer grote onlinezoekmachines een groter bereik hebben en een grotere invloed hebben op de wijze waarop afnemers online informatie verkrijgen en communiceren, mogen dergelijke aanbieders echter niet in aanmerking komen voor deze uitsluiting, ongeacht of zij, ongeacht of zij micro- of kleine ondernemingen zijn of dat kort geleden nog waren.*** De in die ***Aanbeveling 2003/361/EG*** neergelegde consolidatieregels dragen ertoe bij dat wordt voorkomen dat die aanvullende verplichtingen worden omzeild. ***Niets in deze verordening belet aanbieders van onlineplatforms die onder deze uitsluiting vallen***, om op vrijwillige basis een systeem op te zetten dat voldoet aan een of meer van deze verplichtingen.

(44) Afnemers van de dienst moeten bepaalde beslissingen van *aanbieders van onlineplatforms betreffende de illegaliteit van inhoud of de onverenigbaarheid ervan met de algemene voorwaarden* die negatieve gevolgen voor hen hebben, gemakkelijk en doeltreffend kunnen aanvechten. Daarom moet van *aanbieders van onlineplatforms* worden verlangd dat zij voorzien in interne klachtenafhandelingssystemen, die aan bepaalde voorwaarden voldoen om ervoor te zorgen dat de systemen gemakkelijk toegankelijk zijn en tot snelle, *niet-discriminerende, niet-arbitraire* en eerlijke resultaten leiden, *en die aan menselijke controle worden onderworpen indien geautomatiseerde middelen worden gebruikt. Dergelijke systemen moeten alle afnemers van de dienst in staat stellen een klacht in te dienen en mogen geen formele eisen stellen, zoals een verwijzing naar specifieke relevante wettelijke bepalingen of uitvoerige juridische uitleg. Afnemers van de dienst die een melding hebben gedaan via het meldings- en actiemechanisme waarin deze verordening voorziet of via het meldingsmechanisme voor inhoud die in strijd is met de algemene voorwaarden van de aanbieder, moeten het recht hebben het klachtenmechanisme te gebruiken om het besluit van de aanbieder van onlineplatforms over hun meldingen aan te vechten, ook wanneer zij van mening zijn dat de actie die de aanbieder heeft ondernomen, niet adequaat was. De mogelijkheid een klacht in te dienen met het oog op herziening van de aangevochten besluiten moet gedurende ten minste zes maanden beschikbaar zijn, te rekenen vanaf het moment waarop de aanbieder de afnemer van de dienst in kennis heeft gesteld van het besluit.*

(44 bis) Daarnaast moet worden voorzien in de mogelijkheid om dergelijke geschillen te goeder trouw buitengerechtelijk te laten beslechten, met inbegrip van die geschillen die niet op bevredigende wijze konden worden opgelost via de interne klachtenafhandelingssystemen, door gecertificeerde instanties die over de nodige onafhankelijkheid, middelen en deskundigheid beschikken om hun activiteiten op een eerlijke, snelle en kosteneffectieve manier uit te voeren. De onafhankelijkheid van de geschillenbeslechtsorganen moet ook worden gewaarborgd op het niveau van de natuurlijke personen die verantwoordelijk zijn voor de beslechting van geschillen, onder meer door middel van regels inzake belangenconflicten. De door de geschillenbeslechtsorganen aangerekende vergoedingen moeten evenredig en voor de consument redelijk, toegankelijk, aantrekkelijk en goedkoop zijn, en moeten per geval worden beoordeeld. Indien een orgaan voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting overeenkomstig lid 2 gecertificeerd is door de bevoegde coördinator voor digitale diensten, moet die certificatie in alle lidstaten geldig zijn. Aanbieders van onlineplatforms moeten kunnen weigeren aan buitengerechtelijke geschillenbeslechtsprocedures uit hoofde van deze verordening deel te nemen indien hetzelfde geschil, met name wat de betrokken informatie en de redenen voor het nemen van het aangevochten besluit, de gevolgen van het besluit en de aangevoerde redenen om het besluit aan te vechten betreft, reeds is beslecht door of reeds het voorwerp uitmaakt van een lopende procedure bij de bevoegde rechtbank of bij een ander bevoegd orgaan voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting. Afnemers van de dienst moeten kunnen kiezen tussen het interne klachtenmechanisme, buitengerechtelijke geschillenbeslechting en de mogelijkheid om in om het even welke fase een gerechtelijke procedure in te leiden. Aangezien de uitkomst van de buitengerechtelijke geschillenbeslechtsprocedure niet bindend is, mag de partijen niet worden belet om een gerechtelijke procedure in te leiden met betrekking tot hetzelfde geschil. De aldus gecreëerde mogelijkheden om besluiten van aanbieders van onlineplatforms aan te vechten, moeten de verhaalsmogelijkheden overeenkomstig de wetgeving van de betrokken lidstaat in alle opzichten onverlet laten, en mogen dus geen afbreuk doen aan de uitoefening van hun recht op een doeltreffende voorziening in rechte als bedoeld in artikel 47 van het Handvest. De bepalingen in deze verordening betreffende

buitengerechtelijke geschillenbeslechting mogen de lidstaten er niet toe verplichten dergelijke organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting in te stellen.

- (45) Wat contractuele geschillen tussen consumenten en ondernemingen over de aankoop van goederen of diensten betreft, zorgt Richtlijn 2013/11/EU ervoor dat consumenten en ondernemingen in de Unie toegang hebben tot kwaliteitsgecertificeerde entiteiten voor alternatieve geschillenbeslechting. In dit verband moet worden verduidelijkt dat de regels van deze verordening inzake buitengerechtelijke geschillenbeslechting geen afbreuk doen aan die richtlijn, met inbegrip van het recht van consumenten uit hoofde van die richtlijn om zich op elk moment uit de procedure terug te trekken als zij niet tevreden zijn over de uitvoering of de werking van de procedure.

(46) Tegen illegale inhoud kan sneller en betrouwbaarder worden opgetreden wanneer ***aanbieders van*** onlineplatforms de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat meldingen die via de bij deze verordening vereiste meldings- en actiemechanismen door ***binnen hun aangewezen vakgebied optredende,*** betrouwbare flaggers worden ingediend, met voorrang worden behandeld, onverminderd de verplichting om alle meldingen die in het kader van deze mechanismen worden ingediend, tijdig, zorgvuldig en ***op niet-arbitraire wijze*** te verwerken en daarover een besluit te nemen. Een dergelijke status van betrouwbare flagger ***moet worden toegekend door de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat waar de aanvrager is gevestigd en moet worden erkend door alle aanbieders van onlineplatforms die onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen. De status van betrouwbare flagger*** mag alleen worden toegekend aan entiteiten – niet aan individuele personen – die onder meer hebben aangetoond dat zij over bijzondere deskundigheid en bekwaamheid beschikken om illegale inhoud aan te pakken **■** en dat zij zorgvuldig, ***nauwkeurig*** en objectief te werk gaan. ***Om te voorkomen dat de meerwaarde van een dergelijke procedure afneemt, moet het aantal entiteiten waaraan overeenkomstig deze verordening de status van betrouwbare flagger wordt toegekend, worden beperkt. Met name brancheorganisaties die de belangen van hun leden behartigen, moeten de status van betrouwbare flagger aanvragen, onverminderd het recht van particuliere entiteiten of personen om bilaterale overeenkomsten te sluiten met aanbieders van onlineplatforms.***

Deze entiteiten kunnen openbaar van aard zijn zoals, voor terroristische inhoud, eenheden voor melding van internetuitingen van nationale rechtshandavingsinstanties of van het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (“Europol”), of zij kunnen niet-gouvernementele organisaties en *particuliere entiteiten of* semi-overheidsinstanties zijn ■ zoals de organisaties die deel uitmaken van het INHOPE-netwerk van meldpunten voor het melden van materiaal over seksueel misbruik van kinderen en organisaties die zich bezighouden met het melden van illegale racistische en xenofobe uitingen online. ***Betrouwbare flaggers moeten bevattelijke en gedetailleerde verslagen publiceren over de meldingen die overeenkomstig deze verordening zijn gedaan. Die verslagen moeten informatie bevatten zoals het aantal meldingen, door de aanbieder van hostingdiensten in categorieën ingedeeld, het soort inhoud, en de actie die de aanbieder heeft ondernomen. Aangezien betrouwbare flaggers blijk hebben gegeven van deskundigheid en bekwaamheid, zal de verwerking van meldingen die door betrouwbare flaggers worden gedaan, naar verwachting minder belastend zijn en dus sneller verlopen dan meldingen die door andere afnemers van de dienst worden gedaan. De gemiddelde verwerkingsduur kan echter nog steeds variëren afhankelijk van factoren zoals het soort illegale inhoud, de kwaliteit van de meldingen en de technische procedures die voorhanden zijn om meldingen te doen.***

*In de gedragscode voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op internet van 2016 wordt bijvoorbeeld voor de deelnemende bedrijven een benchmark vastgesteld voor de tijd die nodig is om geldige meldingen voor de verwijdering van illegale haatzaaiende uitlatingen te verwerken, maar bij andere soorten illegale inhoud kan de verwerkingstermijn sterk verschillen naargelang van de specifieke feiten en omstandigheden en de soorten illegale inhoud in kwestie. Om misbruik van de status van betrouwbare flagger te voorkomen, moet het mogelijk zijn die status op te schorten wanneer een coördinator voor digitale diensten van vestiging op grond van legitieme redenen een onderzoek heeft geopend. De in deze verordening vervatte regels inzake betrouwbare flaggers mogen niet worden opgevat als een beletsel voor **aanbieders van** onlineplatforms om meldingen die worden ingediend door personen of door entiteiten waaraan op grond van deze verordening niet de status van betrouwbare flagger is toegekend, op soortgelijke wijze te behandelen of om op andere wijze samen te werken met andere entiteiten, overeenkomstig het toepasselijke recht, met inbegrip van deze verordening en Verordening (EU) 2016/794 van het Europees Parlement en de Raad¹. **De regels van deze verordening mogen aanbieders van onlineplatforms niet beletten gebruik te maken van betrouwbare flaggers of soortgelijke procedures om snel en betrouwbaar op te treden tegen inhoud die onverenigbaar is met hun algemene voorwaarden, met name tegen inhoud die schadelijk is voor kwetsbare afnemers van de dienst, zoals minderjarigen.***

¹ *Verordening (EU) 2016/794 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en tot vervanging en intrekking van de Besluiten 2009/371/JBZ, 2009/934/JBZ, 2009/935/JBZ, 2009/936/JBZ en 2009/968/JBZ van de Raad (PB L 135 van 24.5.2016, blz. 53).*

- (47) Het misbruiken van onlineplatforms door het vaak aanbieden van kennelijk illegale inhoud of door het vaak indienen van kennelijk ongegronde meldingen of klachten in het kader van de respectieve procedures en systemen die krachtens deze verordening zijn ingesteld, ondermijnt het vertrouwen en schaadt de rechten en gerechtvaardigde belangen van de betrokken partijen. Daarom moeten er passende, *evenredige en doeltreffende* waarborgen tegen dergelijk misbruik worden ingevoerd, *die de rechten en legitieme belangen van alle betrokken partijen moeten eerbiedigen, met inbegrip van de toepasselijke grondrechten en fundamentele vrijheden die in het Handvest zijn vastgelegd, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting.*
- Informatie moet als kennelijk illegale inhoud worden beschouwd en meldingen of klachten moeten als kennelijk ongegrond worden beschouwd wanneer het voor een leek zonder enig inhoudelijk onderzoek duidelijk is dat de inhoud illegaal is, respectievelijk dat de meldingen of klachten ongegrond zijn. Onder bepaalde voorwaarden moeten *aanbieders van* onlineplatforms hun relevante activiteiten ten aanzien van de persoon die zich schuldig maakt aan misbruik, opschorten. Dit doet geen afbreuk aan de vrijheid van *aanbieders van* onlineplatforms om hun algemene voorwaarden te bepalen en strengere maatregelen vast te stellen in geval van kennelijk illegale inhoud die verband houdt met ernstige misdrijven, *zoals materiaal van seksueel misbruik van kinderen.*

Om redenen van transparantie moet deze mogelijkheid duidelijk en voldoende gedetailleerd worden uiteengezet in de algemene voorwaarden van de onlineplatforms. De besluiten die in dit verband door **aanbieders van** onlineplatforms worden genomen, moeten altijd vatbaar zijn voor verhaal en moeten onder toezicht staan van de bevoegde coördinator voor digitale diensten. ***Voordat aanbieders van onlineplatforms een besluit over de opschorting nemen, moeten zij een waarschuwing doen uitgaan met de redenen voor de mogelijke opschorting en de rechtsmiddelen tegen hun besluit. Bij het nemen van een besluit over de opschorting moeten aanbieders van onlineplatforms overeenkomstig de voorschriften van deze verordening aan de betrokkenen kennisgeven van de motivering.*** De regels van deze verordening inzake misbruik mogen niet verhinderen dat **aanbieders van** onlineplatforms andere maatregelen nemen om de verstrekking van illegale inhoud door afnemers van hun diensten of ander misbruik van hun diensten, ***onder meer door het schenden van hun algemene voorwaarden,*** aan te pakken overeenkomstig het toepasselijke Unierecht en nationale recht. Deze regels doen geen afbreuk aan de mogelijkheid om personen die zich schuldig maken aan misbruik aansprakelijk te stellen, ook voor schade, voor zover het Unierecht of het nationale recht daarin voorziet.

I

(51) Gezien de bijzondere verantwoordelijkheden en verplichtingen van ***aanbieders van onlineplatforms*** moeten zij worden onderworpen aan rapportageverplichtingen inzake transparantie, die van toepassing zijn naast de rapportageverplichtingen inzake transparantie die uit hoofde van deze verordening voor alle aanbieders van tussenhandelsdiensten gelden. Om te bepalen of onlineplatforms ***en onlinezoekmachines*** zeer grote onlineplatforms, ***respectievelijk zeer grote onlinezoekmachines*** zijn die onderworpen zijn aan bepaalde aanvullende verplichtingen uit hoofde van deze verordening, moeten de rapportageverplichtingen inzake transparantie voor onlineplatforms ***en zoekmachines*** bepaalde verplichtingen omvatten met betrekking tot de bekendmaking en mededeling van informatie over de gemiddelde maandelijkse actieve afnemers van de dienst in de Unie.

(51 bis) Om transparantie te waarborgen en toezicht op besluiten betreffende inhoudsmoderatie van onlineplatforms en controle op de verspreiding van illegale online-inhoud mogelijk te maken, moet de Commissie een databank bijhouden en publiceren met daarin de besluiten en motiveringen van de aanbieders van onlineplatforms wanneer zij inhoud verwijderen of de beschikbaarheid daarvan of de toegang daartoe anderszins beperken. Om de databank voortdurend up-to-date te houden, moeten de aanbieders van onlineplatforms nadat een aanbieder een besluit heeft genomen, het besluit en de motivering onverwijld in een standaardformaat indienen, zodat de databank in realtime kan worden geactualiseerd indien dat technisch mogelijk is en in verhouding staat tot de middelen van het onlineplatform in kwestie. De gestructureerde databank moet toegang tot en zoekacties naar de relevante informatie mogelijk maken, met name wat betreft de soort vermeende illegale inhoud in kwestie.

(51 ter) Donkere patronen op online-interfaces van onlineplatforms zijn praktijken die, doelbewust of feitelijk, het vermogen van afnemers van de dienst om autonome en weloverwogen keuzes te maken of beslissingen te nemen, wezenlijk verstoren of belemmeren. Deze praktijken kunnen worden gebruikt om de afnemers van de dienst te bewegen tot ongewenst gedrag of tot ongewenste beslissingen die negatieve gevolgen voor hen hebben. Daarom moet het aanbieder van tussenhandelsdiensten worden verboden om afnemers van de dienst via de structuur, het ontwerp of de functionaliteiten van een online-interface of delen daarvan te misleiden of te nudgen en hun autonomie en beslissings- of keuzemogelijkheden te verstoren of te belemmeren. Dit moet het volgende omvatten, maar niet blijven tot: een op uitbuiting gericht ontwerp dat afnemers ertoe brengt iets te doen dat in het belang van de aanbieder van tussenhandelsdiensten, maar mogelijk niet in het belang van de afnemer is, waarbij keuzes op een niet-neutrale manier worden gepresenteerd, bijvoorbeeld door bepaalde keuzes meer op de voorgrond te plaatsen door middel van visuele, auditieve of andere componenten, wanneer de afnemer van de dienst wordt gevraagd een beslissing te nemen.

Het moet ook het volgende omvatten: een afnemer van de dienst herhaaldelijk vragen een keuze te maken hij die reeds heeft gemaakt, de procedure om een dienst te annuleren, aanzienlijk omslachtiger maken dan die om erop in te tekenen, of bepaalde keuzes moeilijker of tijdrovender maken dan andere, het onredelijk moeilijk maken om aankopen te staken of zich af te melden van een bepaald onlineplatform, consumenten in staat stellen op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren te sluiten, en afnemers van de dienst misleiden door hen te nudgen bij beslissingen over transacties of door standaardinstellingen die zeer moeilijk te wijzigen zijn, waardoor de besluitvorming van de afnemer van de dienst op onredelijke wijze wordt beïnvloed op een manier die hun autonomie, besluitvorming en keuze verstoort en belemmert. Regels ter voorkoming van donkere patronen mogen echter niet zodanig worden opgevat dat ze aanbieders beletten rechtstreeks met gebruikers te interageren en hun nieuwe of aanvullende diensten aan te bieden. Legitieme praktijken, bijvoorbeeld reclamepraktijken, die in overeenstemming zijn met het Unierecht mogen op zich niet als donkere patronen worden beschouwd. Die regels betreffende donkere patronen moeten aldus worden uitgelegd dat ze betrekking hebben op verboden praktijken die binnen het toepassingsgebied van deze verordening vallen, voor zover die praktijken niet reeds onder Richtlijn 2005/29/EG of Verordening (EU) 2016/679 vallen.

- (52) Onlinereclame speelt een belangrijke rol in de onlineomgeving, onder meer met betrekking tot ***het aanbieden van onlineplatforms, waarbij de levering van de dienst soms geheel of gedeeltelijk direct of indirect wordt vergoed via reclame-inkomsten.*** Onlinereclame kan echter aanzienlijke risico's met zich meebrengen, gaande van reclame die op zichzelf illegale inhoud is, tot het bijdragen aan financiële stimulansen voor de publicatie of versterking van illegale of anderszins schadelijke inhoud en activiteiten online, of de discriminerende ***presentatie*** van reclame met gevolgen voor de gelijke behandeling en gelijke kansen van burgers. Naast de eisen die voortvloeien uit artikel 6 van Richtlijn 2000/31/EG, moeten ***aanbieders van onlineplatforms*** daarom worden verplicht ervoor te zorgen dat de afnemers van de dienst over bepaalde geïndividualiseerde informatie beschikken die zij nodig hebben om te begrijpen wanneer en in wiens naam de reclame wordt gepresenteerd. ***Zij moeten ervoor zorgen dat de informatie in het oog springt, onder meer door middel van gestandaardiseerde visuele of geluidskenmerken, duidelijk herkenbaar en ondubbelzinnig is voor de gemiddelde afnemer van de dienst, en wordt aangepast aan de aard van de online-interface van de individuele dienst.*** Bovendien moeten de afnemers van de dienst ***rechtstreeks via de interface waarop de reclame wordt gepresenteerd, toegang hebben tot*** informatie over de belangrijkste parameters die worden gebruikt om te bepalen dat specifieke reclame aan hen moet worden ***gepresenteerd***, waarbij een zinvolle uitleg wordt gegeven van de daartoe gebruikte logica, ook wanneer deze gebaseerd is op profilering.

Deze toelichting moet informatie bevatten over de voor de presentatie van de reclame gebruikte methode – bijvoorbeeld of het om contextuele reclame, dan wel een andere soort reclame gaat – en, indien van toepassing, de belangrijkste criteria voor profilering die worden gebruikt; de afnemer moet ook worden geïnformeerd over de middelen waarover hij beschikt om die criteria te wijzigen. De vereisten van deze verordening inzake het verstrekken van informatie met betrekking tot reclame laten de toepassing van de relevante bepalingen van Verordening (EU) 2016/679 onverlet, met name die betreffende het recht van bezwaar, geautomatiseerde individuele besluitvorming, met inbegrip van profilering, en in het bijzonder de noodzaak om de toestemming van de betrokkene te verkrijgen voordat de persoonsgegevens voor gerichte reclame worden verwerkt. Evenzo doet zij geen afbreuk aan de bepalingen van Richtlijn 2002/58/EG, met name die betreffende de opslag van informatie in eindapparatuur en de toegang tot de daarin opgeslagen informatie. *Ten slotte vormt deze verordening een aanvulling op de toepassing van Richtlijn 2010/13/EU, die maatregelen oplegt om gebruikers in staat te stellen audiovisuele commerciële communicatie in door gebruikers gegenereerde video's kenbaar te maken. Zij vormt ook een aanvulling op de uit Richtlijn 2005/29/EG voortvloeiende verplichtingen voor handelaren met betrekking tot de openbaarmaking van commerciële communicatie.*

(52 bis) Wanneer aan afnemers van de dienst reclame wordt gepresenteerd op basis van targetingtechnieken die zijn geoptimaliseerd om aan te sluiten bij hun interesses en mogelijk een beroep doen op hun kwetsbaarheden, kan dit bijzonder ernstige negatieve gevolgen hebben. In bepaalde gevallen kunnen manipulatieve technieken negatieve gevolgen hebben voor hele groepen en maatschappelijke schade versterken, bijvoorbeeld door bij te dragen aan desinformatiecampagnes of door bepaalde groepen te discrimineren. Onlineplatforms zijn bijzonder gevoelige omgevingen voor dergelijke praktijken en houden een hoger maatschappelijk risico in. Daarom mogen aanbieders van onlineplatforms geen reclame presenteren op basis van profilering in de zin van artikel 4, punt 4), van Verordening (EU) 2016/679 waarbij gebruik wordt gemaakt van bijzondere categorieën van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9, lid 1, van Verordening (EU) 2016/679. Dit verbod doet geen afbreuk aan de verplichtingen die op grond van het Unierecht inzake de bescherming van persoonsgegevens gelden voor aanbieders van onlineplatforms of andere dienstverleners of adverteerders die betrokken zijn bij de verspreiding van de reclame.

(52 ter) De bescherming van minderjarigen is een belangrijke beleidsdoelstelling van de Unie. Een onlineplatform kan worden geacht toegankelijk te zijn voor minderjarigen wanneer de algemene voorwaarden ervan minderjarigen toestaan de dienst te gebruiken, wanneer de dienst gericht is op of voornamelijk wordt gebruikt door minderjarigen, of wanneer de aanbieder op een andere manier weet dat sommige afnemers van zijn dienst minderjarig zijn, bijvoorbeeld doordat hij voor andere doeleinden reeds persoonsgegevens van de afnemers van zijn dienst verwerkt waaruit hun leeftijd blijkt. Aanbieders van onlineplatforms die door minderjarigen worden gebruikt, moeten passende en evenredige maatregelen nemen om minderjarigen te beschermen, bijvoorbeeld door hun online-interfaces of onderdelen daarvan zo nodig standaard zo te ontwerpen dat het hoogste niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen wordt gewaarborgd, door normen voor de bescherming van minderjarigen vast te stellen, of door deel te nemen aan gedragscodes ter bescherming van minderjarigen. Zij moeten rekening houden met beste praktijken en beschikbare richtsnoeren, zoals die in de mededeling over “Een digitaal decennium voor kinderen en jongeren: de nieuwe strategie voor een beter internet voor kinderen (BIK+)”. Aanbieders van onlineplatforms mogen geen reclame op hun interface op basis van profilering met gebruikmaking van persoonsgegevens van de afnemer van de dienst presenteren wanneer zij zich er met redelijke zekerheid van bewust zijn dat de afnemer van de dienst minderjarig is. Overeenkomstig Verordening (EU) 2016/679, en met name het beginsel van gegevensminimalisatie als bedoeld in artikel 5, lid 1, punt c), van die verordening, mag dit verbod er niet toe leiden dat de aanbieder van het onlineplatform meer persoonsgegevens bijhoudt, verkrijgt of verwerkt dan hij reeds heeft om te beoordelen of de afnemer van de dienst een minderjarige is. Deze verplichting mag aanbieders van onlineplatforms er dus niet toe aanzetten de leeftijd van de afnemer van de dienst te verzamelen voordat deze de dienst gebruikt. Zij moet de verplichtingen van het Unierecht inzake de bescherming van persoonsgegevens onverlet laten.

(52 quater) Een kernonderdeel van de activiteiten van het onlineplatform is de wijze waarop informatie wordt geprioriteerd en op de online-interface van het platform wordt gepresenteerd om de toegang tot informatie voor de afnemers van de dienst gemakkelijker te maken en te optimaliseren. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het algoritmisch suggereren, rangschikken en prioriteren van informatie, het onderscheiden door middel van tekst of andere visuele weergaven, of het op een andere manier samenstellen van informatie die door de afnemers wordt verstrekt. Dergelijke aanbevelingssystemen kunnen een aanzienlijke invloed hebben op het vermogen van afnemers om online informatie op te vragen en ermee te interageren, onder door het zoeken naar relevante inhoud voor afnemers van de dienst te vergemakkelijken en bij te dragen tot een betere gebruikerservaring. Ook spelen zij een belangrijke rol bij de versterking van bepaalde boodschappen, de virale verspreiding van informatie en het stimuleren van onlinegedrag. Daarom moeten onlineplatforms er consequent voor zorgen dat afnemers van hun dienst naar behoren worden geïnformeerd over hoe aanbevelingssystemen van invloed zijn op de wijze waarop informatie wordt weergegeven, en dat zij invloed kunnen uitoefenen op de wijze waarop informatie aan hen wordt gepresenteerd. Zij moeten de parameters voor dergelijke aanbevelingssystemen op bevattelijke wijze presenteren zodat de afnemers van de dienst begrijpen hoe informatie voor hen wordt geprioriteerd. Deze parameters moeten ten minste de belangrijkste criteria omvatten aan de hand waarvan wordt bepaald welke informatie aan de afnemer van de dienst wordt gesuggereerd, alsook de redenen voor het respectieve belang ervan, ook wanneer informatie wordt geprioriteerd op basis van profilering en hun onlinegedrag.

(52 quinquies) Om bij te dragen tot een veilige, betrouwbare en transparante onlineomgeving voor de consument en voor andere belanghebbende partijen zoals concurrerende handelaren en houders van intellectuele-eigendomsrechten, en om handelaren ervan te weerhouden producten of diensten te verkopen die in strijd zijn met de toepasselijke regels, moeten onlineplatforms die consumenten in staat stellen overeenkomsten op afstand met handelaren te sluiten, ervoor zorgen dat deze handelaren traceerbaar zijn. De handelaar moet derhalve worden verplicht bepaalde essentiële informatie aan **de aanbieder van** het onlineplatform te verstrekken, onder meer met het oog op het promoten van boodschappen over of het aanbieden van producten. Dit vereiste moet ook van toepassing zijn op handelaren die namens merken boodschappen over producten of diensten promoten op basis van onderliggende overeenkomsten. **Aanbieders van** onlineplatforms moeten alle informatie op een veilige manier opslaan **voor de duur van hun contractuele relatie met de handelaar en zes maanden daarna, zodat het mogelijk is eventuele vorderingen in te stellen tegen of gevolg te geven aan bevelen met betrekking tot de handelaar.**

Dit is nodig en evenredig opdat de informatie overeenkomstig het toepasselijke recht, ook inzake de bescherming van persoonsgegevens, toegankelijk is voor overheidsinstanties en particuliere partijen met een gerechtvaardigd belang, onder meer door middel van de in deze verordening bedoelde bevelen tot het verstrekken van informatie. Deze verplichting doet geen afbreuk aan eventuele verplichtingen om bepaalde inhoud langer te bewaren op grond van ander Unierecht of nationale wetgeving met inachtneming van het Unierecht. Onverminderd de definitie waarin deze verordening voorziet, moet elke handelaar, ongeacht of het om een natuurlijke persoon of een rechtspersoon gaat, van wie de identiteit is vastgesteld op grond van artikel 6 bis, lid 1, punt b), van Richtlijn 2011/83/EU en artikel 7, lid 4, punt f), van Richtlijn 2005/29/EG, traceerbaar zijn wanneer hij een product of dienst aanbiedt via een onlineplatform. Richtlijn 2000/31/EG verplicht alle aanbieders van diensten van de informatiemaatschappij om bepaalde informatie die het mogelijk maakt alle aanbieders te identificeren, gemakkelijk, rechtstreeks en permanent toegankelijk te maken voor de afnemers van de dienst en de bevoegde instanties. De in deze verordening vastgestelde traceerbaarheidsvereisten voor aanbieders van onlinemarktplaatsen doen geen afbreuk aan de toepassing van regels die voortvloeien uit Richtlijn (EU) 2021/514 van de Raad¹, waarmee andere legitieme doelstellingen van algemeen belang worden nagestreefd.

¹ *Richtlijn (EU) 2021/514 van de Raad van 22 maart 2021 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen (PB L 104 van 25.3.2021, blz. 1).*

(52 sexies) Om te zorgen voor een efficiënte en passende toepassing van die verplichting, zonder onevenredige lasten op te leggen, moeten de betrokken ***aanbieders van onlineplatforms die consumenten in staat stellen op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, alles in het werk stellen*** om de betrouwbaarheid van de door de betrokken handelaren verstrekte informatie te ***beoordelen***, met name door gebruik te maken van vrij beschikbare officiële onlinedatabanken en online-interfaces, zoals nationale handelsregisters en het btw-informatie-uitwisselingssysteem, of ■ de betrokken handelaren ■ verzoeken betrouwbare bewijsstukken te verstrekken, zoals kopieën van identiteitsdocumenten, gewaarmerkte ***afschriften van betaalrekeningen***, bedrijfscertificaten en certificaten van handelsregisters. Zij kunnen ook gebruikmaken van andere bronnen die op afstand kunnen worden gebruikt en die een vergelijkbare mate van betrouwbaarheid bieden om aan deze verplichting te voldoen. ■ Van de betrokken ***aanbieders van onlinemarktplaatsen*** mag echter niet worden verlangd dat zij buitensporige of dure onlineonderzoeken of ***onevenredige*** controles ter plaatse uitvoeren. Evenmin mogen dergelijke ***aanbieders die overeenkomstig deze verordening alles in het werk hebben gesteld***, worden geacht de betrouwbaarheid van de informatie ten aanzien van de consument of andere belanghebbende partijen te garanderen. ■

(52 septies) Aanbieders van onlineplatforms die consumenten in staat stellen op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, moeten hun online-interface zodanig ontwerpen en organiseren dat handelaren kunnen voldoen aan hun verplichtingen uit hoofde van het toepasselijke Unierecht, met name de voorschriften van de artikelen 6 en 8 van Richtlijn 2011/83/EU, artikel 7 van Richtlijn 2005/29/EG, de artikelen 5 en 6 van Richtlijn 2000/31/EG en artikel 3 van Richtlijn 98/6/EG van het Europees Parlement en de Raad¹. Daartoe moeten aanbieders van onlineplatforms alles in het werk stellen om na te gaan of de handelaren die hun diensten gebruiken, de volledige informatie op hun online-interfaces hebben geüpload in overeenstemming met het toepasselijke Unierecht. Aanbieders van onlineplatforms moeten ervoor zorgen dat producten of diensten niet worden aangeboden zolang deze informatie niet volledig is. Dit mag niet neerkomen op een verplichting voor de betrokken aanbieders van onlineplatforms om algemeen toezicht te houden op de producten of diensten die via hun diensten door handelaren worden aangeboden, noch op een algemene verplichting om actief naar feiten te zoeken, met name om de juistheid van de door handelaren verstrekte informatie te beoordelen. De online-interfaces moeten gebruiksvriendelijk en gemakkelijk toegankelijk zijn voor handelaren en consumenten. Bovendien moeten de betrokken aanbieders van onlineplatforms nadat zij de handelaar hebben toegestaan het product of de dienst aan te bieden, redelijke inspanningen leveren om steekproefsgewijs in officiële, vrij toegankelijke en machineleesbare onlinedatabanken of online-interfaces die in een lidstaat of in de Unie beschikbaar zijn, te controleren of de aangeboden producten of diensten als illegaal zijn aangemerkt. De Commissie moet ook de traceerbaarheid van producten bevorderen door middel van technologische oplossingen zoals digitaal ondertekende quick response codes (“QR-codes”) of niet-fungibele tokens. De Commissie moet de ontwikkeling van normen en, bij ontstentenis daarvan, van marktgestuurde oplossingen die voor de betrokken partijen aanvaardbaar zijn, bevorderen.

¹ *Richtlijn 98/6/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 betreffende de bescherming van de consument inzake de prijsaanduiding van aan de consument aangeboden producten (PB L 80 van 18.3.1998, blz. 27).*

(53) Gezien het belang van zeer grote onlineplatforms vanwege hun bereik, dat met name wordt uitgedrukt in het aantal afnemers van de dienst, voor het bevorderen van het publieke debat, economische transacties en de verspreiding van informatie, meningen en ideeën, en voor het beïnvloeden van de wijze waarop afnemers informatie online verkrijgen en doorgeven, is het noodzakelijk **de aanbieders** van deze platforms specifieke verplichtingen op te leggen, naast de verplichtingen die gelden voor alle onlineplatforms. **Gezien hun cruciale rol bij het lokaliseren en online oproepbaar maken van informatie, is het ook noodzakelijk deze verplichtingen, voor zover zij van toepassing zijn, op te leggen aan aanbieders van zeer grote onlinezoekmachines.** Deze aanvullende verplichtingen voor **aanbieders** van zeer grote onlineplatforms **en van zeer grote onlinezoekmachines** zijn nodig om de uitdagingen van het overheidsbeleid aan te gaan, aangezien er geen alternatieve en minder beperkende maatregelen zijn waarmee hetzelfde resultaat effectief zou kunnen worden bereikt.

- (54) Zeer grote onlineplatforms *en zeer grote onlinezoekmachines* kunnen risico's voor de samenleving met zich meebrengen, die qua reikwijdte en impact verschillen van die van kleinere platforms. *Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines moeten derhalve voldoen aan de hoogste normen inzake zorgvuldigheidsverplichtingen, die evenredig zijn aan hun impact op de samenleving.* Zodra het aantal *actieve* afnemers van een *onlineplatform of een zoekmachine, berekend als gemiddelde over een periode van zes maanden*, een aanzienlijk deel van de bevolking van de Unie bereikt, *kunnen* de systeemrisico's van het *onlineplatform of de onlinezoekmachine* een *onevenredige* impact in de Unie *hebben*. Er is sprake van een dergelijk aanzienlijk bereik wanneer het aantal afnemers een operationele drempel van 45 miljoen overschrijdt, d.w.z. een aantal dat overeenkomt met 10 % van de bevolking van de Unie. *Deze* operationele drempel moet worden geactualiseerd door middel van █ gedelegeerde handelingen █. *Om het bereik van een bepaald onlineplatform of een bepaalde onlinezoekmachine te bepalen, moet het gemiddelde aantal actieve afnemers van elke dienst afzonderlijk worden vastgesteld. Dienovereenkomstig moet het gemiddelde maandelijks aantal afnemers van een onlineplatform alle afnemers weergeven die in een bepaalde periode daadwerkelijk minstens eenmaal met de dienst in aanraking komen, doordat ze worden blootgesteld aan inhoud die via de interface van het onlineplatform wordt verspreid, bijvoorbeeld door die te bekijken of te beluisteren, of door inhoud te leveren, bijvoorbeeld als handelaren op een onlinemarktplaats.*

Voor de toepassing van deze verordening is “in aanraking komen met” niet beperkt tot het interageren met inhoud op een onlineplatform door ergens op te klikken, commentaar te leveren, te linken, iets te delen, iets te kopen of transacties te verrichten. Bijgevolg valt het begrip “actieve afnemer van de dienst” niet noodzakelijk samen met dat van een geregistreerde gebruiker van een dienst. Wat onlinezoekmachines betreft, moet het begrip “actieve afnemer van de dienst” betrekking hebben op degenen die inhoud op hun online-interface bekijken, maar bijvoorbeeld niet op de eigenaren van de websites die door de onlinezoekmachine zijn geïndexeerd, aangezien zij de dienst niet actief gebruiken. Het aantal actieve afnemers van een dienst moet alle unieke afnemers van de dienst omvatten die met de specifieke dienst in aanraking komen. Daartoe dient een afnemer van de dienst die verschillende interfaces, zoals websites of apps, gebruikt, ook wanneer via verschillende URL's of domeinnamen toegang tot de diensten wordt verkregen, waar mogelijk slechts één keer te worden geteld. Het begrip actieve afnemer van de dienst mag echter geen incidenteel gebruik van de dienst omvatten door afnemers van andere onlinetussenpersonen die door de aanbieder van het onlineplatform gehoste inhoud indirect beschikbaar stellen door middel van links of indexering door een aanbieder van een onlinezoekmachine. Voorts vereist deze verordening niet dat aanbieders van onlineplatforms of onlinezoekmachines personen online specifiek tracken. Indien aanbieders geautomatiseerde gebruikers, zoals bots of scrapers, kunnen diskwalificeren zonder verdere verwerking van persoonsgegevens en tracking, mogen zij dat doen. De bepaling van het aantal actieve afnemers kan worden beïnvloed door markt- en technische ontwikkelingen, en daarom moet de Commissie de bevoegdheid krijgen om de bepalingen van deze verordening zo nodig aan te vullen door gedelegeerde handelingen vast te stellen tot vaststelling van de methode om de actieve afnemers van een onlineplatform of van een onlinezoekmachine te bepalen, rekening houdend met de aard van de dienst en de manier waarop de afnemers van de dienst ermee interageren.

(55) Gezien de netwerkeffecten die kenmerkend zijn voor de platformeconomie, kan de gebruikersbasis van een onlineplatform zich snel uitbreiden en de dimensie van een zeer groot onlineplatform bereiken, met alle gevolgen van dien voor de interne markt. Dit kan het geval zijn bij een exponentiële groei in korte tijd, of bij een grote wereldwijde aanwezigheid en omzet, waardoor het onlineplatform netwerkeffecten en schaal- en toepassingsvoordelen ten volle kan benutten. Een hoge jaarlijkse omzet of marktkapitalisatie kan met name een aanwijzing zijn van snelle schaalbaarheid in termen van gebruikersbereik. In die gevallen moeten de coördinator voor digitale diensten *van de plaats van vestiging of de Commissie de aanbieder van het onlineplatform* kunnen verzoeken om een frequentere rapportage met betrekking tot *het aantal actieve afnemers van de dienst*, om tijdig te kunnen vaststellen op welk moment dat platform moet worden aangemerkt als een zeer groot onlineplatform in de zin van deze verordening.

(56) *Aanbieders van* zeer grote onlineplatforms *en zeer grote onlinezoekmachines kunnen* worden gebruikt op een manier die een sterke invloed heeft op de onlineveiligheid, de vorming van de publieke opinie en het publieke debat, alsook op de onlinehandel. De manier waarop zij hun diensten ontwerpen, is over het algemeen geoptimaliseerd ten behoeve van hun vaak op reclame gebaseerde bedrijfsmodellen en kan maatschappelijke bezorgdheid wekken. ■ Doeltreffende regelgeving en handhaving *zijn nodig om* de risico's en de maatschappelijke en economische schade *die kunnen ontstaan effectief in kaart te brengen en te beperken*. Uit hoofde van deze verordening moeten *aanbieders van* zeer grote onlineplatforms *en van zeer grote onlinezoekmachines* daarom de systeemrisico's beoordelen die voortvloeien uit *het ontwerp*, de werking en het gebruik van hun dienst, alsook uit mogelijk misbruik door de afnemers van de dienst, en moeten zij passende maatregelen nemen om deze risico's te beperken *met inachtneming van de grondrechten. Bij het bepalen van de significantie van potentiële negatieve effecten en impact moeten aanbieders rekening houden met de ernst van de potentiële impact en de waarschijnlijkheid van al die systeemrisico's. Zij zouden bijvoorbeeld kunnen beoordelen of de potentiële negatieve impact een groot aantal personen kan betreffen, of die potentieel onomkeerbaar is, of hoe moeilijk het is om die te verhelpen en de situatie van vóór de potentiële impact te herstellen.*

(57) **Vier** categorieën systeemrisico's moeten grondig worden beoordeeld. Een eerste categorie betreft de risico's in verband met **■** de verspreiding van illegale inhoud, zoals de verspreiding van materiaal dat seksueel misbruik van kinderen bevat, illegale haatzaaiende uitlatingen **of andere soorten misbruik van hun diensten voor strafbare feiten**, en het uitvoeren van illegale activiteiten, zoals de verkoop van producten of diensten die door het Unierecht of het nationale recht verboden zijn, waaronder **gevaarlijke producten of namaakproducten, of illegale dierenhandel**. **Dergelijke verspreiding of activiteiten kunnen bijvoorbeeld een aanzienlijk systeemrisico vormen wanneer de toegang tot illegale inhoud zich snel en op grote schaal kan verspreiden via accounts met een bijzonder groot bereik of andere amplificatiemiddelen. Aanbieders moeten het risico van verspreiding van illegale inhoud beoordelen, ongeacht of de informatie ook onverenigbaar is met hun algemene voorwaarden. Bij de beoordeling van de in deze verordening genoemde systeemrisico's moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms ook focussen op informatie die niet illegaal is, maar wel bijdraagt tot de in deze verordening genoemde systeemrisico's. Aanbieders moeten daarom bijzondere aandacht besteden aan de manier waarop hun diensten worden gebruikt om misleidende of bedrieglijke inhoud, met inbegrip van desinformatie, te verspreiden of te versterken. Deze beoordeling doet geen afbreuk aan de persoonlijke verantwoordelijkheid van de afnemer van de diensten van zeer grote onlineplatforms of van de eigenaars van websites die door zeer grote onlinezoekmachines zijn geïndexeerd, voor de mogelijke onwettigheid van hun activiteiten op grond van het toepasselijke recht.**

(57 bis) Een tweede categorie betreft de *werkelijke of voorzienbare* impact van de dienst op de uitoefening van de grondrechten, zoals die zijn beschermd door het Handvest van de grondrechten, met inbegrip van, *maar niet beperkt tot, menselijke waardigheid, de vrijheid van meningsuiting en van informatie, met inbegrip van de vrijheid en pluriformiteit van de media, het recht op een privéleven, gegevensbescherming, het recht op gegevensbescherming, het recht op non-discriminatie, de rechten van het kind en consumentenbescherming.* Dergelijke risico's kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit het ontwerp van de algoritmische systemen die door het zeer grote onlineplatform *of de zeer grote onlinezoekmachine* worden gebruikt of uit het misbruik van hun dienst door het indienen van onjuiste meldingen of andere methoden om de vrijheid van meningsuiting te beknotten of de concurrentie te belemmeren. *Bij de beoordeling van risico's voor de rechten van het kind moeten aanbieders bijvoorbeeld nagaan hoe gemakkelijk het voor minderjarigen is om het ontwerp en de werking van de dienst te begrijpen, en hoe minderjarigen via hun dienst kunnen worden blootgesteld aan inhoud die de gezondheid en de lichamelijke, geestelijke en morele ontwikkeling van minderjarigen kan schaden. Dergelijke risico's kunnen zich bijvoorbeeld voordoen als online-interfaces worden ontworpen die opzettelijk of onopzettelijk misbruik maken van de zwakke punten en de onervarenheid van minderjarigen of die verslavend gedrag kunnen veroorzaken.*

(57 ter) Een derde categorie risico's betreft *de werkelijke of voorzienbare negatieve effecten op democratische processen, het maatschappelijk debat en verkiezingsprocessen, en op de openbare veiligheid.*

(57 quater) Een vierde categorie risico's vloeit voort uit soortgelijke zorgen over het ontwerp, de werking of het gebruik, onder meer door manipulatie, van de dienst met een feitelijk of voorzienbaar negatief effect op de bescherming van de volksgezondheid, minderjarigen en ernstige negatieve gevolgen voor het lichamelijke en geestelijke welzijn van de persoon, of op gendergerelateerd geweld. Dergelijke risico's kunnen ook voortvloeien uit gecoördineerde desinformatiecampagnes in verband met de volksgezondheid, of uit interface-ontwerp dat gedragsverslavingen bij afnemers van de dienst zou kunnen stimuleren.

(57 quinquies) Bij de beoordeling van dergelijke systeemrisico's moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms focussen op de systemen of andere elementen die tot de risico's kunnen bijdragen, met inbegrip van alle algoritmische systemen die relevant zouden kunnen zijn, met name hun aanbevelingssystemen en reclamesystemen, met aandacht voor de daarmee samenhangende praktijk op het gebied van gegevensverzameling en -gebruik. Zij moeten ook beoordelen of hun algemene voorwaarden en de handhaving daarvan, alsook hun processen voor inhoudsmoderatie, hun technische tools en de toegewezen middelen adequaat zijn. Wanneer de algoritmische versterking van informatie bijdraagt tot de systeemrisico's, moeten aanbieders daar naar behoren rekening mee houden in hun risicobeoordelingen. Als risico's gelokaliseerd zijn of als er taalverschillen zijn, moeten aanbieders ook daarmee rekening houden in hun risicobeoordelingen. Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines moeten met name beoordelen hoe het ontwerp en de werking van hun dienst, alsook het opzettelijk en vaak gecoördineerd manipuleren en gebruiken van hun diensten, of het systemisch schenden van hun gebruiksvoorwaarden, bijdragen tot dergelijke risico's. Dergelijke risico's kunnen bijvoorbeeld ontstaan door het niet-authentieke gebruik van de dienst, zoals het aanmaken van nepaccounts, het gebruik van bots of het misleidende gebruik van een dienst, en andere geautomatiseerde of gedeeltelijk geautomatiseerde gedragingen, die kunnen leiden tot een snelle en wijdverbreide verspreiding van informatie die illegale inhoud bevat of onverenigbaar is met de algemene voorwaarden van een onlineplatform of een zoekmachine en die bijdraagt tot desinformatiecampagnes.

- (57 sexies) Om het mogelijk te maken dat latere risicobeoordelingen op elkaar voortbouwen en de ontwikkeling van de vastgestelde risico's laten zien, en om onderzoeken en handhavingsmaatregelen te vergemakkelijken, moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines alle ondersteunende documenten met betrekking tot de risicobeoordelingen die zij hebben verricht, bewaren, zoals informatie over de voorbereiding ervan, onderliggende gegevens en gegevens over het testen van hun algoritmische systemen.*
- (58) Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote zoekmachines moeten de nodige middelen inzetten om de bij de risicobeoordelingen vastgestelde systeemrisico's zorgvuldig te beperken, met inachtneming van de grondrechten. Alle genomen maatregelen moeten voldoen aan de zorgvuldigheidsvereisten van deze verordening en redelijk en doeltreffend zijn om de vastgestelde specifieke systeemrisico's te beperken. Zij moeten evenredig zijn in het licht van de economische capaciteit van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform of de zeer grote onlinezoekmachine en de noodzaak om onnodige beperkingen op het gebruik van hun dienst te vermijden, rekening houdend met mogelijke negatieve effecten op die grondrechten. Aanbieders moeten bijzondere aandacht besteden aan het effect op de vrijheid van meningsuiting.*

(58 bis) Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines moeten in het kader van dergelijke risicobeperkende maatregelen bijvoorbeeld overwegen het ontwerp, de functies of de werking van hun dienst, zoals het interfaceontwerp, zo nodig aan te passen. Zij moeten hun algemene voorwaarden zo nodig aanpassen en toepassen in overeenstemming met de regels van deze verordening inzake algemene voorwaarden. Andere passende maatregelen zijn bijvoorbeeld het aanpassen van hun inhoudsmoderatiesystemen en interne processen of het aanpassen van hun besluitvormingsprocessen en -middelen, met inbegrip van de inhoudsmoderatoren, hun opleiding en lokale deskundigheid. Dit betreft met name de snelheid en kwaliteit van de verwerking van meldingen. In dit verband is in de gedragscode voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op internet van 2016 bijvoorbeeld als benchmark vastgesteld dat geldige kennisgevingen voor het verwijderen van illegale haatzaaiende uitlatingen binnen 24 uur moeten worden verwerkt. Aanbieders van zeer grote onlineplatforms, in het bijzonder platforms die worden gebruikt voor de verspreiding van pornografische inhoud, moeten al hun verplichtingen uit hoofde van deze verordening met betrekking tot illegale inhoud die cybergeweld vormt, met inbegrip van illegale pornografische inhoud, nauwgezet nakomen, met name om ervoor te zorgen dat slachtoffers hun rechten met betrekking tot inhoud die de niet-vrijwillige uitwisseling van intiem of gemanipuleerd materiaal weergeeft, doeltreffend kunnen uitoefenen door meldingen snel te verwerken en dergelijke inhoud onverwijld te verwijderen. Voor andere soorten illegale inhoud kunnen langere of kortere termijnen nodig zijn voor de verwerking van meldingen, afhankelijk van de feiten, omstandigheden en soorten illegale inhoud. Aanbieders kunnen ook een samenwerking aangaan of versterken met betrouwbare flaggers en opleidingen en uitwisselingen organiseren met organisaties van betrouwbare flaggers.

(58 ter) Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines moeten ook zorgvuldig zijn voor wat betreft de maatregelen die zij nemen om hun algoritmische systemen, en niet in de laatste plaats hun aanbevelingssystemen, te testen en indien nodig aan te passen. Het is mogelijk dat zij de negatieve effecten van gepersonaliseerde aanbevelingen moeten verzachten en de in hun aanbevelingen gebruikte criteria moeten corrigeren. Ook de reclamesystemen die door aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines worden gebruikt, kunnen systeemrisico's uitlokken. Aanbieders moeten corrigerende maatregelen overwegen, zoals het stopzetten van reclame-inkomsten voor bepaalde informatie, of andere acties, zoals het verbeteren van de zichtbaarheid van gezaghebbende informatiebronnen of een structurele aanpassing van hun reclamesystemen. Het is mogelijk dat aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines hun interne processen of het toezicht op een van hun activiteiten moeten versterken, met name wat de detectie van systeemrisico's betreft, en frequentere of gerichtere risicobeoordelingen met betrekking tot nieuwe functies moeten uitvoeren. In het bijzonder wanneer het gaat om risico's die verscheidene onlineplatforms of onlinezoekmachines aangaan, moeten zij samenwerken met andere dienstverleners, onder meer door bestaande gedragscodes of andere zelfregulerende maatregelen in gang te zetten of te onderschrijven. Zij moeten ook bewustmakingsacties overwegen, met name wanneer de risico's verband houden met desinformatiecampagnes.

(58 quater) Met name wanneer hun diensten in de eerste plaats gericht zijn op minderjarigen of voornamelijk door minderjarigen worden gebruikt, moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines bij het nemen van maatregelen zoals het ontwerpen van hun diensten en hun online-interface rekening houden met het belang van minderjarigen. Zij moeten ervoor zorgen dat hun diensten zodanig zijn georganiseerd dat minderjarigen gemakkelijk toegang hebben tot de mechanismen waarin deze verordening voorziet, indien van toepassing, inclusief berichten-, actie- en klachtenmechanismen. Zij moeten ook maatregelen nemen om minderjarigen te beschermen tegen inhoud die hun lichamelijke, geestelijke of morele ontwikkeling kan aantasten, en moeten instrumenten ter beschikking stellen die de toegang tot dergelijke informatie aan bepaalde voorwaarden onderwerpen. Bij de keuze van passende risicobeperkende maatregelen kunnen aanbieders zo nodig rekening houden met de beste praktijken van de sector, onder meer op basis van zelfregulerende samenwerking, zoals gedragscodes, en op basis van richtsnoeren van de Commissie.

- (59) *Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines moeten ervoor zorgen dat hun benadering van risicobeoordeling en -beperking gebaseerd is op de beste beschikbare informatie en wetenschappelijke inzichten, en moeten hun hypothesen controleren met die groepen op wie de impact van de risico's en van de maatregelen die zij treffen het grootst is. Grote onlineplatforms moeten, waar nodig, hun risicobeoordelingen uitvoeren en hun risicobeperkende maatregelen opstellen, waarbij vertegenwoordigers van de afnemers van de dienst, vertegenwoordigers van groepen die de gevolgen van hun diensten kunnen ondervinden, onafhankelijke deskundigen en organisaties uit het maatschappelijk middenveld moeten worden betrokken. Zij moeten ernaar streven dergelijke raadplegingen te integreren in hun methoden voor het beoordelen van de risico's en het uitwerken van risicobeperkende maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van enquêtes, focusgroepen, rondetafeldiscussies en andere raadplegings- en ontwerpmethoden, zoals toepasselijk. Bij de beoordeling of een maatregel redelijk, evenredig en doeltreffend is, moet bijzondere aandacht worden besteed aan het recht op vrijheid van meningsuiting.*

(59 bis) In crisistijden kan het gebeuren dat aanbieders van zeer grote onlineplatforms dringend bepaalde specifieke maatregelen moeten nemen, bovenop de maatregelen die zij in het licht van hun verplichtingen uit hoofde van deze verordening nemen. In dit verband is een crisis het zich voordoen van buitengewone omstandigheden die kunnen leiden tot een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid of de volksgezondheid in de Unie of aanzienlijke delen van de Unie. Dergelijke crises kunnen het gevolg zijn van gewapende conflicten, opkomende conflicten, terroristische daden, natuurrampen zoals aardbevingen en orkanen, alsook pandemieën en andere ernstige internationale bedreigingen voor de volksgezondheid. De Commissie moet op aanbeveling van de Raad voor digitale diensten kunnen eisen dat dienstverleners onverwijld een crisisrespons initiëren. Maatregelen die de dienstverlener kan identificeren en eventueel toepassen, kunnen bijvoorbeeld het volgende omvatten: het aanpassen van inhoudsmoderatieprocedures en het vergroten van de middelen voor inhoudsmoderatie, het aanpassen van de algemene voorwaarden, relevante algoritmische systemen en reclamesystemen, het intensiveren van de samenwerking met betrouwbare “flaggers”, het nemen van bewustmakingsmaatregelen, het bevorderen van betrouwbare informatie en het aanpassen van het ontwerp van hun online-interfaces. Er moet worden voorzien in de nodige voorschriften om te garanderen dat dergelijke maatregelen binnen een zeer kort tijdsbestek worden genomen, dat het crisisresponsmechanisme alleen wordt gebruikt wanneer en voor zover dat strikt noodzakelijk is, en dat alle in het kader van dit mechanisme genomen maatregelen doeltreffend en evenredig zijn, rekening houdend met de rechten en legitieme belangen van alle betrokken partijen. Het gebruik van het mechanisme mag geen afbreuk doen aan de andere bepalingen van deze verordening, zoals die inzake risicobeoordelingen en risicobeperkende maatregelen en de handhaving daarvan, evenals de bepalingen inzake crisisprotocollen.

(60) Gezien de noodzaak om te zorgen voor een controle door onafhankelijke deskundigen, moeten ***aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms ***en van zeer grote onlinezoekmachines*** door middel van onafhankelijke controles verantwoording afleggen over de naleving van de in deze verordening vastgelegde verplichtingen en, in voorkomend geval, over eventuele aanvullende toezeggingen die ***zij hebben*** gedaan in het kader van gedragscodes en crisisprotocollen. ***Om ervoor te zorgen dat controles op doeltreffende, efficiënte en tijdige wijze worden uitgevoerd, moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines de nodige samenwerking en bijstand verlenen aan de organisaties die de controles uitvoeren, onder meer door de controleur toegang geven tot alle relevante gegevens en gebouwen die nodig zijn om de controle naar behoren uit te voeren, inclusief, indien toepasselijk, tot gegevens met betrekking tot algoritmische systemen, en door mondelinge of schriftelijke vragen te beantwoorden.*** De controleurs moeten ook gebruik kunnen maken van andere objectieve informatiebronnen, zoals studies van erkende onderzoekers. ***Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines mogen de uitvoering van controles niet in de weg staan. Controles moeten worden uitgevoerd volgens de beste praktijken in de sector en met grote beroepsethiek en objectiviteit, en met inachtneming van de toepasselijke controlenormen en gedragscodes.*** De controleurs moeten de vertrouwelijkheid, veiligheid en integriteit van de informatie, zoals bedrijfsgeheimen, die zij bij de uitvoering van hun taken verkrijgen, waarborgen en over de nodige deskundigheid op het gebied van risicobeheer en technische bekwaamheid voor het controleren van algoritmen beschikken. ***Deze waarborg mag geen middel zijn voor het omzeilen van de toepasselijkheid van controleverplichtingen in deze verordening.*** De controleurs moeten onafhankelijk zijn, zodat zij hun taken op passende en betrouwbare wijze kunnen uitvoeren. ***Zij moeten voldoen aan de essentiële onafhankelijkheidsvereisten inzake het verbod op de verstrekking van andere diensten dan controlediensten, het wisselen van auditkantoor en niet-voorwaardelijke honoraria.*** Wanneer hun onafhankelijkheid ***en technische bekwaamheid*** niet onomstotelijk ***vaststaan***, moeten zij aftreden of de controleopdracht weigeren.

- (61) Het controleverslag moet worden onderbouwd, zodat het een zinvolle rapportage geeft van de ondernomen activiteiten en de bereikte conclusies. Het moet helpen om informatie te verstrekken en, waar nodig, verbeteringen voor te stellen voor de maatregelen die **de aanbieders van zeer grote onlineplatforms** en van zeer grote onlinezoekmachines **hebben** genomen om aan **hun** verplichtingen uit hoofde van deze verordening te voldoen. **Na ontvangst van het controleverslag moet dit** verslag aan de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging, **de Commissie** en de Raad voor digitale diensten worden toegezonden. **Na controles moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines ook onverwijld alle verslagen over** de risicobeoordeling en de risicobeperkende maatregelen **toezenden, alsook hun controleuitvoeringsrapporten, waaruit blijkt hoe zij gevolg hebben gegeven aan** de aanbevelingen van de audit. Het verslag moet een controleoordeel bevatten dat gebaseerd is op de conclusies die uit het verkregen controlebewijs worden getrokken. Er moet een positief advies worden uitgebracht wanneer uit alle gegevens blijkt dat het zeer grote onlineplatform **of de zeer grote onlinezoekmachine** voldoet aan de verplichtingen van deze verordening of, in voorkomend geval, aan de toezeggingen die het onlineplatform of de onlinezoekmachine heeft gedaan in het kader van een gedragscode of een crisisprotocol, door met name de systeemrisico's van hun systeem en diensten op te sporen, te evalueren en te beperken. Een dergelijk positief advies moet vergezeld gaan van commentaar, wanneer de controleur opmerkingen wenst op te nemen die geen wezenlijke invloed hebben op het resultaat van de controle. Er moet een negatief advies worden gegeven wanneer de controleur van mening is dat het zeer grote onlineplatform **of de zeer grote onlinezoekmachine** niet voldoet aan deze verordening of aan de gedane toezeggingen. **Indien in het controleadvies geen conclusies konden worden geformuleerd over specifieke te controleren elementen, moet in het controleadvies een toelichting worden opgenomen waarin wordt uiteengezet waarom dit niet mogelijk was. In voorkomend geval moet het verslag een beschrijving bevatten van specifieke elementen die niet gecontroleerd konden worden en een verklaring waarom die niet gecontroleerd konden worden.**

(62) *De verplichtingen inzake risicobeoordeling en -beperking moeten er per geval toe leiden dat aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines de noodzaak ervaren om het ontwerp van hun aanbevelingssystemen te beoordelen en indien nodig aan te passen, bijvoorbeeld door maatregelen te nemen om vooroordelen die leiden tot discriminatie van personen in kwetsbare situaties te voorkomen of tot een minimum te beperken, met name wanneer dit in overeenstemming is met het recht inzake gegevensbescherming en wanneer de informatie gepersonaliseerd is op basis van bijzondere categorieën persoonsgegevens in de zin van artikel 9 van Verordening (EU) 2016/679. Daarnaast moeten aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines in aanvulling op de transparantieplichtingen die van toepassing zijn op onlineplatforms met betrekking tot hun aanbevelingssystemen, er consequent voor zorgen dat afnemers van hun diensten alternatieve opties hebben die niet gebaseerd zijn op profilering, in de zin van Verordening (EU) 2016/679, voor de belangrijkste parameters van hun aanbevelingssystemen. Dergelijke opties moeten rechtstreeks toegankelijk zijn via de interface waar de aanbevelingen worden gepresenteerd.*

- (63) Reclamesystemen die door zeer grote onlineplatforms *en zeer grote onlinezoekmachines* worden gebruikt, brengen bijzondere risico's met zich mee en vereisen verder openbaar en regulerend toezicht vanwege hun omvang en hun vermogen om de afnemers van de dienst aan te spreken en te bereiken op basis van hun gedrag binnen en buiten de online-interface van dat platform *of die zoekmachine*. Zeer grote onlineplatforms *en zeer grote onlinezoekmachines* moeten zorgen voor publieke toegang tot de databanken van de op hun online-interfaces gepresenteerde reclame, ter facilitering van het toezicht op en het onderzoek naar nieuwe risico's als gevolg van de verspreiding van onlinereclame, bijvoorbeeld in verband met illegale reclame of manipulatieve technieken en desinformatie met een reële en voorspelbare negatieve impact op de volksgezondheid, de openbare veiligheid, het maatschappelijk debat, de politieke participatie en de gelijkheid. Deze databanken moeten de inhoud van de reclame, *inclusief de naam van het product, de dienst of het merk en het voorwerp van de reclame*, en de bijbehorende gegevens over de adverteerder *en, indien verschillend, de natuurlijke of rechtspersoon die voor de reclame heeft betaald*, en de levering van de reclame bevatten, met name wanneer het gaat om gerichte reclame. *Deze informatie moet zowel informatie over de criteria ter bepaling van de doelgroep als over de aanbiedingscriteria bevatten, met name wanneer reclame wordt aangeboden aan personen in kwetsbare situaties, zoals minderjarigen.*

- (64) Om op passende wijze **te controleren en te beoordelen of** de in deze verordening vastgestelde verplichtingen **door** zeer grote onlineplatforms **en zeer grote onlinezoekmachines worden nageleefd**, kan de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging of de Commissie toegang tot of rapportage over specifieke gegevens vereisen, **inclusief gegevens met betrekking tot algoritmen**. Een dergelijke eis kan bijvoorbeeld betrekking hebben op de gegevens die nodig zijn om de risico's en mogelijke schade als gevolg van de systemen van het platform of van de zoekmachine te beoordelen, op gegevens over de nauwkeurigheid, de werking en het testen van algoritmische systemen voor inhoudsmoderatie, aanbevelingssystemen of reclamesystemen, in voorkomend geval met inbegrip van trainingsgegevens en -algoritmen, of op gegevens over processen en resultaten van inhoudsmoderatie of van interne klachtenafhandelingssystemen in de zin van deze verordening.
- Dergelijke verzoeken om toegang tot gegevens omvatten geen verzoeken om specifieke informatie over individuele afnemers van de dienst te verstrekken om te bepalen of de afnemers voldoen aan ander toepasselijk Unierecht of nationaal recht.** Door onderzoekers uitgevoerde studies naar de evolutie en de ernst van onlinesysteemrisico's zijn met name belangrijk voor het overbruggen van informatieasymmetrieën en het opzetten van een veerkrachtig systeem voor risicobeperking, door de onlineplatforms, de onlinezoekmachines, de coördinatoren voor digitale diensten, andere bevoegde instanties, de Commissie en het publiek in te lichten.

Deze verordening biedt daarom een kader voor dwingende toegang tot gegevens van zeer grote onlineplatforms *en zeer grote onlinezoekmachines* voor erkende onderzoekers *die zijn aangesloten bij een onderzoeksorganisatie in de zin van artikel 2 van Richtlijn (EU) 2019/790, waaronder, voor de toepassing van deze verordening, maatschappelijke organisaties die wetenschappelijk onderzoek verrichten met als hoofddoel hun taken van algemeen belang te ondersteunen*. Alle *verzoeken* voor toegang tot gegevens in dat kader moeten evenredig zijn en moeten de rechten en gerechtvaardigde belangen, waaronder *de bescherming van persoonsgegevens*, handelsgeheimen en andere vertrouwelijke informatie, van het platform *of de zoekmachine* en van alle andere betrokken partijen, waaronder van de afnemers van de dienst, op passende wijze beschermen. *Om ervoor te zorgen dat de doelstelling van deze verordening wordt verwezenlijkt, mag het in aanmerking nemen van de handelsbelangen van aanbieders evenwel niet leiden tot een weigering om toegang te verlenen tot gegevens die nodig zijn voor een specifieke onderzoeksdoelstelling op grond van een verzoek uit hoofde van deze verordening. In dit verband moeten aanbieders, zonder afbreuk te doen aan Richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad¹, zorgen voor passende toegang voor onderzoekers, onder meer, waar nodig, door te voorzien in technische bescherming zoals gegevenskluizen.*

¹ *Richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2016 betreffende de bescherming van niet-openbaar gemaakte knowhow en bedrijfsinformatie (bedrijfsgeheimen) tegen het onrechtmatig verkrijgen, gebruiken en openbaar maken daarvan (PB L 157 van 15.6.2016, blz. 1).*

Verzoeken om toegang tot gegevens kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het aantal views of, in voorkomend geval, andere soorten toegang tot inhoud door afnemers van de dienst voorafgaand aan de verwijdering van de inhoud door de aanbieder. Daarnaast mogen aanbieders van zeer grote onlineplatforms onderzoekers die aan een passende reeks criteria voldoen, niet beletten openbaar toegankelijke gegevens te gebruiken voor onderzoeksdoeleinden die bijdragen tot het opsporen, identificeren en begrijpen van systeemrisico's. Zij moeten deze onderzoekers, indien dat technisch mogelijk is, in real time toegang bieden tot openbaar toegankelijke gegevens, bijvoorbeeld over geaggregeerde interacties met inhoud van openbare pagina's, openbare groepen of publieke figuren, en met inbegrip van gegevens over indrukken en betrokkenheid, zoals het aantal reacties, "shares" en opmerkingen van afnemers van de dienst. Aanbieders moeten ertoe worden aangemoedigd om vrijwillig samen te werken met onderzoekers en vrijwillig bredere toegang te verlenen tot gegevens voor het monitoren van maatschappelijke problemen, onder meer via toezeggingen en procedures die zijn overeengekomen in het kader van gedragscodes of crisisprotocollen. Aanbieders en onderzoekers moeten bijzondere aandacht besteden aan de bescherming van persoonsgegevens en ervoor zorgen dat de verwerking van persoonsgegevens in overeenstemming is met Verordening (EU) 2016/679. Aanbieders moeten persoonsgegevens anonimiseren of pseudonimiseren, behalve in gevallen waarin daardoor het nagestreefde onderzoeksdoel onmogelijk wordt.

(65) Gezien de complexiteit van de werking van de gebruikte systemen en de systeemrisico's die zij voor de samenleving inhouden, moeten ***aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms ***en van zeer grote onlinezoekmachines een nalevingsfunctie instellen***, die ***moet losstaan van de operationele functies van de aanbieders. Het hoofd van de compliancefunctie dient rechtstreeks verslag uit te brengen aan het management van de aanbieder, ook over kwesties in verband met niet-naleving van deze verordening. De nalevingsfunctionarissen die deze nalevingsfunctie vervullen, moeten*** over de nodige kwalificaties, ***kennis, ervaring en capaciteit*** beschikken om maatregelen concreet gestalte te geven en de naleving van deze verordening binnen de organisatie van ***aanbieders van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines*** te controleren. ***Aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms ***en van zeer grote onlinezoekmachines*** moeten ervoor zorgen dat de ***nalevingsfunctie*** naar behoren en tijdig wordt betrokken bij alle kwesties die verband houden met deze verordening, ***ook bij de risicobeoordelings- en -beperkingsstrategie en bij specifieke maatregelen, en, indien van toepassing, bij de beoordeling van de naleving van de toezeggingen die aanbieders van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines hebben gedaan in het kader van de gedragscodes die zij onderschrijven.***

(65 bis) Gezien de bijkomende risico's in verband met hun activiteiten en hun bijkomende verplichtingen uit hoofde van deze verordening, moeten aanvullende transparantievereisten specifiek van toepassing zijn op zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines, met name om uitgebreid verslag uit te brengen over de uitgevoerde risicobeoordelingen en de daaropvolgende maatregelen die overeenkomstig deze verordening zijn vastgesteld.

(65 ter) De Commissie moet over de nodige middelen (personeel, expertise en geldelijke middelen) beschikken om haar taken uit hoofde van deze verordening te kunnen uitvoeren. Om de beschikbaarheid te garanderen van de middelen die noodzakelijk zijn voor adequaat toezicht op het niveau van de Unie in het kader van deze verordening, en rekening houdend met het feit dat de lidstaten het recht moeten hebben om toezichtvergoedingen in te voeren voor op hun grondgebied gevestigde aanbieders met betrekking tot de toezicht- en handhavingstaken die de autoriteiten van de lidstaten uitoefenen, moet de Commissie elk jaar toezichtvergoedingen vaststellen en deze aanrekenen aan zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines. Het totaalbedrag van de in rekening gebrachte jaarlijkse toezichtvergoedingen moet worden vastgesteld op basis van het totaalbedrag van de kosten die de Commissie maakt om haar toezichttaken uit hoofde van deze verordening uit te oefenen, zoals redelijkerwijs vooraf geraamd. Dat bedrag omvat onder meer de kosten in verband met de uitoefening van de specifieke bevoegdheden en taken krachtens afdeling 3 van hoofdstuk IV van deze verordening, de kosten voor de aanduiding van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines, en de kosten voor het opzetten, onderhouden en exploiteren van de gegevensbanken zoals bedoeld in deze verordening.

Het bedrag omvat ook de kosten in verband met het opzetten, onderhouden en gebruiken van de basisinfrastructuur voor informatie en institutionele samenwerking tussen coördinatoren voor digitale diensten, de Raad voor digitale diensten en de Commissie, aangezien zeer grote onlineplatforms en zeer grote zoekmachines gezien hun omvang en bereik een aanzienlijke impact hebben op de middelen die nodig zijn om deze infrastructuur te ondersteunen. Bij de raming van de totale kosten moet rekening worden gehouden met de toezichtkosten die in het voorgaande jaar zijn gemaakt, en eventueel met de kosten die hoger zijn uitgevallen dan de in het voorgaande jaar aangerekende individuele jaarlijkse toezichtvergoedingen. De externe bestemmingsontvangsten die voortvloeien uit de jaarlijkse toezichtvergoedingen kunnen worden gebruikt voor de financiering van extra personeel, zoals arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen, en voor andere uitgaven in verband met de uitvoering van de taken die uit hoofde van deze verordening aan de Commissie zijn toevertrouwd. De jaarlijkse toezichtvergoeding die wordt aangerekend aan aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines, moet evenredig zijn met de omvang van de dienst zoals weergegeven door het aantal afnemers ervan in de Unie. Bovendien mag de individuele jaarlijkse toezichtvergoeding niet hoger zijn dan een globaal plafond voor elke aanbieder van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines, rekening houdend met de economische capaciteit van de aanbieder van de aangewezen dienst of diensten.

(66) Om de doeltreffende en consistente toepassing van de verplichtingen in deze verordening, die mogelijkwerijs met technologische middelen moeten worden uitgevoerd, te vergemakkelijken, is het belangrijk vrijwillige **normen** te bevorderen die bepaalde technische procedures bestrijken, waarbij de sector kan bijdragen aan de ontwikkeling van gestandaardiseerde middelen om **aanbieders van tussenhandelsdiensten te ondersteunen bij de naleving van** deze verordening, zoals het mogelijk maken van de indiening van meldingen, ook door middel van interfaces voor applicatieprogrammering, of normen inzake **de algemene voorwaarden**, controles, of de interoperabiliteit van de reclamedatabanken. **Dergelijke normen kunnen bovendien normen omvatten met betrekking tot onlinereclame, aanbevelingssystemen, toegankelijkheid en de bescherming van minderjarigen online. Het staat aanbieders van tussenhandelsdiensten vrij de normen vast te stellen, maar dat betekent niet dat aan deze verordening wordt voldaan. Tegelijkertijd kunnen** dergelijke normen, **door het verstrekken van beste praktijken**, met name nuttig zijn voor relatief kleine aanbieders van tussenhandelsdiensten. De normen zouden een onderscheid kunnen maken tussen verschillende soorten illegale inhoud of verschillende soorten tussenhandelsdiensten, naar gelang van het geval.

(67) De Commissie en de Raad voor digitale diensten moeten de opstelling van *vrijwillige* gedragscodes *alsook de naleving van de bepalingen daarin* aanmoedigen om bij te dragen tot de toepassing van deze verordening. *De Commissie en de Raad voor digitale diensten moeten erop toezien dat in de gedragscodes de aard van de doelstellingen van openbaar belang die worden nagestreefd helder worden gedefinieerd, dat zij mechanismen bevatten voor een onafhankelijke beoordeling van de verwezenlijking van deze doelstellingen, en dat de rol van de relevante autoriteiten helder wordt omschreven. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar het vermijden van negatieve gevolgen voor de veiligheid, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en persoonsgegevens, alsook naar het verbod om algemene toezichtverplichtingen op te leggen.* Hoewel de uitvoering van gedragscodes meetbaar moet zijn en onder publiek toezicht moet staan, mag dit geen afbreuk doen aan het vrijwillige karakter van dergelijke codes en aan de vrijheid van de betrokken partijen om te beslissen of zij al dan niet deelnemen. In bepaalde omstandigheden is het belangrijk dat zeer grote onlineplatforms samenwerken bij de opstelling en naleving van specifieke gedragscodes. Niets in deze verordening belet andere dienstverleners om dezelfde zorgvuldigheidsnormen in acht te nemen, beste praktijken vast te stellen en te profiteren van de richtsnoeren van de Commissie en de Raad voor digitale diensten, door deel te nemen aan dezelfde gedragscodes.

(68) In deze verordening zouden bepaalde aandachtsgebieden voor dergelijke gedragscodes moeten worden vastgesteld. Met name moeten risicobeperkende maatregelen met betrekking tot specifieke soorten illegale inhoud worden onderzocht via zelf- en coreguleringsovereenkomsten. Een ander aandachtspunt zijn de mogelijk negatieve gevolgen van systeemrisico's voor de samenleving en de democratie, zoals desinformatie of manipulatieve activiteiten en misbruik, *of eventuele negatieve gevolgen voor minderjarigen*. Hieronder vallen gecoördineerde acties die gericht zijn op het versterken van informatie, met inbegrip van desinformatie, zoals het gebruik van bots of nepaccounts voor het creëren van *opzettelijk onnauwkeurige* of misleidende informatie, soms met het doel om economisch voordeel te behalen, die bijzonder schadelijk zijn voor kwetsbare afnemers van de dienst, zoals *minderjarigen*. Met betrekking tot dergelijke gebieden kan het aansluiten bij en naleven van een bepaalde gedragscode door een zeer groot onlineplatform *of door een zeer grote onlinezoekmachine* worden beschouwd als een passende risicobeperkende maatregel. De weigering door *een aanbieder van* een onlineplatform *of van een onlinezoekmachine* van het verzoek van de Commissie om deel te nemen aan de toepassing van een dergelijke gedragscode zonder dit naar behoren toe te lichten, kan in voorkomend geval in aanmerking worden genomen om te bepalen of het onlineplatform *of de onlinezoekmachine* de bij deze verordening vastgestelde verplichtingen heeft geschonden. *Het loutere feit van deelname aan en uitvoering van een bepaalde gedragscode betekent op zich niet dat deze verordening wordt nageleefd. De gedragscodes moeten de toegankelijkheid van de diensten van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines vergemakkelijken, in overeenstemming met het Unierecht en het nationale recht, en ervoor zorgen dat het te verwachten gebruik ervan door personen met een handicap wordt vereenvoudigd. De gedragscodes moeten met name garanderen dat informatie op een waarneembare, bedienbare, begrijpelijke en stabiele manier wordt weergegeven en dat formulieren en maatregelen die krachtens deze verordening worden verstrekt respectievelijk genomen, zodanig worden gepresenteerd dat zij gemakkelijk te vinden zijn en kunnen worden geraadpleegd door personen met een handicap.*

(69) De regels inzake gedragscodes in het kader van deze verordening zouden als basis kunnen dienen voor de reeds bestaande inspanningen op het gebied van zelfregulering op Unieniveau, met inbegrip van de productveiligheidsbelofte, het memorandum van overeenstemming tegen namaakproducten, de gedragscode tegen illegale haatzaaiende uitlatingen en de praktijkcode betreffende desinformatie. Met name wat deze laatste betreft, zal de Commissie richtsnoeren geven voor het versterken van de praktijkcode betreffende desinformatie, zoals aangekondigd in het Europees actieplan voor de democratie.

(70) Bij het aanbieden van onlinereclame zijn over het algemeen verschillende actoren betrokken, waaronder tussenhandelsdiensten die uitgevers van reclame in contact brengen met adverteerders. De gedragscodes moeten de in deze verordening vastgestelde transparantieplichtingen met betrekking tot reclame voor *aanbieders van onlineplatforms, zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines* ondersteunen en aanvullen, om te voorzien in flexibele en doeltreffende mechanismen om de naleving van deze verplichtingen te vergemakkelijken en te verbeteren, met name wat de wijze van doorgifte van de relevante informatie betreft. *Het gaat hierbij onder meer om het vergemakkelijken van de doorgifte van de informatie over wie voor de reclame betaalt wanneer deze adverteerder niet de natuurlijke of rechtspersoon is namens wie de reclame op de interface van een onlineplatform wordt gepresenteerd. De gedragscodes moeten ook maatregelen omvatten om ervoor te zorgen dat in de hele waardeketen op passende wijze zinvolle informatie wordt verstrekt over de tegeldemaking van gegevens.* De betrokkenheid van een breed scala van belanghebbenden moet ervoor zorgen dat deze gedragscodes ruime bijval krijgen, technisch verantwoord en doeltreffend zijn en het hoogste niveau van gebruikersvriendelijkheid bieden om ervoor te zorgen dat de doelstellingen van de transparantieplichtingen worden bereikt. *Om de doeltreffendheid van gedragscodes te waarborgen, moet de Commissie bij de opstelling ervan ook evaluatiemechanismen voorzien. Eventueel kan de Commissie het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten of de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming verzoeken advies uit te brengen over een bepaalde gedragscode.*

(71) ***In aanvulling op het crisisresponsmechanisme voor zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines*** kan de Commissie het initiatief nemen tot het opstellen van ***vrijwillige*** crisisprotocollen om een snelle, collectieve en grensoverschrijdende reactie in de onlineomgeving te coördineren. ***Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn*** ■ ***wanneer*** onlineplatforms worden misbruikt voor de snelle verspreiding van illegale inhoud of desinformatie of ***wanneer*** de behoefte ontstaat aan een snelle verspreiding van betrouwbare informatie. In het licht van de belangrijke rol van zeer grote onlineplatforms bij de verspreiding van informatie in onze samenlevingen en over de grenzen heen, moeten ***aanbieders van*** dergelijke platforms ***ertoe*** worden aangemoedigd specifieke crisisprotocollen op te stellen en toe te passen. Dergelijke crisisprotocollen mogen slechts voor een beperkte periode worden geactiveerd en de vastgestelde maatregelen moeten daarnaast beperkt blijven tot wat strikt noodzakelijk is om de buitengewone omstandigheid aan te pakken. Deze maatregelen moeten in overeenstemming zijn met deze verordening en mogen niet neerkomen op een algemene verplichting voor de deelnemende ***aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms ***en van zeer grote onlinezoekmachines*** om toezicht te houden op de informatie die zij doorgeven of opslaan, noch om actief te zoeken naar feiten of omstandigheden die op illegale inhoud wijzen.

(72) **Om** een passend toezicht op en de handhaving van de in deze verordening neergelegde verplichtingen **te waarborgen, moeten** de lidstaten **ten minste één instantie aanwijzen die belast is met het toezicht op en de handhaving van deze verordening, onverminderd de mogelijkheid om een bestaande instantie aan te wijzen en onverminderd haar rechtsvorm overeenkomstig het nationale recht.** De lidstaten moeten echter meer dan één bevoegde instantie kunnen belasten met specifieke toezicht- of handhavingstaken en -bevoegdheden met betrekking tot de toepassing van deze verordening, bijvoorbeeld voor specifieke sectoren **waarvoor al andere instanties bevoegd kunnen zijn**, zoals regelgevende instanties voor elektronische communicatie, regelgevende instanties voor de media of instanties voor consumentenbescherming, **op een manier** die hun nationale constitutionele, organisatorische en bestuurlijke structuur **weerspiegelt. Bij de uitoefening van hun taken moeten alle bevoegde instanties bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening, namelijk de goede werking van de interne markt voor tussenhandelsdiensten wanneer de geharmoniseerde regels voor een veilige, voorspelbare en betrouwbare onlineomgeving die bevorderlijk is voor innovatie, en met name de zorgvuldigheidsverplichtingen die gelden voor de verschillende categorieën aanbieders van tussenhandelsdiensten, effectief worden gecontroleerd en gehandhaafd, teneinde te waarborgen dat de in het Handvest verankerde grondrechten, inclusief het beginsel van consumentenbescherming, doeltreffend worden beschermd. Deze verordening verplicht de lidstaten niet om de bevoegde instanties te belasten met de taak om uitspraak te doen over de rechtmatigheid van specifieke inhoud.**

(73) Gezien het grensoverschrijdende karakter van de betrokken diensten en de horizontale reeks verplichtingen die bij deze verordening wordt ingevoerd, moet **in elke lidstaat één autoriteit worden aangewezen als de coördinator voor digitale diensten, met als taak** toezicht te houden op de toepassing en, waar nodig, op de handhaving van deze verordening. Wanneer meer dan een bevoegde autoriteit wordt aangewezen om **toezicht te houden op deze verordening** en ze te handhaven, moet in die lidstaat één **enkele** autoriteit als coördinator voor digitale diensten worden aangewezen. De coördinator voor digitale diensten moet voor alle aangelegenheden in verband met de toepassing van deze verordening optreden als enig contactpunt voor de Commissie, de Raad voor digitale diensten, de coördinatoren voor digitale diensten van andere lidstaten en voor andere bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaat. Met name wanneer in een bepaalde lidstaat verschillende bevoegde autoriteiten belast zijn met taken in het kader van deze verordening, moet de coördinator voor digitale diensten met die autoriteiten coördineren en samenwerken overeenkomstig het nationale recht waarin hun respectieve taken zijn vastgesteld, **onverminderd de onafhankelijke beoordeling door de andere bevoegde instanties. Hoewel daaraan geen hiërarchische bovengeschiktheid ten opzichte van andere bevoegde instanties bij de uitoefening van hun taken verbonden is, moet de coördinator voor digitale diensten voor de daadwerkelijke betrokkenheid van alle relevante bevoegde autoriteiten en moet hij ervoor zorgen dat zij tijdig verslag uitbrengen over hun beoordeling in het kader van de samenwerking inzake toezicht en handhaving op het niveau van de Unie. Bovendien moeten de lidstaten, naast de specifieke mechanismen waarin deze verordening voorziet met betrekking tot samenwerking op het niveau van de Unie, ook zorgen voor samenwerking tussen de coördinator voor digitale diensten en andere bevoegde op nationaal niveau aangewezen instanties, in voorkomend geval met behulp van passende instrumenten, zoals het bundelen van middelen, gezamenlijke taskforces, gezamenlijke onderzoeken en mechanismen voor wederzijdse bijstand.**

(74) De coördinator voor digitale diensten en de andere bevoegde autoriteiten die in het kader van deze verordening zijn aangewezen, spelen een cruciale rol bij het waarborgen van de doeltreffendheid van de in deze verordening neergelegde rechten en verplichtingen en de verwezenlijking van de doelstellingen ervan. Bijgevolg moet *er in het belang van alle burgers van de Unie voor* worden gezorgd dat deze autoriteiten *over de nodige middelen beschikken, inclusief financiële en personele middelen, om toezicht uit te oefenen op alle aanbieders van tussenhandelsdiensten die onder hun bevoegdheid vallen. Gezien de verscheidenheid aan aanbieders van tussenhandelsdiensten en hun gebruik van geavanceerde technologie bij het verlenen van hun diensten is het ook van essentieel belang dat de coördinator voor digitale diensten en de bevoegde instanties beschikken over het noodzakelijke aantal personeelsleden en deskundigen met gespecialiseerde vaardigheden, alsook over de benodigde geavanceerde technische middelen, en dat zij autonoom financiële middelen beheren om hun taken uit te voeren. Voorts moet bij het bepalen van het niveau van de middelen rekening worden gehouden met de omvang, complexiteit en potentiële maatschappelijke impact van de onder hun bevoegdheid vallende aanbieders, alsook met het bereik van hun diensten in de gehele Unie. Deze verordening doet geen afbreuk aan de mogelijkheid voor de lidstaten om financieringsmechanismen in te stellen op basis van toezichtvergoedingen die conform het Unierecht en in het kader van de nationale wetgeving worden opgelegd aan aanbieders van tussenhandelsdiensten, voor zover deze vergoedingen worden opgelegd aan aanbieders die hun hoofdvestiging in de betrokken lidstaat hebben, strikt beperkt blijven tot hetgeen noodzakelijk en evenredig is voor het dekken van de kosten voor de uitvoering van de taken die uit hoofde van deze verordening aan de bevoegde autoriteiten zijn opgedragen, met uitzondering van de aan de Commissie opgedragen taken, en er wordt gezorgd voor passende transparantie met betrekking tot de heffing en het gebruik van deze toezichtvergoedingen.*

Deze autoriteiten **moeten eveneens** volledig onafhankelijk van particuliere en openbare instanties handelen, zonder de verplichting of de mogelijkheid om instructies te vragen of te ontvangen, ook van de overheid, en zonder afbreuk te doen aan de specifieke taken om samen te werken met andere bevoegde autoriteiten, de coördinatoren voor digitale diensten, de Raad voor digitale diensten en de Commissie. Anderzijds mag de onafhankelijkheid van deze autoriteiten niet betekenen dat zij, overeenkomstig de nationale grondwetten en zonder de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening in gevaar te brengen, niet kunnen worden onderworpen aan **evenredige verantwoordingsmechanismen met betrekking tot de algemene activiteiten van de coördinatoren voor digitale diensten, zoals** hun financiële uitgaven of **hun verslaglegging aan de nationale parlementen. De vereiste van onafhankelijkheid mag evenmin een belemmering vormen voor de uitoefening van rechterlijke toetsing, noch voor de mogelijkheid, indien van toepassing, om andere nationale autoriteiten te raadplegen, met inbegrip van rechtshandhavingsautoriteiten, crisisbeheersingsautoriteiten of consumentenbeschermingsautoriteiten, of om regelmatig met die instanties van gedachten te wisselen met als doel informatie uit te wisselen over lopende onderzoeken, dit alles zonder dat er afbreuk wordt gedaan aan de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden.**

(75) De lidstaten kunnen een bestaande nationale instantie aanwijzen die de functie van coördinator voor digitale diensten te vervult, of die specifieke taken heeft om deze verordening te *controleren* en te handhaven, op voorwaarde dat een dergelijke aangewezen instantie voldoet aan de vereisten van deze verordening, bijvoorbeeld met betrekking tot haar onafhankelijkheid. Bovendien is het de lidstaten in beginsel niet verboden om functies binnen een bestaande instantie samen te voegen, overeenkomstig het Unierecht. De maatregelen daartoe kunnen onder meer inhouden dat de voorzitter of een bestuurslid van een collegiaal orgaan van een bestaande instantie niet vóór het verstrijken van zijn ambtstermijn mag worden ontslagen op de enkele grond dat een institutionele hervorming heeft plaatsgevonden waarbij verschillende functies binnen één instantie zijn samengevoegd, bij gebrek aan regels die waarborgen dat dergelijke ontslagen de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van die leden niet in het gedrang brengen.

■

- (77) De lidstaten moeten de coördinator voor digitale diensten en alle andere bevoegde instanties die in het kader van deze verordening zijn aangewezen, voldoende bevoegdheden en middelen geven om een doeltreffend onderzoek en een doeltreffende handhaving te waarborgen, ***overeenkomstig de hun opgedragen taken. Dit omvat de bevoegdheid van de bevoegde instanties om overeenkomstig het nationale recht voorlopige maatregelen te nemen in geval van een risico op ernstige schade.*** Dergelijke voorlopige maatregelen, waaronder bevelen tot beëindiging of herstel van een bepaalde vermeende inbreuk, mogen niet verder gaan dan hetgeen nodig is om ernstige schade te voorkomen in afwachting van de definitieve beslissing. Coördinatoren voor digitale diensten moeten met name informatie kunnen zoeken en verkrijgen die zich op hun grondgebied bevindt, ook in het kader van gezamenlijke onderzoeken, met dien verstande dat de toezicht- en handhavingsmaatregelen met betrekking tot een aanbieder die onder de rechtsmacht van een andere lidstaat of van de Commissie valt, door de coördinator voor digitale diensten van die andere lidstaat moeten worden vastgesteld, in voorkomend geval in overeenstemming met de procedures voor grensoverschrijdende samenwerking, of in voorkomend geval, door de Commissie.
- (78) De lidstaten moeten in hun nationale wetgeving, in overeenstemming met het Unierecht en met name met deze verordening en het Handvest, de gedetailleerde voorwaarden en beperkingen vaststellen voor de uitoefening van de onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden van hun coördinatoren voor digitale diensten en, in voorkomend geval, van andere bevoegde autoriteiten in het kader van deze verordening.

(79) Bij de uitoefening van deze bevoegdheden moeten de bevoegde autoriteiten zich houden aan de toepasselijke nationale voorschriften inzake procedures en aangelegenheden, zoals de noodzaak van een voorafgaande toestemming van de rechter om bepaalde gebouwen te betreden en het wettelijk beroepsgeheim. Deze bepalingen moeten met name de eerbiediging van de grondrechten op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht, met inbegrip van het recht op verdediging, en het recht op eerbiediging van het privéleven waarborgen. In dit verband kunnen de garanties die in verband met de procedures van de Commissie uit hoofde van deze verordening worden geboden, als een passend referentiepunt dienen. Een voorafgaande, eerlijke en onpartijdige procedure moet worden gewaarborgd voordat een definitieve beslissing wordt genomen, met inbegrip van het recht van de betrokken personen om te worden gehoord en het recht op toegang tot het dossier, met inachtneming van de vertrouwelijkheid en het beroeps- en zakengeheim, alsmede de verplichting om de beslissingen op zinvolle wijze te motiveren. Dit belet echter niet dat in naar behoren gemotiveerde gevallen van urgentie en onder passende voorwaarden en procedurele regelingen, maatregelen kunnen worden genomen. De uitoefening van de bevoegdheden moet ook in verhouding staan tot, onder meer, de aard en de totale feitelijke of potentiële schade die door de inbreuk of de vermoedelijke inbreuk wordt veroorzaakt. De bevoegde autoriteiten moeten rekening houden met alle relevante feiten en omstandigheden van de zaak, met inbegrip van de informatie die door de bevoegde autoriteiten in andere lidstaten is verzameld.

- (80) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat schendingen van de in deze verordening neergelegde verplichtingen kunnen worden bestraft op een wijze die doeltreffend, evenredig en ontradend is, waarbij rekening wordt gehouden met de aard, de ernst, de herhaling en de duur van de schending, met het oog op het algemeen belang dat wordt nagestreefd, de omvang en het soort activiteiten dat wordt uitgevoerd, en met de economische capaciteit van de inbreukmaker. Bij de vaststelling van de sancties moet met name rekening worden gehouden met de vraag of de betrokken *aanbieder* van tussenhandelsdiensten systematisch of herhaaldelijk zijn verplichtingen uit hoofde van deze verordening niet nakomt, en, in voorkomend geval, *met het aantal getroffen afnemers, de opzettelijke of nalatige aard van de inbreuk en* met de vraag of hij in verschillende lidstaten actief is. *De maximumbedragen aan geldboeten en dwangsommen waarin deze verordening voorziet, moeten gelden voor elke inbreuk op deze verordening en onverminderd de modulering van de geldboeten of dwangsommen voor specifieke inbreuken. De lidstaten moeten ervoor zorgen dat het opleggen van geldboeten of dwangsommen wegens inbreuken in elk afzonderlijk geval doeltreffend, evenredig en ontradend is door overeenkomstig deze verordening nationale regels en procedures vast te stellen, rekening houdend met alle bovengenoemde criteria betreffende de algemene voorwaarden voor het opleggen van geldboeten of dwangsommen.*

- (81) Met het oog op een doeltreffende handhaving van **de in** deze verordening **vastgestelde verplichtingen** moeten personen of vertegenwoordigende organisaties een klacht over de naleving van deze **verplichtingen** kunnen indienen bij de coördinator voor digitale diensten op het grondgebied waar zij de dienst hebben ontvangen, onverminderd de **bepalingen** van deze verordening **inzake de toewijzing van bevoegdheden en onverminderd de toepasselijke regels voor de behandeling van klachten overeenkomstig de nationale beginselen van behoorlijk bestuur**. Klachten **kunnen** een getrouw overzicht geven van de problemen in verband met de naleving van deze verordening door een bepaalde aanbieder van tussenhandelsdiensten en kunnen de coördinator voor digitale diensten ook op de hoogte brengen van eventuele andere transversale kwesties. De coördinator voor digitale diensten moet andere nationale bevoegde autoriteiten en de coördinator voor digitale diensten van een andere lidstaat betrekken, en met name die van de lidstaat waar de betrokken aanbieder van tussenhandelsdiensten is gevestigd, indien de kwestie een grensoverschrijdende samenwerking vereist.
- (82) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat de coördinatoren voor digitale diensten maatregelen kunnen nemen die doeltreffend en evenredig zijn aan bepaalde bijzonder ernstige en aanhoudende inbreuken **op deze verordening**. Met name wanneer deze maatregelen van invloed kunnen zijn op de rechten en belangen van derden, zoals met name het geval kan zijn wanneer de toegang tot online-interfaces **wordt beperkt**, is het passend te eisen dat de maatregelen aan aanvullende waarborgen worden onderworpen. Met name derden die mogelijk worden getroffen, moeten de mogelijkheid hebben om te worden gehoord en bevelen hiertoe mogen alleen worden uitgevaardigd wanneer de bevoegdheden om dergelijke maatregelen te nemen, zoals bepaald in andere besluiten van het Unierecht of in het nationale recht, bijvoorbeeld om de collectieve belangen van consumenten te beschermen, om ervoor te zorgen dat webpagina's die kinderpornografie bevatten of verspreiden snel worden verwijderd of om diensten ontoegankelijk te maken die door een derde partij worden gebruikt om inbreuk te maken op een recht van intellectuele eigendom, niet redelijkerwijs beschikbaar zijn.

(83) Een dergelijk bevel om de toegang te beperken mag niet verder gaan dan nodig is om de doelstelling ervan te verwezenlijken. Daartoe moet het bevel tijdelijk zijn en in beginsel gericht zijn op een aanbieder van tussenhandelsdiensten, zoals de betrokken aanbieder van de hostingdienst, van de internetdienst of het domeinregister of de registrerende instantie, die in een redelijke positie verkeert om die doelstelling te verwezenlijken zonder de toegang tot wettige informatie onnodig te beperken.

(83 bis) Onverminderd de bepalingen van deze verordening inzake de vrijstelling van aansprakelijkheid wat de informatie betreft die op verzoek van een afnemer van de dienst wordt doorgegeven of opgeslagen, moeten de aanbieders van tussenhandelsdiensten aansprakelijk zijn voor schade die is berokkend aan afnemers van de dienst en die het gevolg is van een inbreuk door een aanbieder van tussenhandelsdiensten op de in deze verordening vastgestelde verplichtingen. Deze compensatie moet in overeenstemming zijn met de regels en procedures van het toepasselijke nationale recht en mag geen afbreuk doen aan andere verhaalsmogelijkheden die in het kader van de regels inzake consumentenbescherming beschikbaar zijn.

- (84) De coördinator voor digitale diensten moet regelmatig een verslag publiceren, ***bijvoorbeeld op zijn website***, over de activiteiten die in het kader van deze verordening worden uitgevoerd. ***Het verslag moet met name in een machineleesbaar formaat gepubliceerd worden en een overzicht bevatten van de ontvangen klachten en de follow-up daarvan, met vermelding van onder meer het totale aantal ontvangen klachten en het aantal klachten dat heeft geleid tot inleiding van een formeel onderzoek of tot doorgifte aan andere coördinatoren voor digitale diensten, zonder naar persoonsgegevens te verwijzen.*** Aangezien de coördinator voor digitale diensten ook via het **■** systeem voor informatie-uitwisseling op de hoogte wordt gesteld van bevelen om actie te nemen tegen illegale inhoud of om informatie te verstrekken die bij deze verordening worden geregeld, moet de coördinator voor digitale diensten in zijn jaarverslag het aantal en de categorieën van deze bevelen opnemen die door rechterlijke en administratieve instanties in zijn lidstaat aan de aanbieders van tussenhandelsdiensten zijn uitgegeven.

(84 bis) Met het oog op duidelijkheid, eenvoud en efficiëntie moet de bevoegdheid om de verplichtingen in deze verordening te controleren en af te dwingen, worden toegekend aan de bevoegde autoriteiten in de lidstaat waar zich de hoofdvestiging van de aanbieder bevindt, dat wil zeggen waar de aanbieder zijn hoofdkantoor of wettelijke zetel heeft en waar de belangrijkste financiële functies en operationele controle worden uitgeoefend. Ten aanzien van aanbieders die geen vestiging in de Unie hebben, maar die diensten in de Unie aanbieden en daarom binnen het toepassingsgebied van deze verordening vallen, moet de lidstaat waar deze aanbieders hun wettelijke vertegenwoordiger hebben aangewezen, bevoegd zijn, gelet op de functie van wettelijke vertegenwoordigers uit hoofde van deze verordening. Met het oog op de doeltreffende toepassing van deze verordening moeten alle lidstaten, of, indien toepasselijk, de Commissie, evenwel bevoegd zijn ten aanzien van aanbieders die geen wettelijke vertegenwoordiger hebben aangewezen. Deze bevoegdheid kan worden uitgeoefend door een van de bevoegde autoriteiten of door de Commissie, op voorwaarde dat de aanbieder voor dezelfde feiten niet het voorwerp vormt van een handhavingsprocedure door een andere bevoegde instantie of door de Commissie. Om ervoor te zorgen dat het ne bis in idem-beginsel wordt nageleefd, en met name om te voorkomen dat eenzelfde inbreuk op de in deze verordening vastgestelde verplichtingen meer dan één keer wordt bestraft, moet elke lidstaat die voornemens is zijn bevoegdheid ten aanzien van dergelijke aanbieders uit te oefenen, alle andere autoriteiten, met inbegrip van de Commissie, hiervan zonder onnodige vertraging in kennis stellen via het voor de toepassing van deze verordening opgerichte systeem voor informatie-uitwisseling.

(84 ter) Gezien de potentiële impact van deze platforms en de uitdagingen die gepaard gaan met een doeltreffend toezicht op deze platforms, zijn er speciale regels nodig inzake toezicht en handhaving met betrekking tot aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines. De Commissie moet, waar toepasselijk met de steun van de nationale bevoegde autoriteiten, instaan voor het toezicht op en de publieke handhaving van systemische problemen, zoals kwesties met een brede impact op de collectieve belangen van afnemers van de dienst. Daarom moet de Commissie exclusief bevoegd zijn voor het toezicht op en de handhaving van de verplichting om systeemrisico's te beheren die uit hoofde van hoofdstuk III, afdeling 4, van deze verordening wordt opgelegd aan aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines. De exclusieve bevoegdheden van de Commissie mogen geen afbreuk doen aan bepaalde administratieve taken die krachtens afdeling 4 van hoofdstuk III aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van vestiging zijn toegewezen, zoals de screening van onderzoekers.

De Commissie en de nationale bevoegde autoriteiten moeten de bevoegdheden inzake toezicht op en handhaving van andere zorgvuldigheidsverplichtingen dan die van hoofdstuk III, afdeling 4, van deze verordening met betrekking tot aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines delen. Enerzijds is het mogelijk dat de Commissie in veel gevallen beter in staat is om systemische inbreuken door die aanbieders aan te pakken, bijvoorbeeld inbreuken die meerdere lidstaten treffen, ernstige herhaalde inbreuken of het niet instellen van doeltreffende mechanismen zoals vereist door deze verordening. Anderzijds kan het zijn dat de bevoegde autoriteiten in de lidstaat waar zich de hoofdvestiging van een aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine bevindt, beter in staat is om op te treden tegen individuele inbreuken door die aanbieders, die geen aanleiding geven tot systemische of grensoverschrijdende problemen. Met het oog op efficiëntie, om dubbel werk te voorkomen en om de naleving van het ne bis in idem-beginsel te waarborgen, moet de Commissie beoordelen of zij het passend acht deze gedeelde bevoegdheden in een bepaalde zaak uit te oefenen, en mogen de lidstaten, zodra de Commissie een procedure heeft ingeleid, niet langer de mogelijkheid hebben dit zelf te doen. De lidstaten moeten nauw samenwerken, zowel onderling als met de Commissie, en de Commissie moet nauw samenwerken met de lidstaten om ervoor te zorgen dat het bij deze verordening ingestelde toezicht- en handhavingssysteem vlot en doeltreffend functioneert.

(84 quater) De regels van deze verordening betreffende de bevoegdheidsverdeling mogen geen afbreuk doen aan de bepalingen van het Unierecht en de nationale regels inzake internationaal privaatrecht voor wat betreft de rechterlijke bevoegdheid en het toepasselijke recht in burgerlijke en handelszaken, bijvoorbeeld in procedures die door consumenten aanhangig worden gemaakt bij een rechtbank in de lidstaat waar zij wonen overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van het Unierecht. Wat betreft de verplichting die deze verordening oplegt aan aanbieders van tussenhandelsdiensten om de uitgevende autoriteit in kennis te stellen van het gevolg dat wordt gegeven aan bevelen om op te treden tegen illegale inhoud en bevelen om informatie te verstrekken, zijn de regels inzake de toewijzing van bevoegdheden alleen van toepassing op het toezicht op de handhaving van die verplichting, maar niet op andere met de bevelen verband houdende aangelegenheden, zoals de bevoegdheid om het bevel uit te vaardigen.

(84 quinquies) Gezien de grensoverschrijdende en sectoroverschrijdende relevantie van tussenhandelsdiensten is een hoog niveau van samenwerking noodzakelijk om te zorgen voor de consistente toepassing van deze verordening en de beschikbaarheid van relevante informatie voor de uitvoering van handhavingstaken via het systeem voor informatie-uitwisseling. De samenwerking kan verschillende vormen aannemen, afhankelijk van de betrokken kwesties, zonder afbreuk te doen aan specifieke gezamenlijke onderzoeksacties. Het is in ieder geval noodzakelijk dat de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging van een aanbieder van tussenhandelsdiensten andere coördinatoren voor digitale diensten informeert over kwesties en onderzoeken in verband met de aanbieder en over maatregelen die ten aanzien van de aanbieder zullen worden genomen. Indien een bevoegde instantie in een lidstaat bovendien over relevante informatie beschikt voor een onderzoek dat wordt uitgevoerd door de bevoegde instanties in de lidstaat van vestiging, of in staat is dergelijke informatie te verzamelen die zich op haar grondgebied bevindt en waartoe de bevoegde instanties in de lidstaat van vestiging geen toegang hebben, moet de coördinator voor digitale diensten van de plaats van bestemming de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging tijdig bijstaan, onder meer door zijn onderzoeksbevoegdheden overeenkomstig de toepasselijke nationale procedures en het Handvest uit te oefenen. De adressaat van dergelijke onderzoeksmaatregelen moet zich daaraan houden en aansprakelijk zijn in geval van niet-naleving, en de bevoegde instanties in de lidstaat van vestiging moeten kunnen vertrouwen op de via wederzijdse bijstand verzamelde informatie om de naleving van deze verordening te waarborgen.

(85) *De coördinator voor digitale diensten van de plaats van bestemming, met name op basis van ontvangen klachten of, in voorkomend geval, van de input van andere nationale bevoegde instanties, dan wel de Raad voor digitale diensten in geval van kwesties waarbij ten minste drie lidstaten betrokken zijn, moet de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging kunnen verzoeken onderzoeks- of handhavingsmaatregelen te nemen ten aanzien van een onder zijn bevoegdheid vallende aanbieder. Dergelijke verzoeken om maatregelen moeten gebaseerd zijn op solide bewijsmateriaal waaruit blijkt dat er sprake is van een vermeende inbreuk met negatieve gevolgen voor de collectieve belangen van de afnemers van de dienst in zijn lidstaat of met een negatieve maatschappelijke impact. De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging moet kunnen vertrouwen op wederzijdse bijstand of moet de verzoekende coördinator voor digitale diensten kunnen uitnodigen voor een gezamenlijk onderzoek indien er meer informatie nodig is om een besluit te kunnen nemen. Dit doet geen afbreuk aan de mogelijkheid om de Commissie te verzoeken de zaak te beoordelen als zij redenen heeft om te vermoeden dat het kan gaan om een systemische inbreuk door een zeer groot onlineplatform of een zeer grote onlinezoekmachine.*

(85 bis) De Raad voor digitale diensten *moet* de zaak aan de Commissie kunnen voorleggen in geval van een meningsverschil over de beoordelingen of de genomen of voorgestelde maatregelen of indien er geen maatregelen zijn genomen, *conform deze verordening en na een verzoek om grensoverschrijdende samenwerking of na een gezamenlijk onderzoek. Indien* de Commissie op basis van de door de betrokken autoriteiten beschikbaar gestelde informatie *van oordeel is dat de voorgestelde maatregelen, met inbegrip van het voorgestelde niveau van geldboetes, niet kunnen zorgen voor een doeltreffende handhaving van de in deze verordening vastgelegde verplichtingen, moet zij haar ernstige twijfels kenbaar kunnen maken en* de bevoegde coördinator voor digitale diensten kunnen verzoeken de zaak opnieuw te beoordelen en de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat binnen een bepaalde termijn aan *deze verordening* wordt voldaan. Deze mogelijkheid doet geen afbreuk aan de algemene taak van de Commissie om onder de controle van het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig de Verdragen, toe te zien op de toepassing van het Unierecht, en waar nodig, dit te handhaven. ■

(86) Om grensoverschrijdend toezicht *op* en onderzoek *van de in deze verordening vastgelegde verplichtingen* waarbij meerdere lidstaten betrokken zijn, te bevorderen, moeten de coördinatoren voor digitale diensten **van de plaats van vestiging andere coördinatoren voor digitale diensten via het systeem voor informatie-uitwisseling kunnen verzoeken om een gezamenlijk onderzoek naar een vermeende inbreuk op** deze verordening. Andere coördinatoren voor digitale diensten en, in voorkomend geval, andere bevoegde instanties moeten zich bij het door de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging voorgestelde onderzoek kunnen aansluiten, tenzij laatstgenoemde van oordeel is dat de deelname van een buitensporig aantal instanties afbreuk zou kunnen doen aan de doeltreffendheid van het onderzoek, rekening houdend met de kenmerken van de vermeende inbreuk en het ontbreken van rechtstreekse gevolgen voor de afnemers van de dienst in die lidstaten. Gezamenlijke onderzoeksactiviteiten kunnen een reeks acties omvatten die door de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging moeten worden gecoördineerd in overeenstemming met de beschikbaarheid van de deelnemende instanties, zoals gecoördineerde gegevensverzamelingsoefeningen, bundeling van middelen, taskforces, gecoördineerde verzoeken om informatie of gemeenschappelijke inspecties van gebouwen. Alle bevoegde instanties die aan een gezamenlijke onderzoek deelnemen, moeten samenwerken met de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging, onder meer door hun onderzoeksbevoegdheden op hun grondgebied uit te oefenen, in overeenstemming met de toepasselijke nationale procedures. Het gezamenlijke onderzoek moet binnen een bepaalde termijn worden afgesloten met een eindverslag waarin rekening wordt gehouden met de bijdrage van alle deelnemende bevoegde instanties. **Ook kan de Raad voor digitale diensten, indien hierom wordt verzocht door ten minste drie coördinatoren voor digitale diensten van de plaats van bestemming, een coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging aanbevelen een dergelijk gezamenlijk onderzoek in te stellen en aanwijzingen te geven over de organisatie ervan. Om impasses te voorkomen, moet de Raad voor digitale diensten de zaak in specifieke gevallen kunnen voorleggen aan de Commissie, onder meer wanneer de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging weigert het onderzoek te starten en de Raad voor digitale diensten het niet eens is met de hiervoor verstrekte motivering.**

- (88) Om een consistente toepassing van deze verordening te verzekeren, moet een onafhankelijke adviesgroep op EU-niveau worden opgericht, die aan de Commissie rapporteert en die helpt de acties van coördinatoren voor digitale diensten te coördineren. Die Europese Raad voor digitale diensten (*“de raad”*) moet bestaan uit de *bestaande* coördinatoren voor digitale diensten, die de mogelijkheid hebben om ad-hoc gedelegeerden van andere bevoegde autoriteiten die op grond van deze verordening specifieke taken hebben, op hun vergadering uit te nodigen of aan te stellen, wanneer dit vereist is krachtens de hun op nationaal niveau toegewezen taken en bevoegdheden. Wanneer er meerdere deelnemers uit één lidstaat zijn, moet het stemrecht beperkt blijven tot één vertegenwoordiger per lidstaat.
- (89) De raad moet bijdragen tot het nastreven van een gezamenlijk perspectief van de EU over de consistente toepassing van deze verordening en tot het samenwerken tussen bevoegde autoriteiten, onder meer door de Commissie en de coördinatoren voor digitale diensten te adviseren over gepaste onderzoeks- en handhavingsmaatregelen, met name ten opzichte van *de aanbieders van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines, en in het bijzonder met betrekking tot de vrijheid van aanbieders van tussenhandelsdiensten om in de hele EU diensten te verrichten*. De raad moet ook bijdragen tot de opstelling van relevante modellen en gedragscodes en *tot de analyse van* opkomende algemene tendensen in de ontwikkeling van digitale diensten in de EU, *onder meer door adviezen of aanbevelingen te formuleren over kwesties die verband houden met normen*.

- (90) Hiertoe moet de raad adviezen, verzoeken en aanbevelingen aan coördinatoren voor digitale diensten of andere bevoegde nationale autoriteiten kunnen vaststellen. Hoewel het niet juridisch bindend is, moet het besluit om hiervan af te wijken naar behoren worden gemotiveerd en kan het door de Commissie in overweging worden genomen bij de beoordeling of de betrokken lidstaat deze verordening naleeft.
- (91) De raad moet de vertegenwoordigers van de coördinatoren voor digitale diensten en mogelijke andere bevoegde autoriteiten samenbrengen onder het voorzitterschap van de Commissie, met als doel bij hem ingediende kwesties te beoordelen in een volledig Europese dimensie. Met het oog op mogelijke horizontale elementen die relevant zijn voor de regelgevingskaders op EU-niveau moet de raad de bevoegdheid krijgen om samen te werken met andere organen, bureaus, agentschappen en adviesgroepen van de EU die verantwoordelijkheden hebben op gebieden zoals gelijkheid, waaronder gendergelijkheid, en non-discriminatie, gegevensbescherming, elektronische communicatie, audiovisuele diensten, detectie en onderzoek van fraude tegen de *Uniebegroting* wat betreft douanerechten, **■** consumentenbescherming *of mededingingsrecht*, wanneer dit nodig is om zijn taken uit te voeren.

- (92) Via de voorzitter moet de Commissie deelnemen aan de raad zonder stemrecht. Via de voorzitter moet de Commissie verzekeren dat de agenda van de vergaderingen wordt opgesteld overeenkomstig de verzoeken van de leden van de raad zoals vastgesteld in het reglement en in overeenstemming met de in deze verordening vastgestelde plichten van de raad.
- (93) Gezien de noodzaak om steun voor de activiteiten van de raad te verzekeren, moet de raad kunnen vertrouwen op de deskundigheid en personele middelen van de Commissie en van de bevoegde nationale autoriteiten. De specifieke operationele regelingen voor de interne werking van de raad moeten verder worden gespecificeerd in het reglement van de raad.

(94) Gezien het bereik en de impact van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines kan de niet-naleving van de op hen van toepassing zijnde specifieke verplichtingen een aanzienlijk aantal afnemers van de diensten in verschillende lidstaten treffen, wat kan leiden tot grote maatschappelijke schade, terwijl dergelijke tekortkomingen ook bijzonder complex te identificeren en aan te pakken kunnen zijn. *Daarom moet de Commissie, in samenwerking met de coördinatoren voor digitale diensten en de raad, de deskundigheid en de capaciteiten van de Unie ontwikkelen met betrekking tot het toezicht op zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines. De Commissie moet daarom in staat zijn de deskundigheid en de middelen van die instanties te coördineren en erop te vertrouwen, bijvoorbeeld door permanent of tijdelijk specifieke trends of problemen met betrekking tot een of meer zeer grote onlineplatforms of zeer grote onlinezoekmachines te analyseren. De lidstaten moeten met de Commissie samenwerken bij de ontwikkeling van dergelijke capaciteiten, onder meer door waar toepasselijk personeel te detacheren en bij de totstandbrenging van een gemeenschappelijke toezichtcapaciteit van de Unie. Om de deskundigheid en de capaciteiten van de Unie te ontwikkelen, kan de Commissie ook gebruikmaken van de deskundigheid en de capaciteiten van het Waarnemingscentrum voor de onlineplatformeconomie, zoals opgericht bij het besluit van de Commissie van 26 april 2018¹, desbetreffende deskundigenorganen en excellentiecentra. De Commissie kan deskundigen met specifieke deskundigheid uitnodigen, onder wie met name erkende onderzoekers in de zin van artikel 31, vertegenwoordigers van agentschappen en organen van de Unie, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, verenigingen die gebruikers of het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen, internationale organisaties, deskundigen uit de particuliere sector en andere belanghebbenden.*

¹ *Besluit van de Commissie van 26.4.2018 betreffende de oprichting van de deskundigengroep van het Waarnemingscentrum voor de onlineplatformeconomie (C(2018) 2393 final).*

I

- (96) *De Commissie moet op eigen initiatief inbreuken kunnen onderzoeken in overeenstemming met de bevoegdheden waarin deze verordening voorziet, onder meer door toegang tot gegevens te vragen, informatie op te vragen of inspecties uit te voeren, en door gebruik te maken van de ondersteuning van de coördinatoren voor digitale diensten. Indien toezicht door de bevoegde nationale autoriteiten van vermeende individuele inbreuken door zeer grote onlineplatforms of zeer grote onlinezoekmachines systemische problemen aan het licht brengt, zoals kwesties met een brede impact op de collectieve belangen van afnemers van de dienst, moeten de coördinatoren voor digitale diensten deze kwesties middels een naar behoren gemotiveerd verzoek kunnen doorverwijzen naar de Commissie. Dit verzoek moet ten minste alle noodzakelijke feiten en omstandigheden bevatten die de vermeende inbreuk en de systemische aard ervan ondersteunen. Afhankelijk van de uitkomst van haar eigen beoordeling moet de Commissie in staat zijn de nodige onderzoeks- en handhavingsmaatregelen uit hoofde van deze verordening te nemen, waaronder, in voorkomend geval, het starten van een onderzoek of het nemen van voorlopige maatregelen.*

(97) ***Om haar taken doeltreffend te kunnen uitvoeren, moet de Commissie een beoordelingsmarge behouden ten aanzien van het besluit om een procedure in te leiden tegen aanbieders van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines.*** Zodra de Commissie de procedure heeft ingeleid, moeten de coördinatoren voor digitale diensten van ***de plaats van*** vestiging worden uitgesloten van de uitoefening van hun onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden met betrekking tot het ***betreffende*** gedrag van ***de aanbieder van*** het zeer grote onlineplatform ***of van de zeer grote onlinezoekmachine***, om dubbel werk, inconsistenties en risico's vanuit het oogpunt van het ne bis in idem-beginsel te vermijden. ***De Commissie moet de coördinatoren voor digitale diensten evenwel kunnen vragen om individueel of gezamenlijk bij te dragen aan het onderzoek. Ingevolge de plicht tot loyale samenwerking moet de coördinator voor digitale diensten al het mogelijke doen om gerechtvaardigde en evenredige verzoeken van de Commissie in het kader van een onderzoek in te willigen. Bovendien moeten de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging, alsook de raad en, waar relevant, andere coördinatoren voor digitale diensten de Commissie alle nodige informatie en bijstand verlenen zodat zij haar taken doeltreffend kan uitvoeren, inclusief informatie die is verzameld in het kader van andere acties inzake gegevensverzameling of gegevenstoegang, voor zover de rechtsgrondslag op basis waarvan de informatie is verzameld dit niet uitsluit.*** De Commissie ***moet de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging en de raad*** op haar beurt op de hoogte ***houden*** van de uitoefening van haar bevoegdheden, ***met name wanneer zij voornemens is een procedure in te leiden en haar onderzoeksbevoegdheden uit te oefenen. Bovendien moet de Commissie haar bezwaren tegen de betrokken aanbieders van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines meedelen. De raad moet zijn standpunt over de bezwaren en de beoordeling van de Commissie kenbaar maken, en de Commissie moet daarmee rekening houden in de redenering die aan haar definitieve besluit ten grondslag ligt.***

(98) Met het oog op zowel de bijzondere uitdagingen die kunnen voortvloeien uit het streven naar naleving door ***aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms ***of van zeer grote onlinezoekmachines*** als het belang van dit ook daadwerkelijk te doen, gezien hun omvang en impact en de schade die zij kunnen aanrichten, moet de Commissie beschikken over sterke onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden zodat zij bepaalde van de in deze verordening vastgestelde regels kan onderzoeken, kan handhaven en er toezicht op kan houden, met volledige ***verbodiging van het grondrecht om te worden gehoord en om toegang te hebben tot het dossier in het kader van de handhavingsprocedures, en met volledige*** naleving van het evenredigheidsbeginsel en de rechten en belangen van de betrokken partijen.

(99) ***De Commissie moet de informatie kunnen opvragen die nodig is om de doeltreffende uitvoering en de naleving van de in deze verordening vastgelegde verplichtingen in de gehele Unie te waarborgen.*** De Commissie moet met name toegang hebben tot alle relevante documenten, gegevens en informatie die nodig zijn om onderzoeken in te stellen en uit te voeren en om toezicht te houden op de naleving van de relevante in deze verordening vastgestelde verplichtingen, ongeacht wie de eigenaar is van de betrokken documenten, gegevens of informatie, en ongeacht hun vorm of formaat, hun opslagmedium of de precieze plaats waar zij worden bewaard. De Commissie moet ***door middel van een met redenen omkleed verzoek om informatie*** rechtstreeks kunnen eisen dat ***de*** betrokken ***aanbieder van het*** zeer grote onlineplatform ***of van de zeer grote onlinezoekmachine en alle andere natuurlijke of rechtspersonen die handelen voor doeleinden die verband houden met hun handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit en die redelijkerwijs op de hoogte kunnen zijn van informatie met betrekking tot de vermoedelijke inbreuk of de inbreuk, naargelang het geval,*** alle relevante bewijsmateriaal, gegevens en informatie verstrekken. Daarnaast moet de Commissie bij elke overheidsinstantie, elk orgaan of elk agentschap in de lidstaat ***ten*** behoeve van deze verordening alle relevante informatie kunnen opvragen. De Commissie moet ***middels de uitoefening van haar onderzoeksbevoegdheden, zoals verzoeken om informatie of interviews,*** toegang tot en verklaringen in verband met ***documenten, gegevens, informatie,*** databanken en algoritmen van relevante personen ***kunnen*** eisen, met hun toestemming alle ***natuurlijke of rechtspersonen kunnen*** interviewen die in het bezit kunnen zijn van nuttige informatie, en de ***afgelegde*** verklaringen ***met gelijk welke technische middelen kunnen opnemen.*** De Commissie moet tevens de bevoegdheid hebben om de inspecties te verrichten die noodzakelijk zijn om de relevante bepalingen van deze verordening te handhaven. Deze onderzoeksbevoegdheden zijn bedoeld als aanvulling op de mogelijkheid van de Commissie om coördinatoren voor digitale diensten en andere autoriteiten van de lidstaten om bijstand te vragen, bijvoorbeeld door informatie te verstrekken of bij de uitoefening van deze bevoegdheden.

(99 bis) Voorlopige maatregelen kunnen een belangrijk hulpmiddel vormen om er tijdens een onderzoek voor te zorgen dat de overtreding die onderzocht wordt geen aanleiding geeft tot een risico op ernstige schade voor afnemers van de dienst. Dit is een belangrijk middel om te voorkomen dat er zich ontwikkelingen voordoen die aan het einde van de procedure zeer moeilijk bij een besluit van de Commissie ongedaan kunnen worden gemaakt. De Commissie moet derhalve de bevoegdheid hebben om bij besluit voorlopige maatregelen op te leggen in het kader van een procedure tot eventuele vaststelling van een besluit inzake niet-naleving. Deze bevoegdheid moet gelden in gevallen waarin de Commissie op het eerste gezicht heeft vastgesteld dat de aanbieder van een zeer groot onlineplatform of een zeer grote onlinezoekmachine inbreuk maakt op de verplichtingen uit hoofde van deze verordening. Een besluit tot oplegging van voorlopige maatregelen moet uitsluitend voor een bepaalde periode gelden, hetzij tot de afronding van de procedure door de Commissie, hetzij voor een vaste termijn, die indien noodzakelijk en passend kan worden verlengd.

(99 ter) De Commissie moet de nodige maatregelen kunnen nemen om toezicht te houden op de daadwerkelijke uitvoering en naleving van de in deze verordening vastgelegde verplichtingen. Zo moet de Commissie, om zich te laten bijstaan in dit proces, onafhankelijke externe deskundigen en controleurs kunnen aanstellen, onder meer, in voorkomend geval, van bevoegde autoriteiten van de lidstaten, zoals autoriteiten voor gegevensbescherming of consumentenbescherming. Bij de benoeming van controleurs moet de Commissie zorgen voor voldoende rotatie.

(100) Naleving van de krachtens deze verordening opgelegde relevante verplichtingen moet kunnen worden gehandhaafd door boetes en dwangsommen. Hiertoe moeten gepaste niveaus van boetes en dwangsommen worden vastgesteld voor niet-naleving van de verplichtingen en voor inbreuk op de uitvoeringsbepalingen, op basis van gepaste verjaringstermijnen, *in overeenstemming met de beginselen van evenredigheid en ne bis in idem. De Commissie en de betrokken nationale autoriteiten moeten hun handhavingsacties coördineren om ervoor te zorgen dat deze beginselen worden nageleefd. De Commissie moet met name rekening houden met geldboeten en dwangsommen die voor dezelfde feiten aan dezelfde rechtspersoon zijn opgelegd door middel van een eindbesluit in procedures betreffende een inbreuk op andere Unie- of nationale voorschriften, om ervoor te zorgen dat de totale opgelegde geldboeten en dwangsommen proportioneel zijn en overeenstemmen met de ernst van de gepleegde inbreuken. Aangezien het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig het Verdrag alle besluiten van de Commissie uit hoofde van deze verordening kan toetsen, dient het Hof van Justitie onbeperkte rechtsmacht te hebben ten aanzien van geldboeten en dwangsommen krachtens artikel 261 van het VWEU.*

(100 bis) Gezien de mogelijke aanzienlijke maatschappelijke gevolgen van een inbreuk op de verplichtingen die uitsluitend van toepassing zijn op zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines en om deze uitdagingen van het overheidsbeleid aan te gaan, is het noodzakelijk te voorzien in een systeem van verscherpt toezicht op alle maatregelen die worden genomen om inbreuken op deze verordening daadwerkelijk te beëindigen en te verhelpen. Zodra er een inbreuk is vastgesteld op een van de bepalingen van deze verordening die uitsluitend van toepassing zijn op zeer grote onlineplatforms of zeer grote onlinezoekmachines, en zodra deze inbreuk indien nodig is bestraft, moet de Commissie de aanbieder van een dergelijk platform of een dergelijke zoekmachine bijgevolg verzoeken een gedetailleerd actieplan op te stellen om eventuele toekomstige gevolgen van de inbreuk te verhelpen, en dit actieplan binnen een door de Commissie vastgestelde termijn te doen toekomen aan de coördinatoren voor digitale diensten, de Commissie en de raad. De Commissie dient, rekening houdend met het advies van de raad, vast te stellen of de in het actieplan opgenomen maatregelen volstaan om de inbreuk aan te pakken, mede ermee rekening houdend of de naleving van de betreffende gedragscode al dan niet tot de voorgestelde maatregelen behoort. De Commissie moet ook toezicht houden op alle verdere maatregelen die de betrokken aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine heeft genomen, zoals uiteengezet in zijn actieplan, en daarbij ook rekening houden met een onafhankelijke audit van de aanbieder. Indien de Commissie aan het einde van de uitvoering van het actieplan nog steeds van oordeel is dat de inbreuk niet volledig is verholpen of indien het actieplan ongeschikt wordt geacht, moet zij gebruik kunnen maken van alle onderzoeks- of handhavingsbevoegdheden uit hoofde van deze verordening, met inbegrip van dwangsommen ten aanzien van de aanbieder en het inleiden van de procedure om de toegang tot de inbreukmakende dienst te blokkeren.

(101) De betrokken *aanbieder van het* zeer grote *onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine* en andere personen die zijn onderworpen aan de uitoefening van de bevoegdheden van de Commissie wier belangen door een besluit kunnen worden geraakt, moeten in de gelegenheid worden gesteld voorafgaand opmerkingen te maken, en aan de *genomen* besluiten moet ruime bekendheid worden gegeven. Het recht van verdediging van de betrokken partijen, met name het recht van inzage van het dossier, moet worden gewaarborgd, zij het dat de bescherming van vertrouwelijke informatie van essentieel belang is. Voorts moet de Commissie, terwijl zij de vertrouwelijkheid van de informatie verzekert, ervoor zorgen dat alle informatie die zij voor haar besluit gebruikt, openbaar wordt gemaakt zodat degene tot wie het besluit is gericht, de feiten en overwegingen die tot het besluit hebben geleid, kan begrijpen.

(101 bis) Voor een geharmoniseerde toepassing en handhaving van deze verordening is het belangrijk dat de nationale autoriteiten, nationale rechterlijke instanties inbegrepen, over alle informatie beschikken die nodig is om hun beslissingen niet in strijd te laten zijn met een besluit van de Commissie op grond van deze verordening. Dit laat het bepaalde in artikel 267 VWEU onverlet.

(101 ter) De doeltreffende handhaving en monitoring van deze verordening vereist een naadloze en realtime-uitwisseling van informatie tussen de coördinatoren voor digitale diensten, de raad en de Commissie, op basis van de informatiestromen en procedures waarin deze verordening voorziet. Dit kan in voorkomend geval ook de toegang van andere bevoegde instanties tot dit systeem rechtvaardigen. Aangezien de uitgewisselde informatie vertrouwelijk kan zijn of betrekking kan hebben op persoonsgegevens, moet zij tegelijkertijd beschermd blijven tegen ongeoorloofde toegang, overeenkomstig de doeleinden waarvoor de informatie is verzameld. Daarom moet alle communicatie tussen deze instanties plaatsvinden op basis van een betrouwbaar en beveiligd systeem voor informatie-uitwisseling, waarvan de details in een uitvoeringshandeling moeten worden vastgelegd. Het systeem voor informatie-uitwisseling kan gebaseerd zijn op bestaande instrumenten van de interne markt, voor zover deze op kosteneffectieve wijze de doelstellingen van deze verordening kunnen verwezenlijken.

(101 quater) Onverminderd het recht van afnemers van diensten om zich te wenden tot een vertegenwoordiger overeenkomstig Richtlijn (EU) 2020/1828 van het Europees Parlement en de Raad¹ of tot een andere vorm van vertegenwoordiging overeenkomstig het nationale recht, moeten afnemers van de diensten ook het recht hebben een rechtspersoon of een overheidsinstantie te machtigen hun in deze verordening vastgelegde rechten uit te oefenen. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om de rechten van afnemers van diensten in verband met de indiening van meldingen, het aanvechten van besluiten van aanbieders van tussenhandelsdiensten en het indienen van klachten tegen de aanbieders wegens inbreuk op deze verordening. Bepaalde organen, organisaties en verenigingen beschikken over specifieke deskundigheid en bekwaamheid voor de opsporing en signalering van onjuiste of ongerechtvaardigde besluiten inzake inhoudsmoderatie, en wanneer zij namens afnemers van de dienst klachten indienen, kan dit een positief effect hebben op de vrijheid van meningsuiting en informatie in het algemeen. Daarom moeten aanbieders van onlineplatforms deze klachten zonder onnodige vertraging behandelen.

¹ *Richtlijn (EU) 2020/1828 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2020 betreffende representatieve vorderingen ter bescherming van de collectieve belangen van consumenten en tot intrekking van Richtlijn 2009/22/EG (PB L 409 van 4.12.2020, blz. 1).*

(102) Met het oog op doeltreffendheid en efficiëntie moet de Commissie binnen vijf jaar na inwerkingtreding **van de verordening**, na de initiële beginfase en op basis van de eerste drie jaar waarin deze verordening van toepassing is, **een algemene evaluatie van de verordening uitvoeren. Deze algemene evaluatie moet met name betrekking hebben op het toepassingsgebied van de diensten die onder de verordening vallen, de wisselwerking met andere rechtshandelingen, het effect van deze verordening op de werking van de interne markt, met name wat betreft digitale diensten, de toepassing van de artikelen 11, 14, 17, 18, 25 en 36, de impact van de verplichtingen in deze verordening op kleine en micro-ondernemingen, de doeltreffendheid van het toezichts- en handhavingsmechanisme en de impact van de verordening op het recht op vrijheid van meningsuiting en informatie. Om onevenredige lasten te voorkomen en ervoor te zorgen dat deze verordening doeltreffend blijft, moet de Commissie** ■ **bovendien binnen drie jaar na de inwerkingtreding ervan een evaluatie uitvoeren van de gevolgen van de in de verordening opgenomen verplichtingen voor kleine en middelgrote ondernemingen, evenals een evaluatie van het toepassingsgebied van de onder de verordening vallende diensten, met name voor zeer grote onlineplatforms, en van de wisselwerking van de verordening met andere rechtshandelingen.**

- (103) Om eenvormige voorwaarden te waarborgen voor de uitvoering van deze verordening, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend. Die bevoegdheden moeten worden uitgeoefend in overeenstemming met Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad¹
- (104) Teneinde aan de doelstellingen van deze verordening te voldoen, moet aan de Commissie de bevoegdheid worden overgedragen om overeenkomstig artikel 290 *VWEU* handelingen vast te stellen om deze verordening aan te vullen. Er moeten met name gedelegeerde handelingen worden vastgesteld met betrekking tot criteria voor identificatie van zeer grote onlineplatforms *en zeer grote onlinezoekmachines* en van technische specificaties voor verzoeken tot toegang. Het is van bijzonder belang dat de Commissie tot passende raadplegingen overgaat, en dat die raadplegingen gebeuren in overeenstemming met de beginselen die zijn vastgelegd in het Interinstitutioneel Akkoord over beter wetgeven van 13 april 2016². Met name om te zorgen voor gelijke deelname aan de voorbereiding van gedelegeerde handelingen ontvangen het Europees Parlement en de Raad alle documenten op hetzelfde tijdstip als de deskundigen van de lidstaten, en hebben hun deskundigen systematisch toegang tot de vergaderingen van de deskundigengroepen van de Commissie die zich bezighouden met de voorbereiding van de gedelegeerde handelingen.

¹ Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13).

² PB L 123 van 12.5.2016, blz. 1.

- (105) In deze verordening worden de door het Handvest erkende grondrechten nageleefd alsook de grondrechten die de algemene beginselen van het EU-recht vormen. Derhalve moet deze verordening worden uitgelegd en toegepast in overeenstemming met deze grondrechten, met inbegrip van de vrijheid van meningsuiting en informatie alsook de vrijheid en de pluriformiteit van de media. Bij de uitoefening van de in deze verordening vastgestelde bevoegdheden moeten alle betrokken overheidsinstanties in situaties waarin de relevante grondrechten in strijd zijn met elkaar, tot een eerlijk evenwicht tussen de betrokken rechten komen, overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel.
- (106) Daar de doelstelling van deze verordening, te weten de goede werking van de interne markt en het verzekeren van een veilige, voorspelbare en vertrouwde onlineomgeving waarin de in het Handvest verankerde grondrechten naar behoren worden beschermd, niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt, omdat zij de vereiste harmonisatie en samenwerking niet behalen door alleen te handelen, maar dat zij vanwege hun territoriale en personele omvang beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen vaststellen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om die doelstelling te verwezenlijken.

(106 bis) De Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming is overeenkomstig artikel 42, lid 1, van Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad¹ geraadpleegd en heeft op 10 februari 2021 een advies uitgebracht²,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

¹ *Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 45/2001 en Besluit nr. 1247/2002/EG (PB L 295 van 21.11.2018, blz. 39).*

² *PB C 149 van 27.4.2021, blz. 3.*

Hoofdstuk I
Algemene bepalingen

Artikel 1

Onderwerp

- 1. *De doelstelling van deze verordening is het bijdragen tot de goede werking van de interne markt voor tussenhandelsdiensten door geharmoniseerde regels vast te stellen voor een veilige, voorspelbare en betrouwbare onlineomgeving die innovatie bevordert en waar de in het Handvest verankerde grondrechten, inclusief het beginsel van consumentenbescherming, doeltreffend worden beschermd.***
1. In deze verordening worden geharmoniseerde regels vastgelegd over het aanbieden van tussenhandelsdiensten op de interne markt. In deze richtlijn is met name het volgende bepaald:
- a) een kader voor de voorwaardelijke vrijstelling van aansprakelijkheid van aanbieders van tussenhandelsdiensten optreden;
 - b) regels over verplichtingen inzake gepaste zorgvuldigheid op maat van bepaalde specifieke categorieën van aanbieders van tussenhandelsdiensten;
 - c) regels over de uitvoering en handhaving van deze verordening, ook met betrekking tot de samenwerking van en coördinatie tussen de bevoegde autoriteiten.

Artikel 1 bis
Toepassingsgebied

1. *Deze verordening is van toepassing op tussenhandelsdiensten die worden aangeboden aan afnemers van de dienst die gevestigd zijn in de EU of zich daar bevinden, ongeacht de vestigingsplaats van de aanbieder van de dienst.*
2. *Deze verordening is niet van toepassing op diensten die geen tussenhandelsdiensten zijn of op vereisten die zijn opgelegd met betrekking tot dergelijke diensten, ongeacht of de dienst wordt verleend via het gebruik van een tussenhandelsdienst.*
3. *Deze verordening laat de toepassing van Richtlijn 2000/31/EG onverlet.*
4. *Deze verordening is van toepassing onverminderd de regels die zijn vastgesteld bij andere rechtshandelingen van de Unie ter regulering van andere aspecten van de levering van tussenhandelsdiensten op de interne markt, of die deze verordening specificeren en aanvullen, en met name het volgende:*
 - a) *Richtlijn 2010/13/EU;*
 - b) *het EU-recht inzake auteursrechten en verwante rechten;*
 - c) *Verordening (EU) 2021/784;*

- d) *Verordening (EU) 2019/1148;*
- e) *Verordening (EU) 2019/1150;*
- f) *het EU-recht betreffende consumentenbescherming en productveiligheid, met inbegrip van Verordening (EU) 2017/2394, Verordening (EU) 2019/1020, Richtlijn 2001/95/EG inzake algemene productveiligheid en Richtlijn 2013/11/EU;*
- g) *het EU-recht betreffende de bescherming van persoonsgegevens, met name Verordening (EU) 2016/679 en Richtlijn 2002/58/EG;*
- h) *het EU-recht op het gebied van justitiële samenwerking in burgerlijke zaken, met name Verordening (EU) nr. 1215/2012 of enige andere EU-rechtshandeling betreffende het contractuele- en niet-contractuele verbintenissenrecht;*
- i) *het EU-recht op het gebied van justitiële samenwerking in strafzaken, met name Verordening (EU).../... [betreffende het Europees bevel tot verstrekking en het Europees bevel tot bewaring van elektronisch bewijsmateriaal in strafzaken];*
- j) *Richtlijn (EU).../... [tot vaststelling van geharmoniseerde regels inzake de aanwijzing van wettelijke vertegenwoordigers ten behoeve van de bewijsgaring in strafprocedures].*

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- a) "dienst van de informatiemaatschappij": een dienst in de zin van artikel 1, lid 1, punt b), van Richtlijn (EU) 2015/1535;
 - b) "afnemer van de dienst": een natuurlijke of rechtspersoon die gebruikmaakt van de betrokken tussenhandelsdienst, ***in het bijzonder om informatie te verkrijgen of om informatie toegankelijk te maken***;
 - c) "consument": een natuurlijke persoon die handelt voor doeleinden die buiten zijn bedrijfs-, handels-, ***ambachts-*** of beroepsactiviteit vallen;
 - d) "diensten aanbieden in de EU": het in staat stellen van natuurlijke personen of rechtspersonen in een of meer lidstaten om gebruik te maken van de diensten van de aanbieder van ***tussenhandelsdiensten*** die een ***wezenlijke*** band met de EU heeft;
- d bis) "wezenlijke band": de band van een aanbieder van tussenhandelsdiensten met de Unie die ofwel voortvloeit uit diens vestiging in de Unie, ofwel uit specifieke feitelijke criteria, zoals:***
- een ***in verhouding tot de totale bevolking*** groot aantal ***afnemers van de dienst*** in een of meerdere lidstaten; of
 - activiteiten die gericht zijn op een of meerdere lidstaten;

- e) “handelaar”: iedere natuurlijke persoon of iedere privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke rechtspersoon die, ook via een andere persoon die in zijn naam of voor zijn rekening optreedt, handelt *in het kader van* de uitoefening van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit;
- f) "tussenhandelsdienst": een van de volgende diensten *van de informatiemaatschappij*:
- i) een “mere conduit”-dienst die bestaat in het doorgeven in een communicatienetwerk van door een afnemer van de dienst verstrekte informatie, of in het verstrekken van toegang tot een communicatienetwerk;
 - ii) een “caching”-dienst die bestaat in het doorgeven in een communicatienetwerk van door een afnemer van de dienst verstrekte informatie, waarbij die informatie automatisch, tussentijds en tijdelijk wordt opgeslagen met als enige doel om de latere doorgifte van die informatie aan andere afnemers van de dienst op hun verzoek doeltreffender te maken;
 - iii) een “hosting”-dienst die bestaat in de opslag van de door een afnemer van de dienst verstrekte informatie, op diens verzoek;

- g) “illegale inhoud”: alle informatie die op zichzelf of ***in verband met*** een activiteit, met inbegrip van de verkoop van producten of het verlenen van diensten, niet in overeenstemming is met het EU-recht of met het recht van een lidstaat, ongeacht het precieze voorwerp of de precieze aard van die wet;
- h) “onlineplatform”: een aanbieder van een hostingdienst die, op verzoek van een afnemer van de dienst, informatie opslaat en verspreidt bij het publiek, tenzij die activiteit een kleine of een louter bijkomende functie van een andere dienst ***of een kleine functionaliteit van de hoofddienst*** is en om objectieve en technische redenen niet kan worden gebruikt zonder die andere dienst, en de integratie van de functie ***of functionaliteit*** in de andere dienst geen manier is om de toepasbaarheid van deze verordening te omzeilen;
- h bis) “onlinezoekmachine”: een digitale dienst die het gebruikers mogelijk maakt zoekvragen in te voeren om zoekacties uit te voeren op in beginsel alle websites of alle websites in een bepaalde taal, op basis van een zoekvraag over eender welk onderwerp in de vorm van een trefwoord, een gesproken opdracht, een frase of andere input, en die resultaten in eender welk formaat oplevert met informatie over de opgevraagde inhoud;***
- i) “verspreiding bij het publiek”: het op verzoek van de afnemer van de dienst die de informatie heeft verstrekt, beschikbaar stellen van informatie aan een mogelijk onbeperkt aantal derde partijen;
- j) “overeenkomst op afstand”: een overeenkomst in de zin van artikel 2, lid 7, van Richtlijn 2011/83/EU;

- k) “online-interface”: software, met inbegrip van een website of onderdeel ervan, en apps, met inbegrip van mobiele apps;
- l) “coördinator voor digitale diensten van vestiging”: de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat waar *zich de hoofdvestiging van een* aanbieder van een tussenhandelsdienst *bevindt* of waar zijn juridische vertegenwoordiger verblijft of is gevestigd;
- m) “coördinator voor digitale diensten van bestemming”: de coördinator voor digitale diensten van een lidstaat waar de tussenhandelsdienst wordt verleend;
- m bis) “actieve afnemer van een onlineplatform”: een afnemer van een dienst die een beroep op een onlineplatform doet door te verzoeken om inhoud te hosten of om door het platform gehoste en via zijn online-interface verspreide inhoud getoond te krijgen;*
- m ter) “actieve afnemer van een onlinezoekmachine”: een afnemer van een dienst die een beroep op een onlinezoekmachine doet door een zoekopdracht te geven en door te verzoeken om op zijn online-interface geïndexeerde en gepresenteerde inhoud getoond te krijgen;*
- n) "reclame": informatie die is ontworpen om het bericht van een rechtspersoon of natuurlijke persoon te promoten, ongeacht of dit om commerciële of niet-commerciële doeleinden is, en die door een onlineplatform tegen vergoeding op zijn online-interface *gepresenteerd* wordt, met als specifiek doel die informatie te promoten;

- o) "aanbevelingssysteem": een volledig of gedeeltelijk geautomatiseerd systeem dat door een onlineplatform wordt gebruikt om in zijn online-interface specifieke informatie aan afnemers van de dienst voor te stellen *of prioritair weer te geven*, onder meer als gevolg van een zoekopdracht die de afnemer *van de dienst* heeft uitgevoerd of anderszins, en dat de relatieve volgorde of het belang van de weergegeven informatie bepaalt;
- p) "inhoudsmoderatie": de door aanbieders van tussenhandelsdiensten *al dan niet geautomatiseerd* uitgevoerde activiteiten die *met name* gericht zijn op het opsporen, identificeren en aanpakken van illegale inhoud of informatie die niet verenigbaar is met hun algemene voorwaarden, die wordt verstrekt door afnemers van de dienst, met inbegrip van maatregelen die gevolgen hebben voor de beschikbaarheid, zichtbaarheid en toegankelijkheid van die illegale inhoud of die informatie, zoals demotie, *demonetisatie*, uitschakeling van toegang ertoe, of verwijdering ervan, of voor de mogelijkheid van afnemers om die informatie te verstrekken, zoals de beëindiging of opschorting van een account van een afnemer;
- q) "algemene voorwaarden": alle algemene voorwaarden of *clausules*, ongeacht hun naam of vorm, die van toepassing zijn op de contractuele relatie tussen de aanbieder van tussenhandelsdiensten en de afnemers van de diensten;
- q bis) "personen met een handicap": personen met een handicap in de zin van artikel 3, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad¹;*
- r) *"omzet": het door een onderneming overeenkomstig artikel 5, lid 1, van Verordening (EG) nr. 139/2004 gegenereerde bedrag².*

¹ *Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten (PB L 151 van 7.6.2019, blz. 70).*

² *Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad van 20 januari 2004 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen (PB L 24 van 29.1.2004, blz. 1).*

Hoofdstuk II

Aansprakelijkheid van aanbieders van tussenhandelsdiensten

Artikel 3

“Mere conduit” (doorgeefluik)

1. Wanneer een dienst van de informatiemaatschappij bestaat in het doorgeven in een communicatienetwerk van door een afnemer van de dienst verstrekte informatie, of in het verschaffen van toegang tot een communicatienetwerk, is de dienstverlener niet aansprakelijk voor de doorgegeven *of geraadpleegde* informatie, op voorwaarde dat:
 - a) het initiatief tot doorgifte niet bij de dienstverlener ligt;
 - b) de ontvanger van de doorgegeven informatie niet door de dienstverlener wordt geselecteerd; en
 - c) de doorgegeven informatie niet door de dienstverlener wordt geselecteerd of gewijzigd.
2. Het doorgeven van informatie en het verschaffen van toegang in de zin van lid 1 omvatten de automatische, tussentijdse en tijdelijke opslag van de doorgegeven informatie, voor zover deze uitsluitend dient om de doorgifte in het communicatienetwerk te bewerkstelligen en niet langer duurt dan redelijkerwijs voor de doorgifte nodig is.
3. Dit artikel doet geen afbreuk aan de mogelijkheid voor een *gerechtelijke* of een administratieve autoriteit om in overeenstemming met het rechtsstelsel van de lidstaat te eisen dat de dienstverlener een inbreuk beëindigt of voorkomt.

Artikel 4
“Caching”

1. Wanneer een dienst van de informatiemaatschappij bestaat in het doorgeven in een communicatienetwerk van door een afnemer van de dienst verstrekte informatie, is de dienstverlener niet aansprakelijk voor de automatische, tussentijdse en tijdelijke opslag van die informatie, wanneer deze opslag enkel geschiedt om latere doorgifte van die informatie aan andere afnemers van de dienst op hun verzoek doeltreffender *of veiliger* te maken, op voorwaarde dat *de dienstverlener*:
 - a) ■ de informatie niet wijzigt;
 - b) ■ de toegangsvoorwaarden voor de informatie in acht neemt;
 - c) ■ de alom erkende en in de sector gangbare regels betreffende de bijwerking van de informatie naleeft;
 - d) ■ niets wijzigt aan het alom erkende en in de sector gangbare rechtmatige gebruik van technologie voor het verkrijgen van gegevens over het gebruik van de informatie, en
 - e) ■ prompt handelt om de door hem opgeslagen informatie te verwijderen of de toegang ertoe onmogelijk te maken, zodra hij er daadwerkelijk kennis van heeft dat de informatie verwijderd werd van de plaats waar zij zich oorspronkelijk in het net bevond of de toegang ertoe onmogelijk werd gemaakt, of zodra een rechtbank of administratieve instantie heeft gelast de informatie te verwijderen of de toegang daartoe onmogelijk te maken.

2. Dit artikel doet geen afbreuk aan de mogelijkheid voor een *gerechtelijke* of een administratieve autoriteit om in overeenstemming met het rechtsstelsel van de lidstaat te eisen dat de dienstverlener een inbreuk beëindigt of voorkomt.

Artikel 5

“Hosting” (“host”-diensten)

1. Wanneer een dienst van de informatiemaatschappij bestaat in de opslag van de door een afnemer van de dienst verstrekte informatie, is de dienstverlener niet aansprakelijk voor de op verzoek van de afnemer van de dienst opgeslagen informatie, op voorwaarde dat:
 - a) de dienstverlener niet daadwerkelijk kennis heeft van de onwettige activiteit of illegale inhoud en, wanneer het een schadevergoedingsvordering betreft, geen kennis heeft van feiten of omstandigheden waaruit het onwettige karakter van de activiteit of de illegale inhoud duidelijk blijkt; of
 - b) de dienstverlener, zodra hij van het bovenbedoelde daadwerkelijk kennis heeft of beseft krijgt, prompt handelt om de illegale inhoud te verwijderen of de toegang daartoe onmogelijk te maken.
2. Lid 1 is niet van toepassing wanneer de afnemer van de dienst op gezag of onder toezicht van de dienstverlener handelt.

3. Lid 1 is niet van toepassing met betrekking tot aansprakelijkheid krachtens wetgeving inzake consumentenbescherming van onlineplatforms die consumenten in staat stelt op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, wanneer dit onlineplatform de specifieke informatie toont of anderszins de betrokken specifieke transactie mogelijk maakt op een wijze die een gemiddelde ■ consument zou doen geloven dat de informatie, of het product dat of de dienst die het voorwerp van de transactie is, wordt verstrekt hetzij door het onlineplatform zelf, hetzij door een afnemer van de dienst die op gezag of onder toezicht van de dienstverlener handelt.
4. Dit artikel doet geen afbreuk aan de mogelijkheid voor een **gerechtelijke** of een administratieve autoriteit om in overeenstemming met het rechtsstelsel van de lidstaat te eisen dat de dienstverlener een inbreuk beëindigt of voorkomt.

Artikel 6

Vrijwillige onderzoeken op eigen initiatief en naleving van de wetgeving

1. Aanbieders van tussenhandelsdiensten worden niet geacht te zijn uitgesloten van de in de artikelen 3, 4 en 5 bedoelde vrijstellingen van aansprakelijkheid louter omdat zij vrijwillige onderzoeken op eigen initiatief uitvoeren of andere **maatregelen nemen** die zijn gericht op het opsporen, identificeren en verwijderen van, of het uitschakelen van de toegang tot, illegale inhoud, of omdat zij de nodige maatregelen nemen om de vereisten van **de nationale wetgeving, conform het EU-recht, en het EU-recht zelf** na te leven, waaronder de in deze verordening vastgestelde vereisten.

Artikel 7

Geen algemene verplichtingen inzake toezicht of actieve vaststelling van feiten

Aan aanbieders van tussenhandelsdiensten wordt geen algemene verplichting opgelegd om toe te zien op de informatie die zij doorgeven of opslaan, noch om actief op zoek te gaan naar feiten of omstandigheden die op illegale activiteiten duiden.

Artikel 8

Bevelen om tegen illegale inhoud op te treden

1. Bij ontvangst van een door de relevante nationale gerechtelijke of administratieve instanties op basis van het van toepassing zijnde EU-recht of *nationaal* recht uitgegeven bevel om tegen *een of meer* specifieke illegale *inhoudselementen* op te treden, brengen aanbieders van tussenhandelsdiensten de uitgevende autoriteit *of een andere in het bevel genoemde instantie* onverwijld op de hoogte van het gevolg dat aan de bevelen is gegeven, met vermelding *of het bevel is uitgevoerd en zo ja, wanneer*.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat de in lid 1 genoemde bevelen **op het ogenblik van hun overmaking aan de aanbieder ten minste** aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a) **het bevel bevat** de volgende elementen:
 - i) een verwijzing naar de rechtsgrondslag uit hoofde van het EU-recht of de nationale wetgeving voor het bevel;**
 - ii) een motivering waarin wordt uitgelegd waarom de informatie illegale inhoud is, onder verwijzing naar een of meerdere specifieke bepalingen van het EU-recht of het nationaal recht, conform het EU-recht;**
 - iii) identificatie van de uitgevende autoriteit;**
 - iv) duidelijke informatie waarmee de aanbieder van tussenhandelsdiensten de illegale inhoud in kwestie kan identificeren en lokaliseren, zoals een of meerdere exacte uniforme internetadressen (url) en; indien nodig bijkomende informatie;**
 - v) informatie over beroepsmechanismen** waarover de aanbieder en de afnemer van de dienst die de inhoud bevatte, beschikken;
 - vi) in voorkomend geval vermelding van de instantie waaraan de informatie over het aan de bevelen gegeven gevolg moet worden verschaft;**

- b) het territoriale toepassingsgebied van het bevel, op basis van de van toepassing zijnde regels van EU-recht en intern recht, met inbegrip van het Handvest, en, waar relevant, algemene beginselen van internationaal recht, is niet groter dan wat strikt noodzakelijk is om de doelstelling te halen;
- c) het bevel wordt *uitgevaardigd in een van de door de dienstverlener overeenkomstig artikel 10, lid 3, aangegeven talen of in een andere, onderling door de uitvaardigende instantie en de dienstverlener overeengekomen officiële taal van de Unie*, en wordt verstuurd naar het door *die dienstverlener overeenkomstig artikel 10 aangewezen elektronische contactpunt. Indien het bevel niet gesteld is in de door de aanbieder van de dienst opgegeven taal noch in een andere onderling overeengekomen taal, kan het gesteld worden in de taal van de uitvaardigende instantie, mits vergezeld van een vertaling van ten minste de onder a) en b) genoemde elementen.*

2 quinquies. *De uitvaardigende instantie of in voorkomend geval de in het bevel vermelde instantie zendt dit bevel en de van de aanbieder van tussenhandelsdiensten ontvangen informatie over het aan het bevel gegeven gevolg, door aan de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat van de uitvaardigende instantie.*

3. De coördinator voor digitale diensten van die lidstaat stuurt **na ontvangst van het bevel van de gerechtelijke of administratieve instantie** onmiddellijk een kopie van de in lid 1 **van dit artikel** vermelde bevelen naar alle andere coördinatoren voor digitale diensten via het overeenkomstig artikel 67 opgerichte systeem.

3 bis. *Aanbieders van tussenhandelsdiensten stellen de afnemer van de betrokken dienst uiterlijk op het tijdstip dat gevolg aan het bevel is gegeven, in kennis van de ontvangen order en het daaraan gegeven gevolg, of, in voorkomend geval, op het door de uitvaardigende instantie in haar bevel bepaalde tijdstip. Deze kennisgeving aan de afnemer van de dienst omvat ten minste de motivering, de verhaalmogelijkheden en het territoriale toepassingsgebied van het bevel, zoals overeenkomstig lid 2 opgenomen in het bevel.*

4. De in dit artikel vastgestelde voorwaarden en vereisten doen geen afbreuk aan de vereisten krachtens het **nationale burgerlijk recht en** strafprocesrecht.

Artikel 9

Bevelen om informatie te verstrekken

1. Wanneer aanbieders van tussenhandelsdiensten een door de relevante nationale gerechtelijke of administratieve autoriteiten op basis van het van toepassing zijnde EU-recht of intern recht overeenkomstig het EU-recht uitgegeven bevel ontvangen om specifieke informatie te verstrekken over een of meerdere specifieke afnemers van de dienst, brengen zij de uitgevende autoriteit ***of een andere in het bevel gepreciseerde autoriteit*** onmiddellijk op de hoogte van de ontvangst van het bevel en van het gevolg dat zij hieraan hebben gegeven, ***en preciseren zij of het bevel is uitgevoerd en zo ja, wanneer.***
2. De lidstaten zorgen ervoor dat de in lid 1 genoemde bevelen ***op het ogenblik van hun overmaking aan de aanbieder ten minste*** aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - a) het bevel bevat de volgende elementen:
 - i) een verwijzing naar de rechtsgrondslag uit hoofde van het EU-recht of de nationale wetgeving voor het bevel;***
 - ii) identificatie van de uitgevende autoriteit;***
 - iii) duidelijke informatie aan de hand waarvan de aanbieder van tussenhandelsdiensten de specifieke afnemer of afnemers kan identificeren over wie informatie wordt gevraagd, zoals een of meerdere accountnamen of unieke identificatiecodes;***
 - iv) een motivering waarin de doelstelling wordt uitgelegd waarvoor de informatie is vereist en waarom het vereiste om de informatie te verstrekken nodig en evenredig is om naleving door de afnemers van de tussenhandelsdiensten van het van toepassing zijnde EU-recht of intern recht ***conform het EU-recht*** te bepalen, tenzij een dergelijke verklaring niet kan worden verstrekt om redenen met betrekking tot de preventie, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten;***

- v) informatie over verhaalmechanismen waarover de aanbieder en de afnemer van de betrokken dienst beschikken;
 - vi) ***eventueel vermelding van de autoriteit waaraan de informatie over het aan de bevelen gegeven gevolg moet worden toegezonden;***
- b) het bevel vereist alleen dat de dienstverlener informatie verstrekt die al is verzameld met als doel de dienst te verlenen en waarover hij controle heeft;
 - c) het bevel wordt ***uitgevaardigd in een van*** de door de dienstverlener ***overeenkomstig artikel 10, lid 3, aangegeven talen of in een andere, onderling door de uitvaardigende instantie en de dienstverlener overeengekomen officiële taal van de Unie,*** en wordt verstuurd naar het door die dienstverlener ***aangewezen elektronische*** contactpunt, overeenkomstig artikel 10. ***Indien het bevel niet opgesteld is in de door de aanbieder van de dienst opgegeven taal noch in een andere onderling overeengekomen taal, kan het opgesteld worden in de taal van de uitvaardigende instantie, mits vergezeld van een vertaling van ten minste de onder a) en b) genoemde elementen.***

- 2 bis.** *De uitvaardigende instantie of in voorkomend geval de in het bevel vermelde instantie zendt het bevel en de van de aanbieder van tussenhandelsdiensten ontvangen informatie over het aan het bevel gegeven gevolg, door aan de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat van de uitvaardigende instantie.*
3. De coördinator voor digitale diensten van *die* lidstaat *stuurt na ontvangst van een bevel van de* gerechtelijke of administratieve autoriteit onmiddellijk een kopie van de in lid 1 *van dit artikel* vermelde bevelen naar alle coördinatoren voor digitale diensten via het overeenkomstig artikel 67 opgerichte systeem.
- 3 bis.** *Aanbieders van tussenhandelsdiensten stellen de afnemer van de betrokken dienst uiterlijk op het tijdstip dat gevolg aan het bevel is gegeven, in kennis van de ontvangen order en het daaraan gegeven gevolg, of, in voorkomend geval, op het door de uitvaardigende instantie in haar bevel bepaalde tijdstip. Deze kennisgeving aan de afnemer van de dienst omvat ten minste de motivering en de verhaalmogelijkheden, zoals overeenkomstig lid 2 opgenomen in het bevel.*
4. *Dit artikel laat het nationale burgerlijke en strafprocesrecht onverlet.*

Hoofdstuk III

Verplichtingen inzake gepaste zorgvuldigheid voor een transparante en veilige onlineomgeving

Afdeling 1

Op alle aanbieders van tussenhandelsdiensten van toepassing zijnde bepalingen

Artikel 10

Contactpunten *voor de autoriteiten van de lidstaten, de Commissie en de Raad voor digitale diensten*

1. Aanbieders van tussenhandelsdiensten **benoemen** een centraal contactpunt dat **hen in staat stelt om** via elektronische weg **rechtstreeks te communiceren** met de autoriteiten van de lidstaten, de Commissie en de in artikel 47 vermelde raad voor de toepassing van deze verordening.
2. Aanbieders van tussenhandelsdiensten stellen de informatie ter beschikking die nodig is om hun centrale contactpunt gemakkelijk te identificeren en ermee te communiceren. **Deze informatie is gemakkelijk te vinden en wordt indien toepasselijk geactualiseerd.**

3. Aanbieders van tussenhandelsdiensten vermelden in de in lid 2 bedoelde informatie de officiële taal of talen van de EU die, ***naast een taal die globaal wordt verstaan door een zo groot mogelijk aantal EU-burgers***, kan of kunnen worden gebruikt om met hun elektronisch contactpunt te communiceren, en die ten minste een van de officiële talen moet omvatten van de lidstaat waarin de aanbieder van tussenhandelsdiensten zijn hoofdvestiging heeft of waar zijn wettige vertegenwoordiger verblijft of is gevestigd.

Artikel 10 bis

Contactpunten voor afnemers van diensten

1. ***Aanbieders van tussenhandelsdiensten wijzen een centraal contactpunt aan dat de afnemers van de dienst in staat stelt rechtstreeks en snel met hen te communiceren, langs elektronische weg en op een gebruikersvriendelijke manier, en stellen de afnemers van de dienst onder meer in staat een communicatiemiddel te kiezen dat niet uitsluitend is gebaseerd op geautomatiseerde hulpmiddelen.***
2. ***In aanvulling op de verplichtingen die zijn vastgesteld in Richtlijn 2000/31/EG maken aanbieders van tussenhandelsdiensten de informatie openbaar die afnemers van hun dienst nodig hebben om hun centrale contactpunt gemakkelijk te kunnen identificeren en er gemakkelijk mee in contact te kunnen treden. Deze informatie is gemakkelijk te vinden en wordt indien toepasselijk geactualiseerd.***

Artikel 11

Wettelijke vertegenwoordigers

1. Aanbieders van tussenhandelsdiensten die geen vestiging in de EU hebben maar die diensten in de EU aanbieden, stellen schriftelijk een rechtspersoon of natuurlijke persoon aan die als hun wettelijke vertegenwoordiger **optreedt** in een van de lidstaten waar de verlener zijn diensten aanbiedt.
2. Aanbieders van tussenhandelsdiensten geven hun wettelijke vertegenwoordiger de bevoegdheid om naast of in plaats van de aanbieder te worden geraadpleegd door de **bevoegde** autoriteiten van de lidstaten, de Commissie en de raad over alle kwesties die nodig zijn voor de ontvangst, naleving en handhaving van besluiten die krachtens deze verordening zijn uitgegeven. Aanbieders van tussenhandelsdiensten verlenen hun wettelijke vertegenwoordiger de nodige bevoegdheden en **voldoende middelen om hun efficiënte en tijdige medewerking** met de **competente** autoriteiten van de lidstaten, de Commissie en de raad **te waarborgen** en om deze besluiten na te leven.
3. De aangewezen wettelijke vertegenwoordiger kan aansprakelijk worden gesteld voor niet-naleving van verplichtingen krachtens deze verordening, onverminderd de aansprakelijkheid en rechtsvorderingen die tegen de aanbieder van tussenhandelsdiensten kunnen worden ingesteld.

4. Aanbieders van tussenhandelsdiensten delen de naam, het *postadres*, het e-mailadres en het telefoonnummer van hun wettelijke vertegenwoordiger mee aan de coördinator voor digitale diensten in de lidstaat waar die wettelijke vertegenwoordiger verblijft of gevestigd is. Zij zorgen ervoor dat die informatie *openbaar beschikbaar, gemakkelijk toegankelijk en nauwkeurig is en wordt bijgehouden*.
5. De aanwijzing van een wettelijke vertegenwoordiger binnen de EU krachtens lid 1 leidt niet tot een vestiging in de EU.

Artikel 12

Algemene voorwaarden

1. Aanbieders van tussenhandelsdiensten nemen informatie over eventuele beperkingen die zij aan het gebruik van hun dienst opleggen met betrekking tot door de afnemers van de dienst verstrekte informatie, op in hun algemene voorwaarden. Die informatie omvat gegevens over eventuele beleidsmaatregelen, procedures, maatregelen en instrumenten die worden ingezet voor inhoudsmoderatie, met inbegrip van **■** besluitvorming en menselijke controle, *alsook het reglement van hun interne klachtenafhandelingssysteem*. De informatie wordt in duidelijke, *eenvoudige, begrijpelijke, gebruiksvriendelijke* en ondubbelzinnige taal beschreven en is openbaar beschikbaar in een gemakkelijk toegankelijk *en machineleesbaar* formaat.

1 ter. Aanbieders van tussenhandelsdiensten stellen afnemers van de dienst in kennis van belangrijke wijzigingen in de algemene voorwaarden.

1 quater. Wanneer een tussenhandelsdienst in de eerste plaats op minderjarigen gericht is of overwegend door minderjarigen wordt gebruikt, legt de aanbieder van die tussenhandelsdienst de voorwaarden voor en beperkingen op het gebruik van de dienst uit op een manier die minderjarigen kunnen begrijpen.

2. Aanbieders van tussenhandelsdiensten handelen op **■** voorzichtige, objectieve en evenredige wijze bij de toepassing en handhaving van de in lid 1 vermelde beperkingen, met gepaste aandacht voor de rechten en gewettigde belangen van alle betrokken partijen, waaronder de **■** grondrechten van de afnemers van de dienst, ***zoals de vrijheid van meningsuiting, eerbiediging van de vrijheid en de pluriformiteit van de media en andere fundamentele rechten en vrijheden zoals in het Handvest verankerd.***

2 bis. Aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines verstrekken afnemers van diensten een beknopte en gemakkelijk toegankelijke samenvatting van de algemene voorwaarden in een machineleesbaar formaat, met inbegrip van de beschikbare rechtsmiddelen en verhaalmechanismen, in duidelijke en ondubbelzinnige taal.

2 ter. *Zoals bepaald in artikel 25, publiceren zeer grote onlineplatforms en zeer grote zoekmachines hun algemene voorwaarden in alle officiële talen van de lidstaten waar zij hun diensten aanbieden.*

Artikel 13

Rapportageverplichtingen inzake transparantie voor aanbieders van tussenhandelsdiensten

1. Aanbieders van tussenhandelsdiensten **publiceren in een gestandaardiseerd en machineleesbaar formaat en op eenvoudig toegankelijke wijze** ten minste een keer per jaar, duidelijke, gemakkelijk te begrijpen **■** rapporten over eventuele inhoudsmoderatie die zij tijdens de betrokken periode hebben uitgevoerd. Deze rapporten bevatten met name informatie over het volgende, waar van toepassing:
 - a) **voor aanbieders van tussenhandelsdiensten**, het aantal bevelen dat zij van autoriteiten van lidstaten hebben gekregen, **waaronder de overeenkomstig de artikelen 8 en 9 uitgevaardigde bevelen**, ingedeeld volgens de soort betrokken illegale inhoud, **de lidstaat die het bevel uitvaardigt, en de mediane tijd die nodig is om de autoriteit die het bevel uitvaardigt, of een andere in het bevel vermelde autoriteit, in kennis te stellen van de ontvangst ervan, en om gevolg te geven aan het bevel;**

- b) **voor aanbieders van hostingdiensten**, het aantal overeenkomstig artikel 14 ingediende berichten, ingedeeld volgens de soort vermeende illegale inhoud, **het aantal door betrouwbare flaggers ingediende berichten**, de actie die is ondernomen als gevolg van de berichten waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen actie die is ondernomen op basis van de wet dan wel de algemene voorwaarden van de aanbieder, **het aantal berichten dat met behulp van geautomatiseerde hulpmiddelen is verwerkt**, en de **mediane** tijd die nodig is om de actie te ondernemen;
- c) **voor aanbieders van tussenhandelsdiensten, zinvolle en begrijpelijke informatie over** de inhoudsmoderatie die is uitgevoerd op eigen initiatief van de aanbieders, met inbegrip van **het gebruik van geautomatiseerde hulpmiddelen, de maatregelen genomen om opleiding en bijstand te verstrekken aan personen die belast zijn met inhoudsmoderatie**, het aantal en de soort genomen maatregelen die van invloed zijn op de beschikbaarheid, zichtbaarheid en toegankelijkheid van door de afnemers van de dienst verstrekte informatie en de mogelijkheid van de afnemers om informatie te verstrekken **via de dienst, en andere gerelateerde beperkingen van de dienst; de gerapporteerde informatie wordt** ingedeeld per soort **illegale inhoud of schending van de algemene voorwaarden van de dienstaanbieder, per detectiemethode, en per soort toegepaste beperking;**

- d) *voor aanbieders van tussenhandelsdiensten*, het aantal ontvangen klachten via *de interne klachtenafhandelingssystemen, overeenkomstig de algemene voorwaarden van de aanbieder en, voor aanbieders van onlineplatforms, tevens overeenkomstig artikel 17, alsmede* de basis voor deze klachten, met betrekking tot deze klachten genomen besluiten, de *mediane* tijd die nodig is om deze besluiten te nemen en het aantal gevallen waarin deze besluiten werden teruggedraaid;
- e) *elk gebruik dat is gemaakt van geautomatiseerde middelen voor inhoudsmoderatie, met inbegrip van een kwalitatieve beschrijving, een specificatie van de precieze doeleinden, indicatoren van de nauwkeurigheid en het mogelijke foutenpercentage van de geautomatiseerde middelen bij het verwezenlijken van die doeleinden en de toegepaste vrijwaringsmaatregelen.*
2. Lid 1 *van dit artikel* is niet van toepassing op aanbieders van tussenhandelsdiensten die micro- of kleine ondernemingen zijn in de zin van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG *en die geen zeer grote onlineplatforms zijn overeenkomstig artikel 25 van deze verordening.*
3. *De Commissie kan uitvoeringshandelingen vaststellen voor de opstelling van modellen voor het formulier, de inhoud en andere gegevens van de rapporten krachtens lid 1 van dit artikel, met inbegrip van geharmoniseerde rapportagermijnen. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 70 bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.*

Afdeling 2

Aanvullende bepalingen die van toepassing zijn op aanbieders van hostingdiensten, met inbegrip van ***aanbieders van*** onlineplatforms

Artikel 14

Kennisgevings- en actiemechanismen

1. Aanbieders van hostingdiensten voeren mechanismen in om personen of entiteiten in staat te stellen hen op de hoogte te brengen van de aanwezigheid op hun dienst van specifieke informatie die de persoon of entiteit als illegale inhoud beschouwt. Die mechanismen moeten gemakkelijk toegankelijk en gebruikersvriendelijk zijn en indiening met uitsluitend elektronische middelen mogelijk maken.
2. De in lid 1 bedoelde mechanismen vergemakkelijken de indiening van voldoende nauwkeurige en gepast omschreven berichten **■**. Hiertoe nemen de ***aanbieders van hostingdiensten*** de nodige maatregelen om de indiening mogelijk te maken en te vergemakkelijken van berichten die elk van de volgende elementen bevatten:
 - a) een ***voldoende gemotiveerde*** verklaring van de redenen waarom de persoon of entiteit ***aanvoert*** dat de betrokken informatie illegale inhoud is;

- b) een duidelijke vermelding van de *exacte* elektronische locatie van die informatie, *zoals* de exacte URL of URL's, en, waar nodig, bijkomende informatie waarmee de illegale inhoud, *afgestemd op het type inhoud en de specifieke soort hostingdienst*, kan worden vastgesteld;
 - c) de naam en een e-mailadres van de persoon of entiteit die het bericht indient, behalve bij informatie waarvan wordt geacht dat zij een van de in de artikelen 3 tot en met 7 van Richtlijn 2011/93/EU beschreven strafbare feiten omvat;
 - d) een verklaring van de overtuiging te goeder trouw van de persoon of entiteit die het bericht indient dat de informatie en beweringen hierin nauwkeurig en volledig zijn.
3. Berichten die **in dit artikel worden genoemd**, worden verondersteld aanleiding te geven tot werkelijke kennis of bekendheid van die specifieke informatie voor de toepassing van artikel 5, *indien zij een zorgvuldige aanbieder van hostingdiensten in staat stellen het illegale karakter van de desbetreffende activiteit of informatie vast te stellen zonder een gedetailleerd juridisch onderzoek.*

4. Wanneer het bericht **de elektronische contactinformatie** bevat van de persoon of entiteit die het heeft ingediend, stuurt de aanbieder van hostingdiensten die persoon of entiteit **zonder onnodige vertraging** een ontvangstbevestiging van het bericht.
5. De dienstverlener brengt die persoon of entiteit ook onverwijld op de hoogte van zijn besluit met betrekking tot de informatie waarop het bericht betrekking heeft, met informatie over de beroepsmogelijkheden in verband met dat besluit.
6. Aanbieders van hostingdiensten verwerken alle berichten die zij via de in lid 1 vermelde mechanismen ontvangen **en** nemen hun besluiten over de informatie waarop het bericht betrekking heeft op een tijdige, zorgvuldige, **niet-willekeurige** en objectieve wijze. Ingeval zij voor die verwerking of besluitvorming geautomatiseerde middelen gebruiken, geven zij in de in lid 5 vermelde kennisgeving informatie over dit gebruik.

Artikel 15

Motivering

1. ***Aanbieders van hostingdiensten geven alle betrokken afnemers van de dienst een duidelijke en specifieke motivering voor elk van de volgende opgelegde beperkingen:***
 - a) ***beperking van de zichtbaarheid van specifieke door de afnemer van de dienst verstrekte informatie, met inbegrip van verwijdering van inhoud, blokkering van de toegang tot inhoud of afwaardering daarvan;***
 - b) ***opschorting, beëindiging of andere beperking van geldelijke betalingen (monetisering);***
 - c) ***gehele of gedeeltelijke opschorting of beëindiging van de dienstverrichting;***
 - d) ***opschorting of opheffing van de accounts van de afnemer.***
- 1 bis. Dit lid is louter van toepassing wanneer de aanbieder over de relevante elektronische contactgegevens beschikt. Het lid is ten laatste van toepassing op het moment dat de beperking wordt opgelegd, ongeacht waarom of hoe die is opgelegd. Dit lid is niet van toepassing indien de informatie misleidend is en deel uitmaakt van grootschalige commerciële campagnes.***

2. De in lid 1 bedoelde motivering bevat ten minste de volgende gegevens:
- a) of het besluit de verwijdering van, **■** de uitschakeling van toegang tot, **de afwaardering van, de beperking van de zichtbaarheid van de informatie, of de opschorting of beëindiging van betalingen met betrekking tot die informatie** met zich meebrengt, **of andere maatregelen met betrekking tot die informatie oplegt**, en in voorkomend geval, het territoriale toepassingsgebied van **het besluit en de duur ervan**;
 - b) de feiten en omstandigheden die in aanmerking zijn genomen bij het nemen van het besluit, onder meer — indien relevant — of het **besluit is genomen** krachtens een overeenkomstig artikel 14 ingediend bericht **of dat het gebaseerd is op een vrijwillig onderzoek op eigen initiatief en, indien strikt noodzakelijk, de identiteit van de melder**;
 - c) waar van toepassing, informatie over het gebruik van geautomatiseerde middelen bij het nemen van het besluit, onder meer wanneer het besluit is genomen met betrekking tot inhoud die op geautomatiseerde wijze is opgespoord of geïdentificeerd;
 - d) wanneer het besluit betrekking heeft op vermeend illegale inhoud, een verwijzing naar de rechtsgrond waarop men zich baseert en verklaringen waarom de informatie op basis hiervan als illegale inhoud wordt beschouwd;

- e) wanneer het besluit is gebaseerd op de vermeende onverenigbaarheid van de informatie met de algemene voorwaarden van de ***aanbieder van hostingdiensten***, een verwijzing naar de overeenkomst waarop men zich baseert en verklaringen waarom de informatie wordt beschouwd als onverenigbaar met die grondslag;
- f) ***duidelijke en gebruiksvriendelijke*** informatie over de beroepsmogelijkheden waarover de afnemer van de dienst met betrekking tot het besluit beschikt, met name, ***in voorkomend geval***, via interne klachtenafhandelingsmechanismen, buitengerechtelijke geschillenbeslechting en hoger beroep.

3. De door de aanbieders van hostingdiensten overeenkomstig dit artikel verstrekte informatie is duidelijk en gemakkelijk te begrijpen en zo nauwkeurig en specifiek als redelijk gezien mogelijk is in de gegeven omstandigheden. De informatie is met name zodanig dat de afnemer van de betrokken dienst redelijkerwijze in staat is om de in lid 2, punt f), genoemde beroepsmogelijkheden daadwerkelijk uit te oefenen.

■

5. ***Dit artikel is niet van toepassing op uit hoofde van artikel 8 gegeven bevelen.***

Artikel 15 bis

Kennisgeving van vermoedens van strafbare feiten

1. Een **aanbieder van hostingdiensten** die kennis krijgt van informatie die aanleiding geeft tot een vermoeden dat een ■ strafbaar feit is, wordt of waarschijnlijk zal worden gepleegd waarbij het leven of de veiligheid van **een persoon of** personen wordt bedreigd, brengt de rechtshandavings- of gerechtelijke instanties van de betrokken lidstaat of lidstaten onverwijld op de hoogte van zijn vermoeden en verstrekt alle beschikbare relevante informatie.
2. Indien een **aanbieder van hostingdiensten** de betrokken lidstaat niet met redelijke zekerheid kan identificeren, brengt hij de rechtshandavingsinstanties van de lidstaat waar hij gevestigd is of waar hij zijn wettelijke vertegenwoordiger heeft op de hoogte of informeert hij Europol, **of doet hij beide**.

Voor de toepassing van dit artikel is de betrokken lidstaat de lidstaat waar de overtreding is begaan, wordt begaan en ■ waarschijnlijk zal worden begaan, of de lidstaat waar de verdachte overtreder verblijft of zich bevindt, of de lidstaat waar het slachtoffer van de vermoedelijke overtreder verblijft of zich bevindt.

Afdeling 3

Bijkomende op ***aanbieders van*** onlineplatforms van toepassing zijnde bepalingen

Artikel 16

Uitsluiting van micro- en kleine ondernemingen

1. ***Met uitzondering van artikel 23, lid 3, en afdeling 3 bis, is*** deze afdeling niet van toepassing op ***aanbieders van*** onlineplatforms die micro- of kleine ondernemingen zijn in de zin van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG.

Met uitzondering van artikel 23, lid 3, is deze afdeling niet van toepassing op aanbieders van onlineplatforms die eerder in aanmerking kwamen voor de status van micro- of kleine onderneming in de zin van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG gedurende de twaalf maanden na hun verlies van die status uit hoofde van artikel 4, lid 2, van die aanbeveling, tenzij zij zeer grote onlineplatforms zijn overeenkomstig artikel 25.

2. ***In afwijking van lid 1 van dit artikel zijn deze afdeling en afdeling 3 bis van toepassing op aanbieders van onlineplatforms die overeenkomstig artikel 25 als zeer grote onlineplatforms zijn aangewezen, ongeacht of zij als micro- of als kleine onderneming zijn aangewezen.***

Artikel 17

Intern klachtenafhandelingssysteem

1. ***Aanbieders van*** onlineplatforms verstrekken afnemers van de dienst, ***onder wie personen of entiteiten die een bericht hebben ingediend***, gedurende een periode van ten minste zes maanden na het in dit lid genoemde besluit, toegang tot een doeltreffend intern klachtenafhandelingssysteem waarmee elektronisch en gratis klachten kunnen worden ingediend ***tegen het besluit van de aanbieder van het onlineplatform om geen gevolg te geven aan een ontvangen melding of*** tegen de volgende besluiten die ***de aanbieder van*** het onlineplatform heeft genomen op basis van het feit dat de door de afnemers verstrekte informatie illegale inhoud is of onverenigbaar is met zijn algemene voorwaarden:
 - a) besluiten om de informatie of de toegang ertoe ***al dan niet*** te verwijderen, respectievelijk te blokkeren, ***of om de zichtbaarheid ervan te beperken***;
 - b) besluiten om de verstrekking van de dienst aan de afnemers ***al dan niet*** geheel of gedeeltelijk op te schorten of te beëindigen;
 - c) besluiten om het account van de afnemers ***al dan niet*** op te schorten of te beëindigen;
 - d) ***besluiten om het vermogen om door de afnemers verstrekte inhoud te gelde te maken, al dan niet op te schorten, te op te heffen of anderszins te beperken.***

- 1 bis. De in lid 1 bedoelde termijn van ten minste zes maanden begint op de dag waarop de afnemer van de dienst overeenkomstig artikel 14, lid 5, of artikel 15 van het besluit in kennis is gesteld.*
2. *Aanbieders van* onlineplatforms zorgen ervoor dat hun intern klachtenafhandelingssysteem gemakkelijk toegankelijk en gebruikersvriendelijk is en de indiening van voldoende nauwkeurige en gepast gemotiveerde klachten mogelijk maakt en vergemakkelijkt.
3. *Aanbieders van* onlineplatforms behandelen klachten die via hun intern klachtenafhandelingssysteem zijn ingediend op tijdige, **niet-discriminerende**, zorgvuldige en **niet-arbitraire** wijze. Wanneer een klacht *de aanbieder van* het onlineplatform voldoende redenen geeft te oordelen **dat zijn besluit om geen gevolg te geven aan de melding ongegrond is** of dat de informatie waarop de klacht betrekking heeft, niet illegaal is en niet onverenigbaar met zijn algemene voorwaarden, of informatie bevat die erop wijst dat het gedrag van de klager de **genomen maatregel** niet rechtvaardigt, maakt hij zijn in lid 1 genoemde besluit onverwijld ongedaan.
4. *Aanbieders van* onlineplatforms brengen klagers onverwijld op de hoogte van het **onderbouwde** besluit dat zij hebben genomen over de informatie waarop de klacht betrekking heeft en **■** de mogelijkheid voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting waarin is voorzien in artikel 18 en andere beschikbare beroepsmogelijkheden.

5. ***Aanbieders van*** onlineplatforms zorgen ervoor dat de in lid 4 omschreven besluiten ***onder toezicht van naar behoren gekwalificeerd personeel en*** niet louter op basis van geautomatiseerde middelen worden genomen.

Artikel 18

Buitengerechtelijke geschillenbeslechting

1. De afnemers van de dienst waaraan de in artikel 17, lid 1, bedoelde besluiten gericht zijn, ***met inbegrip van personen of entiteiten die meldingen hebben gedaan***, mogen een overeenkomstig lid 2 ***van dit artikel*** gecertificeerd orgaan voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting kiezen om geschillen met betrekking tot deze besluiten op te lossen, waaronder klachten die niet konden worden opgelost via het in dat artikel bedoelde interne klachtenafhandelingssysteem.

Aanbieders van onlineplatforms zorgen ervoor dat de informatie over de in de eerste alinea genoemde mogelijkheid voor afnemers gemakkelijk en op een duidelijke en gebruikersvriendelijke manier toegankelijk is op hun online-interface.

De eerste alinea geldt onverminderd het recht van de betrokken afnemer ***van de dienst*** om ***in elk stadium een geding in te stellen tegen die besluiten van de aanbieders van onlineplatforms*** overeenkomstig de van toepassing zijnde wet.

1 bis. Beide partijen werken te goeder trouw samen met het gekozen gecertificeerde orgaan voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting om het geschil op te lossen.

Aanbieders van onlineplatforms kunnen weigeren mee te werken wanneer het geschil met betrekking tot dezelfde informatie en dezelfde gronden voor vermeende onwettigheid of onverenigbaarheid van de inhoud reeds is opgelost.

Het gecertificeerde orgaan voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting is niet bevoegd om de partijen de bindende oplossing op te leggen.

2. De coördinator voor digitale diensten van de lidstaat waar het orgaan voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting is gevestigd certificeert dit orgaan **voor een periode van maximaal vijf jaar, die kan worden vernieuwd**, op **diens** verzoek, wanneer het heeft aangetoond dat het aan elk van de volgende voorwaarden voldoet:

- a) het is onpartijdig en onafhankelijk, **ook in financieel opzicht, van aanbieders van onlineplatforms en van de afnemers van de door de aanbieders van onlineplatforms aangeboden dienst, met inbegrip van personen of entiteiten die meldingen hebben gedaan;**
- b) het beschikt over de nodige expertise met de problemen die zich in een of meer specifieke gebieden van illegale inhoud voordoen, of met de toepassing en handhaving van algemene voorwaarden van een of meerdere soorten onlineplatforms, die het orgaan in staat stelt daadwerkelijk bij te dragen tot de beslechting van een geschil;

b bis) de leden van het orgaan ontvangen een vergoeding die losstaat van de uitkomst van de procedure;

- c) de geschillenbeslechting is gemakkelijk toegankelijk via elektronische communicatietechnologie ***en biedt de mogelijkheid om een procedure voor geschillenbeslechting in te stellen en de vereiste stukken en bijlagen online in te dienen;***
- d) het orgaan kan geschillen op snelle, doelmatige en kosteneffectieve wijze en in ten minste een van de officiële talen van de EU regelen;
- e) de geschillenbeslechting verloopt volgens duidelijke en eerlijke regels, ***die gemakkelijk en openbaar toegankelijk zijn en in overeenstemming zijn met de toepasselijke wetgeving, met inbegrip van de vereisten van dit artikel.***

De coördinator voor digitale diensten specificeert, waar van toepassing, in het certificaat de specifieke kwesties waarop de expertise van het orgaan betrekking heeft en de officiële taal of talen van de EU waarin het orgaan geschillen kan beslechten, zoals respectievelijk vermeld in punten b) en d), van de eerste alinea.

2 ter. Gecertificeerde organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting brengen jaarlijks verslag uit aan de coördinator voor digitale diensten die hen heeft gecertificeerd over hun werking, met vermelding van ten minste het aantal geschillen dat zij hebben ontvangen, de informatie over de uitkomst van die geschillen, de gemiddelde tijd die nodig is geweest om ze op te lossen en eventuele geconstateerde tekortkomingen of moeilijkheden. Zij verstrekken aanvullende informatie op verzoek van die coördinator voor digitale diensten.

Coördinatoren voor digitale diensten stellen om de twee jaar een verslag op over de werking van de door hen gecertificeerde organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting. In het verslag worden met name:

- a) het aantal geschillen vermeld dat elk gecertificeerd orgaan jaarlijks heeft ontvangen;**
- b) de resultaten van de procedures aangegeven die bij die organen zijn ingesteld en de gemiddelde tijd die nodig is geweest om de geschillen op te lossen;**
- c) eventuele systematische of sectorale tekortkomingen of moeilijkheden in verband met de werking van die organen vastgesteld en toegelicht;**

- d) *beste praktijken met betrekking tot die werking in kaart gebracht;*
- e) *in voorkomend geval aanbevelingen gedaan over de wijze waarop deze werking kan worden verbeterd.*

Gecertificeerde organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting maken hun oplossing binnen een redelijke termijn en uiterlijk 90 kalenderdagen na ontvangst van de klacht bekend aan de partijen. In het geval van zeer complexe geschillen kan het gecertificeerde orgaan naar eigen goeddunken de termijn van 90 kalenderdagen verlengen, met een maximale totale duur van 180 dagen.

3. Als het orgaan het geschil in het voordeel van de afnemer van de dienst beslecht, *met inbegrip van de persoon of entiteit die een melding heeft gedaan, draagt de aanbieder van het onlineplatform alle door het orgaan aangerekende kosten en vergoedt hij de afnemer, met inbegrip van de genoemde persoon of entiteit, alle overige redelijke kosten die deze in verband met de geschillenbeslechting gemaakt heeft.* Als het orgaan het geschil in het voordeel van de *aanbieder van* het onlineplatform beslecht, hoeft de afnemer, *met inbegrip van de persoon of entiteit,* geen vergoedingen of andere door *de aanbieder van* het onlineplatform in verband met de geschillenbeslechting gemaakte of nog te maken kosten terug te betalen, *tenzij het orgaan van oordeel is dat de afnemer duidelijk te kwader trouw heeft gehandeld.*

De vergoedingen die het orgaan voor de geschillenbeslechting aanrekent, zijn redelijk en overschrijden in geen geval de kosten hiervan *voor aanbieders van onlineplatforms, en zijn gratis of voor een nominale vergoeding beschikbaar voor afnemers van de dienst.*

Gecertificeerde organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting delen de vergoedingen, of de voor bepaling hiervan gebruikte mechanismen, mee aan de afnemer van de diensten, **met inbegrip van de personen en entiteiten die een melding hebben gedaan**, en **aan de aanbieder van** het onlineplatform alvorens de geschillenbeslechting aan te vangen.

4. Lidstaten kunnen organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting oprichten voor de toepassing van lid 1 of de activiteiten van een aantal of alle organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting die zij overeenkomstig lid 2 hebben gecertificeerd, ondersteunen.

Lidstaten zorgen ervoor dat alle activiteiten die zij krachtens de eerste alinea uitvoeren, geen afbreuk doen aan de mogelijkheid van hun coördinator voor digitale diensten om de betrokken organen overeenkomstig lid 2 te certificeren.

- 4 bis. De coördinator voor digitale diensten die het orgaan voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting heeft gecertificeerd, trekt die certificatie in als hij, na een onderzoek hetzij op eigen initiatief, hetzij op basis van door derden verstrekte informatie, bepaalt dat het orgaan niet langer voldoet aan de in lid 2 vermelde voorwaarden. Alvorens hij de certificatie intrekt, biedt de coördinator voor digitale diensten het orgaan de kans om te reageren op de bevindingen van zijn onderzoek en zijn intentie om de certificatie van het orgaan in te trekken.*

5. Coördinatoren voor digitale diensten melden bij de Commissie de organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting aan die zij overeenkomstig lid 2 hebben gecertificeerd, met inbegrip van de eventuele in de tweede alinea van dat lid bedoelde specificaties, **alsook de organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting waarvan zij de certificatie hebben ingetrokken**. De Commissie publiceert een lijst van die organen en specificaties op een afzonderlijke, **gemakkelijk toegankelijke** website, en werkt deze bij.
6. Dit artikel doet geen afbreuk aan Richtlijn 2013/11/EU en aan procedures en organen voor alternatieve beslechting van consumentengeschillen die krachtens die richtlijn zijn opgericht.

Artikel 19

Betrouwbare flaggers

1. **Aanbieders van onlineplatforms** nemen de nodige technische en organisatorische maatregelen om te verzekeren dat berichten die zijn ingediend door betrouwbare flaggers **die binnen hun aangewezen expertiseterrein werken** via de in artikel 14 genoemde mechanismen prioritair en zonder **onnodige vertraging** worden verwerkt en afgehandeld.
2. De status van betrouwbare flagger krachtens deze verordening wordt, na aanvraag door een entiteit, toegekend door de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat waarin de aanvrager is gevestigd, wanneer de aanvrager heeft aangetoond dat hij aan elk van de volgende voorwaarden voldoet:
 - a) hij heeft specifieke expertise en bevoegdheid voor het opsporen, identificeren en melden van illegale inhoud;

- b) hij **■** is onafhankelijk van *enige aanbieder van onlineplatforms*;
- c) hij voert zijn activiteiten uit met als doel berichten *zorgvuldig, nauwkeurig* en objectief in te dienen.

2 bis. *Betrouwbare flaggers publiceren ten minste een keer per jaar een eenvoudig te begrijpen, uitvoerig rapport over de berichten die gedurende de relevante periode overeenkomstig artikel 14 zijn ingediend. In het rapport wordt ten minste het aantal berichten vermeld, ingedeeld aan de hand van:*

- a) *de identiteit van de aanbieder van hostingdiensten;*
- b) *het type vermeend illegale inhoud* waarop de berichten betrekking hebben;
- c) *de door de aanbieder getroffen maatregelen.*

Het rapport omvat een toelichting op de bestaande procedure om te waarborgen dat de betrouwbare flagger zijn onafhankelijkheid behoudt.

Het rapport wordt toegezonden aan de toekennende coördinator voor digitale diensten en wordt openbaar gemaakt door de betrouwbare flaggers. De informatie in het rapport bevat geen persoonsgegevens.

- 3. Coördinatoren voor digitale diensten delen aan de Commissie en de raad de namen, adressen en e-mailadressen mee van de entiteiten waaraan zij de status van betrouwbare flagger overeenkomstig lid 2 hebben toegekend *of waarvan zij de status overeenkomstig lid 6 hebben ingetrokken.*

4. De Commissie publiceert de in lid 3 bedoelde informatie in een openbaar toegankelijke databank ***in een gemakkelijk toegankelijk en machineleesbaar formaat*** en werkt de databank bij.
5. Wanneer een ***aanbieder van onlineplatforms*** over informatie beschikt die erop wijst dat een betrouwbare flagger via de in artikel 14 bedoelde mechanismen een aanzienlijk aantal onvoldoende nauwkeurige, ***onjuiste*** of niet voldoende gemotiveerde berichten heeft ingediend, waaronder informatie die is verzameld in verband met de verwerking van klachten via het in artikel 17, lid 3, bedoelde intern klachtenafhandelingssysteem, deelt het deze informatie mee aan de coördinator voor digitale diensten die de status van betrouwbare flagger aan de betrokken entiteit heeft toegekend en verstrekt het hierbij de nodige verklaringen en ondersteunende documenten. ***Na ontvangst van de informatie van de aanbieder van onlineplatforms en indien de coördinator voor digitale diensten van oordeel is dat er legitieme redenen zijn om een onderzoek in te stellen, wordt de status van betrouwbare flagger geschorst voor de duur van het onderzoek, dat zonder onnodige vertraging zal worden uitgevoerd.***

6. De coördinator voor digitale diensten die de status van betrouwbare flagger aan een entiteit heeft toegekend, trekt die status in als hij, na een onderzoek hetzij op eigen initiatief hetzij op basis van van derden verkregen informatie, met inbegrip van de informatie die krachtens lid 5 door een ***aanbieder van onlineplatforms*** is verstrekt, bepaalt dat de entiteit niet langer voldoet aan de in lid 2 vermelde voorwaarden. Alvorens hij die status intrekt, biedt de coördinator voor digitale diensten de entiteit de kans om te reageren op de bevindingen van zijn onderzoek en zijn intentie om de status van betrouwbare flagger van de entiteit in te trekken.
7. Na raadpleging van de raad ***staat*** de Commissie ***zo nodig aanbieders van onlineplatforms*** en coördinatoren voor digitale diensten ***bij*** bij de toepassing van de leden 2, 5 en 6.

Artikel 20

Maatregelen en bescherming tegen misbruik

1. ***Aanbieders van*** onlineplatforms schorten, voor een redelijke periode en na een voorafgaande waarschuwing, de verlening van hun diensten op aan afnemers van de dienst die frequent manifest illegale inhoud verstrekken.
2. ***Aanbieders van*** onlineplatforms schorten **■**, voor een redelijke periode en na een voorafgaande waarschuwing, de verwerking op van berichten en klachten die via de in de artikelen 14 en 17 bedoelde berichten- en actiemechanismen en interne klachtenafhandelingssystemen zijn ingediend door personen of entiteiten of door klagers die regelmatig berichten of klachten indienen die manifest ongegrond zijn.

3. **Wanneer zij opschorting overwegen, beoordelen aanbieders van onlineplatforms** per geval en tijdig, zorgvuldig en objectief of een afnemer **van de dienst**, persoon, entiteit of klager zich schuldig maakt aan het in de leden 1 en 2 vermelde misbruik, rekening houdend met alle relevante feiten en omstandigheden die blijken uit de **voor de aanbieder van** het onlineplatform beschikbare informatie. Die omstandigheden omvatten ten minste het volgende:
- a) de absolute aantallen manifest illegale inhoud of manifest ongefundeerde meldingen of klachten die **in een gegeven tijdsspanne** zijn ingediend;
 - b) het relatieve aandeel hiervan in verhouding tot de totale hoeveelheid **in een gegeven tijdsspanne** aangeboden informatie of ingediende berichten;
 - c) de ernst van het misbruik, **met inbegrip van de aard van de illegale inhoud**, en van de gevolgen daarvan;
 - d) **indien dat kan worden afgeleid**, de intentie van de afnemer **van de dienst**, de persoon, de entiteit of de klager.

4. *Aanbieders van* onlineplatforms vermelden op een duidelijke en gedetailleerde wijze, **met inachtneming van hun verplichtingen uit hoofde van artikel 12, lid 2**, hun beleid bij misbruik zoals bedoeld in de leden 1 en 2 van dit artikel in hun algemene voorwaarden, ook met **voorbeelden van** de feiten en omstandigheden waarmee zij rekening houden bij de beoordeling of bepaald gedrag misbruik vormt alsook de duur van de opschorting.

Artikel 23

Rapportageverplichtingen inzake transparantie voor aanbieders van onlineplatforms

1. Naast de in artikel 13 bedoelde informatie vermelden ***aanbieders van*** onlineplatforms in de in dat artikel bedoelde rapporten informatie over het volgende:
 - a) het aantal geschillen dat is voorgelegd aan de in artikel 18 bedoelde organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting, het resultaat van de geschillenbeslechting en de ***mediane*** tijd die nodig was voor de geschillenbeslechtingsprocedures, ***alsmede het percentage geschillen waarbij het platform de besluiten van het orgaan heeft uitgevoerd***;
 - b) het aantal opschortingen dat krachtens artikel 20 is opgelegd, met een onderscheid tussen opschortingen die zijn opgelegd voor de verstrekking van manifest illegale inhoud, de indiening van manifest ongefundeerde berichten en de indiening van manifest ongefundeerde klachten.

2. ***Uiterlijk ... [drie maanden na de inwerkingtreding van deze verordening] en vervolgens*** ten minste elke zes maanden maken ***aanbieders van onlineplatforms in een openbaar beschikbaar gedeelte van hun online-interface*** informatie bekend over het gemiddelde aantal actieve afnemers van de dienst in ***de Unie***, berekend **■** als een gemiddelde over de periode van de voorbije zes maanden, ***en, indien een dergelijke methodologie is vastgesteld,*** overeenkomstig de methodologie die is vastgelegd in de krachtens artikel 25, lid 2, vastgestelde gedelegeerde handelingen.
- 2 bis. Aanbieders van onlineplatforms dienen onverwijld de in artikel 15, lid 1, bedoelde besluiten en motiveringen in met het oog op opname in een door de Commissie beheerde openbaar toegankelijke, machineleesbare databank. Aanbieders van onlineplatforms zorgen ervoor dat de ingediende informatie geen persoonsgegevens bevat.***
3. ***Aanbieders van*** onlineplatforms delen de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging ***en de Commissie*** op ***hun*** verzoek de in lid 2 bedoelde informatie mee, bijgewerkt tot het ogenblik van het verzoek. Die coördinator voor digitale diensten ***of de Commissie*** kan ***de aanbieder van*** het onlineplatform verzoeken bijkomende informatie te verstrekken over de in dat lid bedoelde berekening, met inbegrip van verklaringen en motivering met betrekking tot de gebruikte gegevens. Deze informatie bevat geen persoonsgegevens.

- 3 bis.** *Indien de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging op basis van de overeenkomstig de leden 2 en 3 van dit artikel ontvangen informatie reden heeft om aan te nemen dat een aanbieder van een onlineplatform voldoet aan de in artikel 25, lid 1, vastgestelde drempel van gemiddelde maandelijkse actieve afnemers van de dienst in de Unie, stelt hij de Commissie daarvan in kennis.*
4. De Commissie kan uitvoeringshandelingen vaststellen voor de opstelling van modellen voor het formulier, de inhoud en andere gegevens van rapporten krachtens lid 1 van dit artikel. *Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 70 bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.*

Artikel 23 bis

Vormgeving en organisatie van online-interfaces

- 1. Aanbieders van onlineplatforms ontwerpen, organiseren of beheren hun online-interfaces niet zodanig dat zij het vermogen van afnemers van hun dienst om vrije en geïnformeerde beslissingen te nemen, misleiden, manipuleren of anderszins wezenlijk verstoren of ondermijnen.*
- 2. Het in lid 1 bedoelde verbod is niet van toepassing op praktijken die onder Richtlijn 2005/29/EG of Verordening (EU) 2016/679 vallen.*
- 3. De Commissie kan richtsnoeren verstrekken over de toepassing van lid 1 op specifieke praktijken, met name:*
 - a) de praktijk om meer nadruk te leggen op bepaalde keuzes wanneer de afnemers van de dienst wordt gevraagd een besluit te nemen;*
 - b) de praktijk om een afnemer van de dienst herhaaldelijk te vragen een keuze te maken indien een dergelijke keuze al is gemaakt, met name door middel van een pop-up die de gebruikerservaring hindert;*
 - c) de praktijk om de procedure voor het beëindigen van een dienst moeilijker te maken dan die om zich ervoor in te schrijven.*

Artikel 24

■ Reclame *op onlineplatforms*

1. *Aanbieders van* onlineplatforms die op hun online-interfaces reclame *presenteren*, zorgen ervoor dat de afnemers van de dienst voor elke reclame die aan elke individuele afnemer wordt *gepresenteerd*, op een duidelijke, *beknopte* en ondubbelzinnige wijze en in reële tijd het volgende kunnen vaststellen:
 - a) dat de *gepresenteerde* informatie reclame is, *onder meer door opvallende markeringen. Deze markeringen kunnen overeenkomstig artikel 34 worden genormaliseerd*;
 - b) de natuurlijke persoon of rechtspersoon namens wie de reclame wordt *gepresenteerd*;
b bis) de natuurlijke persoon of rechtspersoon die de reclame heeft betaald, als deze verschilt van de in punt b) bedoelde natuurlijke persoon of rechtspersoon;
 - c) nuttige informatie over de belangrijkste parameters die worden gebruikt om te bepalen aan welke afnemers de reclame wordt *gepresenteerd en in voorkomend geval over de wijze waarop die parameters kunnen worden veranderd. De informatie is rechtstreeks en gemakkelijk toegankelijk vanaf de reclame.*

2. *Aanbieders van onlineplatforms bieden de afnemers van de dienst een functionaliteit waarmee zij verklaren of de inhoud die zij aanbieden commerciële communicatie in de zin van artikel 2, punt f), van Richtlijn 2000/31/EG is of bevat. Ingeval de afnemer van de dienst overeenkomstig dit lid een verklaring indient, zorgt de aanbieder van het onlineplatform ervoor dat andere afnemers van de dienst op duidelijke en ondubbelzinnige wijze en in reële tijd, onder meer met behulp van opvallende markeringen, kunnen vaststellen dat de door de afnemer van de dienst verstrekte inhoud commerciële communicatie is of bevat overeenkomstig de verklaring van de afnemer van de dienst. Deze markeringen kunnen uit hoofde van artikel 34 worden genormaliseerd.*
3. *Aanbieders van onlineplatforms presenteren geen reclame aan afnemers van diensten op basis van profilering in de zin van artikel 4, punt 4), van Verordening (EU) 2016/679 met gebruikmaking van bijzondere categorieën gevoelige gegevens als bedoeld in artikel 9, lid 1, van Verordening (EU) 2016/679.*

Artikel 24 bis

Transparantie van aanbevelingssystemen

- 1. Aanbieders van onlineplatforms die gebruikmaken van aanbevelingssystemen, vermelden in hun algemene voorwaarden in duidelijke en begrijpelijke taal de belangrijkste parameters die in hun aanbevelingssystemen worden gebruikt, alsook eventuele opties voor de afnemers van de dienst om deze belangrijkste parameters te wijzigen of te beïnvloeden.*
- 2. De in lid 1 bedoelde belangrijkste parameters lichten toe waarom bepaalde informatie aan de afnemer van de dienst wordt voorgesteld. Deze parameters omvatten ten minste:*
 - a) de criteria die het belangrijkste zijn voor het bepalen van de aan de afnemer van de dienst voorgestelde informatie;*
 - b) de redenen voor het relatieve belang van deze parameters.*
- 3. Wanneer krachtens lid 1 verschillende opties beschikbaar zijn voor aanbevelingssystemen die de relatieve volgorde bepalen van de informatie die aan afnemers van de dienst wordt gepresenteerd, maken aanbieders van onlineplatforms tevens een functionaliteit die de afnemer van de dienst in staat stelt zijn voorkeursoptie te allen tijde te selecteren en te wijzigen, rechtstreeks en gemakkelijk toegankelijk op het specifieke gedeelte van de online-interface van het onlineplatform waar de informatie wordt geprioriteerd.*

Artikel 24 ter

Bescherming van minderjarigen

- 1. Aanbieders van voor minderjarigen toegankelijke onlineplatforms nemen passende en evenredige maatregelen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en bescherming van minderjarigen binnen hun dienst te waarborgen.*
- 1 bis. Aanbieders van onlineplatforms presenteren geen reclame op hun interface op basis van profilering in de zin van artikel 4, punt 4), van Verordening (EU) 2016/679 met gebruikmaking van persoonsgegevens van de afnemer van de dienst wanneer zij zich er met redelijke zekerheid van bewust zijn dat de afnemer van de dienst minderjarig is.*
- 2. De naleving van de in dit artikel vastgestelde verplichtingen verplicht aanbieders van onlineplatforms niet om aanvullende persoonsgegevens te verwerken om te beoordelen of de afnemer van de dienst minderjarig is.*
- 3. Na raadpleging van de raad kan de Commissie richtsnoeren opstellen om aanbieders van onlineplatforms en coördinatoren voor digitale diensten bij te staan bij de toepassing van lid 1.*

Afdeling 3 bis

Bepalingen die van toepassing zijn op aanbieders van onlineplatforms die consumenten in staat stellen op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan

Artikel 24 quater

Traceerbaarheid van handelaren

1. **■ Onlineplatforms die** consumenten in staat **stellen** op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, **■ zorgen** ervoor dat handelaren **hun** diensten alleen kunnen gebruiken ter promotie van berichten over of voor het aanbieden van producten of diensten aan consumenten in de Unie, als **zij** vóór het gebruik van **hun** diensten **voor deze doeleinden, indien van toepassing**, de volgende informatie **hebben** ontvangen:
 - a) naam, adres, telefoonnummer en e-mailadres van de handelaar;
 - b) een kopie van het identificatiedocument van de handelaar of elke andere elektronische identificatie zoals gedefinieerd in artikel 3 van Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad¹;
 - c) de gegevens van de **betaalrekening** van de handelaar **■** ;
■
 - e) indien de handelaar ingeschreven staat in een handels- of soortgelijk openbaar register, het handelsregister waar de handelaar staat ingeschreven en zijn inschrijvingsnummer of een soortgelijke wijze van identificatie in dat register;
 - f) een zelfcertificering door de handelaar waardoor hij zich ertoe verbindt alleen producten of diensten aan te bieden die voldoen aan de van toepassing zijnde regels van het EU-recht.

¹ Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG (PB L 257 van 28.8.2014, blz. 73).

2. Na ontvangst van *de in lid 1 bedoelde informatie en voordat de betrokken handelaar zijn diensten mag gebruiken, stelt de aanbieder van het onlineplatform alles in het werk* om te beoordelen of de in lid 1, punten a) *tot en met f)*, bedoelde informatie betrouwbaar *en volledig* is door het gebruik van een vrij toegankelijke officiële onlinedatabank of een door een lidstaat of de EU beschikbaar gestelde online-interface of via verzoeken aan de handelaar om ondersteunende documenten van betrouwbare bronnen te verstrekken. *Voor de toepassing van deze verordening zijn handelaren aansprakelijk voor de juistheid van de verstrekte informatie.*

Wat betreft handelaren die de diensten van aanbieders van onlineplatforms al gebruiken voor de in de eerste alinea bedoelde doeleinden op ... [datum van inwerkingtreding van de verordening] stellen de aanbieders alles in het werk om de genoemde informatie van de betrokken handelaren binnen twaalf maanden te verkrijgen. Wanneer de betrokken handelaren de informatie niet binnen die termijn verstrekken, schorten de aanbieders de verlening van hun diensten aan die handelaren op totdat deze alle informatie hebben verstrekt.

3. Wanneer een *aanbieder van een* onlineplatform die *voldoende* aanwijzingen verkrijgt *of reden heeft om te geloven* dat de in lid 1 bedoelde, van de betrokken handelaar verkregen informatie onjuist, *onvolledig of verouderd is*, verzoekt *die aanbieder* de handelaar onmiddellijk of binnen de door het Unierecht en het nationale recht vastgestelde termijn de informatie te verbeteren voor zover dit nodig is om te verzekeren dat alle informatie nauwkeurig, *volledig en actueel* is, onmiddellijk of binnen de door EU-recht en intern recht vastgestelde termijn.

Wanneer de handelaar die informatie niet verbetert of aanvult, schort het onlineplatform het aanbieden van zijn dienst aan de handelaar *onverwijld op voor wat betreft het aanbieden van producten of diensten aan consumenten in de Unie*, totdat *volledig* aan het verzoek is voldaan.

- 3 bis. Onverminderd artikel 4 van Verordening (EU) 2019/1150 heeft een handelaar, ingeval een aanbieder van onlinemarktplaatsen de handelaar niet toestaat gebruik te maken van zijn dienst of de levering ervan opschort, overeenkomstig de leden 1 en 3 van dit artikel, het recht om een klacht in te dienen als bedoeld in de artikelen 17 en 18 van deze verordening.*
4. *De aanbieder van* het onlineplatform slaat de krachtens leden 1 en 2 verkregen informatie op beveiligde wijze op voor de duur *van zes maanden na het einde van zijn* contractuele verhouding met de betrokken handelaar. Daarna moet *hij* de informatie vernietigen.
5. Onverminderd lid 2 deelt het *onlineplatform* de informatie alleen aan derde partijen mee wanneer dit vereist is volgens het van toepassing zijnde recht, met inbegrip van de in artikel 9 bedoelde bevelen en eventuele bevelen die zijn gegeven door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten of de Commissie voor de uitvoering van hun taken krachtens deze verordening.
6. Het onlineplatform stelt de in de lid 1, punten a), **■** e) en f), bedoelde informatie beschikbaar voor de afnemers van de dienst, *ten minste in de productvermelding* op een heldere, gemakkelijk toegankelijke en begrijpelijke wijze.

■

Artikel 24 quinquies

Op conformiteit gericht ontwerp

1. *Het onlineplatform dat consumenten in staat stelt op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, ontwerpt en organiseert zijn online-interface op een wijze die handelaren in staat stelt te voldoen aan hun verplichtingen met betrekking tot precontractuele informatie, naleving en informatie over productveiligheid volgens het van toepassing zijnde EU-recht.*

Met name stellen dit soort online-interfaces handelaren in staat informatie te verstrekken over de naam, het adres, het telefoonnummer en het e-mailadres van de marktdeelnemer, zoals gedefinieerd in artikel 3, punt 13, van Verordening (EU) 2019/1020 en ander Unierecht.

2. *Aanbieders van onlineplatforms die consumenten in staat stellen op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, ontwerpen en organiseren hun online-interface zodanig dat handelaren ten minste het volgende kunnen verstrekken:*
 - a) *de informatie die nodig is voor de duidelijke en ondubbelzinnige identificatie van de producten of diensten die via de diensten van de aanbieders worden gepromoot bij of aangeboden aan consumenten in de Unie;*
 - b) *elk teken dat de handelaar identificeert, zoals het handelsmerk, symbool of logo;*
 - c) *en, indien van toepassing, de informatie over de etikettering en markering overeenkomstig de voorschriften van het toepasselijke Unierecht inzake productveiligheid en productconformiteit.*

3. *Aanbieders van onlineplatforms die consumenten in staat stellen overeenkomsten op afstand met handelaren aan te gaan, stellen alles in het werk om te beoordelen of handelaren de in de leden 1 en 2 bedoelde informatie hebben verstrekt voordat zij het aanbieden van het product of de dienst door de handelaar toestaan. Nadat zij de handelaar hebben toegestaan het product of de dienst aan te bieden, leveren aanbieders van onlineplatforms die consumenten in staat stellen op afstand gesloten overeenkomsten aan te gaan, redelijke inspanningen om aselekt te controleren of de aangeboden producten of diensten in een officiële, vrij toegankelijke en machineleesbare onlinedatabank of online-interface als illegaal zijn aangemerkt.*

Artikel 24 sexies

Recht op informatie

1. *Wanneer een aanbieder van een onlineplatform dat consumenten in staat stelt op afstand gesloten overeenkomsten met handelaren aan te gaan, ongeacht de gebruikte middelen, kennis krijgt van een illegaal product of een illegale dienst die door een handelaar wordt aangeboden aan consumenten in de Unie via het gebruik van zijn diensten, stelt hij, voor zover hij over hun contactgegevens beschikt, de consumenten die het product of de dienst hebben gekocht met gebruikmaking van zijn dienst, binnen zes maanden vanaf het moment dat hij hiervan kennis kreeg, op de hoogte van de onrechtmatigheid, de identiteit van de handelaar en alle relevante rechtsmiddelen.*

2. ***Wanneer de aanbieder in de in lid 1 beschreven situatie geen contactgegevens van alle betrokken consumenten heeft, maakt de aanbieder de informatie over de verwijderde illegale producten of diensten, de identiteit van de handelaar en alle relevante verhaalmogelijkheden op gemakkelijk toegankelijke wijze openbaar op zijn online-interface.***

Afdeling 4

Bijkomende verplichtingen voor ***aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms ***en zeer grote onlinezoekmachines*** betreffende het beheren van systeemrisico's

Artikel 25

Zeer grote onlineplatforms

1. Deze afdeling is van toepassing op onlineplatforms die een gemiddeld aantal maandelijks actieve afnemers van de dienst in de Unie ***bereiken*** dat gelijk aan of groter dan 45 miljoen is, ***en die overeenkomstig lid 4 zijn aangewezen als zeer grote onlineplatforms.***
2. De Commissie stelt overeenkomstig artikel 69 gedelegeerde handelingen vast om het in lid 1 bedoelde gemiddelde aantal maandelijks ***actieve*** afnemers van de dienst in de Unie te bepalen, wanneer de bevolking van de Unie met ten minste 5 % toeneemt of afneemt ten opzichte van de bevolking in 2020 of, na correctie via een gedelegeerde handeling, van de bevolking in het jaar waarin de meest recente gedelegeerde handeling is vastgesteld. In dat geval past zij het aantal zo aan dat het overeenstemt met 10 % van de EU-bevolking in het jaar waarin zij de gedelegeerde handeling vaststelt, afgerond naar boven of naar beneden zodat het cijfer in miljoen kan worden uitgedrukt.

3. De Commissie **kan**, voor de toepassing van lid 1 van dit artikel **en artikel 23, lid 2**, overeenkomstig artikel 69 en na raadpleging van de raad, gedelegeerde handelingen **vaststellen ter aanvulling van de bepalingen van deze verordening door de methode** voor de berekening van het gemiddelde aantal maandelijks actieve afnemers van de dienst in de Unie **vast te leggen, teneinde te waarborgen dat in de methode rekening wordt gehouden met de marktontwikkelingen en technologische ontwikkelingen.**
4. **De Commissie stelt, na raadpleging van de lidstaat van vestiging of na de door de** coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging **verstreckte informatie in aanmerking te hebben genomen overeenkomstig artikel 23, lid 3 bis, een besluit vast waarbij een onlineplatform met een gemiddeld aantal maandelijks actieve afnemers van de dienst** dat gelijk is aan of hoger is dan het in lid 1 van dit artikel bedoelde aantal **als een zeer groot onlineplatform in de zin van deze verordening wordt aangewezen. De Commissie neemt haar besluit op basis van gegevens die overeenkomstig artikel 23, lid 2, door de aanbieder van het onlineplatform worden verstrekt of op basis van gegevens die overeenkomstig artikel 23, lid 3, worden verlangd of andere gegevens waarover de Commissie beschikt.**

Niet-naleving door de aanbieder van het onlineplatform van artikel 23, lid 2, of van het verzoek van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging of van de Commissie uit hoofde van artikel 23, lid 3, belet de Commissie niet die aanbieder aan te wijzen als aanbieder van een zeer groot onlineplatform overeenkomstig dit lid.

Wanneer de Commissie haar besluit baseert op andere gegevens waarover zij overeenkomstig de eerste alinea van dit lid beschikt of op basis van aanvullende gegevens waarom overeenkomstig artikel 23, lid 3, is verzocht, biedt de Commissie de betrokken aanbieder van een onlineplatform de gelegenheid om binnen tien werkdagen zijn standpunt kenbaar te maken over de voorlopige bevindingen van de Commissie dat zij voornemens is het onlineplatform aan te duiden als een zeer groot onlineplatform, en houdt zij terdege rekening met het door de betrokken aanbieder verstrekte standpunt.

Indien de aanbieder van het onlineplatform geen standpunt overeenkomstig de tweede alinea formuleert, dan belet dit de Commissie niet om op basis van andere gegevens waarover zij beschikt dat onlineplatform aan te wijzen als een zeer groot onlineplatform.

- 5. De Commissie trekt de aanwijzing in indien het onlineplatform gedurende een ononderbroken periode van één jaar geen gemiddeld aantal maandelijks actieve afnemers van de dienst heeft dat gelijk is aan of hoger is dan het in lid 1 bedoelde aantal.*
- 6. De Commissie deelt haar besluiten op grond van de leden 4 en 5 zonder onnodige vertraging mee aan de aanbieder van het betrokken onlineplatform, de raad en de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging.*

De Commissie waarborgt dat de lijst van aangewezen zeer grote onlineplatforms wordt bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie en werkt deze lijst bij. De in deze afdeling uiteengezette verplichtingen zijn van toepassing, of zijn niet langer van toepassing, op de desbetreffende zeer grote onlineplatforms vanaf vier maanden na de kennisgeving aan de in de eerste alinea bedoelde betrokken aanbieder.

Artikel 26

Risicobeoordeling

1. ***Aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms identificeren, analyseren en beoordelen ***zorgvuldig alle systeemrisico's die voortvloeien uit het ontwerp, met inbegrip van algoritmische systemen, de werking en het gebruik van hun diensten in de Unie.***
Zij voeren de risicobeoordelingen uit vanaf de in artikel 25, *lid 6*, tweede alinea, bedoelde datum ***van toepassing, en*** ten minste één keer per jaar hierna, ***en in elk geval vóór de uitrol van de functionaliteiten die waarschijnlijk kritieke gevolgen zullen hebben voor de overeenkomstig dit artikel vastgestelde risico's.*** Deze risicobeoordeling is specifiek voor hun diensten ***en staat in verhouding tot de systemische risico's, waarbij rekening wordt gehouden met de ernst en waarschijnlijkheid ervan,*** en omvat de volgende systemische risico's:
 - a) de verspreiding van illegale inhoud via hun diensten;
 - b) eventuele ***werkelijke of voorzienbare*** negatieve effecten op de uitoefening van de grondrechten, ***met name de grondrechten*** inzake ***de menselijke waardigheid***, de eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven, ***de bescherming van persoonsgegevens***, de vrijheid van meningsuiting en van informatie, ***met inbegrip van de vrijheid en pluriformiteit van de media***, non-discriminatie en de rechten van het kind, ***en consumentenbescherming***, zoals verankerd in respectievelijk de artikelen ***1, 7, 8, 11, 21, 24 en 38*** van het Handvest ***■*** ;
 - c) ***eventuele werkelijke of voorzienbare negatieve effecten*** op de burgerdialoog ***en*** verkiezingsprocessen, en de openbare veiligheid;

c bis) eventuele feitelijke of voorzienbare negatieve effecten met betrekking tot gendergerelateerd geweld, de bescherming van de volksgezondheid, minderjarigen en ernstige negatieve gevolgen voor het lichamelijke en geestelijke welzijn van de persoon.

2. Bij de uitvoering van risicobeoordelingen houden *aanbieders van* zeer grote onlineplatforms met name rekening met *de vraag of en hoe de volgende factoren van invloed zijn op elk van de in lid 1 bedoelde systemische risico's:*

- a) het ontwerp van hun aanbevelingssystemen en andere relevante algoritmische systemen;*
- b) hun inhoudsmoderatiesystemen;*
- c) de toepasselijke voorwaarden en de handhaving ervan;*
- d) systemen voor de selectie en presentatie van reclame;*
- e) datagerelateerde praktijken van de aanbieder.*

In de beoordelingen wordt ook geanalyseerd of en hoe de risico's uit hoofde van lid 1 worden beïnvloed door opzettelijke manipulatie van hun dienst, onder meer door niet-authentiek gebruik of geautomatiseerde exploitatie van de dienst, alsook door de versterking en mogelijk snelle en wijde verspreiding van illegale inhoud en van informatie die niet verenigbaar is met hun algemene voorwaarden.

Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met specifieke regionale of taalkundige aspecten, ook wanneer deze specifiek zijn voor een lidstaat.

3. *Aanbieders van zeer grote onlineplatforms bewaren de ondersteunende documenten van de risicobeoordelingen gedurende een periode van ten minste drie jaar na de uitvoering van risicobeoordelingen en delen deze op verzoek mee aan de Commissie en de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging.*

Artikel 27

Risicobeperking

1. *Aanbieders van* zeer grote onlineplatforms nemen redelijke, evenredige en doeltreffende risicobeperkende maatregelen, op maat van de specifieke systeemrisico's die overeenkomstig artikel 26 zijn vastgesteld, *met bijzondere aandacht voor de effecten van die maatregelen op de grondrechten*. Dergelijke maatregelen omvatten waar van toepassing:
- a) *aanpassing van het ontwerp*, de kenmerken of de werking van hun diensten, *met inbegrip van hun online-interfaces;*
 - b) *aanpassing van* hun algemene voorwaarden *en de handhaving ervan;*

- c) aanpassing van inhoudsmoderatieprocedures, met inbegrip van de snelheid en de kwaliteit van de verwerking van meldingen in verband met specifieke soorten illegale inhoud en, in voorkomend geval, snelle verwijdering van de gemelde inhoud of snelle blokkering van de toegang ertoe, met name voor illegale haatzaaiende uitlatingen of cybergeweld; evenals aanpassing van alle relevante besluitvormingsprocedures en specifieke middelen voor inhoudsmoderatie;*
- c bis) testen en aanpassing van hun algoritmische systemen, met inbegrip van hun aanbevelingssystemen;*
- d) aanpassing van hun reclamesysteem en vaststelling van maatregelen op maat die gericht zijn op het beperken of aanpassen van de presentatie van reclame in verband met de dienst die zij aanbieden;*
- d bis) versterking van de interne processen, de middelen, het testen, de documentatie, of het toezicht op hun activiteiten, met name betreffende de detectie van systemische risico's;*
- d ter) aanvatting of aanpassing van de samenwerking met betrouwbare flaggers overeenkomstig artikel 19, en uitvoering van besluiten van organen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting overeenkomstig artikel 18;*

e) aanvatting of aanpassing van de samenwerking met andere *aanbieders van* onlineplatforms aan de hand van de gedragscodes en de crisisprotocollen als bedoeld in respectievelijk artikel 35 en artikel 37;

e bis) bewustmakingsmaatregelen en aanpassing van hun online-interface met het oog op betere informatie voor de gebruikers;

e ter) gerichte maatregelen ter bescherming van de rechten van het kind, met inbegrip van instrumenten voor leeftijdscontrole en ouderlijk toezicht, of instrumenten om minderjarigen te helpen misbruik te melden of steun te krijgen, naargelang het geval;

e quater) waarborging dat informatie, of het nu gaat om gegenereerd of gemanipuleerd beeld-, audio- of videomateriaal dat een merkbare gelijkenis vertoont met bestaande personen, voorwerpen, plaatsen of andere entiteiten of gebeurtenissen, en door een persoon ten onrechte voor authentiek of waarheidsgetrouw wordt aangezien, door opvallende markeringen te onderscheiden is bij het presenteren ervan op hun online-interfaces; daarnaast, de verstrekking van een gebruiksvriendelijke functionaliteit die afnemers van de dienst in staat stelt dergelijke inhoud aan te geven.

2. In samenwerking met de Commissie publiceert de raad één keer per jaar uitvoerige rapporten. *De rapporten bevatten* het volgende:
 - a) vaststelling en beoordeling van de meest prominente en terugkerende systeemrisico's die *aanbieders van* zeer grote onlineplatforms hebben gemeld of die via andere informatiebronnen in kaart zijn gebracht, met name informatie die overeenkomstig de artikelen 30, 31 en 33 is verstrekt;
 - b) beste werkwijzen voor *aanbieders van* zeer grote onlineplatforms om de vastgestelde systeemrisico's te beperken.
- 2 bis. In de rapporten worden de systemische risico's gepresenteerd voor elke lidstaat waar zij zich hebben voorgedaan en in voorkomend geval voor de Unie als geheel.*
3. In samenwerking met de coördinatoren voor digitale diensten kan de Commissie **■** richtsnoeren uitgeven over de toepassing van lid 1 met betrekking tot specifieke risico's, met name om beste praktijken te presenteren en mogelijke maatregelen aan te bevelen, terwijl rekening wordt gehouden met de mogelijke gevolgen van de maatregelen op de in het Handvest verankerde grondrechten van alle betrokken partijen. Bij de voorbereiding van die richtsnoeren organiseert de Commissie openbare raadplegingen.

Artikel 27 bis

Crisisresponsmechanisme

1. *In geval van een crisis kan de Commissie op aanbeveling van de raad een besluit vaststellen waarbij een of meer aanbieders van zeer grote onlineplatforms of zeer grote onlinezoekmachines worden verplicht een of meer van de volgende maatregelen te ondernemen:*
 - a) *beoordelen of, en zo ja, in welke mate en hoe de werking en het gebruik van hun diensten aanzienlijk bijdragen tot, of waarschijnlijk aanzienlijk zullen bijdragen tot, een ernstige bedreiging als bedoeld in lid 2;*
 - b) *vaststellen en toepassen van specifieke, doeltreffende en evenredige maatregelen, zoals die bedoeld in artikel 27, lid 1, of artikel 37, lid 2, om een dergelijke bijdrage aan de overeenkomstig punt a) van dit lid vastgestelde ernstige bedreiging te voorkomen, weg te nemen of te beperken;*
 - c) *uiterlijk op een bepaalde datum of met regelmatige, in het besluit gespecificeerde tussenpozen verslag uitbrengen aan de Commissie over de in punt a) bedoelde beoordelingen, de precieze inhoud, de uitvoering en het kwalitatieve en kwantitatieve effect van de uit hoofde punt b) genomen specifieke maatregelen en alle andere kwesties in verband met die beoordelingen of maatregelen, zoals gespecificeerd in het besluit.*

Bij het vaststellen en toepassen van maatregelen overeenkomstig punt b) van dit lid houdt of houden de dienst aanbieder respectievelijk dienst aanbieders terdege rekening met de ernst van de in lid 2 bedoelde ernstige bedreiging, de urgentie van de maatregelen en de daadwerkelijke of potentiële gevolgen voor de rechten en legitieme belangen van alle betrokken partijen, met inbegrip van het mogelijke tekortschieten van de maatregelen om de in het Handvest verankerde grondrechten te eerbiedigen.

2. *Voor de toepassing van dit artikel wordt een crisis geacht zich voor te hebben voorgedaan indien buitengewone omstandigheden leiden tot een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid of de volksgezondheid in de Unie of in aanzienlijke delen daarvan.*
3. *Bij het nemen van het in lid 1 bedoelde besluit ziet de Commissie erop toe dat aan alle volgende vereisten wordt voldaan:*
 - a) *de door het besluit vereiste maatregelen zijn strikt noodzakelijk, gerechtvaardigd en evenredig en houden rekening met de ernst van de in lid 2 bedoelde ernstige bedreiging, de urgentie van de maatregelen en de daadwerkelijke of potentiële gevolgen voor de rechten en legitieme belangen van alle betrokken partijen, met inbegrip van het mogelijke tekortschieten van de maatregelen om de in het Handvest verankerde grondrechten te eerbiedigen;*

- b) in het besluit wordt een redelijke termijn vastgesteld waarbinnen de in lid 1, punt b), bedoelde specifieke maatregelen moeten worden genomen, waarbij met name rekening wordt gehouden met de urgentie van die maatregelen en de tijd die nodig is voor de voorbereiding en uitvoering ervan;*
 - c) de door het besluit vereiste maatregelen zijn beperkt tot een periode van ten hoogste drie maanden.*
- 4. Na het nemen van het in lid 1 bedoelde besluit neemt de Commissie zonder onnodige vertraging alle volgende maatregelen:*
 - a) zij stelt de aanbieder(s) tot wie het besluit gericht is, in kennis van het besluit;*
 - b) zij maakt het besluit openbaar;*
 - c) zij informeert de afwikkelingsraad over het besluit, verzoekt de raad zijn standpunt daarover kenbaar te maken en houdt de raad op de hoogte van eventuele latere ontwikkelingen in verband met het besluit.*
- 5. De keuze van de specifieke maatregelen die op grond van lid 1, punt b), en lid 7, tweede alinea, moeten worden genomen, blijft berusten bij de aanbieder(s) tot wie het besluit van de Commissie gericht is.*

6. *De Commissie kan op eigen initiatief of op verzoek van de aanbieder een dialoog aangaan met de aanbieder om te bepalen of, in het licht van de specifieke omstandigheden van de aanbieder, de voorgenomen of uitgevoerde maatregelen als bedoeld in lid 1, punt b), doeltreffend en evenredig zijn om de nagestreefde doelstellingen te bereiken. De Commissie ziet er met name op toe dat de door de dienstverlener overeenkomstig lid 1, punt b), genomen maatregelen voldoen aan de in lid 3, punten a) en c), bedoelde eisen.*
7. *De Commissie houdt toezicht op de toepassing van de specifieke maatregelen die zijn genomen op grond van het in lid 1 van dit artikel bedoelde besluit, op basis van de verslagen bedoeld in punt c) van dit lid, en alle andere relevante informatie, waaronder informatie waarom zij op grond van artikel 31 of 52 kan verzoeken, rekening houdend met het verloop van de crisis. De Commissie brengt regelmatig, ten minste maandelijks, aan de raad verslag uit over dit toezicht.*

Indien de Commissie van oordeel is dat de overeenkomstig lid 1, punt b), voorgenomen of uitgevoerde specifieke maatregelen niet doeltreffend of evenredig zijn, kan zij bij besluit, na raadpleging van de raad, van de aanbieder verlangen dat hij de vaststelling of toepassing van die specifieke maatregelen herziet.

8. *Indien passend in het licht van het verloop van de crisis kan de Commissie, op aanbeveling van de raad, het in lid 1 of in lid 7, tweede alinea, bedoelde besluit wijzigen door:*
- a) *het besluit in te trekken en, in voorkomend geval, het zeer grote onlineplatform of de zeer grote onlinezoekmachines te verplichten de toepassing van de overeenkomstig lid 1, punt b), of lid 7, tweede alinea, vastgestelde en uitgevoerde maatregelen stop te zetten, met name wanneer de redenen voor dergelijke maatregelen niet langer bestaan;*
 - b) *de in lid 3, punt c), bedoelde termijn met ten hoogste drie maanden te verlengen;*
 - c) *rekening te houden met de ervaring die is opgedaan bij de toepassing van de maatregelen, met name het mogelijke tekortschieten van de maatregelen om de in het Handvest verankerde grondrechten te eerbiedigen.*
9. *De vereisten van de leden 1 tot en met 6 zijn van toepassing op het besluit en de wijziging daarvan als bedoeld in dit artikel.*
10. *De Commissie houdt terdege rekening met de overeenkomstig dit artikel uitgebrachte aanbevelingen van de raad.*
11. *De Commissie brengt jaarlijks, na vaststelling van besluiten overeenkomstig dit artikel en in elk geval drie maanden na het einde van de crisis, aan het Europees Parlement en de Raad verslag uit over de toepassing van de specifieke maatregelen die uit hoofde van die besluiten zijn genomen.*

Artikel 28

Onafhankelijke controle

1. ***Aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms worden, op hun kosten en ten minste één keer per jaar, onderworpen aan ***onafhankelijke*** controles om de naleving te beoordelen van:
 - a) de in hoofdstuk III vastgestelde verplichtingen;
 - b) toezeggingen die zijn gedaan krachtens de gedragscodes als bedoeld in de artikelen 35 en 36 en de crisisprotocollen als bedoeld in artikel 37.

1 bis. Aanbieders van zeer grote onlineplatforms verlenen de organisaties die de controles op grond van dit artikel uitvoeren de nodige samenwerking en bijstand om hen in staat te stellen die controles op doeltreffende, efficiënte en tijdige wijze uit te voeren, onder meer door hun toegang te verlenen tot alle relevante gegevens en gebouwen en door mondelinge of schriftelijke vragen te beantwoorden. Zij weerhouden zich ervan de uitvoering van de controle te belemmeren, onnodig te beïnvloeden of te ondermijnen.

De organisaties die de controles uitvoeren, waarborgen passende vertrouwelijkheid en het beroepsgeheim ten aanzien van de informatie die in het kader van de controles van de aanbieders van zeer grote onlineplatforms en derden is verkregen, ook na beëindiging van de controles. De naleving van dat vereiste mag echter geen negatieve gevolgen hebben voor de uitvoering van de controles en andere bepalingen van deze verordening, met name die inzake transparantie, toezicht en handhaving. Indien dit nodig is voor de transparantierapportage overeenkomstig artikel 33, lid 2, stellen de organisaties versies van het controleverslag en het in de leden 3 en 4 van dit artikel bedoelde controle-uitvoeringsverslag op die geen informatie bevatten die redelijkerwijs als vertrouwelijk kan worden beschouwd.

2. Controles krachtens lid 1 worden uitgevoerd door organisaties die:
- a) onafhankelijk zijn van ***en geen belangenconflicten hebben in verband met de aanbieder van*** het betrokken zeer grote onlineplatform ***en met enige rechtspersoon die met die aanbieder verbonden is. Met name geldt voor de organisaties die de controles uitvoeren dat zij:***
 - i) in de periode van twaalf maanden vóór de start van de controle geen niet-controlediensten met betrekking tot de gecontroleerde zaken hebben verleend aan de aanbieder van het desbetreffende zeer grote onlineplatform, noch aan enige rechtspersoon die met die aanbieder verbonden is, en zich ertoe hebben verplicht deze diensten niet te verlenen in de periode van twaalf maanden na voltooiing van de controle;***
 - ii) gedurende een periode van meer dan tien opeenvolgende jaren geen controlediensten overeenkomstig dit artikel hebben verleend aan de aanbieder van het desbetreffende zeer grote onlineplatform en enige rechtspersoon die met die aanbieder verbonden is;***
 - iii) de controle niet uitvoeren tegen vergoedingen die afhankelijk zijn van het resultaat van de controle;***
 - b) expertise hebben aangetoond op het gebied van risicobeheer, technische competentie en capaciteiten;
 - c) blijk hebben gegeven van objectiviteit en beroepsethiek, met name op basis van het naleven van codes voor goede praktijken of gepaste normen.

3. De organisaties die de controles uitvoeren, stellen van elke controle een controlerapport op. Het gemotiveerde rapport **wordt** schriftelijk **opgesteld** en bevat ten minste het volgende:

- a) naam, adres en elektronisch contactpunt van **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform dat aan de controle is onderworpen, alsook de gecontroleerde periode;
- b) naam en adres van de organisatie **of organisaties** die de controle uitvoert **respectievelijk uitvoeren**;

b bis) een belangenverklaring;

- c) een beschrijving van de specifieke gecontroleerde elementen en de toegepaste methodologie;
- d) een beschrijving **en een samenvatting** van de belangrijkste bevindingen van de controle;

d bis) een lijst van de derden die geraadpleegd zijn in het kader van de controle;

- e) een controleadvies over de vraag of **de aanbieder van** het aan de controle onderworpen zeer grote onlineplatform heeft voldaan aan de verplichtingen en aan de in lid 1 vermelde toezeggingen, hetzij positief, positief met kanttekeningen of negatief;
- f) indien het controleadvies niet positief is, operationele aanbevelingen over specifieke maatregelen om naleving te bereiken, **alsmede het aanbevolen tijdsbestek daarvoor**.

- 3 bis.** *Wanneer de organisatie die de controle uitvoert, niet in staat was bepaalde specifieke elementen te controleren of op basis van haar onderzoeken een controleoordeel te geven, neemt zij in het controlerapport een toelichting op van de omstandigheden en de redenen die ertoe leidden dat deze elementen niet konden worden gecontroleerd.*
4. *Aanbieders van* zeer grote onlineplatforms die een niet-positief controlerapport krijgen, houden terdege rekening met alle aan hen gerichte operationele aanbevelingen met als doel de nodige maatregelen te nemen om ze uit te voeren. Binnen een maand na ontvangst van deze aanbevelingen stellen zij een controle-uitvoeringsrapport vast waarin deze maatregelen worden vastgelegd. Wanneer zij de operationele aanbevelingen niet uitvoeren, geven zij in het controle-uitvoeringsrapport de redenen hiervoor alsook een overzicht van eventuele alternatieve maatregelen die zij hebben **■** genomen om vastgestelde niet-naleving aan te pakken.
- 4 bis.** *De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 69 gedelegeerde handelingen vast te stellen teneinde deze verordening aan te vullen door de nodige voorschriften vast te stellen voor de uitvoering van de controles krachtens dit artikel, met name wat betreft de nodige regels inzake de procedurele stappen, controlemethoden en rapportagetemplates voor de overeenkomstig dit artikel uitgevoerde controles. In die gedelegeerde handelingen wordt rekening gehouden met eventuele vrijwillige controlenormen als bedoeld in artikel 34, lid 1, punt d).*

Artikel 29

Aanbevelingssystemen

1. ***Naast de vereisten van artikel 24 bis bieden aanbieders van zeer grote onlineplatforms die gebruikmaken van aanbevelingssystemen ten minste één optie aan voor elk van hun aanbevelingssystemen die niet gebaseerd is op profilering in de zin van artikel 4, punt 4), van Verordening (EU) 2016/679.***

Artikel 30

Bijkomende transparantie met betrekking tot onlinereclame

1. ***Aanbieders van zeer grote onlineplatforms die op hun online-interface reclame presenteren, stellen een register met de in lid 2 vermelde informatie op en stellen dit publiek beschikbaar in een specifiek gedeelte van hun online-interface met behulp van een doorzoekbaar en betrouwbaar instrument waarmee zoekopdrachten op basis van meerdere criteria kunnen worden uitgevoerd via interfaces voor applicatieprogrammering, tot een jaar nadat de reclame voor het laatst op hun online-interface gepresenteerd werd. Zij zorgen ervoor dat het register geen persoonsgegevens bevat van de afnemers van de dienst aan wie de reclame is of had kunnen worden gepresenteerd en leveren alle redelijke inspanningen om te waarborgen dat de informatie nauwkeurig en volledig is.***

2. Het register bevat ten minste de volgende gegevens:
- a) de inhoud van de reclame, **met inbegrip van de naam van het product, de dienst of het merk, alsmede het onderwerp van de reclame;**
 - b) de natuurlijke persoon of rechtspersoon namens wie de reclame wordt **gepresenteerd;**
b bis) de natuurlijke of rechtspersoon die voor de reclame heeft betaald, indien die persoon verschilt van de in punt b) bedoelde persoon;
 - c) de periode waarin de reclame werd **gepresenteerd;**
 - d) of de reclame specifiek bedoeld was om te worden **gepresenteerd** aan een of meer bepaalde groepen afnemers van de dienst en zo ja, de belangrijke parameters die hiervoor zijn gebruikt, **met inbegrip van in voorkomend geval de belangrijkste parameters die werden gebruikt om een of meer van die bepaalde groepen uit te sluiten;**
d bis) de commerciële communicatie die op de zeer grote onlineplatforms is gepubliceerd en overeenkomstig artikel 24, lid 2, is vastgesteld;
 - e) het totale aantal afnemers van de dienst dat is bereikt en waar van toepassing de totale aantallen **in elke lidstaat** van de groep of groepen afnemers voor wie de reclame specifiek was bedoeld.

2 bis. Met betrekking tot lid 2, punten a), b) en b bis), bevat het register, wanneer een aanbieder van zeer grote onlineplatforms de toegang tot specifieke reclame heeft verwijderd of de toegang ertoe heeft gedeactiveerd op grond van vermeende onwettigheid of onverenigbaarheid met zijn algemene voorwaarden, de in die punten bedoelde informatie niet. In dat geval bevat het register voor de specifieke reclame in kwestie de informatie als bedoeld in, voor zover van toepassing, artikel 15, lid 2, punten a) tot en met e), of artikel 8, lid 2, punt a), i).

De Commissie kan, na raadpleging van de raad, relevante erkende onderzoekers als bedoeld in artikel 31 en het publiek, richtsnoeren uitvaardigen over de structuur, organisatie en functionaliteiten van de in dit artikel bedoelde gegevensbanken.

Artikel 31

Toegang tot gegevens en onderzoek

1. *Aanbieders van* zeer grote onlineplatforms verlenen de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging of de Commissie, op hun gemotiveerd verzoek en binnen een redelijke, in het verzoek vermelde termijn, toegang tot gegevens die nodig zijn om de naleving van deze verordening te monitoren en te beoordelen. ■

- 1 bis. De coördinatoren voor digitale diensten en de Commissie gebruiken de gegevens waartoe uit hoofde van lid 1 toegang is verkregen, uitsluitend voor het monitoren en beoordelen van de naleving van deze verordening, en zij houden naar behoren rekening met de rechten en belangen van de aanbieders van zeer grote onlineplatforms en de afnemers van de betrokken dienst, met inbegrip van de bescherming van persoonsgegevens, de bescherming van vertrouwelijke informatie, met name handelsgeheimen, en de handhaving van de beveiliging van hun dienst.*
- 1 ter. Voor de toepassing van lid 1 lichten aanbieders van zeer grote onlineplatforms op verzoek van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging of van de Commissie het ontwerp, de logica, de werking en het testen van hun algoritmische systemen, met inbegrip van hun aanbevelingssystemen, toe.*
2. Na een gemotiveerd verzoek van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging bieden **aanbieders van** zeer grote onlineplatforms, binnen een redelijke, in het verzoek vermelde termijn, erkende onderzoekers die voldoen aan de vereisten in lid 4 van dit artikel, toegang tot gegevens met als enige doel onderzoek uit te voeren dat bijdraagt tot het **opsporen**, vaststellen en begrijpen van systeemrisico's **in de Unie uit hoofde van** artikel 26, lid 1, **en tot de beoordeling van de adequaatheid, efficiëntie en effecten van de risicobeperkende maatregelen overeenkomstig artikel 27.**

2 bis. Binnen 15 dagen na ontvangst van een in lid 2 genoemd verzoek kunnen *aanbieders van* zeer grote onlineplatforms de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging ■, naargelang het geval, vragen het verzoek te wijzigen, indien zij van mening zijn dat zij geen toegang tot de gevraagde gegevens kunnen bieden om een van de volgende twee redenen:

- a) *zij hebben* geen toegang tot de gegevens;
- b) het bieden van toegang tot de gegevens zal leiden tot aanzienlijke kwetsbaarheden voor de beveiliging van *hun* dienst of voor de bescherming van vertrouwelijke informatie, met name handelsgeheimen.

2 ter. Verzoeken tot wijziging krachtens ■ lid 2 *bis* bevatten voorstellen voor een of meer alternatieve middelen waarmee toegang kan worden verstrekt tot de gevraagde gegevens of andere gegevens die geschikt en toereikend zijn voor het doel van het verzoek.

De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging of de Commissie neemt binnen 15 dagen een besluit over het verzoek tot wijziging en deelt dit besluit en in voorkomend geval het gewijzigde verzoek en de nieuwe termijn om aan het verzoek te voldoen, mee aan *de aanbieder van* zeer *grote onlineplatforms*.

3. *Aanbieders van* zeer grote onlineplatforms *faciliteren en* verlenen toegang tot gegevens overeenkomstig de leden 1 en 2 door middel van *geschikte interfaces die in het verzoek worden gespecificeerd, met inbegrip van* onlinedatabanken en applicatieprogramma-interfaces.
4. *Na een naar behoren gemotiveerde aanvraag van onderzoekers kent de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging hun de status van erkend onderzoeker toe en verstrekt hij verzoeken om toegang tot gegevens overeenkomstig lid 2 waarin de onderzoekers aantonen dat zij aan alle volgende voorwaarden voldoen:*
 - a) *zij zijn aangesloten bij een onderzoeksorganisatie zoals omschreven in artikel 2, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/790;*
 - b) *zij zijn onafhankelijk van commerciële belangen;*

b bis) in de door de onderzoekers ingediende aanvraag wordt de financiering van het onderzoek vermeld;

c) zij zijn in staat de specifieke vereisten inzake gegevensbeveiliging en vertrouwelijkheid van elk verzoek in acht te nemen en persoonsgegevens te beschermen, en zij beschrijven in hun verzoek de passende technische en organisatorische maatregelen die zij daartoe nemen;

d) in de door de onderzoekers ingediende aanvraag wordt onderbouwd dat de gevraagde gegevens en de termijnen waarbinnen zij om toegang tot de gegevens verzoeken, noodzakelijk en evenredig zijn voor het doel van hun onderzoek, en wordt aangetoond dat de verwachte onderzoeksresultaten bijdragen tot de in lid 2 genoemde doeleinden;

e) de geplande onderzoeksactiviteiten zullen worden uitgevoerd voor de in lid 2 genoemde doeleinden;

f) zij verbinden zich ertoe hun onderzoeksresultaten binnen een redelijke termijn na de voltooiing van het onderzoek kosteloos openbaar te maken, rekening houdend met de rechten en belangen van de afnemers van de betrokken dienst overeenkomstig Verordening (EU) 2016/679.

Na ontvangst van de aanvraag overeenkomstig dit lid stelt de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging de Commissie en de raad daarvan in kennis.

4 bis. *Onderzoekers kunnen hun aanvraag ook indienen bij de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat van de onderzoeksorganisatie waarbij zij zijn aangesloten. Na ontvangst van de aanvraag op grond van dit lid voert de coördinator voor digitale diensten een eerste beoordeling uit om na te gaan of de respectieve onderzoekers aan alle voorwaarden van lid 4 voldoen en zendt hij de aanvraag, samen met de door de respectieve onderzoekers ingediende bewijsstukken en de initiële beoordeling, vervolgens toe aan de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging, die het besluit neemt om het verzoek van een onderzoeker zonder onnodige vertraging in te willigen.*

Het definitieve besluit om een onderzoeker de status van erkend onderzoeker toe te kennen uit hoofde van lid 4, valt onder de bevoegdheid van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging, die daarbij terdege rekening houdt met de eerste beoordeling.

4 ter. *De coördinator voor digitale diensten die de status van erkend onderzoeker heeft toegekend en het toegangsverzoek ten gunste van een erkende onderzoeker heeft verstrekt, neemt een besluit tot beëindiging van de toegang indien hij na een onderzoek, hetzij op eigen initiatief, hetzij op basis van van derden ontvangen informatie, vaststelt dat de erkende onderzoeker niet langer voldoet aan de voorwaarden van lid 4, en stelt de betrokken aanbieder van een zeer groot onlineplatform van het besluit in kennis. Alvorens de toegang te beëindigen, biedt de coördinator voor digitale diensten de erkende onderzoeker de mogelijkheid om te reageren op de bevindingen van zijn onderzoek en op zijn voornemen de toegang te beëindigen.*

4 quater. De coördinatoren voor digitale diensten delen de raad de namen en contactgegevens mee van de natuurlijke personen of entiteiten waaraan zij de status van erkend onderzoeker hebben toegekend, alsmede het doel van het onderzoek dat ten grondslag ligt aan het verzoek uit hoofde van lid 4, en zij stellen de raad tevens in kennis indien zij overeenkomstig lid 4 bis de toegang hebben beëindigd.

4 quinquies. Aanbieders van zeer grote onlineplatforms verlenen zonder onnodige vertraging toegang tot gegevens, met inbegrip van realtimegegevens indien technisch mogelijk, op voorwaarde dat de gegevens openbaar toegankelijk zijn via hun online-interface voor onderzoekers, met inbegrip van degenen die zijn aangesloten bij organen, organisaties en verenigingen zonder winstoogmerk die voldoen aan de voorwaarden van lid 4, punten b), b bis), c) en d), en die de gegevens uitsluitend gebruiken voor onderzoek dat bijdraagt tot het opsporen, vaststellen en begrijpen van systeemrisico's in de Unie overeenkomstig artikel 26, lid 1.

I

5. Na raadpleging van de raad stelt de Commissie gedelegeerde handelingen vast waarin de technische voorwaarden worden vastgelegd waaronder ***aanbieders van*** zeer grote onlineplatforms krachtens de leden 1 en 2 gegevens moeten delen, alsmede de doeleinden waarvoor de gegevens mogen worden gebruikt. In deze gedelegeerde handelingen worden de specifieke voorwaarden, ***de toepasselijke objectieve indicatoren, de procedures en in voorkomend geval onafhankelijke mechanismen ter ondersteuning van*** het delen van gegevens met **█** onderzoekers uiteengezet overeenkomstig Verordening (EU) 2016/679, rekening houdend met de rechten en belangen ***van de aanbieders*** van zeer grote onlineplatforms en de afnemers van de betrokken dienst, met inbegrip van de bescherming van vertrouwelijke informatie, met name handelsgeheimen, en de handhaving van de beveiliging van hun dienst.

█

Artikel 32

Compliancefunctie

1. *Aanbieders van zeer grote onlineplatforms voorzien in een compliancefunctie die onafhankelijk is van de operationele functies en bestaat uit een of meer compliancefunctionarissen, onder wie het hoofd van de compliancefunctie. De compliancefunctie heeft voldoende gezag, status en middelen in het leidinggevend orgaan van de aanbieder van een zeer groot onlineplatform, en er ook toegang toe, om toe te zien op de naleving van deze verordening door die aanbieder.*
2. **█ Compliancefunctionarissen beschikken over de nodige beroepskwalificaties, kennis, ervaring en bevoegdheid om de in lid 3 genoemde taken uit te voeren. █**
Het leidinggevend orgaan van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform benoemt als hoofd van de compliancefunctie een onafhankelijke senior manager met afzonderlijke verantwoordelijkheid voor de compliancefunctie.
Het hoofd van de compliancefunctie brengt onafhankelijk van het hogere management rechtstreeks verslag uit aan het leidinggevend orgaan van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform, kan punten van zorg aan de orde stellen en het leidinggevend orgaan waarschuwen indien de in artikel 26 bedoelde risico's of de niet-naleving van deze verordening gevolgen hebben of kunnen hebben voor de aanbieder van het zeer grote onlineplatform in kwestie, zonder afbreuk te doen aan de verantwoordelijkheden van het leidinggevend orgaan in zijn toezichthoudende en zijn leidinggevende functie.
Het hoofd van de compliancefunctie wordt niet uit deze functie verwijderd zonder voorafgaande toestemming van het leidinggevend orgaan van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform.

3. Compliancefunctionarissen hebben de volgende taken:
- a) samenwerken met de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging en met de Commissie voor de toepassing van deze verordening;
 - a bis) ervoor zorgen dat alle in artikel 26 bedoelde risico's worden vastgesteld en naar behoren worden gerapporteerd en dat overeenkomstig artikel 27 redelijke, evenredige en doeltreffende risicobeperkende maatregelen worden genomen;*
 - b) de activiteiten *van de aanbieder* van het zeer grote onlineplatform ■ met betrekking tot de onafhankelijke controle krachtens artikel 28 organiseren en er toezicht op houden;
 - c) het bestuur en de werknemers van *de aanbieder van* het zeer grote onlineplatform op de hoogte brengen van en adviseren over relevante verplichtingen krachtens deze verordening;
 - d) erop toezien dat *de aanbieder van* het zeer grote onlineplatform ■ zijn verplichtingen uit hoofde van deze verordening nakomt;
 - e) *in voorkomend geval erop toezien dat de aanbieder van het zeer grote onlineplatform de toezeggingen nakomt die zijn gedaan in het kader van de gedragscodes overeenkomstig de artikelen 35 en 36 of de crisisprotocollen uit hoofde van artikel 37.*

■

5. *Aanbieders van* zeer grote onlineplatforms delen de naam en de contactgegevens van de *in de compliancefunctie werkzame compliancefunctionarissen* mee aan de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging en aan de Commissie.
6. *Het leidinggevend orgaan van de aanbieder van* het zeer grote onlineplatform *bepaalt, ziet toe op en is verantwoordingsplichtig voor de uitvoering van de governanceregelingen van de aanbieder waarmee de onafhankelijkheid van de compliancefunctie wordt gewaarborgd, met inbegrip van de scheiding van taken in de organisatie van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform, het voorkomen van belangenconflicten en een goed beheer van de overeenkomstig artikel 26 vastgestelde systeemrisico's.*
7. *Het leidinggevend orgaan hecht zijn goedkeuring aan de strategieën en beleidslijnen voor het aanpakken, beheren, monitoren en beperken van de overeenkomstig artikel 26 vastgestelde risico's waaraan het zeer grote onlineplatform wordt of kan worden blootgesteld, en evalueert deze periodiek, ten minste eenmaal per jaar.*
8. *Het leidinggevend orgaan besteedt voldoende tijd aan de behandeling van de maatregelen in verband met risicobeheer. Het wordt actief betrokken bij besluiten in verband met risicobeheer en zorgt ervoor dat er voldoende middelen worden toegewezen aan het beheer van de overeenkomstig artikel 26 vastgestelde risico's.*

Artikel 33

Rapportageverplichtingen inzake transparantie voor *aanbieders van* zeer grote onlineplatforms

1. *Aanbieders van* zeer grote onlineplatforms maken de in artikel 13 bedoelde rapporten *uiterlijk twee* maanden na de in artikel 25, *lid 6, tweede alinea*, bedoelde datum van toepassing en daarna *ten minste* elke zes maanden.

1 bis. In de in lid 1 van dit artikel bedoelde rapporten wordt, naast de in artikel 13 en artikel 23, lid 1, bedoelde informatie, het volgende vermeld:

- b) de personele middelen die de aanbieder van zeer grote onlineplatforms inzet voor inhoudsmoderatie met betrekking tot de in de Unie aangeboden dienst, voor elke officiële taal van de Unie, naargelang het geval, met inbegrip van de naleving van de verplichtingen van de artikelen 14 en 19, alsook voor de naleving van de verplichtingen van artikel 17;*
- c) de kwalificaties en taaldeskundigheid van de personen die de in punt a) bedoelde activiteiten uitvoeren, alsmede de opleiding en ondersteuning van dat personeel;*
- d) de in artikel 13, lid 1, punt e), bedoelde nauwkeurigheidsindicatoren en bijbehorende informatie per officiële taal van de Unie, naargelang het geval.*

De rapporten worden gepubliceerd in ten minste één van de officiële talen van de Unie.

1 ter. *Naast de in artikel 23, lid 2, bedoelde informatie nemen de aanbieders van zeer grote onlineplatforms in de in dat artikel bedoelde rapporten ook de informatie op over de gemiddelde maandelijkse afnemers van de dienst voor elke lidstaat.*

2. *Aanbieders van zeer grote onlineplatforms stellen uiterlijk drie maanden na de ontvangst van elk controlerapport overeenkomstig artikel 28, lid 3, het volgende openbaar beschikbaar en sturen het door naar de coördinator voor digitale diensten van de plaats vestiging en de Commissie:*

- a) een rapport met de resultaten van de risicobeoordeling krachtens artikel 26;
- b) de *specifieke* krachtens artikel 27 vastgelegde en uitgevoerde risicobeperkingsmaatregelen;
- c) het controlerapport als bedoeld in artikel 28, lid 3;
- d) het controle-uitvoeringsrapport als bedoeld in artikel 28, lid 4;

d bis) *indien van toepassing, informatie over de raadplegingen die de aanbieder heeft gehouden ter ondersteuning van de risicobeoordelingen en het ontwerp van de risicobeperkende maatregelen.*

3. Indien een *aanbieder van zeer grote onlineplatforms* van mening is dat de bekendmaking van informatie krachtens lid 2 kan leiden tot de onthulling van vertrouwelijke informatie van *die aanbieder* of van de afnemers van de dienst, kan leiden tot aanzienlijke kwetsbaarheden voor de beveiliging van zijn dienst, de openbare veiligheid kan ondermijnen of afnemers kan schaden, kan *de aanbieder* dergelijke informatie uit de *openbaar beschikbare* rapporten verwijderen. In dat geval stuurt *de aanbieder* de volledige rapporten naar de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging en de Commissie, vergezeld van een verklaring van de redenen waarom de informatie uit de *openbaar beschikbare* rapporten is verwijderd.

Artikel 33 bis

Zeer grote onlinezoekmachines

1. *Deze afdeling, met uitzondering van artikel 33, leden 1 bis en 1 ter, is van toepassing op onlinezoekmachines die een gemiddeld aantal maandelijks actieve afnemers van de dienst in de Unie bereiken dat gelijk is aan of groter is dan 45 miljoen, en die overeenkomstig artikel 25, lid 4, zijn aangewezen als zeer grote onlinezoekmachines.*
2. *Om het aantal gemiddelde maandelijks actieve afnemers van de dienst te bepalen, zijn artikel 23, leden 2, 3 en 3 bis, van toepassing op alle onlinezoekmachines die niet worden aangemerkt als micro- of kleine ondernemingen in de zin van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG, met uitzondering van die welke zeer grote onlinezoekmachines zijn overeenkomstig lid 1 van dit artikel.*

Artikel 33 ter
Toezichtsvergoeding

- 1. De Commissie brengt aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines bij hun aanwijzing overeenkomstig artikel 25 een jaarlijkse toezichtsvergoeding in rekening.*
- 2. Het totaalbedrag van de jaarlijkse toezichtsvergoeding dekt de geraamde kosten die de Commissie maakt in verband met haar toezichtstaken uit hoofde van deze verordening, met name de kosten in verband met de aanwijzing overeenkomstig artikel 25, de opzet, het onderhoud en de exploitatie van de databank overeenkomstig artikel 23, lid 2 bis, en het systeem voor informatie-uitwisseling overeenkomstig artikel 67, voor doorverwijzingen overeenkomstig artikel 45 bis, voor het ondersteunen van de raad overeenkomstig artikel 48 en voor de toezichthoudende taken overeenkomstig artikel 44 bis en afdeling 3 van hoofdstuk IV.*
- 3. De Commissie stelt door middel van een overeenkomstig artikel 70 vastgestelde uitvoeringshandeling en overeenkomstig de methodologie die is vastgesteld in de in lid 4 van dit artikel bedoelde gedelegeerde handeling, het bedrag van de jaarlijkse toezichtsvergoeding vast voor elke aanbieder van een zeer groot onlineplatform en een zeer grote onlinezoekmachine. De aanbieders van zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines wordt bij hun aanwijzing overeenkomstig artikel 25 voor iedere dienst een jaarlijkse toezichtsvergoeding in rekening gebracht.*

4. *De Commissie legt in een uit hoofde van artikel 69 vastgestelde gedelegeerde handeling de gedetailleerde methodologie en procedures vast voor:*
- a) *de bepaling van de in lid 2 bedoelde geraamde kosten;*
 - b) *de vaststelling van de in lid 5, punten b) en c), bedoelde individuele jaarlijkse toezichtsvergoedingen;*
 - c) *de bepaling van de in lid 5, punt c), vastgestelde algemene maximumgrens; alsmede*
 - e) *de nodige betalingsvoorwaarden.*
5. *In de in lid 4 bedoelde gedelegeerde handeling en de in lid 3 bedoelde uitvoeringshandeling worden de volgende beginselen geëerbiedigd:*
- a) *bij de raming van het totaalbedrag van de jaarlijkse toezichtsvergoeding wordt rekening gehouden met de in het voorgaande jaar gemaakte kosten;*
 - b) *de jaarlijkse toezichtsvergoeding staat in verhouding tot het gemiddelde aantal maandelijks actieve afnemers van de dienst in de Unie van de aanbieder van een zeer groot onlineplatform of een zeer grote onlinezoekmachine voor elke overeenkomstig artikel 25 aangewezen dienst;*

- c) *het totaalbedrag van de jaarlijkse toezichtsvergoeding die aan een bepaalde aanbieder van een zeer groot onlineplatform of zeer grote zoekmachine in rekening wordt gebracht, bedraagt in geen geval meer dan 0,05 % van zijn wereldwijde jaarlijkse netto-inkomsten in het voorgaande boekjaar.*
6. *De individuele jaarlijkse toezichtsvergoedingen die overeenkomstig lid 1 van dit artikel in rekening worden gebracht vormen externe bestemmingsontvangsten overeenkomstig artikel 21, lid 5, van Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad¹.*
7. *De Commissie brengt jaarlijks verslag uit aan het Europees Parlement en de Raad over het totaalbedrag van de kosten die zijn gemaakt voor de uitvoering van de taken uit hoofde van deze verordening en het totaalbedrag van de in het voorgaande jaar aangerekende individuele jaarlijkse toezichtsvergoedingen.*

¹ *Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012 (PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1).*

Afdeling 5

Andere bepalingen betreffende verplichtingen inzake gepaste zorgvuldigheid

Artikel 34

Normen

1. De Commissie *raadpleegt de Raad en* ondersteunt en bevordert de ontwikkeling en uitvoering van vrijwillige **■** normen die door relevante Europese en internationale normalisatie-instanties worden vastgelegd voor ten minste:
 - a) elektronische indiening van berichten krachtens artikel 14;
 - a bis) model-, ontwerp- en procedurenormen voor een gebruikersvriendelijke communicatie met de afnemers van de dienst over beperkingen in het kader van de algemene voorwaarden en wijzigingen daarvan;*
 - b) elektronische indiening van berichten door betrouwbare flaggers volgens artikel 19, ook via interfaces voor applicatieprogrammering;
 - c) specifieke interfaces, met inbegrip van interfaces voor applicatieprogrammering, om naleving van de in de artikelen 30 en 31 beschreven verplichtingen te vergemakkelijken;
 - d) de controle van zeer grote onlineplatforms *en zeer grote onlinezoekmachines* krachtens artikel 28;

- e) interoperabiliteit van de in artikel 30, lid 2, bedoelde reclameregisters;
- f) doorgeven van gegevens tussen reclametussenpersonen ter ondersteuning van transparantieverplichtingen krachtens artikel 24, punten b) en c).

f bis) technische maatregelen met het oog op de naleving van in deze verordening vervatte verplichtingen met betrekking tot reclame, met inbegrip van de verplichtingen met betrekking tot opvallende markeringen voor reclame en commerciële mededelingen zoals bedoeld in artikel 24;

f ter) keuze-interfaces en weergave van informatie over de belangrijkste parameters van verschillende soorten aanbevelingssystemen, overeenkomstig de artikelen 24 quater en 29;

f quater normen voor gerichte maatregelen om minderjarigen online te beschermen.

2. De Commissie ondersteunt de bijwerking van de normen in het licht van technologische ontwikkelingen en het gedrag van de afnemers van de betrokken dienst. ***De relevante informatie over de actualisering van de normen is openbaar beschikbaar en gemakkelijk toegankelijk.***

Artikel 35
Gedragscodes

1. De Commissie en de raad stimuleren en vergemakkelijken het opstellen van **vrijwillige** gedragscodes op EU-niveau om bij te dragen tot de correcte toepassing van deze verordening, met name rekening houdend met de specifieke uitdagingen om diverse soorten illegale inhoud en systemische risico's aan te pakken, met betrekking tot EU-recht **■** met name betreffende mededinging en de bescherming van persoonsgegevens.

2. Indien aanzienlijke systeemrisico's in de zin van artikel 26, lid 1, optreden en betrekking hebben op meerdere zeer grote onlineplatforms **of zeer grote onlinezoekmachines**, kan de Commissie de betrokken **aanbieders van** de zeer grote onlineplatforms **of van de zeer grote onlinezoekmachines**, andere **aanbieders van** zeer grote onlineplatforms, **van** onlineplatforms en **■** van tussenhandelsdiensten, naargelang het geval, alsook **bevoegde instanties**, organisaties van het maatschappelijk middenveld en andere belanghebbenden, verzoeken mee te werken aan de opstelling van gedragscodes, onder meer door het formuleren van toezeggingen om specifieke risicobeperkende maatregelen te nemen, en door het vastleggen van een kader voor regelmatige rapportage over genomen maatregelen en de resultaten ervan.

3. Bij de uitvoering van de leden 1 en 2 streven de Commissie, de raad **en, in voorkomend geval, andere organen** ernaar te verzekeren dat hun **specifieke** doelstellingen duidelijk beschreven zijn in de gedragscodes, dat daarin kernprestatie-indicatoren zijn opgenomen om de verwezenlijking van deze doelstellingen te meten en terdege rekening wordt gehouden met de behoeften en belangen van alle belanghebbenden, **en met name** burgers, op het niveau van de Unie. De Commissie en de raad streven er ook naar te verzekeren dat deelnemers regelmatig rapporteren aan de Commissie en aan hun respectieve coördinator voor digitale diensten van vestiging over alle genomen maatregelen en de resultaten ervan, ten opzichte van de kernprestatie-indicatoren die zij bevatten. ***In de kernprestatie-indicatoren en de rapportageverplichtingen wordt rekening gehouden met de verschillen in omvang en capaciteit tussen de verschillende deelnemers.***

4. De Commissie en de raad beoordelen of de gedragscodes voldoen aan de in de leden 1 en 3 beschreven doelen, houden regelmatig toezicht op en beoordelen het behalen van hun doelstellingen, **rekening houdend met de kernprestatie-indicatoren die zij eventueel bevatten**. Zij maken hun conclusies bekend.
De Commissie en de raad stimuleren en bevorderen ook dat de gedragscodes regelmatig worden geëvalueerd en aangepast.
In geval van systematische niet-naleving van de gedragscodes kunnen de Commissie en de raad de ondertekenaars van de gedragscodes verzoeken de nodige maatregelen te nemen.

█

Artikel 36

Gedragscodes voor onlinereclame

1. De Commissie stimuleert en vergemakkelijkt de opstelling van **vrijwillige** gedragscodes op Unieniveau tussen **aanbieders van** onlineplatforms en andere relevante aanbieders, zoals aanbieders van tussenhandelsdiensten voor onlinereclame, **andere actoren die betrokken zijn bij de waardeketen voor programmatisch adverteren** of organisaties die afnemers van de dienst vertegenwoordigen en organisaties van het maatschappelijk middenveld of relevante instanties, om bij te dragen tot meer transparantie **voor actoren in de waardeketen van** onlinereclame boven de vereisten van de artikelen 24 en 30.
2. De Commissie streeft ernaar te verzekeren dat de gedragscodes leiden tot het doeltreffend doorgeven van informatie, met volledige naleving van de rechten en belangen van alle betrokken partijen, en tot een concurrerende, transparante en eerlijke omgeving in onlinereclame, overeenkomstig het EU-recht en het intern recht, met name inzake mededinging en de bescherming **van de privacy en** van persoonsgegevens. De Commissie streeft ernaar te verzekeren dat in de gedragscodes ten minste het volgende wordt vermeld:
 - a) het doorgeven van informatie waarover onlinetussenpersonen voor reclamediensten beschikken aan afnemers van de dienst met betrekking tot de in artikel 24, punten b) en d), vastgestelde vereisten;
 - b) het doorgeven van informatie waarover onlinetussenpersonen voor reclamediensten beschikken aan de registers krachtens artikel 30;

c) zinnvolle informatie over de tegeldemaking van gegevens.

3. De Commissie stimuleert de opstelling van de gedragscode binnen een jaar na de datum van toepassing van deze verordening en de toepassing ervan uiterlijk zes maanden na die datum.

3 bis. De Commissie spoort alle actoren in de in lid 1 bedoelde waardeketen van onlinereclame aan om de in de gedragscode vermelde verbintenissen te onderschrijven en na te leven.

Artikel 36 bis

Gedragscodes voor toegankelijkheid

1. De Commissie stimuleert en vergemakkelijkt de opstelling van gedragscodes op Unieniveau in samenwerking met aanbieders van onlineplatforms en andere relevante aanbieders, organisaties die afnemers van de dienst vertegenwoordigen en organisaties van het maatschappelijk middenveld of relevante instanties om volledige en effectieve participatie op voet van gelijkheid te bevorderen, door te zorgen voor betere toegang tot onlinediensten die door hun oorspronkelijke vormgeving of latere aanpassing tegemoetkomen aan de specifieke behoeften van personen met een handicap.

2. *De Commissie streeft ernaar te verzekeren dat de gedragscodes ten doel hebben de toegankelijkheid van deze diensten te waarborgen, in overeenstemming met het Unierecht en het nationale recht, om het te verwachten gebruik ervan door personen met een handicap zoveel mogelijk te bevorderen. De Commissie streeft ernaar te verzekeren dat in de gedragscodes ten minste de volgende doelstellingen aan de orde komen:*
 - a) *diensten zodanig ontwerpen en aanpassen dat ze toegankelijk zijn voor personen met een handicap door ze waarneembaar, bedienbaar, begrijpelijk en robuust te maken;*
 - b) *uitleggen hoe de diensten aan de toepasselijke toegankelijkheidsvoorschriften voldoen en deze informatie ter beschikking stellen aan het publiek in een vorm die toegankelijk is voor personen met een handicap;*
 - c) *informatie, formulieren en maatregelen uit hoofde van deze verordening zodanig beschikbaar stellen dat zij gemakkelijk te vinden, te begrijpen en toegankelijk zijn voor personen met een handicap.*
3. *De Commissie stimuleert de opstelling van de gedragscode binnen een jaar na de datum van toepassing van deze verordening en de toepassing ervan uiterlijk zes maanden na die datum.*

Artikel 37
Crisisprotocollen

1. De raad kan de Commissie aanbevelen te beginnen met de opstelling, overeenkomstig de leden 2, 3 en 4, van **vrijwillige** crisisprotocollen voor de aanpak van crisissituaties die strikt beperkt zijn tot uitzonderlijke omstandigheden die de openbare veiligheid of de volksgezondheid aantasten.
2. De Commissie stimuleert en vergemakkelijkt zeer grote onlineplatforms, **zeer grote onlinezoekmachines** en, waar nodig, andere onlineplatforms **of onlinezoekmachines** om, met betrokkenheid van de Commissie, mee te werken aan het opstellen, testen en toepassen van deze crisisprotocollen die een of meer van de volgende maatregelen omvatten:
 - a) het weergeven van prominente informatie over de crisissituatie die is verstrekt door de instanties van de lidstaten of op het niveau van de Unie, **of door andere betrokken betrouwbare organen afhankelijk van de context van de crisis;**
 - b) het verzekeren dat **de aanbieder van tussenhandelsdiensten een specifiek contactpunt aanwijst dat verantwoordelijk is voor crisisbeheer; in voorkomend geval kan dit het in artikel 10 bedoelde elektronische contactpunt zijn of, in het geval van aanbieders van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines, de in artikel 32 bedoelde nalevingsfunctionaris;**
 - c) waar van toepassing, het aanpassen van de middelen die worden toegekend voor naleving van de in de artikelen 14, 17, 19, 20 en 27 vastgestelde verplichtingen aan de behoeften die door de crisissituatie zijn ontstaan.

3. De Commissie *betreft*, indien nodig, de instanties van de lidstaten en *eventueel ook* organen, bureaus en agentschappen van de Unie bij het opstellen en testen van en het toezicht houden op de toepassing van de crisisprotocollen. De Commissie kan, waar nodig en gepast, ook organisaties van het maatschappelijk middenveld of andere relevante organisaties betrekken bij het opstellen van de crisisprotocollen.
4. De Commissie streeft ernaar te verzekeren dat in de crisisprotocollen het volgende duidelijk is vastgesteld:
 - a) de specifieke parameters om te bepalen waaruit de specifieke uitzonderlijke omstandigheid bestaat die men met het crisisprotocol wil aanpakken en de doelstellingen die hiermee worden nagestreefd;
 - b) de rol van elk van de deelnemers en de maatregelen die zij moeten invoeren ter voorbereiding en zodra het crisisprotocol is geactiveerd;
 - c) een duidelijke procedure om te bepalen wanneer het crisisprotocol moet worden geactiveerd;
 - d) een duidelijke procedure om de periode te bepalen tijdens dewelke de te nemen maatregelen moeten worden genomen zodra het crisisprotocol is geactiveerd; deze periode is strikt beperkt tot wat nodig is om de betrokken specifieke buitengewone omstandigheden aan te pakken;

- e) vrijwaringsmaatregelen om eventuele negatieve effecten op de uitoefening van de in het Handvest verankerde grondrechten, met name de vrijheid van meningsuiting en van informatie en non-discriminatie, aan te pakken;
 - f) een proces om openbaar verslag uit te brengen over genomen maatregelen, de duur en de resultaten ervan, bij beëindiging van de crisissituatie.
5. Als de Commissie van mening is dat een crisisprotocol de crisissituatie niet doeltreffend aanpakt, of om de uitoefening van grondrechten als bedoeld in lid 4, punt e), te vrijwaren, **vraagt** zij de deelnemers het crisisprotocol te herzien, onder meer door bijkomende maatregelen te nemen.

Hoofdstuk IV

Uitvoering, samenwerking, sancties en handhaving

Afdeling 1

Bevoegde autoriteiten en nationale coördinatoren voor digitale diensten

Artikel 38

Bevoegde autoriteiten en coördinatoren voor digitale diensten

1. De lidstaten duiden een of meer bevoegde autoriteiten aan als verantwoordelijke voor **het toezicht op aanbieders van tussenhandelsdiensten** en de uitvoering van deze verordening (“bevoegde autoriteiten”).

2. De lidstaten duiden een van de bevoegde autoriteiten aan als hun coördinator voor digitale diensten. De coördinator voor digitale diensten is verantwoordelijk voor alle kwesties die verband houden met **het toezicht op** en de handhaving van deze verordening in die lidstaat, tenzij de betrokken lidstaat bepaalde specifieke taken of sectoren aan andere bevoegde instanties heeft toegewezen. De coördinator voor digitale diensten is in elk geval verantwoordelijk voor de coördinatie op nationaal niveau in verband met deze kwesties en voor het bijdragen tot het doeltreffend en consistent **toezicht houden op** en handhaven van deze verordening binnen de hele Unie.

Hiertoe werken coördinatoren voor digitale diensten samen met elkaar, met andere nationale bevoegde instanties, met de raad en met de Commissie, zonder afbreuk te doen aan de mogelijkheid voor de lidstaten om te voorzien in **samenwerkingsmechanismen en** regelmatige gedachtewisselingen **van de coördinator voor digitale diensten** met andere **nationale** instanties indien dit relevant is voor de uitvoering van **hun respectieve** taken.

Indien een lidstaat naast de coördinator voor digitale diensten **één of meer** bevoegde **instanties** aanwijst, moet hij ervoor zorgen dat de respectieve taken van die instanties en van de coördinator voor digitale diensten duidelijk gedefinieerd zijn en dat zij nauw en doeltreffend samenwerken bij de uitvoering van hun taken. De betrokken lidstaat deelt de naam en de respectieve taken van de andere bevoegde autoriteiten mee aan de Commissie en de raad.

3. De lidstaten duiden de coördinatoren voor digitale diensten aan binnen **15** maanden na ... *[datum van inwerkingtreding van deze verordening]*.

De lidstaten delen de naam van hun bevoegde autoriteit die is aangeduid als coördinator voor digitale diensten alsook informatie over hoe deze kan worden bereikt, mee aan de Commissie en de raad.

4. De **bepalingen van** de artikelen 39, **41** en **44 a** die op coördinatoren voor digitale diensten van toepassing zijn, zijn ook van toepassing op eventuele andere bevoegde instanties die de lidstaten krachtens lid 1 **van dit artikel** aanwijzen.

Artikel 39

Vereisten voor coördinatoren voor digitale diensten

1. De lidstaten verzekeren dat hun coördinatoren voor digitale diensten hun taken krachtens deze verordening op een onpartijdige, transparante en tijdige wijze uitvoeren. De lidstaten zorgen ervoor dat hun coördinatoren voor digitale diensten ***over alle nodige middelen beschikken om hun taken uit te voeren, met inbegrip van toereikende*** technische, financiële en personele middelen om ***adequaat toezicht uit te oefenen op alle aanbieders van tussenhandelsdiensten die onder hun bevoegdheid vallen. Elke lidstaat zorgt ervoor dat zijn coördinator voor digitale diensten voldoende autonomie heeft bij het beheer van zijn begroting binnen de algemene grenzen van de begroting, teneinde de onafhankelijkheid van de coördinator voor digitale diensten niet in het gedrang te brengen.***

2. Bij de uitvoering van hun taken en de uitoefening van hun bevoegdheden overeenkomstig deze verordening handelen de coördinatoren voor digitale diensten volledig onafhankelijk. Zij blijven vrij van enige externe invloed, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks, en vragen of aanvaarden geen instructies van enige andere openbare autoriteit of private partij.
3. Lid 2 *van dit artikel* doet geen afbreuk aan de taken van coördinatoren voor digitale diensten binnen het systeem van toezicht en handhaving waarin in deze verordening is voorzien, noch aan de samenwerking met andere bevoegde instanties overeenkomstig artikel 38, lid 2. Lid 2 *van dit artikel* vormt geen beletsel voor *de uitoefening van rechterlijke toetsing, noch voor evenredige verantwoordingsverplichtingen met betrekking tot de algemene activiteiten van de coördinatoren voor digitale diensten, zoals financiële uitgaven of rapportering aan de nationale parlementen, voor zover zij geen afbreuk doen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening.*

█

Artikel 41

Bevoegdheden van coördinatoren voor digitale diensten

1. Indien dit nodig is om hun taken ***krachtens deze verordening*** uit te voeren, beschikken coördinatoren voor digitale diensten **■** over de volgende onderzoeksbevoegdheden met betrekking tot het gedrag van aanbieders van tussenhandelsdiensten die onder de ***bevoegdheid*** van hun lidstaat vallen:
 - a) de bevoegdheid om van deze aanbieders, alsook van andere personen die handelen voor doeleinden die verband houden met hun handel, activiteit, ambacht of beroep en die redelijkerwijs op de hoogte kunnen zijn van informatie die verband houdt met een vermoedelijke inbreuk op deze verordening, met inbegrip van organisaties die de in artikel 28 en artikel ***59 bis, lid 2***, bedoelde controles uitvoeren, te vragen om deze informatie ***onverwijld*** te verstrekken;
 - b) de bevoegdheid om inspecties uit te voeren, ***of om een gerechtelijke instantie in hun lidstaat te verzoeken inspecties te gelasten***, in gebouwen die deze aanbieders of personen gebruiken voor doeleinden die verband houden met hun handel, zaak, ambacht of beroep, of om andere openbare instanties te vragen dit te doen, teneinde informatie met betrekking tot een vermoedelijke inbreuk in enige vorm te onderzoeken, in beslag te nemen, te kopiëren of er kopieën van te krijgen, ongeacht het opslagmedium;
 - c) de bevoegdheid om werknemers of vertegenwoordigers van die aanbieders of personen te vragen uitleg te geven bij informatie die verband houdt met een vermeende inbreuk en om de antwoorden ***met hun toestemming*** vast te leggen.

2. Indien dit nodig is om hun taken **krachtens deze verordening** uit te voeren, beschikken coördinatoren voor digitale diensten **■** over de volgende handhavingsbevoegdheden met betrekking tot aanbieders van tussenhandelsdiensten die onder de **bevoegdheid** van hun lidstaat vallen:
- a) de bevoegdheid om de door deze dienstverleners gedane toezeggingen in verband met hun naleving van deze verordening te aanvaarden en om deze toezeggingen verbindend te maken;
 - b) de bevoegdheid om de stopzetting van inbreuken te bevelen en, waar gepast, corrigerende maatregelen op te leggen die in verhouding tot de inbreuk zijn en die nodig zijn om de inbreuk te beëindigen, **of een gerechtelijke instantie in hun lidstaat te verzoeken dit te doen**;
 - c) de bevoegdheid om overeenkomstig artikel 42 geldboeten op te leggen, **of een gerechtelijke instantie in hun lidstaat te verzoeken dit te doen**, wegens niet-naleving van deze verordening, onder meer van een krachtens lid 1 **van dit artikel** uitgevaardigd **onderzoeksbevel**;
 - d) de bevoegdheid om overeenkomstig artikel 42 een dwangsom op te leggen, **of een gerechtelijke instantie in hun lidstaat te verzoeken dit te doen**, om ervoor te zorgen dat een inbreuk wordt beëindigd in overeenstemming met een krachtens punt b) van deze **alinea** uitgevaardigd bevel of wegens niet-naleving van een krachtens lid 1 **van dit artikel** uitgevaardigd **onderzoeksbevel**;

- e) de bevoegdheid om voorlopige maatregelen te nemen **of om de bevoegde nationale gerechtelijke instantie in hun lidstaat te verzoeken dit te doen**, teneinde het gevaar van ernstige schade te voorkomen.

Wat de punten c) en d) van de eerste alinea betreft, hebben de coördinatoren voor digitale diensten de in deze punten vermelde handhavingsbevoegdheden ook ten opzichte van de andere in lid 1 genoemde personen voor niet-naleving van een van de bevelen die hen krachtens dat lid zijn gegeven. Zij oefenen deze handhavingsbevoegdheden pas uit nadat zij deze andere personen tijdelijk alle relevante informatie met betrekking tot die bevelen hebben bezorgd, waaronder de van toepassing zijnde termijn, de boeten of dwangsommen die kunnen worden opgelegd voor niet-naleving en de beroepsmogelijkheden.

- 3. Indien dit nodig is voor de uitvoering van hun taken **krachtens deze verordening**, hebben coördinatoren voor digitale diensten, ten aanzien van aanbieders van tussenhandelsdiensten die onder de **bevoegdheid** van hun lidstaat vallen, wanneer alle andere bevoegdheden krachtens dit artikel om de inbreuk te beëindigen zijn uitgeput en de inbreuk blijft bestaan **of wordt herhaald** en ernstige schade veroorzaakt die niet kan worden vermeden door de uitoefening van andere bevoegdheden die beschikbaar zijn volgens Unierecht of nationaal recht, de bevoegdheid om de volgende maatregelen te nemen:
 - a) van de beheerinstantie van die aanbieders, **zonder onnodige vertraging**, eisen dat zij de situatie onderzoeken, een actieplan vaststellen en indienen met de nodige maatregelen om de inbreuk te beëindigen, verzekeren dat de aanbieder deze maatregelen neemt en rapporteren over de genomen maatregelen;

- b) indien de coördinator voor digitale diensten van mening is dat **een** aanbieder **van tussenhandelsdiensten** de vereisten **van punt a)** niet voldoende heeft nageleefd, dat de inbreuk blijft bestaan **of wordt herhaald** en ernstige schade veroorzaakt, en dat de inbreuk een **■** strafbaar feit vormt waarbij het leven of de veiligheid van personen wordt bedreigd, de bevoegde gerechtelijke instantie van **zijn** lidstaat verzoeken de toegang van afnemers van de bij de inbreuk betrokken dienst of, uitsluitend indien dit technisch niet haalbaar is, de toegang tot de online-interface van de aanbieder van tussenhandelsdiensten waarop de inbreuk plaatsvindt, tijdelijk te beperken.

Behalve wanneer hij handelt op verzoek van de Commissie als bedoeld in artikel 65, verzoekt de coördinator voor digitale diensten alvorens het in punt b) bedoelde verzoek in te dienen, belanghebbenden om schriftelijke opmerkingen in te dienen binnen een termijn van ten minste twee weken, waarin hij beschrijft welke maatregelen hij wil opleggen en wie de geadresseerde of geadresseerden van die maatregelen is of zijn. De **aanbieder van tussenhandelsdiensten**, de bedoelde geadresseerde of geadresseerden en eventuele derden met een gewettigd belang mogen aan de procedures voor de bevoegde gerechtelijke instantie deelnemen. Opgelegde maatregelen staan in verhouding tot de aard, de ernst, de herhaling en de duur van de inbreuk, zonder onnodige beperking van toegang tot wettelijke informatie door afnemers van de betrokken dienst.

De **toegangsbeperking** geldt voor een periode van vier weken, onder voorbehoud van de mogelijkheid voor de bevoegde gerechtelijke instantie om in haar bevel de coördinator voor digitale diensten toe te staan die termijn met even lange termijnen te verlengen, met een maximaal aantal verlengingen zoals bepaald door die gerechtelijke instantie. De coördinator voor digitale diensten mag de termijn uitsluitend verlengen wanneer hij, rekening houdend met de rechten en belangen van alle partijen die door **die** beperking zijn getroffen en met alle relevante omstandigheden, met inbegrip van informatie die is verstrekt door de **aanbieder van tussenhandelsdiensten**, door de geadresseerde of geadresseerden of door een derde met een gewettigd belang, van mening is dat aan elk van de volgende voorwaarden is voldaan:

- a) de **aanbieder van tussenhandelsdiensten** heeft nagelaten de nodige maatregelen te nemen om de inbreuk te beëindigen;
- b) de tijdelijke beperking beperkt de toegang tot wettige informatie door afnemers van de dienst niet onnodig, rekening houdend met het aantal getroffen afnemers en met het feit of er geschikte en onmiddellijk beschikbare alternatieven zijn.

Indien de coördinator voor digitale diensten van mening is dat aan **de voorwaarden van de punten a) en b) van de derde alinea** is voldaan maar hij de termijn krachtens de derde alinea niet verder kan verlengen, dient hij een nieuw verzoek in bij de bevoegde gerechtelijke instantie als bedoeld in punt b) van de eerste alinea.

4. De in de leden 1, 2 en 3 genoemde bevoegdheden gelden onverminderd afdeling 3.
5. De maatregelen die de coördinatoren voor digitale diensten hebben genomen in de uitoefening van hun bevoegdheden zoals vermeld in de leden 1, 2 en 3, zijn doeltreffend, ontradend en evenredig, met name rekening houdend met de aard, de ernst, de herhaling en de duur van de inbreuk of vermoedelijke inbreuk waarop deze maatregelen betrekking hebben, alsook met de economische, technische en operationele capaciteit van de betrokken aanbieder van tussenhandelsdiensten, waar relevant.
6. De lidstaten **leggen specifieke regels en procedures vast voor de** uitoefening van de bevoegdheden krachtens de leden 1, 2 en 3 **en zorgen ervoor dat elke uitoefening van die bevoegdheden** onderworpen is aan gepaste vrijwaringsmaatregelen die zijn vastgelegd in het van toepassing zijnde nationale recht, **met inachtneming van** het Handvest en met de algemene beginselen van het Unierecht. Deze maatregelen worden met name alleen genomen overeenkomstig het recht op respect voor het privéleven en de rechten van verdediging, met inbegrip van het recht om te worden gehoord en het recht op toegang tot het dossier, en onderworpen aan een doeltreffende voorziening in rechte van alle getroffen partijen.

Artikel 42

Sancties

1. De lidstaten stellen de voorschriften vast inzake de sancties die in geval van inbreuk op deze verordening door onder hun *bevoegdheid* vallende aanbieders van tussenhandelsdiensten van toepassing zijn en nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de sancties in overeenstemming met artikel 41 worden toegepast.
2. De sancties zijn doeltreffend, evenredig en afschrikkend. De lidstaten stellen de Commissie van die voorschriften en maatregelen in kennis en delen haar onverwijld alle latere wijzigingen daarvan mede.
3. De lidstaten zorgen ervoor dat het maximumbedrag van de *geldboeten* die *kunnen* worden opgelegd wegens niet-naleving van *een verplichting* die in deze verordening is vastgelegd, ■ 6 % bedraagt van de *wereldwijde* omzet van de betrokken aanbieder van tussenhandelsdiensten *in het voorgaande boekjaar*. *De lidstaten zorgen ervoor dat het maximumbedrag van de geldboete die kan worden opgelegd* wegens het verstrekken van onjuiste, onvolledige of misleidende informatie, het niet beantwoorden of niet corrigeren van onjuiste, onvolledige of misleidende informatie en het niet onderwerpen aan een inspectie ■ 1 % *bedraagt* van de inkomsten of de wereldwijde omzet van de betrokken *aanbieder of persoon in het voorgaande boekjaar*.

4. De lidstaten zorgen ervoor dat het maximumbedrag van een dwangsom ■ 5 % bedraagt van de gemiddelde dagelijkse *wereldwijde* omzet *of inkomsten* van de betrokken aanbieder van tussenhandelsdiensten in het voorgaande boekjaar, berekend vanaf de in het desbetreffende besluit vermelde datum.

Artikel 43

Het recht om een klacht in te dienen

Afnemers van de dienst, *alsmede alle in artikel 68 bedoelde organen, organisaties of verenigingen die gemachtigd zijn om namens hen de door deze verordening verleende rechten uit te oefenen*, hebben het recht om een klacht in te dienen tegen aanbieders van tussenhandelsdiensten wegens vermeende inbreuk op deze verordening bij de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat waar de afnemer *zich bevindt* of gevestigd is. *Tijdens deze procedure hebben beide partijen het recht om te worden gehoord en passende informatie te ontvangen over de stand van zaken in verband met de klacht, in overeenstemming met het nationaal recht.* De coördinator voor digitale diensten beoordeelt de klacht en stuurt deze, indien gepast, door naar de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging, *samen met een advies indien dit wenselijk wordt geacht.* Indien de klacht onder de verantwoordelijkheid van een andere bevoegde autoriteit in haar lidstaat valt, stuurt de coördinator voor digitale diensten die de klacht ontvangt, deze door naar die autoriteit.

Artikel 43 bis

Schadevergoeding

Afnemers van de dienst hebben het recht om voor alle schade of verliezen die zij hebben geleden als gevolg van een inbreuk door aanbieders van tussenhandelsdiensten op de verplichtingen uit hoofde van deze verordening, schadevergoeding te eisen van die aanbieders overeenkomstig het Unierecht en het nationale recht.

Artikel 44

Activiteitenverslag

1. Coördinatoren voor digitale diensten stellen een jaarverslag op over hun activiteiten in het kader van deze verordening, **met daarin onder meer het aantal ontvangen klachten overeenkomstig artikel 43 en een overzicht van het daaraan gegeven gevolg. Deze verslagen kunnen indien van toepassing door bevoegde nationale instanties verstrekte informatie bevatten. De coördinatoren voor digitale diensten stellen de jaarverslagen in een machineleesbaar formaat** ter beschikking van het publiek, **onverminderd de toepasselijke regels inzake vertrouwelijke informatie overeenkomstig artikel 66 bis**, en delen deze mee aan de Commissie en de raad.
2. Het jaarverslag **bevat daarnaast** de volgende gegevens:
 - a) het aantal en het onderwerp van de bevelen om op te treden tegen illegale inhoud en de bevelen om informatie te verstrekken die zijn uitgevaardigd in overeenstemming met de artikelen 8 en 9 door een nationale gerechtelijke of administratieve autoriteit van de lidstaat van de betrokken coördinator voor digitale diensten;
 - b) de gevolgen die aan deze bevelen zijn gegeven, zoals meegedeeld aan de coördinator voor digitale diensten overeenkomstig de artikelen 8 en 9.

3. Indien een lidstaat overeenkomstig artikel 38 meerdere bevoegde autoriteiten heeft aangewezen, zorgt hij ervoor dat de coördinator voor digitale diensten één verslag opstelt over de activiteiten van alle bevoegde autoriteiten en dat de coördinator voor digitale diensten van de andere betrokken bevoegde autoriteiten alle relevante informatie en ondersteuning ontvangt die daarvoor nodig is.

Afdeling 1 bis

Bevoegdheden, gecoördineerd onderzoek en coherentiemechanismen

Artikel 44 bis

Bevoegdheden

1. *De lidstaat waarin de hoofdvestiging van de aanbieder van tussenhandelsdiensten is gevestigd, is exclusief bevoegd voor het toezicht op en de handhaving van de bepalingen van deze verordening, met uitzondering van de in de leden 1 bis, 1 ter en 1 quater bedoelde bevoegdheden.*
- 1 bis. *De Commissie is exclusief bevoegd voor de bepalingen van afdeling 4 van hoofdstuk III van deze verordening.*
- 1 ter. *De Commissie is bevoegd voor het toezicht op en de handhaving van de bepalingen, met uitzondering van die van afdeling 4 van hoofdstuk III, met betrekking tot aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines.*

- 1 quater. Voor zover de Commissie geen procedure voor dezelfde inbreuk heeft ingeleid, is de lidstaat waar zich de hoofdvestiging van een aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine bevindt bevoegd voor het toezicht en de handhaving ten aanzien van die aanbieders wat de bepalingen van deze verordening betreft, met uitzondering van die van afdeling 4 van hoofdstuk III.*
- 1 quinquies. De lidstaten en de Commissie werken nauw samen bij het toezicht op en de handhaving van de bepalingen van deze verordening.*
- 2. Met betrekking tot aanbieders van tussenhandelsdiensten die geen vestiging in de EU hebben, is overeenkomstig lid 1 en lid 1 ter van dit artikel de lidstaat waar zijn wettelijke vertegenwoordiger verblijft of is gevestigd dan wel de Commissie, naargelang het geval, bevoegd voor het toezicht op en de handhaving van de desbetreffende bepalingen van deze verordening.*
- 3. Indien een aanbieder van tussenhandelsdiensten geen wettelijke vertegenwoordiger overeenkomstig artikel 11 aanduidt, beschikken in overeenstemming met dit artikel alle lidstaten en, in het geval van een aanbieder van zeer grote onlineplatforms of van zeer grote onlinezoekmachines, de Commissie, over die bevoegdheden.*

Indien een coördinator voor digitale diensten voornemens is zijn bevoegdheden krachtens dit lid uit te oefenen, stelt hij alle andere coördinatoren voor digitale diensten en de Commissie hiervan in kennis en zorgt hij ervoor dat de toepasselijke waarborgen waarin het Handvest voorziet, in acht worden genomen, met name om te voorkomen dat hetzelfde gedrag meer dan één keer wordt bestraft met betrekking tot de schending van de in deze verordening vastgelegde verplichtingen. Indien de Commissie voornemens is haar bevoegdheden krachtens dit lid uit te oefenen, stelt zij alle andere coördinatoren voor digitale diensten hiervan in kennis. Na kennisgeving overeenkomstig dit lid leiden andere lidstaten geen procedure in voor dezelfde inbreuk als die welke in de kennisgeving wordt genoemd.

Artikel 44 ter

Wederzijdse bijstand

- 1. De coördinatoren voor digitale diensten en de Commissie werken nauw samen en verstrekken elkaar wederzijdse bijstand teneinde deze verordening op een consistente en efficiënte wijze toe te passen. Wederzijdse bijstand bestaat met name in, onder meer, informatie-uitwisseling overeenkomstig dit artikel en de verplichting van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging om alle coördinatoren voor digitale diensten van de plaats van bestemming, de raad en de Commissie in kennis te stellen van de instelling van een onderzoek en het voornemen om een definitief besluit, met inbegrip van de beoordeling ervan, te nemen ten aanzien van een specifieke aanbieder van tussenhandelsdiensten.*
- 2. Indien dit nodig is voor een onderzoek kan de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging andere coördinatoren voor digitale diensten verzoeken de specifieke informatie over een specifieke aanbieder van tussenhandelsdiensten te verstrekken waarover zij beschikken, of hun onderzoeksbevoegdheden overeenkomstig artikel 41, lid 1, uit te oefenen met betrekking tot specifieke informatie die zich in hun lidstaat bevindt. Indien wenselijk kan de coördinator voor digitale diensten die het verzoek ontvangt daarbij andere bevoegde instanties of andere overheidsinstellingen van de lidstaat in kwestie betrekken.*

3. De coördinator voor digitale diensten die een verzoek overeenkomstig lid 2 ontvangt, geeft er gevolg aan en stelt de coördinator voor digitale diensten van vestiging zonder onnodige vertraging en niet later dan twee maanden na ontvangst van het verzoek in kennis van de genomen maatregelen, tenzij:

- a) de reikwijdte of het voorwerp van het verzoek onvoldoende is beschreven, niet gerechtvaardigd of niet evenredig is ten aanzien van de onderzoeksdoelen; of**
- b) noch de aangezochte coördinator voor digitale diensten, noch andere bevoegde instanties of overheidsinstanties van die lidstaat over de verzochte informatie beschikken of daar toegang toe kunnen krijgen; of**
- c) niet aan het verzoek kan worden voldaan zonder inbreuk te maken op de Uniewetgeving of nationale wetgeving.**

De coördinator voor digitale diensten die het verzoek ontvangt rechtvaardigt zijn weigering door binnen de in de eerste alinea vastgestelde termijn een met redenen omkleed antwoord te geven.

Artikel 45

Grensoverschrijdende samenwerking tussen coördinatoren voor digitale diensten

1. ***Tenzij de Commissie een onderzoek naar dezelfde vermeende inbreuk heeft geopend, kan*** een coördinator voor digitale diensten ***van de plaats van bestemming*** die redenen heeft om te vermoeden dat een aanbieder van een tussenhandelsdienst deze verordening heeft geschonden ***op een wijze dat dit negatieve gevolgen heeft voor afnemers van de dienst in de lidstaat van die coördinator voor digitale diensten***, de coördinator voor digitale diensten ***van de plaats van vestiging*** verzoeken de zaak te beoordelen en de nodige onderzoeks- en handhavingsmaatregelen te nemen om de naleving van deze verordening te waarborgen.
- 1 bis.*** ***Tenzij de Commissie een onderzoek naar dezelfde vermeende inbreuk heeft geopend, kan de raad, op verzoek van ten minste drie coördinatoren voor digitale diensten van de plaats van bestemming overeenkomstig artikel 48, lid 3, die redenen hebben*** om te vermoeden dat een ***bepaalde*** aanbieder van tussenhandelsdiensten deze verordening heeft geschonden op een wijze ***dat dit negatieve gevolgen heeft voor afnemers van de dienst in hun*** lidstaten, de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging ***verzoeken*** de zaak te beoordelen en de nodige onderzoeks- en handhavingsmaatregelen te nemen om de naleving van deze verordening te waarborgen.
2. Een verzoek of aanbeveling op grond van ***de leden 1 of 1 bis wordt naar behoren gemotiveerd en*** bevat ten minste de volgende vermeldingen:
 - a) het contactpunt van de betrokken aanbieder van tussenhandelsdiensten optreedt, zoals bedoeld in artikel 10;

- b) een beschrijving van de relevante feiten, de betreffende bepalingen van deze verordening en de redenen waarom de coördinator voor digitale diensten die het verzoek heeft verzonden, of de raad, vermoedt dat de aanbieder deze verordening heeft geschonden, **met inbegrip van een beschrijving van de negatieve gevolgen van de vermeende inbreuk**;
 - c) alle andere informatie die de coördinator voor digitale diensten die het verzoek heeft verzonden, of de raad, relevant acht, met inbegrip van, indien van toepassing, informatie die op eigen initiatief is verzameld of suggesties voor specifieke onderzoeks- of handhavingsmaatregelen die moeten worden genomen, waaronder voorlopige maatregelen.
3. De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging houdt zoveel mogelijk rekening met het verzoek of de aanbeveling op grond van lid 1 **van dit artikel**. Indien hij van mening is dat hij over onvoldoende informatie beschikt om gevolg te geven aan het verzoek of de aanbeveling en redenen heeft om aan te nemen dat de coördinator voor digitale diensten die het verzoek heeft verzonden, of de raad, aanvullende informatie zou kunnen verstrekken, kan hij om deze informatie verzoeken **overeenkomstig artikel 44 b, dan wel een gezamenlijk onderzoek starten op grond van artikel 46, lid 1, waarbij ten minste de verzoekende coördinator voor digitale diensten wordt betrokken**. De in lid 4 **van dit artikel** vastgelegde termijn wordt gestuit totdat deze aanvullende informatie is verstrekt **of de uitnodiging om deel te nemen aan het gezamenlijke onderzoek wordt geweigerd**.

4. De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging deelt, zonder onnodige vertraging en in elk geval niet later dan twee maanden na ontvangst van het verzoek of de aanbeveling *overeenkomstig de leden 1 en 1 bis*, de beoordeling van de vermeende inbreuk ■ mee aan de coördinator voor digitale diensten die het verzoek heeft verzonden *en* aan de raad, samen met een toelichting van eventuele onderzoeks- of handhavingsmaatregelen die in verband daarmee zijn genomen of worden overwogen om de naleving van deze verordening te waarborgen.

■

Artikel 45 bis

Raadpleging van de Commissie

1. *Bij gebreke van een mededeling* binnen de in *artikel 45, lid 4, vastgestelde termijn of indien de raad het niet eens is met de beoordeling of de overeenkomstig artikel 45, lid 4, genomen of overwogen maatregelen, dan wel in de in artikel 46, lid 3, bedoelde gevallen, kan de raad* de zaak voorleggen aan de Commissie en alle relevante informatie verstrekken. Die informatie omvat ten minste het verzoek dat of de aanbeveling die naar de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging is gestuurd, *de beoordeling ervan door die coördinator voor digitale diensten, de redenen van het verschil van mening en alle aanvullende informatie ter ondersteuning van de verwijzing.*

2. De Commissie beoordeelt de zaak binnen *twee* maanden na de verwijzing van de zaak overeenkomstig lid *1*, na raadpleging van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging. ■
3. Indien de Commissie op grond van lid 2 *van dit artikel* van mening is dat de beoordeling of de op grond van *artikel 45, lid 4*, genomen of overwogen onderzoeks- of handhavingsmaatregelen *ontoereikend zijn om de doeltreffende handhaving ervan te waarborgen of anderszins* onverenigbaar zijn met deze verordening, *stelt* zij de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging en de raad *in kennis van haar standpunt en verzoekt zij de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging de zaak opnieuw te bezien.*

De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging neemt de nodige onderzoeks- of handhavingsmaatregelen om de naleving van deze verordening te waarborgen, en houdt daarbij zoveel mogelijk rekening met het standpunt en het verzoek om herziening van de Commissie. De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging stelt de Commissie en de coördinator voor digitale diensten of de raad die actie heeft ondernomen overeenkomstig artikel 45, lid 1, in kennis van de maatregelen die binnen twee maanden na dat verzoek om herziening zijn genomen.

Artikel 46

Gezamenlijke onderzoeken ■

1. ***De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging kan gezamenlijke onderzoeken starten en leiden, met deelname van een of meer andere coördinatoren voor digitale diensten:***
 - a) ***op eigen initiatief, om een vermeende inbreuk op deze verordening door een bepaalde aanbieder van tussenhandelsdiensten in verscheidene lidstaten te onderzoeken, met deelname van de betrokken coördinatoren voor digitale diensten; of***
 - b) ***op aanbeveling van de raad naar aanleiding van een verzoek overeenkomstig artikel 48, lid 3, van ten minste drie coördinatoren voor digitale diensten die beweren een redelijk vermoeden te hebben dat een bepaalde aanbieder van tussenhandelsdiensten inbreuk heeft gemaakt en dit nadelige gevolgen heeft voor afnemers van de dienst in hun lidstaten, met deelname van de betrokken coördinatoren voor digitale diensten.***

2. ***Coördinatoren voor digitale diensten die aantonen een rechtmatig belang te hebben bij deelname aan een gezamenlijk onderzoek overeenkomstig lid 1, kunnen hierom verzoeken. Het gezamenlijk onderzoek wordt afgesloten binnen drie maanden te rekenen vanaf het moment waarop het wordt gestart, tenzij anders overeengekomen door de deelnemers.***

De coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging deelt zijn voorlopige standpunt over de vermeende inbreuk uiterlijk een maand na afloop van de in de eerste alinea vermelde termijn mee aan alle coördinatoren voor digitale diensten, de Commissie en de raad. In zijn voorlopige standpunt houdt hij rekening met de inzichten van alle overige coördinatoren voor digitale diensten die aan het gezamenlijke onderzoek hebben deelgenomen. Indien van toepassing bevat het voorlopige standpunt tevens de overwogen handhavingsmaatregelen.

3. *De raad kan de zaak voorleggen aan de Commissie overeenkomstig artikel 45 bis, indien:*
- a) *de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging zijn voorlopige standpunt niet binnen de in lid 2 vastgelegde termijn heeft meegedeeld;*
 - b) *de raad het wezenlijk oneens is met het door de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging meegedeelde voorlopig standpunt; of*
 - c) *de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging geen gezamenlijk onderzoek heeft gestart naar aanleiding van de aanbeveling van de raad overeenkomstig lid 1, punt b.*

4. *Tijdens het gezamenlijke onderzoek werken de coördinatoren voor digitale diensten te goeder trouw samen, en houden zij rekening met de aanwijzingen van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging en, indien van toepassing, de aanbeveling van de raad. De coördinatoren voor digitale diensten van de plaats van bestemming die deelnemen aan het gezamenlijk onderzoek kunnen, op verzoek of na raadpleging van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging, hun in artikel 41, lid 1, bedoelde onderzoeksbevoegdheden uitoefenen ten aanzien van de aanbieders van tussenhandelsdiensten die betrokken zijn bij de vermeende inbreuk, wat betreft informatie en gebouwen die zich op hun grondgebied bevinden.*

Afdeling 2

Europese Raad voor digitale diensten

Artikel 47

Europese Raad voor digitale diensten

1. Er wordt een onafhankelijke adviesgroep van coördinatoren voor digitale diensten opgericht voor het toezicht op aanbieders van tussenhandelsdiensten, genaamd “Europese Raad voor digitale diensten” (de “raad”).
2. De raad adviseert de coördinatoren voor digitale diensten en de Commissie in overeenstemming met deze verordening om de volgende doelstellingen te behalen:
 - a) bijdragen aan de consequente toepassing van deze verordening en effectieve samenwerking tussen de coördinatoren voor digitale diensten enerzijds en de Commissie anderzijds met betrekking tot aangelegenheden die onder deze verordening vallen;

- b) het coördineren van en bijdragen aan de begeleiding en analyse van de Commissie en de coördinatoren voor digitale diensten en andere bevoegde autoriteiten over nieuwe kwesties op de interne markt met betrekking tot aangelegenheden die onder deze verordening vallen;
- c) het bijstaan van de coördinatoren voor digitale diensten en de Commissie bij het toezicht op zeer grote onlineplatforms.

Artikel 48

Organisatiestructuur van de raad

1. De raad is samengesteld uit de coördinatoren voor digitale diensten, die worden vertegenwoordigd door hoge ambtenaren. Indien het nationale recht hierin voorziet, **kunnen** andere bevoegde autoriteiten die naast de coördinator voor digitale diensten met specifieke operationele verantwoordelijkheden voor de toepassing en handhaving van deze verordening zijn belast, deelnemen aan de raad. Andere nationale autoriteiten kunnen voor de bijeenkomsten worden uitgenodigd als de besproken onderwerpen relevant zijn voor hen.

1 bis. De raad wordt voorgezeten door de Commissie. De Commissie roept de vergaderingen bijeen en stelt de agenda op in overeenstemming met de taken van de raad uit hoofde van deze verordening conform het reglement van orde ervan. Indien de raad wordt verzocht een aanbeveling uit hoofde van deze verordening vast te stellen, stelt hij het verzoek onmiddellijk ter beschikking van de andere coördinatoren voor digitale diensten via het in artikel 67 beschreven systeem voor informatie-uitwisseling.

2. Elke lidstaat heeft één stem. De Commissie heeft geen stemrecht.

De raad stelt zijn besluiten bij gewone meerderheid vast. ***Wat de in artikel 27 bis bedoelde aanbeveling betreft, vindt de stemming plaats binnen 48 uur na het verzoek van de voorzitter van de raad.***

4. De Commissie biedt administratieve en analytische ondersteuning voor de activiteiten van de raad op grond van deze verordening.

5. De raad kan deskundigen en waarnemers uitnodigen om zijn vergaderingen bij te wonen, en kan samenwerken met andere organen, bureaus, agentschappen en adviesgroepen van de Unie, en in voorkomend geval met externe deskundigen. De raad maakt de resultaten van deze samenwerking openbaar.

5 bis. De raad kan in voorkomend geval belanghebbenden raadplegen en maakt de resultaten van die raadpleging openbaar.

6. De raad stelt zijn reglement van orde vast na goedkeuring door de Commissie.

Artikel 49

Taken van de raad

1. Wanneer dit nodig is om de doelstellingen van artikel 47, lid 2, te verwezenlijken, voert de raad met name de volgende taken uit:
 - a) ondersteunen van de coördinatie van gezamenlijke onderzoeken;
 - b) ondersteunen van de bevoegde instanties bij de analyse van verslagen en resultaten van controles van zeer grote onlineplatforms *of van zeer grote onlinezoekmachines*, die overeenkomstig deze verordening moeten worden doorgegeven;
 - c) overeenkomstig deze verordening uitbrengen van standpunten, aanbevelingen of adviezen aan coördinatoren voor digitale diensten, *met name rekening houdend met de vrijheid van aanbieders van tussenhandelsdiensten om diensten te verrichten*;
 - d) de Commissie adviseren om de in artikel 51 bedoelde maatregelen te nemen en **■** adviezen aan te nemen *betreffende zeer grote onlineplatforms of* zeer grote *onlinezoekmachines* in overeenstemming met deze verordening;

- e) ondersteunen en bevorderen van de ontwikkeling en uitvoering van Europese normen, richtsnoeren, verslagen, sjablonen en gedragscodes, ***in nauwe samenwerking met de relevante belanghebbenden***, zoals bepaald in deze verordening, ***onder meer door standpunten, aanbevelingen of adviezen uit te brengen over aangelegenheden die verband houden met artikel 34***, en signaleren van opkomende kwesties met betrekking tot aangelegenheden die onder deze verordening vallen.
2. Coördinatoren voor digitale diensten en, ***indien van toepassing, andere*** bevoegde autoriteiten die de aan hen gerichte adviezen, verzoeken of aanbevelingen die door de raad zijn goedgekeurd, niet opvolgen, vermelden bij de rapportage op grond van deze verordening of bij het nemen van hun relevante besluiten, naargelang het geval, de redenen voor deze keuze, ***met inbegrip van een verklaring over de onderzoeken, acties en maatregelen die zij hebben uitgevoerd***.

Afdeling 3

Toezicht, onderzoek, handhaving en monitoring met betrekking tot *aanbieders van* zeer grote onlineplatforms *en van zeer grote onlinezoekmachines*

Artikel 49 bis

Ontwikkelen van deskundigheid en capaciteiten

De Commissie ontwikkelt, in samenwerking met de coördinatoren voor digitale diensten en de raad, deskundigheid en capaciteiten op het niveau van de Unie, onder meer door waar toepasselijk personeel uit de lidstaten te detacheren, en coördineert de beoordeling van systemische en opkomende punten van zorg in de hele Unie betreffende zeer grote onlineplatforms of zeer grote onlinezoekmachines, voor zover deze punten verband houden met aangelegenheden die onder deze verordening vallen. De Commissie kan de coördinator voor digitale diensten, de raad en andere organen van de Unie met relevante deskundigheid vragen hun beoordeling van systemische en opkomende punten van zorg in de hele Unie in het kader van deze verordening te staven. De lidstaten werken samen met de Commissie via hun respectieve coördinatoren voor digitale diensten en, in voorkomend geval, andere bevoegde instanties, onder meer door hun deskundigheid en capaciteiten ter beschikking te stellen.

Artikel 50

Handhaving van verplichtingen van aanbieders van zeer grote onlineplatforms *en van zeer grote onlinezoekmachines*

1. *Teneinde te kunnen onderzoeken of de in deze verordening vastgelegde verplichtingen worden nageleefd door aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines, kan de Commissie de in deze afdeling vastgelegde onderzoeksbevoegdheden uitoefenen, zelfs voordat zij een procedure krachtens artikel 51, lid 2, inleidt. Zij kan deze bevoegdheden uitoefenen op eigen initiatief of naar aanleiding van een verzoek overeenkomstig lid 2 van dit artikel.*

█

2. *Indien een coördinator voor digitale diensten redenen heeft om te vermoeden dat een aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine de bepalingen van afdeling 4 van hoofdstuk III, of systematisch om het even welke bepalingen van deze verordening, heeft geschonden op een wijze die ernstige gevolgen voor de afnemers van de dienst in zijn lidstaat heeft, kan hij bij de Commissie een verzoek indienen om de zaak te beoordelen via het in artikel 67 bedoelde systeem voor informatie-uitwisseling.*
3. *Een verzoek op grond van lid 2 wordt naar behoren gemotiveerd en bevat ten minste de volgende vermeldingen:*
 - a) *het contactpunt van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine in kwestie, zoals bedoeld in artikel 10;*
 - b) *een beschrijving van de relevante feiten, de betreffende bepalingen van deze verordening en de redenen waarom de coördinator voor digitale diensten die het verzoek heeft verzonden vermoedt dat de aanbieder deze verordening heeft geschonden, met inbegrip van een beschrijving van de feiten waaruit blijkt dat de vermeende inbreuk van systemische aard is;*
 - c) *alle overige informatie die de coördinator voor digitale diensten die het verzoek heeft verzonden relevant acht, in voorkomend geval ook op eigen initiatief verzamelde informatie.*

█

Artikel 51

De inleiding van procedures door de Commissie en samenwerking bij onderzoeken

1. De Commissie **■** kan een procedure inleiden met het oog op de mogelijke vaststelling van besluiten op grond van de artikelen 58 en 59 met betrekking tot het relevante gedrag van ***de aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine die er door de Commissie van wordt verdacht inbreuk te hebben gemaakt op bepalingen van deze verordening.***
■
2. Indien de Commissie besluit een procedure overeenkomstig lid 1 van dit artikel in te leiden, stelt zij alle coördinatoren voor digitale diensten ***en de raad via het in artikel 67 bedoelde systeem voor informatie-uitwisseling daarvan in kennis, alsook de betrokken aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine.***

■ De *coördinatoren* voor digitale diensten *verstrekken aan de Commissie, zonder onnodige vertraging nadat zij in kennis zijn gesteld van het inleiden van de procedure, alle informatie waarover zij beschikken over de inbreuk in kwestie.*

De inleiding van een procedure door de Commissie overeenkomstig lid 1 van dit artikel ontslaat de coördinator voor digitale diensten of eventueel elke bevoegde instantie van zijn c.q. haar bevoegdheid om toezicht te houden op en de naleving af te dwingen van de in deze verordening overeenkomstig artikel 44 bis, lid 1 c, opgelegde verplichtingen.

3. *Bij de uitoefening van haar onderzoeksbevoegdheden in het kader van deze verordening kan de Commissie verzoeken om de individuele of gezamenlijke steun van de bij de vermeende inbreuk betrokken coördinatoren voor digitale diensten, met inbegrip van de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging. De coördinator voor digitale diensten die een dergelijk verzoek heeft ontvangen en iedere andere bevoegde instantie die er door de coördinator voor digitale diensten bij betrokken is, werken tijdig en loyaal samen met de Commissie en hebben het recht om hun in artikel 41, lid 1, bedoelde onderzoeksbevoegdheden uit te oefenen ten aanzien van het zeer grote onlineplatform of de zeer grote onlinezoekmachine in kwestie, wat betreft informatie, personen en bedrijfsruimten die zich op het grondgebied van hun lidstaat bevinden en in overeenstemming met het verzoek.*

■

4. De *Commissie verstrekt de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging en de raad alle relevante informatie over de uitoefening van de in de artikelen 52 tot en met 57 bedoelde bevoegdheden, evenals haar voorlopige bevindingen zoals bedoeld in artikel 63, lid 1. De raad deelt zijn standpunt over die voorlopige bevindingen met de Commissie binnen een overeenkomstig artikel 63, lid 2, vastgestelde redelijke termijn. De Commissie houdt in haar besluit zoveel mogelijk rekening met het standpunt van de raad.*

Artikel 52

Verzoeken om inlichtingen

1. Om de taken uit te voeren die haar krachtens deze afdeling zijn toegewezen, kan de Commissie met een eenvoudig verzoek of bij besluit eisen dat de betrokken *aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine*, evenals alle andere *natuurlijke personen of rechtspersonen* die handelen voor doeleinden die verband houden met hun handel, bedrijf, ambacht of beroep en die redelijkerwijs op de hoogte kunnen zijn van informatie met betrekking tot de vermoedelijke inbreuk **■**, met inbegrip van organisaties die de in artikel 28 en artikel *50, lid 2*, bedoelde controles uitvoeren, dergelijke informatie binnen een redelijke termijn verstrekken.

2. Bij het toezenden van een eenvoudig verzoek om informatie aan de betrokken ***aanbieder van het*** zeer grote onlineplatform ***of van de zeer grote onlinezoekmachine***, dan wel aan een andere persoon als bedoeld in ***lid 1 van dit artikel***, vermeldt de Commissie de rechtsgrond voor en het doel van het verzoek, geeft zij aan welke informatie wordt gevraagd, bepaalt zij de termijn waarbinnen de informatie moet worden verstrekt en stelt zij de in artikel 59 bedoelde ***geldboeten*** voor het aanleveren van onjuiste, ***onvolledige*** of misleidende informatie vast.
3. Indien de Commissie van de betrokken ***aanbieder van het*** zeer grote onlineplatform ***of van de zeer grote onlinezoekmachine***, dan wel van een andere persoon als bedoeld in ***lid 1 van dit artikel***, informatie verlangt door middel van een besluit, vermeldt zij de rechtsgrond voor en het doel van het verzoek, geeft zij aan welke informatie wordt gevraagd en bepaalt zij de termijn waarbinnen de informatie moet worden verstrekt. Zij vermeldt ook de in artikel 59 bedoelde ***geldboeten*** en vermeldt de in artikel 60 bedoelde dwangsommen of legt deze dwangsommen op. Het besluit wijst voorts op het recht bij het Hof van Justitie van de Europese Unie beroep tegen het besluit in te stellen.

4. De eigenaren van het betrokken zeer grote onlineplatform *of van de betrokken zeer grote onlinezoekmachine*, dan wel een andere persoon als bedoeld in *lid 1*, of hun vertegenwoordigers en, in het geval van rechtspersonen, bedrijven of firma's, of indien ze geen rechtspersoonlijkheid hebben, de personen die gemachtigd zijn om hen krachtens de wet of hun statuten te vertegenwoordigen, verstrekken de gevraagde informatie namens de betrokken *aanbieder van het* zeer grote onlineplatform *of van de zeer grote onlinezoekmachine*, dan wel namens een andere persoon als bedoeld in *lid 1*. Naar behoren gemachtigde advocaten kunnen namens hun cliënten de verlangde informatie verstrekken. De cliënten blijven volledig aansprakelijk indien de verstrekte informatie onvolledig, onjuist of misleidend is.
5. Op verzoek van de Commissie verstrekken de coördinatoren voor digitale diensten en andere bevoegde autoriteiten de Commissie alle inlichtingen die zij nodig heeft om de haar onder deze afdeling opgedragen taken te vervullen.

5 bis. *Na het versturen van het eenvoudige verzoek of het in lid 1 van dit artikel bedoelde besluit, zendt de Commissie zonder onnodige vertraging een afschrift daarvan toe aan de coördinatoren voor digitale diensten, via het in artikel 67 bedoelde systeem voor informatie-uitwisseling.*

Artikel 53

Bevoegdheid om te horen en verklaringen af te nemen

- 1.** Om de taken uit te voeren die haar krachtens deze afdeling zijn toegewezen, kan de Commissie een natuurlijke of rechtspersoon horen die ermee instemt te worden gehoord om informatie te verzamelen over het onderwerp van een onderzoek met betrekking tot de vermeende inbreuk. ***De Commissie heeft het recht om dit gesprek met passende technische middelen vast te leggen.***
- 2.** ***Indien het in lid 1 bedoelde gesprek elders plaatsvindt dan op het terrein van de Commissie, stelt zij de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat waar het gesprek plaatsvindt daarvan in kennis. Indien de coördinator voor digitale diensten hierom verzoekt, mogen de functionarissen van deze coördinator de functionarissen en andere begeleidende personen die door de Commissie zijn gemachtigd om het gesprek te voeren, bijstaan.***

Artikel 54

Bevoegdheid om inspecties **■** uit te voeren

1. Om de taken uit te voeren die haar krachtens deze afdeling zijn toegewezen, kan de Commissie **alle nodige** inspecties uitvoeren in de gebouwen van **de betrokken aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine in kwestie** of van een andere persoon als bedoeld in artikel 52, lid 1.
- 1 bis. De functionarissen en andere begeleidende personen die door de Commissie gemachtigd zijn om een inspectie te verrichten, zijn bevoegd om:*
 - a) *alle lokalen, terreinen en vervoermiddelen van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform, de zeer grote onlinezoekmachine of de andere persoon in kwestie te betreden;*
 - b) *de boeken en alle andere bescheiden betreffende de levering van de betrokken dienst, ongeacht de aard van de drager ervan, te controleren;*
 - c) *afschriften of uittreksels, in welke vorm dan ook, van die boeken en andere bescheiden te maken of verkrijgen;*
 - d) *verlangend dat de aanbieder van het zeer grote onlineplatform of de zeer grote onlinezoekmachine of de andere betrokken persoon toegang verschaft tot en uitleg geeft over zijn organisatie, werking, IT-systemen, algoritmen, gegevensverwerking en zakelijke gedragingen, en de gegeven toelichtingen te registreren of documenteren;*

- e) *ruimten die gebruikt worden voor doeleinden in verband met de handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform, de zeer grote onlinezoekmachine of de andere persoon in kwestie, evenals boeken of andere bescheiden, voor de duur van en zover vereist voor de inspectie te verzegelen;*
- f) *vertegenwoordigers of personeelsleden van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform, de zeer grote onlinezoekmachine of de andere persoon in kwestie te verzoeken om toelichting bij feiten of documenten die verband houden met het voorwerp en het doel van de inspectie, en om hun antwoorden vast te leggen;*
- g) *vragen te richten tot vertegenwoordigers of personeelsleden in verband met het voorwerp en het doel van de inspectie, en om hun antwoorden vast te leggen.*

2. **■** Inspecties kunnen **■** worden uitgevoerd met de hulp van controleurs of deskundigen die overeenkomstig artikel 57, lid 2, door de Commissie zijn aangewezen, *en van de coördinator voor digitale diensten of andere bevoegde nationale instanties van de lidstaat op het grondgebied waar de inspectie wordt verricht.*

- 2 bis. De door de Commissie tot het verrichten van een inspectie gemachtigde functionarissen en andere begeleidende personen oefenen hun bevoegdheden uit op vertoon van een schriftelijke machtiging waarin het voorwerp en het doel van de inspectie worden vermeld, alsook de in de artikelen 59 en 60 bedoelde sancties ingeval de gevraagde boeken of andere bescheiden in verband met de verlening van de betrokken dienst niet volledig worden getoond of de antwoorden op de overeenkomstig lid 2 van dit artikel gestelde vragen onjuist, onvolledig of misleidend zijn. De Commissie stelt de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de inspectie zal worden verricht, geruime tijd vóór de inspectie hiervan in kennis.*
3. Tijdens inspecties **■** kunnen *door de Commissie gemachtigde functionarissen of andere begeleidende personen, controleurs en deskundigen die zijn aangewezen door de Commissie, evenals de coördinator voor digitale diensten of andere bevoegde instanties van de lidstaat op het grondgebied waar de inspectie wordt verricht, eisen dat de betrokken aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine, dan wel andere betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen, uitleg geven over de organisatie, de werking, het IT-systeem, de algoritmen, de gegevensverwerking en het zakelijk gedrag ervan, en vragen stellen aan personeelsleden op sleutelposities.*

4. ***De aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine, dan wel de andere natuurlijke of rechtspersoon in kwestie, moet zich onderwerpen aan een inspectie*** ■ die bij besluit van de Commissie is gelast. In het besluit wordt vermeld wat het voorwerp en het doel van ***de inspectie*** zijn en op welke datum de inspectie een aanvang neemt, en wordt gewezen op de sancties bedoeld in de artikelen 59 en 60, alsook op het recht om bij het Hof van Justitie van de Europese Unie beroep tegen het besluit in te stellen. ***Alvorens een dergelijk besluit te nemen, raadpleegt de Commissie de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de inspectie zal worden verricht.***
5. ***De functionarissen van de coördinator voor digitale diensten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de inspectie moet worden uitgevoerd en andere door hem gemachtigde of benoemde personen verlenen op verzoek van die instantie of van de Commissie actief bijstand aan de functionarissen en andere begeleidende personen die door de Commissie in verband met de inspectie zijn gemachtigd. Daartoe beschikken zij over de in lid 1 a genoemde bevoegdheden.***
6. ***Indien de functionarissen en andere begeleidende personen die door de Commissie zijn gemachtigd constateren dat de aanbieder van het zeer grote onlineplatform, de zeer grote onlinezoekmachine of de andere persoon in kwestie zich tegen een uit hoofde van dit artikel gelaste inspectie verzet, verleent de lidstaat op het grondgebied waarvan de inspectie moet worden uitgevoerd de functionarissen of andere begeleidende personen, op hun verzoek en overeenkomstig het nationale recht van de lidstaat, de nodige bijstand, met inbegrip van door een bevoegde handhavingsinstantie genomen dwangmaatregelen, indien toepasselijk in het kader van dat nationale recht, om hen in staat te stellen de inspectie te verrichten.***

7. *Indien het nationale recht van de betrokken lidstaat voorschrijft dat voor de in lid 6 bedoelde bijstand de toestemming van een nationale rechterlijke instantie vereist is, wordt die toestemming gevraagd door de coördinator voor digitale diensten van die lidstaat, op verzoek van de functionarissen en andere begeleidende personen die door de Commissie zijn gemachtigd. Die toestemming kan ook bij wijze van voorzorgsmaatregel worden gevraagd.*
8. *Indien om toestemming als bedoeld in lid 7 wordt gevraagd, toetst de nationale rechterlijke instantie waarbij de zaak aanhangig is het besluit van de Commissie op zijn authenticiteit en gaat zij na of de voorgenomen dwangmaatregelen niet willekeurig zijn noch buitensporig in verhouding tot het voorwerp van de onderzoeken. Bij het uitvoeren van dergelijke controles kan de nationale rechterlijke instantie de Commissie rechtstreeks of via de coördinator voor digitale diensten van de betrokken lidstaat om nadere uitleg verzoeken, met name over de redenen die de Commissie heeft om aan te nemen dat inbreuk is gepleegd op deze verordening, alsook over de ernst van de vermeende inbreuk en over de aard van de betrokkenheid van de aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine, dan wel de andere persoon in kwestie. De nationale rechterlijke instantie mag evenwel niet de noodzakelijkheid van de inspectie in twijfel trekken, noch gegevens uit het Commissiedossier verlangen. Uitsluitend het Hof van Justitie van de Europese Unie kan het besluit van de Commissie op de rechtsgeldigheid ervan toetsen.*

Artikel 55

Voorlopige maatregelen

1. In het kader van procedures die kunnen leiden tot de aanneming van een besluit van niet-naleving overeenkomstig artikel 58, lid 1, kan de Commissie, indien er sprake is van urgentie vanwege het risico van ernstige schade voor de afnemers van de dienst, bij besluit voorlopige maatregelen gelasten tegen **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie op basis van een eerste vaststelling van een inbreuk.
2. Een op grond van lid 1 gegeven besluit is gedurende een bepaalde periode van kracht en kan worden verlengd in zoverre dit nodig en dienstig is.

Artikel 56

Toezeggingen

1. Indien **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie tijdens de procedure op grond van deze afdeling toezeggingen doet om de naleving van de relevante bepalingen van deze verordening te waarborgen, kan de Commissie deze toezeggingen bij besluit bindend maken voor **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie en verklaren dat er geen redenen zijn om verder op te treden.

2. De Commissie kan, op verzoek of op eigen initiatief, de procedure heropenen:
 - a) indien er een wezenlijke verandering optreedt in de feiten waarop het besluit steunt;
 - b) indien **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie in strijd met zijn toezeggingen handelt; of
 - c) indien het besluit was gebaseerd op onvolledige, onjuiste of misleidende informatie die werd verstrekt door **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie of een andere persoon als bedoeld in artikel 52, lid 1.

3. Indien de Commissie van oordeel is dat de toezeggingen die door **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie zijn gedaan, niet toereikend zijn om de daadwerkelijke naleving van de relevante bepalingen van deze verordening te waarborgen, wijst zij die toezeggingen bij het afsluiten van de procedure in een met redenen omkleed besluit af.

Artikel 57

Toezichtsmaatregelen

1. Voor de uitvoering van de taken die haar krachtens deze afdeling zijn toegewezen, kan de Commissie de nodige maatregelen nemen om toezicht te houden op de daadwerkelijke uitvoering en naleving van deze verordening door *aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines*. De Commissie kan *hen* ■ opdracht geven toegang te verlenen tot en uitleg te geven over *hun* databanken en algoritmen. *Deze maatregelen kunnen inhouden dat aan de aanbieder van het zeer grote onlineplatform of van de zeer grote onlinezoekmachine de verplichting wordt opgelegd alle documenten te bewaren die noodzakelijk worden geacht voor de beoordeling van de uitvoering en naleving van de verplichtingen in het kader van deze verordening.*
2. De maatregelen op grond van lid 1 kunnen de aanstelling omvatten van onafhankelijke externe deskundigen en controleurs, *en met goedvinden van de betreffende instantie door deskundigen en controleurs van bevoegde nationale instanties*, om de Commissie bij te staan bij het toezicht op *de daadwerkelijke uitvoering en* naleving van de desbetreffende bepalingen van deze verordening en om de Commissie specifieke deskundigheid of kennis te verschaffen.

Artikel 58

Niet-naleving

1. De Commissie stelt een niet-nalevingsbesluit vast wanneer zij constateert dat **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie niet voldoet aan een of meer van de volgende eisen:
 - a) de desbetreffende bepalingen van deze verordening;
 - b) alle overeenkomstig artikel 55 gelaste voorlopige maatregelen;
 - c) de toezeggingen waaraan overeenkomstig artikel 56 een bindend karakter is verleend.
2. Alvorens het besluit overeenkomstig lid 1 vast te stellen, deelt de Commissie haar voorlopige bevindingen mee aan **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie. In de voorlopige bevindingen licht de Commissie de maatregelen toe die zij overweegt te nemen of die **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie volgens haar moet nemen om doeltreffend gevolg te geven aan de voorlopige bevindingen.
3. In het op grond van lid 1 vastgestelde besluit gelast de Commissie **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat het besluit overeenkomstig lid 1 binnen een **daarin genoemde** redelijke termijn wordt nageleefd en om informatie te verstrekken over de maatregelen die die **aanbieder** voornemens is te nemen om aan het besluit te voldoen.

4. **De aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie verstrekt de Commissie een beschrijving van de maatregelen die hij heeft genomen om ervoor te zorgen dat het besluit op grond van lid 1 wordt nageleefd wanneer zij ten uitvoer worden gelegd.
5. Indien de Commissie constateert dat niet aan de voorwaarden van lid 1 is voldaan, sluit zij het onderzoek bij besluit af. **Het besluit is onmiddellijk van toepassing.**

Artikel 59

Boeten

1. In het **in artikel 58 bedoelde** besluit kan de Commissie aan **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie geldboeten opleggen die niet meer bedragen dan 6 % van zijn totale **wereldwijde jaaronzet** in het voorgaande boekjaar, indien zij vaststelt dat **de aanbieder** opzettelijk of uit onachtzaamheid:
 - a) inbreuk pleegt op de desbetreffende bepalingen van deze verordening;
 - b) nalaat een besluit waarbij uit hoofde van artikel 55 voorlopige maatregelen gelast worden, na te leven; of
 - c) nalaat een **toezegging** waaraan overeenkomstig artikel 56 bij besluit een bindend karakter is verleend, na te komen.

2. De Commissie kan bij besluit aan ***de aanbieder van*** het zeer grote onlineplatform ***of van de zeer grote onlinezoekmachine in kwestie*** of aan een andere ***natuurlijke of rechtspersoon*** als bedoeld in artikel 52, lid 1, geldboeten opleggen die niet meer bedragen dan 1 % van de totale ***jaarlijkse inkomsten of wereldwijde omzet*** in het voorgaande boekjaar, indien de hij opzettelijk of uit onachtzaamheid:
- a) onjuiste, onvolledige of misleidende informatie verstrekt in antwoord op een ***eenvoudig verzoek of een verzoek bij een besluit op grond van artikel 52;***
 - a bis) nalaat het bij besluit gedane verzoek om informatie binnen de gestelde termijn te beantwoorden;***
 - b) door een personeelslid verstrekte onjuiste, onvolledige of misleidende informatie niet binnen de door de Commissie gestelde termijn corrigeert, of verzuimt of weigert volledige informatie te verstrekken;
 - c) weigert zich aan een inspectie **■** overeenkomstig artikel 54 te onderwerpen;
 - d) nalaat de door de Commissie overeenkomstig artikel 57 vastgestelde maatregelen na te leven; of***
 - e) nalaat de voorwaarden voor inzage van het dossier van de Commissie overeenkomstig artikel 63, lid 4, na te leven.***

3. Alvorens het besluit overeenkomstig lid 2 *van dit artikel* vast te stellen, deelt de Commissie haar voorlopige bevindingen mee aan *de aanbieder van* het zeer grote onlineplatform *of van de zeer grote onlinezoekmachine* in kwestie of aan een andere persoon als bedoeld in artikel 52, lid 1.
4. Bij het bepalen van het bedrag van de geldboete houdt de Commissie rekening met de aard, de ernst, de duur en de herhaling van de inbreuk en, voor de overeenkomstig lid 2 opgelegde geldboeten, met de vertraging die in de procedure is ontstaan.

Artikel 59 bis

Verscherpt toezicht op maatregelen ter bestrijding van inbreuken op verplichtingen uit hoofde van hoofdstuk III, afdeling 4

1. *Indien de Commissie overeenkomstig artikel 58 een besluit neemt over een inbreuk op een van de bepalingen van hoofdstuk III, afdeling 4, door een aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine, past zij het in dit artikel beschreven systeem voor verscherpt toezicht toe. Daarbij houdt zij terdege rekening met alle adviezen van de raad op grond van dit artikel.*

2. *In het in artikel 58 genoemde besluit eist de Commissie van de betrokken aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine dat hij binnen een in het besluit vastgestelde redelijke termijn een actieplan opstelt met de nodige maatregelen om de inbreuk te beëindigen of te verhelpen, en dit meedeelt aan de coördinator voor digitale diensten, de Commissie en de raad. De maatregelen omvatten de toezegging om een onafhankelijke controle uit te voeren in overeenstemming met artikel 28, leden 2 en 3, met betrekking tot de uitvoering van de overige maatregelen, waarbij de identiteit van de controleurs en de controlemethode, het tijdschema en de opvolging van de controle worden vermeld. De maatregelen kunnen in voorkomend geval ook een toezegging bevatten om een toepasselijke gedragscode overeenkomstig artikel 35 te hanteren.*

3. *Binnen een maand na ontvangst van het actieplan deelt de raad zijn advies over het actieplan mee aan de Commissie. Binnen een maand na ontvangst van dat advies beslist de Commissie of de in het actieplan vervatte maatregelen geschikt zijn om de inbreuk te beëindigen of te verhelpen, en stelt zij een termijn vast voor de uitvoering ervan. In dit besluit wordt rekening gehouden met de eventuele toezegging om toepasselijke gedragscodes na te leven. De Commissie houdt vervolgens toezicht op de uitvoering van het actieplan. Daartoe deelt de betrokken aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine het controleverslag zodra het beschikbaar is zonder onnodige vertraging met de Commissie en houdt hij de Commissie op de hoogte van de uitvoering. Indien dit voor dergelijk toezicht noodzakelijk is, kan de Commissie van de betrokken aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine eisen dat hij binnen een door de Commissie vastgestelde redelijke termijn aanvullende informatie verstrekt.*

De Commissie houdt de raad en de coördinator voor digitale diensten op de hoogte van de uitvoering van het actieplan en het toezicht daarop.

4. *De Commissie kan de nodige maatregelen nemen overeenkomstig deze verordening, en met name artikel 60, lid 1, punt e), en artikel 65, lid 1, indien:*
- a) *de betrokken aanbieder van een zeer groot onlineplatform of van een zeer grote onlinezoekmachine geen actieplan, controleverslag, noodzakelijke actualiseringen of andere vereiste aanvullende informatie verstrekt binnen de toepasselijke termijn;*
 - b) *de Commissie het voorgestelde actieplan afwijst omdat het van mening is dat de daarin vervatte maatregelen onvoldoende zijn om de inbreuk te beëindigen of te verhelpen; of*
 - c) *de Commissie op grond van het controleverslag, actualiseringen of aanvullende gegevens die haar zijn verstrekt of andere relevante informatie tot haar beschikking van oordeel is dat de uitvoering van het actieplan niet volstaat om de inbreuk te beëindigen of te verhelpen.*

Artikel 60

Dwangsommen

1. De Commissie kan bij besluit aan **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie of aan een andere persoon als bedoeld in artikel 52, lid 1, naargelang het geval, dwangsommen opleggen die niet meer bedragen dan 5 % van de gemiddelde dagelijkse **inkomsten of de wereldwijde jaaronzet** in het voorgaande boekjaar per dag, berekend vanaf de in het besluit gestelde datum om hen te verplichten om:
 - a) correcte en volledige informatie te verstrekken naar aanleiding van een besluit waarbij informatie wordt gevraagd overeenkomstig artikel 52;
 - b) zich te onderwerpen aan een inspectie ■ die de Commissie bij een besluit uit hoofde van artikel 54 heeft gelast;
 - c) een op grond van artikel 55, lid 1, gelast besluit houdende voorlopige maatregelen na te leven;
 - d) toezeggingen waaraan overeenkomstig artikel 56, lid 1, bij besluit een verbindend karakter is verleend, na te komen;
 - e) een op grond van artikel 58, lid 1, gelast besluit na te leven, **indien toepasselijk met inbegrip van de daarin vervatte vereisten met betrekking tot het in artikel 59 bis bedoelde actieplan.**

2. Wanneer **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie of een andere persoon als bedoeld in artikel 52, lid 1, de verplichting is nagekomen waarvoor de dwangsom was opgelegd, kan de Commissie de definitieve dwangsom vaststellen op een bedrag dat lager is dan het bedrag dat uit het oorspronkelijke besluit zou voortvloeien.

Artikel 61

Verjaring ter zake van de oplegging van sancties

1. Voor de bij de artikelen 59 en 60 aan de Commissie verleende bevoegdheden geldt een verjaringstermijn van vijf jaar.
2. De verjaringstermijn gaat in op de dag waarop de inbreuk is gepleegd. Bij voortdurende of voortgezette inbreuken gaat de verjaringstermijn echter pas in op de dag waarop de inbreuk is beëindigd.
3. De verjaring ter zake van de oplegging van geldboeten en dwangsommen wordt gestuit door elke handeling van de Commissie of van de coördinator voor digitale diensten ter instructie of vervolging van de inbreuk. Handelingen die de verjaring stuiten, zijn met name:
 - a) verzoeken om informatie door de Commissie of door een coördinator voor digitale diensten;
 - b) inspectie **■** ;
 - c) de inleiding van een procedure door de Commissie overeenkomstig artikel **51, lid 1**.

4. Na elke stuiting begint een nieuwe verjaringstermijn te lopen. De verjaring voor het opleggen van geldboeten of dwangsommen treedt echter uiterlijk in op de dag waarop een termijn gelijk aan tweemaal de verjaringstermijn is verstreken zonder dat de Commissie een geldboete of een dwangsom heeft opgelegd. Deze termijn wordt verlengd met de periode gedurende welke de verjaringstermijn in overeenstemming met lid 5 wordt gestuit.
5. De verjaring ter zake van de oplegging van geldboeten en dwangsommen wordt gestuit zolang het besluit van de Commissie bij het Hof van Justitie van de Europese Unie aanhangig is.

Artikel 62

Verjaring ter zake van de uitvoering van sancties

1. De bevoegdheid van de Commissie tot tenuitvoerlegging van op grond van de artikelen 59 en 60 gegeven besluiten verstrijkt na vijf jaar.
2. Deze periode gaat in op de dag waarop het besluit niet meer kan worden aangevochten.
3. De verjaring ter zake van de uitvoering van sancties wordt gestuit:
 - a) door de kennisgeving van een besluit waarbij het oorspronkelijke bedrag van de geldboete of de dwangsom wordt gewijzigd of waarbij een daartoe strekkend verzoek wordt afgewezen;
 - b) door elke handeling van de Commissie of van een lidstaat op verzoek van de Commissie tot inning van de geldboete of de dwangsom.

4. Na elke stuiting begint een nieuwe verjaringstermijn te lopen.
5. De verjaring ter zake van de uitvoering van sancties wordt gestuit:
 - a) zolang betalingsfaciliteiten worden toegestaan;
 - b) zolang de invordering van de betaling is gestuit op grond van een beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie **of van een nationale rechterlijke instantie**.

Artikel 63

Recht om te worden gehoord en toegang tot het dossier

1. Alvorens een besluit te nemen op grond van artikel 58, lid 1, artikel 59 of artikel 60, stelt de Commissie **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie of een andere persoon als bedoeld in artikel 52, lid 1, in de gelegenheid te worden gehoord over:
 - a) voorlopige bevindingen van de Commissie, met inbegrip van alle zaken waartegen de Commissie bezwaren heeft gemaakt; alsmede
 - b) maatregelen die de Commissie eventueel voornemens is te nemen in het licht van de in punt a) bedoelde voorlopige bevindingen.
2. **De aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie of een andere persoon als bedoeld in artikel 52, lid 1, kan zijn opmerkingen over de voorlopige bevindingen van de Commissie indienen binnen een redelijke termijn die de Commissie in haar voorlopige bevindingen heeft vastgesteld en die niet minder dan 14 dagen mag zijn.

3. De Commissie doet haar besluiten slechts steunen op de punten van bezwaar waarover de partijen opmerkingen hebben kunnen maken.
4. Het recht van verdediging van de partijen wordt in de loop van de procedure ten volle geëerbiedigd. Zij zijn gerechtigd inzage van het dossier van de Commissie te krijgen onder de voorwaarden van een overeengekomen openbaarmaking, onder voorbehoud van het rechtmatige belang van *de aanbieder van* het zeer grote onlineplatform *of van de zeer grote onlinezoekmachine of een andere persoon in kwestie* bij de bescherming van hun bedrijfsgeheimen. *Als de partijen het niet eens zijn, is de Commissie bevoegd om besluiten te nemen tot vaststelling van de voorwaarden van openbaarmaking.* Het recht *tot inzage van het dossier van de Commissie geldt niet voor* vertrouwelijke informatie en interne documenten van de Commissie, *de raad, coördinatoren voor digitale diensten, andere bevoegde instellingen of andere overheidsinstanties* van de lidstaten. Het recht van toegang geldt met name niet voor correspondentie tussen de Commissie en die autoriteiten. Niets in dit lid belet de Commissie om voor het bewijs van een inbreuk noodzakelijke inlichtingen bekend te maken of te gebruiken.
5. De overeenkomstig de artikelen 52, 53 en 54 verzamelde informatie wordt alleen voor de toepassing van deze verordening gebruikt.

■

Artikel 64

Bekendmaking van besluiten

1. De Commissie maakt de besluiten die zij op grond van artikel 55, lid 1, artikel 56, lid 1, en de artikelen 58, 59, **59 bis** en 60 neemt, bekend. In de bekendmaking worden de namen van de partijen en de belangrijkste punten van de het besluit, waaronder de opgelegde sancties, vermeld.
2. Bij de publicatie wordt met het oog op de bescherming van hun vertrouwelijke informatie rekening gehouden met de rechten en legitieme belangen van **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie, van elke andere persoon zoals bedoeld in artikel 52, lid 1, en van eventuele derden.

Artikel 64 bis

Beroep bij het Hof van Justitie van de Europese Unie

Overeenkomstig artikel 261 VWEU heeft het Europees Hof van Justitie volledige rechtsmacht ter zake van beroep tegen besluiten van de Commissie waarbij geldboeten of dwangsommen zijn opgelegd. Het kan de opgelegde geldboete of dwangsom intrekken, verlagen of verhogen.

Artikel 65

Verzoeken om toegangsbeperkingen en samenwerking met nationale rechterlijke instanties

1. Indien alle bevoegdheden uit hoofde van **deze afdeling** om een einde te maken aan een inbreuk op deze verordening zijn uitgeput, de inbreuk voortduurt en ernstige schade veroorzaakt die niet kan worden vermeden door de uitoefening van andere bevoegdheden die op grond van het Unierecht of het nationale recht beschikbaar zijn, kan de Commissie de coördinator voor digitale diensten van de plaats van vestiging van **de aanbieder van** het zeer grote onlineplatform **of van de zeer grote onlinezoekmachine** in kwestie verzoeken om op te treden overeenkomstig artikel 41, lid 3.

Alvorens een dergelijk verzoek bij de coördinator voor digitale diensten in te dienen, nodigt de Commissie belanghebbenden uit om binnen een termijn van niet minder dan **14 werkdagen** schriftelijke opmerkingen in te dienen, waarin de maatregelen worden beschreven die zij voornemens zijn om aan te vragen en de beoogde geadresseerde of geadresseerden daarvan te identificeren.

2. Indien de coherente toepassing van deze verordening dit vereist, kan de Commissie, op eigen initiatief, schriftelijke opmerkingen indienen bij de in artikel 41, lid 3, bedoelde bevoegde gerechtelijke autoriteit. Met toestemming van de gerechtelijke autoriteit in kwestie kan zij ook mondelinge opmerkingen maken.

Uitsluitend ter voorbereiding van haar opmerkingen kan de Commissie die gerechtelijke autoriteit verzoeken alle documenten die nodig zijn voor de beoordeling van de zaak, toe te zenden of te doen toezenden.

3. ***Wanneer een nationale rechterlijke instantie uitspraak doet over een zaak waarover de Commissie reeds een besluit heeft genomen uit hoofde van deze verordening, mag haar beslissing niet in strijd zijn met dat besluit. Ook moeten nationale rechterlijke instanties vermijden beslissingen te wijzen die in strijd zouden kunnen zijn met een door de Commissie overwogen besluit in een uit hoofde van deze verordening door haar ingeleide procedure. Daartoe kan een nationale rechterlijke instantie de afweging maken of het nodig is haar procedure op te schorten. Dit laat het bepaalde in artikel 267 VWEU onverlet.***

Artikel 66

Uitvoeringshandelingen met betrekking tot tussenkomst van de Commissie

1. Met betrekking tot de tussenkomst van de Commissie waarop deze afdeling betrekking heeft, kan de Commissie uitvoeringshandelingen vaststellen met betrekking tot de praktische regelingen voor:
 - a) de procedure op grond van de artikelen 54 en 57;
 - b) de in artikel 63 bedoelde hoorzittingen;
 - c) de in artikel 63 bedoelde overeengekomen openbaarmaking van informatie.
2. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 70 bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld. Alvorens bepalingen uit hoofde van lid 1 van dit artikel vast te stellen, maakt de Commissie het ontwerp daarvan bekend en verzoekt zij alle belanghebbende partijen haar hun opmerkingen te doen toekomen binnen de termijn die zij daarin vaststelt en die niet korter mag zijn dan een maand.

Afdeling 4

Gemeenschappelijke voorschriften voor de uitvoering

Artikel 66 bis

Beroepsgeheim

Onverminderd de uitwisseling en het gebruik van informatie als bedoeld in dit hoofdstuk, maken de Commissie, de raad, de bevoegde instanties van de lidstaten en hun respectieve ambtenaren, personeelsleden en andere personen die onder hun toezicht werken, en alle andere betrokken natuurlijke of rechtspersonen, met inbegrip van de controleurs en deskundigen die overeenkomstig artikel 57, lid 2, zijn aangesteld, geen informatie openbaar die zij overeenkomstig deze verordening hebben verkregen of uitgewisseld en die onder het beroepsgeheim vallen.

Artikel 67

Systeem voor de uitwisseling van informatie

1. De Commissie zet een betrouwbaar en veilig systeem voor de uitwisseling van informatie op en onderhoudt dit ter ondersteuning van de communicatie tussen coördinatoren voor digitale diensten, de Commissie en de raad. ***Andere bevoegde instanties kunnen toegang tot dit systeem krijgen, indien van toepassing voor de uitvoering van de hun overeenkomstig deze verordening opgedragen taken.***
2. De coördinatoren voor digitale diensten, de Commissie en de raad maken op grond van deze verordening voor alle communicatie gebruik van het systeem voor de uitwisseling van informatie.

3. De Commissie stelt uitvoeringshandelingen vast ter bepaling van de praktische en operationele regelingen voor het functioneren van het systeem voor de uitwisseling van informatie en de interoperabiliteit met andere relevante systemen. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 70 bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.

Artikel 68

Vertegenwoordiging

Onverminderd Richtlijn (EU) 2020/1828 *of alle andere vormen van vertegenwoordiging overeenkomstig het nationale recht*, hebben afnemers van tussenhandelsdiensten *ten minste* het recht een orgaan, organisatie of vereniging te machtigen namens hen de *door deze verordening verleende* rechten uit te oefenen, op voorwaarde dat het orgaan, de organisatie of vereniging aan alle onderstaande voorwaarden voldoet:

- a) zij werken zonder winstoogmerk;
- b) zij zijn op geldige wijze overeenkomstig het recht van een lidstaat opgericht;
- c) hun statutaire doelstellingen omvatten een legitiem belang om ervoor te zorgen dat deze verordening wordt nageleefd.

Aanbieders van onlineplatforms nemen de nodige technische en organisatorische maatregelen om te verzekeren dat klachten die namens afnemers van de dienst via de in artikel 17, lid 1, genoemde mechanismen zijn ingediend door de in lid 1 van dit artikel bedoelde organen, organisaties of verenigingen, prioritair en zonder onnodige vertraging worden verwerkt en afgehandeld.

Afdeling 5

Gedelegeerde handelingen

Artikel 69

Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie

1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend onder de in dit artikel neergelegde voorwaarden.
2. De in de artikelen 23, 25, **28**, 31 *en 33 ter* bedoelde bevoegdheidsdelegatie wordt aan de Commissie toegekend voor **vijf jaar** met ingang van [datum van de inwerkingtreding van de verordening]. ***De Commissie stelt uiterlijk negen maanden voor het einde van de termijn van vijf jaar een verslag op over de bevoegdheidsdelegatie. De bevoegdheidsdelegatie wordt stilzwijgend met dezelfde termijnen verlengd, tenzij het Europees Parlement of de Raad zich uiterlijk drie maanden voor het einde van elke termijn tegen deze verlenging verzet.***
3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in de artikelen 23, 25, **28**, 31 *en 33 ter* bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het besluit laat de geldigheid van reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.

4. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, doet zij daarvan gelijktijdig kennisgeving aan het Europees Parlement en de Raad.
5. Een overeenkomstig de artikelen 23, 25, **28**, 31 *en 33 ter* vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad daartegen binnen een termijn van drie maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie hebben medegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Op initiatief van het Europees Parlement of de Raad wordt deze termijn met drie maanden verlengd.

Artikel 70

Comité

1. De Commissie wordt bijgestaan door het Comité inzake digitale diensten. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.
2. Wanneer naar dit artikel wordt verwezen, is artikel 4 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

Hoofdstuk V
Slotbepalingen

Artikel 71

Wijziging van Richtlijn 2000/31/EG

1. De artikelen 12 tot en met 15 van Richtlijn 2000/31/EG ***worden*** geschrapt.
2. Verwijzingen naar de artikelen 12 tot en met 15 van Richtlijn 2000/31/EG gelden als verwijzingen naar respectievelijk de artikelen 3, 4, 5 en 7 van deze verordening.

Artikel 72

Wijziging van Richtlijn (EU) 2020/1828

Aan bijlage I bij Richtlijn (EU) 2020/1828, wordt het volgende punt toegevoegd **■ :**

“(67) Verordening (EU) ... /... van het Europees Parlement en de Raad van ... betreffende een interne markt voor digitale diensten (wet inzake digitale diensten) en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (PB L ... van ...)⁺.”

Artikel 73

Evaluatie

-1. Uiterlijk... [drie jaar na de in de eerste zin van artikel 74, lid 2, genoemde datum] evalueert de Commissie het mogelijke effect van deze verordening op de ontwikkeling en economische groei van kleine en middelgrote ondernemingen, en brengt zij hierover verslag uit aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité.

Uiterlijk... [drie jaar na de inwerkingtreding van deze Verordening] evalueert de Commissie de volgende punten en brengt zij hierover verslag uit aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité:

a) de toepassing van artikel 25, met inbegrip van het toepassingsgebied van aanbieders van tussenhandelsdiensten die onder de in afdeling 4 van hoofdstuk III van deze verordening vastgelegde verplichtingen vallen;

+

PB: In de tekst het nummer, de datum en de PB-vindplaats van deze verordening invoegen.

b) de wisselwerking van deze verordening met andere rechtshandelingen, met name de in artikel 1 bis, lid 2 bis en lid 3, genoemde handelingen.

1. Uiterlijk... [vijf jaar na de inwerkingtreding van deze Verordening] en vervolgens om de vijf jaar evalueert de Commissie deze Verordening en brengt zij hierover verslag uit aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité.

In dit verslag wordt meer in het bijzonder ingegaan op:

a) lid -1, tweede alinea, punten a) en b);

a bis) de bijdrage van deze verordening aan de verdieping en efficiënte werking van de interne markt voor tussenhandelsdiensten, met name met betrekking tot de grensoverschrijdende verlening van digitale diensten;

b) de toepassing van de artikelen 11, 14, 17, 18, 35 en 36;

c) het toepassingsgebied van de verplichtingen voor kleine en micro-ondernemingen;

d) de doeltreffendheid van de toezicht- en handhavingsmechanismen;

e) de gevolgen voor de eerbiediging van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie.

- 1 bis. Het in de leden -1 en 1 bedoelde verslag gaat in voorkomend geval vergezeld van een voorstel tot wijziging van deze verordening.*
- 1 ter. In het in lid 1 van dit artikel bedoelde verslag evalueert de Commissie eveneens de jaarverslagen over de activiteiten van de coördinatoren van digitale diensten die overeenkomstig artikel 44, lid 1, aan de Commissie worden verstrekt, en brengt zij daarover verslag uit.*
2. Voor de toepassing van lid 1 sturen de lidstaten en de raad informatie op verzoek van de Commissie.
 3. Bij de uitvoering van de in de lid 1 vermelde evaluaties neemt de Commissie de standpunten en bevindingen van het Europees Parlement, de Raad, en van andere relevante instanties of bronnen in aanmerking, **en besteedt zij specifiek aandacht aan kleine en middelgrote ondernemingen en de positie van nieuwe concurrenten.**
 4. Uiterlijk [drie jaar na de datum van toepassing van deze verordening] voert de Commissie, na raadpleging van de raad, een beoordeling uit van de werking van de raad **en van de toepassing van artikel 25 bis**, en brengt hierover verslag uit aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité, waarbij de eerste jaren van toepassing van de verordening worden meegenomen. Op basis van de bevindingen en zoveel mogelijk rekening houdend met het advies van de raad, gaat dat verslag, waar passend, vergezeld van een voorstel tot wijziging van deze verordening met betrekking tot de organisatiestructuur van de raad.

Artikel 74

Inwerkingtreding en toepassing

1. Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.
2. Zij is van toepassing vanaf ... ***[15 maanden na de inwerkingtreding of 1 januari 2024, naargelang welke datum later valt]. De artikelen 23, leden 2 en 3, artikel 25, leden 4 t/m 6, en afdelingen 3 t/m 5 van hoofdstuk IV zijn evenwel van toepassing met ingang van ... [datum van inwerkingtreding van deze verordening].***

In afwijking van de eerste alinea van dit lid is deze verordening van toepassing op aanbieders van zeer grote onlineplatforms en van zeer grote onlinezoekmachines zoals omschreven in artikel 25, lid 4, vanaf vier maanden na de kennisgeving aan de in artikel 25, lid 6, bedoelde betrokken aanbieder indien die datum niet later is dan ... [15 maanden na de inwerkingtreding of 1 januari 2024, naargelang welke datum later valt].

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

BIJLAGE BIJ DE WETGEVINGSRESOLUTIE

VERKLARING VAN DE COMMISSIE OVER DE ONDERSTEUNING VAN MICRO-, KLEINE EN MIDDELGROTE ONDERNEMINGEN EN START-UPS IN HET KADER VAN DE WET INZAKE DIGITALE DIENSTEN

De Commissie erkent het belang van concurrentiekracht, innovatie en investeringen in digitale diensten, met name als het gaat om micro-, kleine en middelgrote ondernemingen en start-ups. Daarom verbindt de Commissie zich ertoe de naleving van de wet inzake digitale diensten door micro-, kleine en middelgrote ondernemingen en start-ups te vergemakkelijken, met name door programma's ter beschikking te stellen met het oog op innovatie, de uitrol van digitale technologieën en normalisatie.